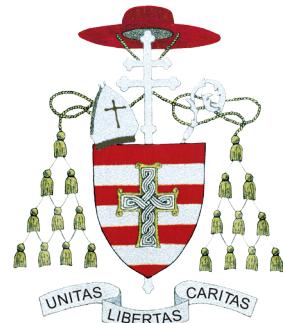

VJESNIK ZADARSKE NADBISKUPIJE

Broj: 11-12/2016. STUDENI/PROSINAC

VJESNIK ZADARSKE NADBISKUPIJE

Izdaje: Nadbiskupski ordinariat, Jurja Biankinija 2, 23000 Zadar

tel: 023/208-650; faks: 208-640;

e-mail: izdavstvo@zadarskanadbiskupija.hr

Odgovara: Mons. Želimir Puljić, nadbiskup zadarski

Uredništvo: Don Josip Lenkić, don Šimun Šindija, don Roland Jelić, Ines Grbić, prof

Fotografije: Ines Grbić; Računalni slog: don Šimun Šindija

Tisak: IT CENTAR - BIOGRAD

Slika na naslovnoj stranici: Bartolomé Esteban Murillo, Povratak izgubljenog sina

Bartolomé Esteban Murillo

Roden je u Sevilli, 1. siječnja 1618. Gdje je i umro 3. travnja 1682. Poznati je španjolski slikar koji je slikao "u zlatnom stoljeću" španjolskoga slikarstva. Klasificiraju ga kao pučkog slikara naspram onih "dvorskih majstora" poput Velázqueza. Radeći slike za crkve u Sevilli, primjenjivao je iskustva talijanskih i flamanskih slikara. Pored religioznih slika, njegovi drugi poznati radovi prikazuju djecu koja prose, prodavačice voća kao i obične ljudi iz Seville. U prigodi rada na slici Svetе Katarine u kapucinskoj crkvi u Cádizu pao je sa skele i od posljedica udara preminuo je par mjeseci nakon pada, 3. travnja 1682.

Sa svečane proslave sv. Zoila 16. prosinca 2017.

Relikvijar sv. Zoila

Neka se Isus iznova rodi i sve nas preporodi!

1. „Već se bliži vrijeme blago, već se bliži onaj čas; kad će izići sunce drago, svanut svemu svijetu spas“. Radosna smo srca i budna duha pjevali smo na zornicama prošlih dana ovu adventsku pjesmu u iščekivanju Božića. O tom otajstvenom događaju sve je rečeno one svete noći kad je na zemlju sišla svjetlost velika. A u djetetu Isusu dogodio se Božji dar ljudima, vremenima i svim narodima. Bog je, dakle, osobno „radi nas ljudi i radi našeg spasenja“ sišao s nebesa i združio se s čovjekom, zauvijek. Na to nas vizualno podsjećaju jelke i jaslice koje smo postavljali po našim domovima. Zadar je ove godine imao privilegij u Gradskoj loži otvoriti izložbu „Krakovske jaslice“. U prigodi otvaranja izložbe (29. XI. 2016.) ravnatelj Povijesnog muzeja iz Krakova Michal Niegabitowski u svom kratkom obraćanju rekao je kako njegovi sugrađani „vjeruju da se Isus rodio u Krakovu“. Pri tom je pogledao prema meni i s umilnim glasom komentirao kako se „nada da ja u svezi s time neću imati određenih zamjerki“.

Kad su i mene pozvali reći prigodno slovo, izrazio sam radost što ćemo mjesec i po dana preko božićnih uradaka iz Poljske biti povezani s rodnom biskupijom dragog nam pape, svetog Ivana Pavla II. I dodao kako uz ono Isusovo povijesno rođenje u Betlehemu prihvaćam izjavu gospodina Mihala „da se Isus rodio i u Krakovu“. Uzorci šarenih jaslica, obilježeni patriotskim, vjerskim i umjetničkim datostima, pokazuju snažnu poljsku božićnu tradiciju. To je znak da se vjera u Isusa u tamošnjem narodu dobro utjelovila i kulturu stvorila. A vjera koja ne rađa kulturu, osuđena je na odumiranje. Stoga, ako se Krist nanovo ne rodi u našim dušama, narodu i obiteljima, njegovo povijesno rođenje u Betlehemu ostat će događaj koji se samo pamti i prepričava.

2. A on nije došao samo da se o njemu priča i pripovijeda, već da se iznova u nama i kod nas rodi i sve nas preporodi. I kad god se nađemo pred jaslicama uvijek razmišljamo o čudesnom otajstvu Božjeg silaska na ovu zemlju. Očima vjere prepoznajemo u malom djetetu Božjeg Sina Isusa Krista. To je nedokučiva tajna Božjega promisla koja budi u nama čežnju za nebeskim dobrima. U djetetu Isusu ostvarilo ono što su proroci davno navijestili, a brojna pokoljenja s nestrpljenjem čekala. I dočekali radosni dan kad se u Betlehemu rodio Kralj neba i zemlje. Ovom blagdanu ne treba posebnih komentara. Sve je rečeno u samom događaju. Na zemlju je sišla svjetlost velika, a u djetetu Isusu stigao je Očev dar zemlji, ljudima, svim vremenima i svim narodima.

Bog je, dakle, osobno sišao s neba i ušao u naše obitelji i u našu osobnu povijest. Puninom čovještva on se sjedinio sa svakim ljudskim bićem. Proživio je solidarno ljudski život, od začeća do smrti. Rastao je u dobi i mudrosti, radovao se, igrao, radio i plakao. A kao Mesija navješćivao je kraljevstvo Božje i činio silna djela. Zato i veli Božićna zborna molitva da je Bog „divno sazdao čovjeće dostojanstvo, a po svome Sinu još ga divnije obnovio“. Božjim utjelovljenjem, dakle, zasjala je vrijednost ljudskoga života, a Otac nebeski objavio koliko mu je stalo do čovjeka (Iv 3, 16) i koliko je vrijedno svako ljudsko biće.

3. Draga braćo i sestre u Kristu! I ove godine mi ćemo u crkvama i našim domovima pjevati drage nam božićne pjesme i razmišljati o neobičnom povijesnom događaju i nedokučivom otajstvu Božjem. Isus, koji se davno utjelovio, želi nam se iznova pridružiti. Želi nas pohoditi i blagosloviti u našim domovima i priključiti se našem obiteljskom zajedništvu. On i ove godine poput tihog

lahora hoda ulicama naših gradova i sela, zove nas i traži. Kuca na vrata naših srdaca i domova. I nosi darove blagoslova i mira. Hoćemo li ga čuti od velike buke koja vlada u nama i oko nas. Osjećamo li andeoske korove koji su ga dopratili?! Čujemo li nebesku pjesmu radosti kojom anđeli veličaju i slave Boga i objavljuju mir ljudima?!

Vrijeme došašća idealno je razdoblje pripraviti sebe i svoje obitelji da ga primimo i ugostimo u našoj sredini. I vrlo pogodan trenutak da ga potražimo i zamolimo neka se i ove godine navrati kako bi čuo naš molitveni vapaj i osjetio da je on, doista, mir i čežnja duše naše.

Svećenicima, redovnicima, redovnicama i cijelom puku zadarske nadbiskupije želim čestit Božić i mirom Božjim blagoslovljenu Novu 2017. godinu! Koristim prigodu uputiti čestitke i dobre želje svim našim vjernicima koji žive i rade diljem svijeta, posebice našim pomorcima. Neka ih Novorođeni obdari darovima radosti i mira kako bi bili i ostali ponosni na svoj rod i svoj dom, na svoje vjerske i narodne korijene. Čestit Božić i svima srdačan pozdrav i blagoslov od Gospodina,

† Želimir Puljić, nadbiskup zadarski

SVETA STOLICA

U misiji pod vodstvom Duha

Poruka pape Franje za 54. svjetski dan molitve za duhovna zvanja 2017.

Draga braćo i sestre, u proteklih nekoliko godina, promatrali smo dva aspekta kršćanskog poziva: poziv na „izlazak iz nas samih” da bismo osluškivali Gospodinov glas te važnost crkvene zajednice kao povlaštenog mjesta gdje se Božji poziv rađa, jača i izražava.

Sada, u prigodi 54. svjetskog dana molitve za duhovna zvanja, želio bih se zadržati na misionarskoj dimenziji našeg kršćanskog poziva. Oni koji su dopustili da ih Božji glas privuče i odlučili slijediti Isusa vrlo brzo otkrivaju u sebi nezatomljivu želju da nose blagovijest svojoj braći i sestraru kroz evangelizaciju i služenje u ljubavi. Svi su kršćani pozvani biti misionari evanđelja! Kao učenici, naime, ne primamo dar Božje ljubavi za svoju osobnu utjehu, niti smo pozvani gurati u prvi plan same sebe ili brinuti o interesima nekog poduzeća. Mi smo jednostavno muškarci i žene koje je radost Božje ljubavi dotakla i preobrazila i koji ne mogu takvo iskustvo zadržati samo za sebe: „Radost evanđelja koja ispunjava život zajednice učenika je misijska radost” (Apost. pob. Evangelii gaudium, 21).

Misijska zadaća, međutim, nije nešto što se pridodaje kršćanskom životu poput nekog ukrasa, već je, naprotiv, bitni sastavni dio same vjere. Odnos s Gospodinom podrazumijeva da smo poslani u svijet kao proroci njegove riječi i svjedoci njegove ljubavi.

Prenda smo svjesni mnogih svojih slabosti i možemo se katkad osjećati obeshrabrenima, moramo s povjerenjem podići glavu k Bogu. Moramo prevladati osjećaj vlastite nedostatnosti i ne podleći pesimizmu, koji nas pretvara u pasivne promatrače dosadnog i jednoličnog života. Nema mesta strahu! Sam Bog dolazi očistiti naše „nečiste usne” i sposobiti nas za poslanje: „Krivica ti je skinuta i grijeh oprošten”. Tad čuh glas Gospodnjeg: ‘Koga da pošaljem? I tko će nam poći?’ Ja rekoh: ‘Evo me, mene pošalji!’” (Iz 6, 6-8).

Svi učenici misionari osjećaju u srcu taj Božji glas koji ih poziva da, poput Isusa, „prolaze” svijetom „čineći dobro i ozdravljući sve” (usp. Dj 10, 38). Već sam spomenuo da je, po svom kršteњu, svaki kršćanin „kristonosac”, to jest onaj koji nosi Krista svojoj braći i sestraru (usp. Katedra, 30. siječnja 2016.). To posebno vrijedi za one koji su pozvani na život posebnog posvećenja i svećenike koji su velikodušno odgovorili: „Evo me, Gospodine, mene pošalji!” S obnovljenim misionarskim zanosom, svećenici su pozvani izaći izvan svete ograde hrama, da omoguće Božjoj nježnoj ljubavi da se izlije na dobrobit čovječanstva (usp. Homilija na Misi posvete ulja, 24. ožujka 2016.). Crkva treba takve svećenike: vedre i sigurne da su otkrili istinsko blago, nošene silnom željom da podu s radošću sve upoznavati s njim (usp. Mt 13, 44).

Javljuju se, dakako, mnoga pitanja kad je riječ o kršćanskoj misiji: što znači biti misionar evanđelja? Tko nam daje snagu i hrabrost da naviještamo? Kojom se evanđeoskom logikom nadahnjuje misija? Na ta pitanja možemo odgovoriti promatrajući tri prizora iz Evanđelja: početak Isusova poslanja u nazaretskoj sinagogi (usp. Lk 4, 16-30); njegovo putovanje, nakon uskrsnuća, u društvu učenika iz Emausa (usp. Lk 24, 13-35) i, konačno, prispoloba o sijaču i sjemenu (Mt 4, 26-27).

Isus je pomazan Duhom i poslan. Biti učenik misionar znači aktivno sudjelovati u Kristovu poslanju, koje sam Isus opisuje u nazaretskoj sinagogi: „Duh Gospodnji na meni je jer me pomaza! On me posla blagovjesnikom biti siromasima, proglašiti sužnjima oslobođenje, vid slijepima, na slobodu pustiti potlačene proglašiti godinu milosti Gospodnje” (Lk 4, 18-19). To je ujedno

naše poslanje: biti pomazani Duhom i poći našoj braći i sestrama naviještati Riječ i biti za njih sredstvo spasenja.

Isus je uz nas na našem putu. Pred pitanjima koja naviru iz ljudskog srca i izazovima pred koje nas stavlja život, može nas obuzeti osjećaj izgubljenosti, nedoraslosti zadaći ili beznađa. Kršćanska se misija može činiti kao čista neostvariva utopija ili barem nešto što nadilazi naše snage. Međutim, promatranje Uskrslog Isusa dok hoda uz učenike iz Emausa (usp. Lk 24, 13-15) može nam uliti novo pouzdanje. U tom evanđeoskom prizoru, imamo pravu i istinsku „liturgiju na ulici”, koja prethodi liturgiji riječi i lomljenja kruha. Vidimo da je, na svakom koraku koji učinimo, Isus uz nas! Dvojica učenika, shrvani sablaznošću križa, vraćaju se kući kao oni koji su pretrpjeli poraz. Njihova srca su slomljena, njihove nade potonule a njihovi snovi razbijeni. Radost evanđelja je zamijenila tuga. Što Isus čini? Ne osuđuje ih već im se pridružuje na njihovu putu i namjesto da podiže zid, on otvara novi prostor. Postupno preobražava njihovu obeshrabrenost, daje da im srce usplamti i otvara njihove oči, naviještajući Riječ i lomeći kruh. Na isti način, kršćanin ne nosi sam teret misije, već je svjestan da, i usred napora i nerazumijevanja, „Isus kroči s njim, govori s njim, diše s njim, radi s njim. Osjeća Isusa živog uza se usred misionarske zauzetosti” (Apost. pob. Evangelii gaudium, 266).

Isus čini da sjeme raste. Na kraju, važno je iz Evanđelja naučiti kako naviještati. Nerijetko, čak i s najboljim namjerama, možemo podleći stanovitoj pomami za moći, prozelitizmom ili netolerantnim fanatizmom. Evanđelje nas, naprotiv, poziva da odbacimo idolopoklonstvo moći i uspjeha, pretjeranu brigu za strukture i neku vrstu tjeskobe koja ima više veze s duhom osvajanja no služenja. Sjeme Kraljevstva, premda maleno, nevidljivo i katkad beznačajno, tiho i dalje raste, zahvaljujući Božjem neumornom djelovanju. „Kraljevstvo je Božje kao kad čovjek baci sjeme u zemlju. Spavao on ili bdio, noću i danju sjeme kljija i raste – sam ne zna kako” (Mk 4, 26-27). To je naš prvi razlog povjerenja: Bog nadilazi sva naša očekivanja i stalno nas iznenađuje svojom velikodušnošću. On daje da naši napori urode plodom koji izmiče svakoj ljudskoj kalkulaciji.

S ovim evanđeoskim povjerenjem, postajemo otvoreni za tiho djelovanje Duha, koji je temelj poslanja. Nema niti će ikada moći biti pastoralna zvanja ili kršćanske misije bez revne i kontemplativne molitve. U tome smislu, kršćanski se život treba hraniti slušanjem Božje riječi i, iznad svega, njegovanjem osobnog odnosa s Gospodinom u euharistijskom klanjanju, tom povlaštenom „mjestu” za naš susret s Bogom.

Želim od srca potaknuti to prisno prijateljstvo s Gospodinom, prije svega kako bismo od Boga molili nova zvanja za svećeništvo i Bogu posvećeni život. Božji narod trebaju voditi pastiri koji ulažu svoje živote u službi evanđelja. Stoga pozivam župne zajednice, udruge i brojne molitvene skupine koje su prisutne u Crkvi da se othrvaju napasti malodušnosti i nastave moliti da Gospodin pošalje radnike u svoju žetvu i da nam dadne svećenike zaljubljene u evanđelje, koji su kadri iskazati blizinu braći i sestrama i biti živi znakovi Božje milosrdne ljubavi.

Draga braće i sestre, i danas možemo obnoviti žar navještaja i potaknuti na osobit način mlade da krenu putom nasljedovanja Krista. Unatoč raširenom osjećaju da je vjera umorna ili svedena na puke „dužnosti za obaviti”, naši mladi žele otkriti trajno aktualnu privlačnost Isusa, iskusiti poticajnost i izazovnost njegovih riječi i djela, i, na kraju, njegovati, zahvaljujući njemu, ideal punine ljudskog života, koji se troši iz ljubavi za druge.

Blažena Djevica Marija, Majka našega Spasitelja, imala je hrabrosti prigrlići taj ideal, stavljajući svoju mladost i svoje oduševljenje u Božje ruke. Neka nam svojim zagovorom izmoli istu otvorenost srca, istu spremnost odgovoriti: „Evo me” na Gospodinov poziv i s istom radošću pohitati na put (usp. Lk 1, 39) da ga naviještamo cijelom svijetu.

Nenasilje – stil politike za mir

Poruka Svetoga Oca Franje u prigodi proslave 50. svjetskog dana mira, 1. siječnja 2017.

1. Na početku ove nove godine, upućujem srdačne želje za mirom narodima i zemljama svijeta, šefovima država i vlada, te vjerskim vođama i osobama odgovornim za različite sektore civilnog društva. Mir želim svakom muškarcu, ženi i djetetu te molim da nam svijest o tome da je svaka osoba stvorena na Božju sliku i priliku omogući da priznamo jedni druge kao svete darove urešene neizmjernim dostojanstvom. Poštujmo ovo naše “dublje dostojanstvo”[1] i neka aktivno nenasilje postane naš način života, napose u situacijama sukoba.

Ovo je pedeseta po redu poruka za Svjetski dan mira. U prvoj poruci, blaženi papa Pavao VI. obratio se svim ljudima, a ne samo katolicima, nedvosmislenim riječima: “Napokon je zorno izašlo na vidjelo da je mir jedini i pravi smjer ljudskog napretka, a ne napetosti uzrokovane ambicioznim nacionalizmima, nasilna osvajanja, kao ni represije koje služe kao uporište lažnog građanskog reda”. Upozorio je na “opasnost koja se krije iza stava da se međunarodni sporovi ne mogu rješavati razumnim putem, to jest pregovorima utemeljenima na pravu, pravdi i jednakosti, već isključivo zastrašujućim i ubilačkim silama”. Nasuprot tome, citirajući encikliku *Pacem in terris* svoga predšasnika svetog Ivana XXIII., veličao je “osjećaj i ljubav prema miru utemeljenom na istini, pravednosti, slobodi i ljubavi”[2]. Upravo je impresivna aktualnost tih riječi, koje danas nisu ništa manje važne i urgentne no prije pedeset godina.

U ovoj prigodi želim se zadržati u razmišljanju o nenasilju kao stilu mirovne politike. Molim Boga da nam svima pomogne nenasilje usaditi i njegovati u našim najdubljim mislima i vrijednostima. Neka ljubav i nenasilje određuju način na koji postupamo jedni s drugima u našim međusobnim odnosima, u društvu kao i u međunarodnim odnosima. Kad se žrtve nasilja znaju othrvati kušnji osvete, one mogu postati najvjerojatniji promicatelji nenasilnog mirotvorstva. Neka nenasilje – od lokalne razine i svakodnevnih situacija pa sve do svjetskog poretku – postane karakteristični stil naših odluka, naših odnosa i naših aktivnosti, pa i samog političkog života u svim njegovim oblicima.

Rastrgani svijet

2. Dok je prošlo stoljeće upoznalo razornost dvaju smrtonosnih svjetskih ratova, prijetnje nuklearnim ratom kao i veliki broj drugih sukoba, danas se, nažalost, suočavamo sa stravičnim svjetskim ratom koji se vodi u dijelovima. Nije lako znati je li svijet danas više ili manje nasilan no što je bio jučer, niti pomažu li suvremena sredstva komunikacije i veća mobilnost, koji karakteriziraju naše doba, da postanemo svjesniji ili pak da se sve više navikavamo na nasilje.

U svakom slučaju, znamo da nasilje “u dijelovima”, na različite načine i na različitim razinama, izaziva golema trpljenja kojih smo veoma svjesni: ratovi u različitim zemljama i kontinentima; terorizam, kriminalitet i nepredvidljivi oružani napadi; zlostavljanje kojima su izloženi migranti i žrtve trgovine ljudima; uništavanje okoliša. Koja je svrha toga? Može li se nasiljem postići bio koji cilj trajne vrijednosti? Ne vodi li to tek razbuktavanju odmazdi i spiralâ smrtonosnih sukoba od čega koristi imaju tek malobrojni “gospodari rata”?

Nasilje nije lijek za naš rastrgani svijet. Uzvraćati nasiljem na nasilje dovodi, u najboljem slučaju, do prisilnih migracija i golemih patnji, jer se ogromne količine resursa preusmjeravaju u vojne svrhe i uskraćuju mladima, obiteljima u teškoćama, starijima, bolesnima i velikoj većini stanovnika našega svijeta za zadovoljavanje njihovih svakodnevnih potreba. U najgorem slučaju, to može dovesti do fizičke i duhovne smrti mnogih, ako ne i svih ljudi.

Radosna vijest

3. I sâm Isus je živio u vremenima u kojima je vladalo nasilje. Ipak, učio je da prava bojišnica, gdje se nasilje i mir susreću, jest ljudsko srce: “Ta iznutra, iz srca čovječjega, izlaze zle namisli” (Mk 7, 21). Ali Kristova poruka, u pogledu te stvarnosti, nudi radikalno pozitivan pristup. On je neumorno propovijedao Božju bezuvjetnu ljubav, koja prihvata i opraća i učio je svoje učenike da ljube svoje neprijatelje (usp. Mt 5, 44) i okrenu drugi obraz (usp. Mt 5, 39). Kad je zaustavio tužitelje koji su htjeli kamenovati ženu uhvaćenu u preljubu (usp. Iv 8, 1-11) i kad je, u noći uoči svoje smrti, rekao Petru da zadjene mač svoj u

korice (usp. Mt 26, 52), Isus je pokazao put nenasilja kojim je hodio do samoga kraja, sve do križa, kojim je uspostavio mir i razorio neprijateljstvo (usp. Ef 2, 14-16). Stoga, onaj tko prihvati Isusovu Radosnu vijest zna prepoznati nasilje koje nosi u sebi i pušta Božjem milosrđu da ga ozdravi, postajući tako sredstvom pomirenja, prema poticajnim riječima svetoga Franje Asiškog: "Kao što mir naviještate ustima, tako ga još više imajte u svojim srcima"[3].

Da bismo i danas bili istinski Isusovi učenici, trebamo prigrliti njegovo učenje o nenasilju. Ono, kao što je primjetio moj predšasnik Benedikt XVI., "je realno jer uzima u obzir da u svijetu postoji previše nasilja, previše nepravde, te da se stoga to stanje ne može prevladati drukčije već tako da mu se suprotstavimo s više ljubavi i dobrote. To "više" dolazi od Boga"[4]. U nastavku snažno naglašava: "Nenasilje za kršćane nije puko taktičko ponašanje, nego čovjekov način postojanja, stav onoga koji je tako uvjeren u Božju ljubav i njegovu moć, da se ne boji hvatati u koštač sa zlom oboružan jedino ljubavlju i istinom. Ljubav prema neprijatelju srž je "kršćanske revolucije""[5]. Evandeoska zapovijed ljubite svoje neprijatelje (Lk 6, 27) s pravom se smatra ""magna chartom" kršćanskog nenasilja". Ono se ne sastoji u tome da se "predamo pred zlom [...] nego u tome da na zlo odgovorimo dobrom (usp. Rim 12, 17-21), raskidajući na taj način okove nepravde"[6].

Snažnije od nasilja

4. Nenasilje se katkad doživljava kao predaju, nedostatak sudjelovanja i pasivnost, ali u stvarnosti to nije tako. Prilikom primanja Nobelove nagrade za mir 1979. godine, Majka Terezija jasno je izrekla svoju poruku aktivnog nenasilja: "Mi u našoj obitelji ne trebamo bombe i oružje, uništavanje da bismo donijeli mir već samo zajedništvo, da jedni druge ljubimo [...] I moći ćemo svladati sve zlo koje je u svijetu"[7]. Jer snaga oružja je varljiva. "Dok trgovci oružjem rade svoj posao, postoje siromašni mirotvorci koji daju svoje živote kako bi pomogli jednoj osobi, a zatim još jednoj i još jednoj i još jednoj"; za te mirotvorce Majka Terezija je "simbol, slika našeg vremena"[8]. U rujnu prošle godine, imao sam veliku radost proglašiti je svetom. Pohvalio sam njezinu spremnost da bude dostupna svima "kroz prihvaćanje i obranu ljudskog života, onog nerođenog i onog napuštenog i odbačenog. [...] Priginja se nad nemoćima, ostavljenima da umru pokraj ceste, gledajući u njima dostojanstvo koje im je Bog dao; preko nje njihov glas mogli su čuti moćnici ovoga svijeta, da prepoznaju svoje krivnje zbog zločinâ – zločinâ! – siromaštva koje su oni sami stvorili"[9]. Kao odgovor na to, njezina misija – i u tome predstavlja tisuće, štoviše milijune osoba – bila je ići ususret žrtvama s velikodušnošću i predanošću, dodirujući i povijajući svako ranjeno tijelo, lječeći svaki slomljeni život.

Nenasilje koje se provodi odlučno i dosljedno polučilo je impresivne rezultate. Uspjesi koje su postigli Mahatma Gandhi i Khan Abdul Ghaffar Khan u oslobođenju Indije, te Martin Luther King, Jr. u borbi protiv rasne diskriminacije neće nikada pasti u zaborav. Žene su osobito predvodnice nenasilja, poput, primjerice, Leymahe Gbowee i tisuća liberijskih žena, koje su organizirale molitvene susrete i nenasilne prosvjede (pray-ins) kojima su izborili mirovne pregovore na visokoj razini za završetak drugoga građanskog rata u Liberiji. Ne smijemo zaboraviti ni desetljeće od epohalne važnosti koje je završilo padom komunističkih režima u Europi. Kršćanske su zajednice dale svoj doprinos ustrajnom molitvom i hrabrim djelovanjem. Poseban su utjecaj izvršili služba i učenje svetog Ivana Pavla II. Razmišljajući o događajima iz 1989. u svojoj enciklici Centesimus annus iz 1991. godine, moj predšasnik istaknuo je činjenicu da se epohalnu promjenu u životima ljudi, narodâ i državâ ostvaruje "mirnom borbom koja se služila samo oružjem istine i pravde"[10]. Ta mirna politička tranzicija je omogućena dijelom "nenasilnim zalaganjem ljudi koji su, dok bi uvijek odbijali da popuste moći sile, uvijek znali naći, od slučaja do slučaja, djelotvorne oblike kako bi pružili svjedočanstvo za istinu". Ivan Pavao II. zaključuje: "Neka ljudi nauče boriti se za pravdu bez nasilja, odričući se klasne borbe u unutarnjim razmiricama, kao i rata u onim međunarodnim"[11].

Crkva je bila aktivno uključena u provedbu nenasilnih strategija promicanja mira u mnogim zemljama, potičući čak i najnasilnije aktere da ulože napore za izgrađivanje pravednog i trajnog mira.

Takvi naporci poduzeti u prilog žrtvama nepravde i nasilja nisu isključiva baština Katoličke Crkve, već su svojstveni mnogim religijskim tradicijama, za koje "suosjećanje i nenasilje su od bitne važnosti i pokazuju put života"[12]. Ja nedvosmisleno potvrđujem da "nijedna religija nije teroristička"[13]. Nasiljem se oskvrsnuje Božje ime.[14] Neka nam nikada ne dosadi ponavljati: "Nikada se Božje ime ne može koristiti

za opravdavanje nasilja. Mir je jedini svet. Jedino mir je svet, a ne rat!”[15].

Obiteljski korijeni nenasilne politike

5. Ako nasilje ima svoj izvor u ljudskom srcu, tada je bitno da se nenasilje prakticira prije svega unutar obitelji. To je sastavni dio one radosti ljubavi koju sam opisao u ožujku ove godine u svojoj pobudnici Amoris laetitia, na zaključenju dvije godine dugog razmišljanja Crkve o braku i obitelji. Obitelj je nezamjenjiva kalionica gdje supružnici, roditelji i djeca, braća i sestre, uče komunicirati i nesobično se brinuti jedni za druge i gdje se trvenja, pa čak i konflikti ne rješavaju silom, već dijalogom, poštivanjem, traženjem dobra drugoga, milosrđem i oprاشtanjem.[16] Iz obitelji se radost ljubavi širi u svijetu i zrači na cijelo društvo[17]. Uostalom, etika bratstva i mirnog suživota između pojedinaca i narodâ ne može se temeljiti na logici straha, nasilja i zatvorenosti, već na odgovornosti, poštivanju i iskrenom dijalogu. U vezi s tim, upućujem apel za razoružanje i zabranu i ukidanje nuklearnog oružja: nuklearno zastrašivanje i prijetnja zajamčenog uzajamnog uništenja nikako ne mogu biti temelj takve etike[18]. S jednakom neodložnošću molim da se stane na kraj nasilju u obitelji i zlostavljanju žena i djece. Jubilej milosrđa, koji je završio u studenom ove godine, bio je poziv svakome od nas da pogledamo u dubinu svog srca i dopustimo Božjem milosrđu da u nj uđe. Jubilejska nam je godina pomogla shvatiti koliko su brojne i različite osobe i društvene skupine s kojima se postupa s ravnodušnošću i koje su izložene nepravdi i nasilju. I oni su dio naše “obitelj”; oni su naša braća i sestre. Politika nenasilja mora započeti unutar četiri zida vlastitog doma, a zatim se proširiti na cijelu ljudsku obitelj. “Sveta Terezija iz Lisieuxa poziva nas da se vježbamo u malom putu ljubavi, da ne propustimo prigodu da kažemo lijepu riječ, uputimo osmijeh ili učinimo bilo koju malu gestu koja širi mir i prijateljstvo. Cjelovita ekologija sastoји se i od jednostavnih svakidašnjih gesta, kojima prekidamo logiku nasilja, iskorištavanja i sebičnosti”.[19]

Moj poziv

6. Izgrađivanje mira aktivnim nenasiljem je prirodna i nužna dopuna stalnim nastojanjima Crkve oko ograničavanja uporabe sile primjenom moralnih normi; ona to ostvaruje sudjelovanjem u radu međunarodnih institucija i stručnim doprinosom mnogobrojnih kršćana izradi zakonodavstva na svim razinama. Sâm Isus nam nudi “priručnik” iz te strategije mirotvorstva u takozvanoj Propovijedi na gori. Osam blaženstva (usp. Mt 5, 3-10) oslikavaju portret osobe koju bismo mogli okarakterizirati kao blaženu, dobru i vjerodostojnu. Blaženi su krotki, govori Isus, milosrdni, mirotvorci, oni koji su čista srca, oni koji gladuju i žđaju za pravednošću.

To je ujedno program i izazov za političke i vjerske vođe, voditelje međunarodnih institucija i upravitelje poduzeća i medijskih kuća iz cijelog svijeta: primijeniti blaženstva u obavljanju svojih dužnosti. To je izazov izgrađivati društvo, zajednicu ili poduzeće za koje su odgovorni djelujući kao mirotvorci i pokazati milosrđe odbijajući odbacivati osobe, nanositi štetu okolišu ili nastojati pobijediti po svaku cijenu. To zahtijeva raspoloživost “suočiti se s konfliktom, riješiti ga i pretvoriti u kariku lanca novog procesa”[20]. Djelovati na ovaj način znači izabrati solidarnost kao način stvaranja povijesti i izgrađivanja prijateljstva u društvu. Aktivno nenasilje predstavlja način na koji se pokazuje da je jedinstvo zaista moćnije i plodnije od konflikta. Sve u svijetu je međusobno duboko povezano.[21] Može se, sigurno, dogoditi da razlike izazovu trvenja, ali valja nam se s njima suočiti konstruktivno i nenasilno, tako da “konflikti, napetosti i protivštine mogu dostići mnogolikو jedinstvo koje donosi novi život”, čuvajući “dragocjene potencijale strana među kojima postoji kontrast”[22].

Mogu zajamčiti da će Crkva pomoći sve napore oko izgrađivanja mira također aktivnim i kreativnim nenasiljem. Dana 1. siječnja 2017. godine započet će s radom novi Dikasterij za promicanje cjelovitog ljudskog razvoja, koji će pomagati Crkvi da promiće na sve učinkovitiji način “neprocjenjiva dobra pravde, mira i očuvanja stvorenoga svijeta” kao i brigu za migrante, “ljude u potrebi, bolesne i odbačene, marginalizirane i žrtve oružanih sukoba i prirodnih nepogoda, zatvorenike, nezaposlene i žrtve svih oblika ropstva i mučenja”.[23] Svako djelovanje u tome pravcu, ma koliko skromno bilo, pomaže u izgrađivanju svijeta bez nasilja, što predstavlja prvi korak prema pravdi i miru.

Zaključak

7. Ovu poruku, prema tradiciji, potpisujem 8. prosinca, na svetkovinu Bezgrešnog začeća Blažene Djevice Marije. Marija je Kraljica mira. Prilikom rođenja njezina Sina, anđeli su davali slavu Boga i zaželjeli mir na zemlji muškarcima i ženama dobre volje (usp. Lk 2, 14). Molimo Djevicu da nas vodi na našem putu.

“Svi želimo mir. Mnogi ga izgrađuju svakodnevno malim gestama a mnogi od njih pate, ali ipak strpljivo ustraju u svojim nastojanjima da budu mirotvorci”[24]. Trudimo se u 2017. godini postati, svojom molitvom i djelima, ljudi koji su odagnali nasilje iz vlastitog srca, iz svojih riječi i djela, i koji izgrađuju nenasilne zajednice koje se brinu za naš zajednički dom. “Ništa nije nemoguće ako se obratimo Bogu u molitvi. Svi možemo biti mirotvorci”[25].

-
- [1] Apost. pob. *Evangelii gaudium*, 228.
  - [2] Poruka povodom proslave 1. Svjetskog dana mira, 1. siječnja 1968.
  - [3] “Legenda trojice drugova”: *Fonti Francescane*, br. 1469; *Franjevački izvori*, str. 571.
  - [4] Angelus, 18. veljače 2007.
  - [5] Ibid.
  - [6] Ibid.
  - [7] Majka Terezija, Govor prigodom primanja Nobelove nagrade, 11. prosinca 1979.
  - [8] Meditacija “Put mira”, Kapela Domus Sanctae Marthae, 19. studenog 2015.
  - [9] Homilija prigodom kanonizacije blažene Majke Terezije iz Kolkate, 4. rujna 2016.
  - [10] Br. 23.
  - [11] Ibid.
  - [12] Govor na Međureligijskoj audijenciji, 3. studenog 2016.
  - [13] Govor na Trećem svjetskom susretu pučkih pokreta, 5. studenog 2016.
  - [14] Usp. Govor na susretu sa šeikom kavkaskih muslimana i predstavnicima drugih vjerskih zajednica, Baku, 2. listopada 2016.
  - [15] Govor, Asiz, 20. rujna 2016.
  - [16] Usp. Post. apost. pob. *Amoris laetitia*, 90-130.
  - [17] Usp. *ibid.*, 133.194.234.
  - [18] Usp. Poruka u prigodi Konferencije o utjecaju nuklearnog oružja na čovjeka i okoliš (Conference of the Humanitarian Impact of Nuclear Weapons), 7. prosinca 2014.
  - [19] Enc. *Laudato si'*, 230.
  - [20] Apost. pob. *Evangelii gaudium*, 227.
  - [21] Usp. enc. *Laudato si'*, 16.117.138.
  - [22] Apost. pob. *Evangelii gaudium*, 228.
  - [23] Apostolsko pismo u obliku motu proprija kojim se osniva Dikasterij za promicanje cjelovitog ljudskog razvoja, 17. kolovoza 2016.
  - [24] *Regina caeli*, Betlehem, 25. svibnja 2014.
  - [25] Apel, Asiz, 20. rujna 2016.

HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA

Priopćenje sa sjednice Vijeća HBK za ekumenizam i dijalog

Vijeće je i u ovoj prigodi izrazilo svoju podršku nastojanjima svih koji pridonose što skorijoj kanonizaciji blaženoga Alojzija Stepinca. Istovremeno je pozvalo sve one koji svojim javnim istupima utječu na opće ozrače u međureligijskim, međucrkvenim, međunacionalnim i društvenim odnosima općenito, da neumorno i dosljedno daju svoj doprinos istini, pravdi, zajedničkom općem dobru, miru i suživotu, nadahnjujući se u svom djelovanju riječima Isusa Krista: "Blago mirovorcima: oni će se sinovima Božjim zvati!" (Mt 5, 9).

Sjednica Vijeća HBK za ekumenizam i dijalog održana je prvi put u Grkokatoličkoj arhimandriji sv. Mihaela arkandela u Marči, u utorak, 15. studenoga 2016.

Sjednici je predsjedao predsjednik Vijeća sisački biskup Vlado Košić, u čijoj se biskupiji nalaze ostaci povijesnog marčanskog manastira, a nazičio joj je i križevački biskup Nikola Kekić pod čijom se jurisdikcijom sama arhimandrija nalazi.

Sjednica je započela zajedničkom molitvom Akatista Milosrdnom Isusu, koju je, u spomen-kapele sv. Mihaela arkandela predmolio biskup Kekić, uz sudjelovanje svih članova.

Sve članove Vijeća, u svojstvu predsjednika Vijeća, pozdravio je biskup Košić, osobito zahvalivši na gostoprимstvu biskupu Kekiću i gosp. Boži Balenoviću kao domaćinima susreta.

Biskup Kekić je potom zamoljen da, iz perspektive nadležnog duhovnog pastira, predstavi Križevačku eparhiju, njezinu specifičnu narav, povijesni hod, statističke podatke i druge aktualnosti. U svojem izlaganju naveo je, između ostaloga, da njegova biskupija danas broji ukupno oko 22 tisuće vjernika, da se teritorijalno proteže na tri države: Hrvatsku, Bosnu i Hercegovinu i Sloveniju te da su vjernici najčešće pripadnici triju naroda: Hrvata, Rusina i Ukrajinka.

S obzirom da su katolici bizantskog obreda u Hrvatskoj obredna manjina čiji se broj pripadnika postupno smanjuje, zajednički zaključak biskupa Kekića i članova Vijeća jest da im je potrebna šira i intenzivnija podrška sa strane Crkve i društva, kako bi se sačuvalo bogatstvo obreda unutar Crkve u Hrvatskoj.

Povijest samog manastira u Marči – u prošlosti često nemirnu i burnu – predstavio je magistrand na Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, Božo Balenović. Izlagač i članovi Vijeća izrazili su nadu da lokacija nekadašnjeg manastira, sa svojim sadašnjim dvjema spomen-kapelama, grkokatoličkoj i pravoslavnoj, može postati mjesto ekumenskih susreta, dijaloga i plodonosne međucrkvene suradnje s istočnim i zapadnim crkvama.

Tajnik Vijeća, dr. Jure Zečević, predstavio je temu svjetske molitvene osmine za jedinstvo kršćana 2017. Ona glasi: "Pomirenje – Ljubav nas Kristova obuzima" (2 Kor 5, 14-20). Budući da se 2017. obilježava 500. obljetnica Reformacije, tekstove su priredili predstavnici crkava u Njemačkoj: Katoličke, Evangeličkih slobodno-crkvenih zajednica i Baptističke, Evangeličke, Evangeličko-metodističke, Pravoslavne biskupske konferencije u Njemačkoj, Samostalne evangeličko-luteranske, Staro-reformirane, Ujedinjene evangeličke luteranske crkve te Radne zajednice menonitskih zajednica u Njemačkoj.

Uslijedili su izvještaji i konzultacije članova Vijeća o ekumenskim i međureligijskim aktivnostima i aktualnostima u svijetu i kod nas. Biskup Košić je izvjestio o svojim sudjelovanjima u programu obilježavanja 30. obljetnice "Duha Asiza". Također je nazičio i polaganju kamena te-

HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA

meljca za džamiju i islamski kulturni centar u Sisku. S velikom pažnjom popraćeni su i izvještaji dr. Tomislava Kovača o posjeti Iranu i dr. Jure Zečevića o posjeti Rusiji.

Vijeće je izrazilo radost i zahvalnost Bogu zbog poboljšavanja odnosa između katolika i protestanata, što je došlo do izražaja i prigodom nedavne posjete pape Franje Švedskoj, koja, osobito u godini obilježavanja 500. obljetnice Reformacije, može biti poticajna i u pogledu katoličko-protestantskih odnosa u našim sredinama. Jednako tako pozdravili su posjetu prefekta Kongregacije za nauk vjere, kardinala Gerharda Ludwiga Müllera, Zagrebu.

Vijeće je i u ovoj prigodi izrazilo svoju podršku nastojanjima svih koji pridonose što skorijoj kanonizaciji blaženoga Alojzija Stepinca. Istovremeno je pozvalo sve one koji svojim javnim istupima utječu na opće ozračje u međureligijskim, međucrkvenim, međunacionalnim i društvenim odnosima općenito, da neumorno i dosljedno daju svoj doprinos istini, pravdi, zajedničkom općem dobru, miru i suživotu, nadahnjujući se u svom djelovanju riječima Isusa Krista: "Blago mirotvorcima: oni će se sinovima Božjim zvati!" (Mt 5, 9).

ZADARSKA NADBISKUPIJA

Svetkovina Svih Svetih

Propovijed mons. Želimira Puljića

1. Današnja svetkovina Svih Svetih s popratnim spomenom Dana svih vjernih mrtvih finale svečanog oratorija onih koji su za nebo predodređeni. U tom smislu liturgija nam danas otvara knjigu Otkrivenja pa slušamo kako u njoj «Ivan nešto vidi..» Riječi ‘gledati’ i ‘vidjeti’ često nalazimo na stranicama Svetoga Pisma. – «Mojsije, što vidiš, pita Jahve? Vidim grm koji gori, ali ne izgara!» (Izl 3, 4) – «Što ti vidiš Jeremija? Vidim rascvjetanu bademovu granu koja je navještaj sigurnog proljeća. – Ivane, što vidiš? «Vidim jednog drugog anđela gdje uzlazi s istoka s pečatom Boga živoga koji viče iza glasa: Ne udite ni zemlji, ni moru, ni drveću dok ne opečatimo sluge Boga našega... Što još vidiš Ivane? Eno, velikoga mnoštva što ga nitko ne moguće izbrojiti, iz svakog naroda, plemena, puka i jezika. Stope pred prijestoljem i pred Jagancem, odjeveni u bijele haljine, s palmama u rukama». Što poručuju ovi biblijski tekstovi kao i svetkovina Svih Svetih i Dan mrtvih koje danas i sutra obilježavamo? Što ćemo vidjeti danas poslije podne i sutra kada se nađemo na groblju gdje ćemo upaliti svijeće svojim dragim pokojnjima? Naš odgovor na upit „što vidiš“, brate i sestro, vjerojatno bi glasio kako vidimo mnoštvo grobova i križeva, bijelih krizantema i upaljenih svijeća. A uz to slušamo kako Isus tumači i razlaže svoje nove propise i zakone. Pojavljuje se, međutim, pitanje mogu li receptori suvremenog čovjeka primiti njegove riječi i razumjeti njihovu poruku? Komu je Isus namijenio svoj govor blaženstava s novim propisima i zakonima?

2. Promotrimo li suvremenog čovjeka i okružje u kojem živi i raste, doći ćemo do gorke spoznaje kako su njegovi receptori za prijem vijesti ‘onkraj života’ sve više i više zakržljali. Nisu kadri uhvatiti ni melodiju prvoga dječjega krika koji najavljuje radost života, niti naći odgovore na pitanja koja će mu život kasnije postavljati. A još manje shvatiti govor o Bogu darovatelju života, milosti i svetosti. Već je u drugoj polovici devetnaestog stoljeća Nietzsche najavio „svečanim tonom da je Bog mrtav“. I nije ostao usamljen. Pridružio mu se i Marx i Freud i stotine nadobudnih spisatelja koji su mislili da će ‘oslobađajući se Božjeg autoriteta’, osloboditi čovjeka. A onda je zaveden takvim i sličnim umovanjem zaključio: „Kada Boga nema, nema ni konačnih istina. Sve je relativno i „sve dopušteno“ (Dostojevski). Zbog toga je, eto, postalo moguće i ‘normalno’, napr. da se pred našim očima danima vrti brutalni čin divljačkog smaknuća iračkog predsjednika Hiseina i libijskog vode Gadađija. Ako netko pomisli kako se takvo nešto moglo dogoditi samo na Bliskom Isotku ili u Africi, a ne kod nas u Europi, vara se. Sjetimo se žrtava Vukovara i Škabrnje od prije 25 godina. Njih ćemo za dva tjedna posebice komemorirati. Jer, kada se prekriži Boga i prigrabi moć oružja i medija, postoji realna opasnost bespravljiva i divlaštva. A kad god se Boga otpiše iz svoje sredine, odmah zapuše ledeni vjetar međuljudskih odnosa, pa dostojanstvo čovjeka biva ugroženo i napadnuto sa svih strana.

3. Isusov govor o blaženstvima obrana su ugoženoga ljudskoga dostoianstva. Stoga njegove riječi nisu upućene onima koji misle da su jedini gospodari svijeta i ljudskih sudsrbina. Isus njima ne govori, jer zna da su im antene zakržljale i neće ga razumjeti. Pogotovu kad se zna da u tiskovine, radijska i televizijska izvješća prepuni slučajeva i skandala, pljačke i kriminala. Isus je, naime, želio i htio probleme rješavati dobrotom, oružjem istine i snagom duha, a ne nasiljem. To je bila njegova strategija kojom je započeo osvajati ljude. Ne mačem i bičem, kletvom i zastrašivanjem, nego topлом i blagom riječju koja dušu krijepi. Stoga su blaženstva temelj kršćanske civilizacije, evanđeoske humanosti, ljudske, obiteljske i socijalne sreće. Ona su nam danas najpotrebnija. Isus nas stoga i danas na to poziva, hrabri i potiče kada veli: Ne tugujte zbog toga što ste ‘siromašni duhom, gladni i žedni pravednosti, krotki i milosrdni, ožalošćeni i kada vas grde i proga-

njaju. Radujte se i kličite; velika je vaša plaća na nebesima. Blago svima koji podu za Isusom i uđu u to novo i drugačije kraljevstvo koje je pripravljeno malenima, siromašnima, umornima i uplakanima, nevinima i jednostavnima. Blago svima koji Isusove riječi s Gore shvate i prihvate. Slavimo danas „svoju domovinu, nebeski grad Jeruzalem“ mi slavimo blagdan naše budućnosti koji počinje u sadašnjosti. Njegov preludij imamo već sada kada nam je Gospodin dao svoga Duha, pa smo okrenuti i usmjereni prema nebu. Tamo je naše mjesto koje nam nitko ne može oduzeti. Jedino ga sami možemo proigrati. Današnji nas blagdan želi osokoliti, ohrabriti, podržati... da ne klonemo na putu dobra, u hodu prema svojoj velikoj i vječnoj budućnosti.

4. Dok se u tišini budemo križali nad grobovima svojih dragih pokojnika, pridružimo se u duhu onom silnom mnoštvu spašenih (Otkr 7,9) koje pada ničice pred prijestoljem Svevišnjega. Pokojnici, za koje ćemo se moliti i svijeće zapaliti, trajna su opomena u ovom nemirnom i nesigurnom vremenu. Nema, naime, ovdje trajnog prebivališta. I naše će putovanje jednom završiti. Putujemo, dakle, u kuću Očevu, u društvo onih koji su Isusov zakon prihvatili, usvojili i vršili. I koji su stigli pred Jaganjca, odjeveni u bijele haljine, s palmama u rukama. Rado bismo se našli u njihovome društvu, „umiješali se u zbor patrijarha, proroka, vijeće apostola, u društvo mučenika, ispovjedalaca, djevice, u zajedništvu svih svetih, kako slikovito piše sveti Bernard i poziva: „Požurimo onima koji nas čekaju i želimo one koji nas žele“ (Govor 2, 5/1968/, 364). Pridružimo se, stoga, onom silnom mnoštvu spašenih iz Ivanovog Otkrivenja pjevajući: „Blagoslov i slava, mudrost i zahvalnica, čast, moć i snaga Bogu našemu. U vijeke vjekova. Amen“!

Svi Sveti (Gradsko groblje)

Propovijed mons. Želimira Puljića

1. Svetkovina Svih Svetih s popratnim spomenom Dana svih vjernih mrtvih zapravo je finale svečanog oratorija koji upravlja naše oči, najprije prema nebu prema onima koji su spašeni i nalaze u vječnoj domovini odakle nas prate i štite na našem ovozemaljskom hodu. A onda spušta pogled prema zemlji, prema grobljima i humcima pod kojima počivaju naši dragi pokojnici u iščekivanju uskrsnuća. U tom smislu čitanje iz knjiga Otkrivenja pita „Ivane, što vidiš?“ Riječi ‘gledati’ i „vidjeti“ često nalazimo na stranicama Svetoga Pisma. – „Mojsije, što vidiš, pita Jahve? Vidim grm koji gori, ali ne izgara!“ (Izl 3, 4) – „Što ti vidiš Jeremija? Vidim rascvjetalu bademovu granu koja je navještaj sigurnog proljeća“. – „Ivane, što ti vidiš?“ „Vidim, eno, veliko mnoštvo što ga nitko ne moguće izbrojiti, iz svakog naroda, plemena, puka i jezika. Stoe pred prijestoljem i pred Jaganjcem, odjeveni u bijele haljine, s palmama u rukama“.

Što poručuju biblijski tekstovi kao i svetkovina Svih Svetih i spomen dan vjernih mrtvih koje danas i sutra obilježavamo? Što ćemo vidjeti danas i sutra kada se nađemo na groblju gdje ćemo upaliti svijeće svojim dragim pokojnima? Odgovor na upit „što vidiš“, brate i sestro, vjerojatno bi glasio kako vidimo mnoštvo grobova i križeva, bijelih krizantema i upaljenih svijeća. Našim pohodom želimo im izraziti svoju ljubav i blizinu i sjetiti se uske povezanosti između nas koji kročimo ovom zemljom i braće i sestara uz čije grobove naviru nezaboravna sjećanja. I dok obilazimo njihove grobove i čitamo natpise na njima, mi zapravo shvaćamo kako hodimo stazom smrti koja je obilježena znakom vječnosti.

2. Blago nama ako to vjerujemo. Jer, ako se ograniči čovjeka samo na ovozemnu horizontalnu dimenziju, život gubi svoj duboki smisao. Bog je stvorio svijet i približio se čovjeku po svome Sinu Isusu koji se predstavio kao „uskrsnuće i život; pa tko god živi i vjeruje u njega neće umrijeti nikada“ (Iv 11, 25). To su riječi koje bûde nadu u život „s druge“ strane, a Isus tješi svoje učenike „neka se ne uznemiruje srce njihovo, jer u domu Oca njegova ima mnogo stanova“ (Iv 14, 1). Pohod grobljima gdje očituјemo našu ljubav pokojnicima, prigoda je obnoviti našu vjeru u vječni život. Uzdignuti križevi na grobovima, naime, govore da su i oni živjeli za takvu vječnost, te

svoj ovozemni hod istrošili u nadi, vjeri i ljubavi. Okrenuti čelom prema nebu oni nam danas s Pavlom poručuju: „Nećemo da živite u neznanju glede nas koji smo usnuli, ili pak da tugujete kao drugi koji nemaju nade...“ (1 Sol 4, 13).

Svetkovina Svih Svetih poduzeće naše oči prema nebu i budi nadu u život vječni. Spomen svih vjernih mrtvih s grobovima naših pokojnika obaraju naše oči prema zemlji i opomena su u nemirnom i nesigurnom vremenu, u kojem nema trajnog prebivališta. I naše će putovanje jednom završiti s vjerom na putu u kuću Očevu. Zahvalni za veliku milost vjere, kojom ćemo „kad se probudimo Boga gledati“, učvršćujmo jedni druge u toj spoznaji kako smo ovdje prolaznici i putnici. Pa ponavljam s Augustinom: „Za sebe si nas stvorio, o Bože, i nemirno je srce naše dok u Tebi ne otpočine“. Priklučimo se onom silnom mnoštvu spašenih, „u zbor patrijarha, proroka, apostola, mučenika, ispovjedalaca, djevice, i u zajedništvu svih svetih“ (sv. Bernard). Oni padaju nice pred prijestoljem Svevišnjega i kliču: „Blagoslov i slava, mudrost i zahvalnica, čast, moć i snaga Bogu našemu u vijeće vjekova. Amen!“

OPROSNIČKO HODOČAŠĆE U KATEDRALI SV. STOŠIJE CRKVENIH POKRETA I UDRUGA, STUDENATA I MLADIH

O mučeništvu s osobitim osvrtom na svečanost u Skadru

1. Današnje prvo čitanje o sedmero braće Židova, koji podnose mučeništvo vjerni vjeri svojih otaca, ima nešto zajedničko jučerašnjom proslavom u Skadru, o svečanosti proglašenja 38 mučenika: dvojica biskupa, 21 svećenik, sedam franjevaca, tri isusovca, četiri laika i jednoga sjemeništarca. Među njima dvojica su Hrvata: don Anton Muzić i fra Serafin Glasnović. Drago mi je što sam bio na tom znakovitom događaju u Skadru u kojem je puno ljudi stradalo zbog vjere. Svečanost je bila u katedrali koja je svojevremeno bila pretvorena u sportsku dvoranu gdje su komunisti održavali svoje političke mitinge o „opasnosti vjere od čega treba ljude oslobođiti“. Jučerašnja svečanost mirisala je ozračjem slave i uskrsnuća, kao nagrada za sve one patnje koje su vjernici podnijeli za Isusa Krista. A sve je započelo polovicom prošlog stoljeća. Don Zadeja svećenik male župe na obali Skadarskog jezera to je nekako predvidio i najavio kad je 16. kolovoza 1944. uz svečanosti svetoga Roka okupljenima ljudima, posebice mladima rekao: Imam samo par riječi danas vam kazati svima, a posebice vama mladi. Crni oblaci, koji nose crvenu ideologiju primiče se k nama, a njihova je namjera obrušiti se na vas. A vi nećete moći ništa drugo činiti osim trpjeti njezina zla, između ostalog i nijekanje Boga“. Ovo je velečasni Zadeja izgovorio tri mjeseca prije nego je došlo do komunističke okupacije, a sedam mjeseci prije nego su ga komunisti strijeljali 25. ožujka 1945. To je unijelo puno straha, ne samo u grad Skadar, već u čitavu zemlju Albaniju.

Tako je zapravo započelo progonstvo kršćana, a među prvi činima komunističkih vlasti bila je zabrana ulaska apostolskom nunciju mons. Nigrisu koji se morao vratiti u Rim. Enver Hodža je zatim pozvao mons. Gaspera Thacia i mons. Vincenca Prenushia kako bi ih nagovorio neka se odvoje od Svetе Stolice. Obojica to glatko odbili, pa su bili strijeljani. Nakon nekog vremena Hodža je istu stvar pokušao s mons. Franom Gjinijem koji mu je također odgovorio kako „nikada neće odvojiti svoje stado od Svetе Stolice“. Zbog toga je 18. ožujka 1945. Partija okupila sve svećenike i zatražila neka napuste svoje zvanje. Budući da nijedan od naznačnih nije prihvatio tu ponudu, uslijedila su hapšenja, mučenja i ubijanja.

2. Uz hapšenje i progona svećenika rušilo se zvonike, a samostane i crkve pretvaralo se u javne prostore, poput sportskih dvorana, magazina ili pak štala i torova za stoku. Među stradalima našao se i mladi sjemeništarac Marko Ćuni za koga su našli u zapisniku tajne službe kako je prije samoga strijeljanja rekao: Živio Krist Kralj; oprostimo našim neprijateljima!“ 9. rujna 1946. Uhapsili su trojica mons. Volaj, Dedu i Laca pa ih strijeljali skup s franjevačkim provinicijalom Prennushijem i gvardijanom samostana u Skadru fra Ciprianom. Gvardijana su lažno optužili da

je skrивao oružje iza oltara svetoga Ante. Iza toga oduzeli su im samostan i pretvorili ga u zatvor gdje svojevremeno znalo biti i do 700 zatvorenika uglavnom radi „vjerskih razloga“.

Kad je Albanija šesdesetih godina prošlog stoljeća prekinula dilomatske veze s Rusijom, vezala se uz Kinu. Tada su počele još strože i rafiniranije kontrole onih koji su pokazivali znakove vjere. U novinama i na radiju širile su se neistine i mržnja prema Crkvi i vjeri. Nije bilo slobode osim one da se napada i blati vjernike i Crkvu. A takvi su onda bivali nagrađivani, kako novcem, tako i prestižnim titulama. Pod utjecajem Kine Enver Hodža je u veljači 1967. najavio „kulturnu revoluciju“ koja je bila uperena protiv „tradicije i vjerskih običaja“. Taj njegov plan pretvorio je slijedećih godina albansku zemlju u prostor pravoga pakla. Iza toga su zatvarane crkve i džamije, a na vratima su vješani programe spomenute revolucije. Zadnja je bila zatvorena crkva Srca Isusova u Tirani, 26. lipnja 1967. Poslije toga zaduženi skojevci i pioniri obilazili su kuće da vide imaju li ljudi u svojim domovima križeve ili svete slike. A o Uskrsu bi kontrolirali farbaju li jaja, a za Božić pripremaju li kolače. Nekada su se služili i djecom pojedinih obitelji da im dojavljuje sve što ih je interesiralo iz vjerskoga života.

3. Kad je u velebnoj katedrali u Skadru, u lipnju 1971. održan „Kongres žena“, na kojem su uz Enver Hodžu govorili i drugi istaknuti komunisti, svi su se obrušili posebice na katoličku Crkvu. Komunistička diktatura je zanijekala ljudsko dostojanstvo i okomila se na religiju i sve koji vjeruju. Bila je to ideologija za koju se slobodno može reći đavolskoga nadahnuća. U igri je bilo istrijebljivanje vjere a posebice u krilu Katoličke Crkve. Vrhunac toga perverznog sustava u Albaniji zbio se 1976., kada je država proglašila da je po ustavu „ateistička zemlja“ u kojoj je „zabranjeno bilo kakvo vjerničko udruživanje“. – (Ovdje mi se čini prikladnim spomenuti: don Mihaela Kolijija koji je proveo u zatvoru ništa manje nego 36 godina (a od toga vele 17 u samici). Njega je sveti Ivan Pavao II imenovao kardinalom u njegovoj 92. godini života, 27. novembra 1994. Bio sam tada na sinodi u Rimu, te imao čast vidjeti toga mučenika za Crkvu Kristovu. I slušati njegovo svjedočanstvo na sinodi biskupa. Ovoga puta u Skadru, upoznao sam novoimenovanoga kardinala, don Ernesta Trošanija koji navršava 86 godina, a u zatvoru je prove 27 godina. Pisale su novine kad je u katedrali u Tirani pred Papom svjedočio o svom zatvorskem životu, 21. rujna 2014., papa Franjo ga je zagrljio i proplakao.)

Kako smo bili radosni i ponosni kad smo dobili prvoga sveca mučenika, svetoga Nikolu Tavelića kojem svake godine pođemo na hodočašće u Šibenik. To ćemo učiniti i slijedeće nedjelje. U svom misijskom nagovoru Isus je rekao apostolima da ih šalje ‘kao ovce među vukove’ (usp. Mt 10), te najavio kako će ih ljudi ‘zbog njega zamrziti, izvoditi pred sudove i bičevati’. A on je zatražio neka svjedoče i ne boje se onih koji tijelo ubijaju, te neka ustraju. I neka pri tomu nikomu ne škode. Mučenik je stoga onaj koji je spreman boli hrabro podnijeti radi Kristovoga Kraljevstva. I pri otmu je njegovo srce ispunjeno ljubavlju i mirom, bez trunka mržnje i osvete. Zbog toga se Crkva dičim takvim svojim sinovima. I iskazuje dužno poštovanje prema njihovoj moralnoj veličini. Mučeništvo je uistinu Božji dar. Ne samo za one kojima je taj dar podijeljen, nego i za sve one koji su s njima povezani, krvlju, rodom, jezikom i poznanstvom, kao i crkvenom pripadnošću kojima se rado molimo i njihov zagovor prosimo.

ŠKABRNJA, 25. GODIŠNICA STRADANJA (18. 11. 1991. – 18. 11. 2016.)

Propovijed mons. Želimira Puljića

Srdačan pozdrav i dobrodošlicu upućujem našim biskupima Slobodanu i Tomislavu, nazočnim svećenicima, predstavnicima Grada, županije i države, vojne vlasti policiji, te posebice ranjenim obiteljima naših branitelja, kao vama svima koji ste se danas okupili u crkvi Uznesenja Marijina u Škabrnji. Što to danas spominjemo ovim slavljem i ovom liturgijom? Na što nas podsjeća 18. studenoga, a zbio se prije dvadeset i pet godina? Podsjeća nas na tužan dan stradanja kada je JNA s pobunjenim hrvatskim Srbima okupirala i razorila jedan grad na sjevero-istoku i jedno

selo na jugu zemlje: Vukovar i Škabrnju. Stoga su ova dva mesta danas osobito povezana duhom i molitvom. Oni na dva kraja Lijepe Naše utjelovljuju zvukove njezine himne. Uništavajući kulturu i tisuće života divnoga baroknoga grada na plavom Dunavu, te paleći kuće i ubijajući 86 nevinih života u Škabrnji, okupator je mislio stravičnim zločinima i razaranjem ognjišta i svetиšta zauvijek ugasiti neutaživu čežnju za slobodom. Ta je čežnja nakon pada Berlinskoga zida bila je sve jača i nošena snom „o lijepoj, dragoj i slatkoj slobodi, koju nam višnji Bog je do“. I širila se nezaustavljivo od juga do sjevera, i od istoka do zapada; ništa je nije moglo obustaviti. Čak ni strašna stradanja ne samo Vukovara i Škabrnje, već i našega Nadina i Benkovca, Dubrovnika, Gospića, Karlovca, Siska, Broda, Osjeka i Vinkovaca i svih onih strateški važnih mesta koja su bila ucrtana u pakleni plan okupatora pod nazivom „spaljene zemlje“.

Koliko su ljudi strepili nad sudbinom opkoljenih gradova i mjesta, posebice Vukovara, najbolje svjedoči bilješka u Dnevniku jedne redovnice u porobljenom Cavtatu, koja uz današnji dan 1991. piše: „Danas smo čule u potkroviju naše kuće preko tranzistora da je pao Vukovar. To me tako potreslo da mi je tranzistor ispaо iz ruku. Čuli smo kako je i Škabrnja okupirana, a puno ljudi i branitelja poubijano. Strava i užas“, piše časna Gonzaga u dnevniku koji je vodila za vrijeme okupacije Konavala i Cavtata.

Vukovar, dakle, nije izdržao, kao ni Škabranja koja je na današnji dan imala svoj Veliki Petak. Izdržala je, međutim, Hrvatska zahvaljujući nadljudskim naporima njezinih branitelja i građana, predvođenih legalno izabranim vodstvom na čelu s predsjednikom Tuđmanom kojemu je Škabrnja iz poštovanja i zahvalnosti postavila spomenik. On je, naime, kao vrhovni komandant vojnih akcija „Bljeska i Oluje“ sa svojim generalima i vojnicima 1995. oslobođio okupiranu Domovinu. A Vukovar i Škabrnja utjelovljuju sva mesta petogodišnjeg stradanja diljem Lijepe Naše. Oni su postali simbolom i bolnim podsjetnikom svih žrtava koje su pale za slobodu i samostalnost Republike Hrvatske.

Zato u ovoj nadnaravnoj Isusovoj žrtvi na oltaru donosimo sva stradanja pokojnih i živih ljudi ovoga mesta i svih drugih gradova i sela diljem naše Domovine. Čvrstom i snažnom vjerom, jakom ljubavlju i nesalomivom nadom, kojom smo nadvladali sve ratne i poratne nedače, obraćamo se Ocu nebeskom i molimo neka se sjeti svih onih koji su ovdje, u Vukovaru i diljem Lijepe Naše nevino stradali. Mi ih se danas spominjemo onako kako su bili imenovani na krštenju i prepoznajemo ih po tim imenima koja su upisana u dlanove Božje ruke. Neka im Uskrsnuli otvoru rajska vrata, oslobođi ih od svih spona smrti i pribroji zboru svojih izabralih i svetih. Po Kristu Gospodinu našem. Amen. Molim predvoditelja, mons. Slobodana neka nas uvede u otajstvo ovoga svetoga slavlja.

SVETKOVINA KRISTA KRALJA – ZAVRŠETAK GODINE MILOSRĐA

Propovijed mons. Želimira Puljića

Na svetkovinu Bezgrješnog Začeća BDM prošle godine Papa Franjo je otvorio izvanredni jubilej milosrđa. Izabrao je svetkovinu Bezgrješne zbog „bremenitosti značenja toga dana za noviju povijest Crkve“. Naime, prije pedeset godina toga je dana završio radom Drugi vatikanski sabor na kojem je Crkva osjetila „potrebu govoriti o Bogu razumljivijim jezikom i biti živim znakom Očeve ljubavi“. Upravo onako kako je na otvorenju Koncila (1962.) starac sveti Ivan XXIII. naznačio kad je najavio da će u radu Sabora „koristiti više liječ milosrđa, nego oružje strogoće“ kako bi se Crkva očitovala kao „ljubazna majka koju pokreće dobrota, strpljivost i milosrđe“. U prigodi zatvaranja Sabora (1966.) Pavao VI. je objasnio kako je „pripovijest o milosrdnom Samarijanu bila paradigma duhovnosti sabora. Zato su mjesto tjeskobnih dijagnoza ponuđeni ohrabrujući liječevi; a mjesto kobnih slutnji odaslane poruke povjerenja“. Poput ove dvojice svojih predšasnika, koji su otvorili i zatvorili Vatikanski Sabor, papa Franjo je naglasio da „s osjećajima zahvalnosti i odgovornosti otvara jubilarnu Godinu milosrđa s vjerom i punim pouzdanjem da nas uskrsnuli

ZADARSKA NADBISKUPIJA

Gospodin prati svojom moćnom rukom“ (Lice milosrđa, br. 4).

U ovoj Godini milosrđa mi se u Hrvatskoj spominjemo 40. obljetnice početka devetogodišnjeg hoda naše zahvalnosti za trinaest stoljeća kršćanstva. A taj je hod započeo u Solinu 1976. uz grob kraljice Jelene, žene kralja Mihajla Krešimira II., rodom iz zadarske obitelji Madijevaca. Ona je bila vrlo omiljena u narodu ps su je prozvali „Jelenom Slavnom“. Naša okupljanja i hodočašće završila su nacionalnim euharistijskim kongresom (NEK) u Mariji Bistrici 1984. godine. Odluka tadašnjih hrvatskih biskupa da se kroz devet godina zahvaljuje Bogu za dar krštenja, vjere i pri-padnosti Katoličkoj Crkvi, bila je providencijalna. Jer, nakon višegodišnjeg „zatiranja katoličkog i hrvatskog imena“ u vrijeme komunizma, trebalo je učiniti sve da ljudi otkriju i prepoznaju korijene svoje kršćanske baštine i narodnoga stabla. Tako su započela okupljanja u Solinu (1976.), u Biskupiji kod Knina (1978.), te u Nina (1979.) gdje se spominjalo veze hrvatskih vladara sa Svetom Stolicom. Posebice s papom Ivanom VIII. koji je na „Spasovdan 879. podigao ruke prema nebu i blagoslovio kneza Branimira, sav hrvatski narod, i svu zemlju njegovu“. Vrhunac devetnica bio je na euharistijskom kongresu u Mariji Bistrici 1984. gdje se okupilo silno mnoštvo ljudi. S vjernom odvjetnicom Marijom u znaku krunice i s krunicom naši su ljudi prepoznali pravu snagu i osvojili slobodu koju smo ovih dana spominjali i zahvaljivali.

S našim devetogodišnjim hodom od Solina do Marije Bistrice umrežena je naša bližnja i daljnja povijest, koja je protkana vjernošću Bogu, Crkvi, Papi i narodnim korijenima. A obilježila je i naš stoljetni vrijednosni sustav, identitet, jezik, kulturu i našu posebnost u zajedničkoj europskoj kršćanskoj uljudbenoj baštini. I kad danas s određene povjesne distance razmišljamo o planu i programu spomenute devetnice, osjećamo kako je to bio hrabar čin tadašnjih pastira Crkve čije plodove još uvijek žanjemo. A započeo je prije četrdeset godina kod Gospe od Otoka u Solinu, te postupno i dosljedno ostvarivao se „hodočasnički“ po našim svetištima u vrlo složenim okolnostima ondašnje komunističke vladavine. Stoga, kao duhovni slijednici vjerničke, narodne i kulturne baštine večeras se u duhu priključujemo onim tisućama Marijinih štovatelja koji su srcem i vjerom klicali, molili i pjevali „Do nebesa nek' se ori“ i zahvalno ponavljali Gospin hvalospjev „Velika nam djela učini Gospodin“. Stoga, na kraju Godine milosrđa zahvaljujem Božjoj Providnosti što smo mogli biti dionici velikih duhovnih milosti, darova i oprosta koje smo u toj godini mogli iskoristiti. Posebice što smo mogli spoznati i vjerom prihvati kako naš Otac nebeski „svolu svemoć očituje najviše praštanjem i milosrđem“. Pa je i nas potakao biti „milosrdni poput Oca koji je na nebesima“.

U tom vidu Papa Franjo nas je pozvao da uz izvanjsko hodočašće do Svetih vrata učinimo i ono unutarnje „oprosničko hodočašće“ koje je vrlo slikovito objasnio u svom pismu. Gdje to „oprosničko hodočašće“ započinje, kako se odvija i gdje završava. Papa piše da ono započinje u odluci „ne suditi i ne osuđivati“. Posebice kad se radi o „našem bratu koji je zbog prepušten na milost i nemilost raljama ogovaranja“ (Lice milosrđa, 14). Papa je uvjeren da će ljudi, kad odustanu od osuđivanja drugih, biti kadri „otkrivati kod njih pozitivne stvari, pa bližnji tada neće trpjeti zbog našega pristranoga suda“. A kad se uspješno prebrodi ove dvije etape (ne suditi i kod drugih otkrivati pozitivne stvari), čovjek biva kadar učiniti završni „hodočasnički korak, pa darovati i moliti oproštenje“. To je vrhunac toga unutarnjeg „hodočašća u Godini milosrđa“.

A ono je u prvom redu dar neba koji nam je Otac udijelio po Isus Kristu koji je svojom smrću i slavnim uskrsnućem otkupio svijet, a čovjeku povjerio neka u njegovo ime upravlja ovom zemljom. Zato, uz svetkovinu Krista Kralja neba i zemlje, kojom završava ova sveta jubilarna godina, upravljamo svoju zahvalu i kličemo: Hvala ti, Kriste, što si nam došao, utjelovio se i čovjekom postao kako bismo i mi mogli postati djecom Božjom. Hvala Ti što i nas činiš dionicima svoje božanske naravi preko svetih sakramenata koje si nam ostavio kao našu poputbinu i hranu. Mi te slavimo kao kralja i vladara, zakonodavca i suca. Ti si pobjednik nad smrću i grijehom. Ti si

naš Put, Istina i Život. Ti si učitelj naš, pastir, liječnik i svećenik.

Mi te častimo kao svoga Stvoritelja, Spasitelja i Otkupitelja. I dok silaziš na naš oltar kao hrana duši našoj, zahvalna ti srca pjevamo: „Klanjam ti se smjerno Bože naš, što pod prilikama tim se sakrivaš“. Ljubimo te svim svojim bićem, jer ti si nas prvi uzljubio. Ti si utjelovljena ljubav Očeva. Ti si kralj i središte sviju srdaca kojemu se i mi povjeravamo punim umom i srcem, voljom i svim svojim moćima. Predajemo ti svoju prošlost i sadašnjost. Izručujemo Ti svoju budućnost, vrijeme i vječnost. Vodi kud hoćeš nas! – Ovo razmišljanje o Tebi kao našem kralju završavamo onom prekrasnom pjesmom koju je sročio mučenik s Dakse, p. Petar Perica, prije 116 godina (1900.) za posvetu hrvatske mladeži Srcu Isusovu: „Isukrste, Srcu tvom s nama naš se kune dom: dušom, tijelom vijek sam tvoj za krst časni bijuć boj!“ Slava Ti kralju, slava Ti Kriste. Pred tobom sve je pepeo prah. Dokle smo tvoji tko nam što može; ti si nam snaga, ljubav i strah. Trajna ti slava, kralju naš. Amen

SVEČANA VEĆERNJA UOČI BLAGDANA SV. KRŠEVANA

Propovijed mons. Želimira Puljića

Upravo smo čuli nekoliko rečenica iz poslanice svetoga Pavla apostola Rimljanima. Ova poslаницa apostola naroda imala je veliki utjecaj u povijesti Crkve. Nju se stoga naziva „katedrom vjere“ i prvim „teološkim sustavom“ u kojoj Pavao teološki razmišlja o „vjeri i slobodi, Božjoj pravednosti i spasenju, ali i svojoj intimnoj drami zbog nevjere njegovoga Izraela“. On ovo pismo piše između 57. i 58. godine iz Korinta prije nego podje u Španjolsku. A Rim je u to vrijeme mjesto koje po njemu ima „postati novim Jeruzalemom, središtem novoga Božjeg naroda, koji ucijepljen u maslinu židovstva, postaje novo bujno i snažno stablo“. Budući da ono već tada okuplja povijesno, političko, ekonomsko i kulturno blago mnogih naroda, Pavao je uvjeren kako Rim već malo po malo postaje središtem Crkve, pa mu upućuje ovu poslanicu razrađenog „teološkog sustava“.

U svom razmišljanju on povijest čovječanstva dijeli u dva velika razdoblja: vrijeme prije Krista, vrijeme „strpljivosti“ (3, 26) i iščekivanja“, te vrijeme poslije Krista po kome imamo pomirenje s Bogom. Bog koji je odvojio i iz ropstva izveo izabrani narod, sada okuplja i spašava sve: Židove i pogane po vjeri u Isusa Krista. I kao što je Abraham „u nadi, protiv svake nade“, povjerovao da će postati ocem mnogih naroda (4, 18-21), tako sada Bog spašava sve koji „vjeruju u Isusa Krista, Gospodina našega, koji bi predan za opačine naše i uskrišen radi našeg opravdanja“ (4, 24). Zato Pavao uglavljuje povijest čovječanstva u dva lika: u Adamu i u Kristu, „novom Adamu“ po kojem smo postali djecom Božjom i imamo „stvarno dioništvo na božanskoj naravi“. A primili smo ga po krštenju kada smo postali subaštinici Kristovi i zajedničari dobara Oca nebeskoga.

No, Krist nije samo Spasitelj i Otkupitelj čovjeka, nego i svega stvorenja koje „sa svom žudnjom iščekuje objavljenje sinova Božjih“ (Rim 8, 19), kad će zasjati nova zora čovječanstva, novi svijet ljubavi, ljepote i mira. Zato Pavao u ovom kratkom odlomku kao mahnit dovikuje: „Tko će nas rastaviti od ljubavi Kristove? I nabrala sedam gotovo beznadnih stanja koja nas ne mogu od njega rastaviti: nevolja, tjeskoba, progonstvo, glad, golotinja, pogibao, mač. A onda dodaje još deset viših tajanstvenih, nadljudskih sila koje su također nemoćne u tom vidu: „Ni smrt, život, anđeli, vlasti, sadašnjost, budućnost, sile, dubina i visina, niti ikoji drugi stvor. Ništa. Ama baš ništa nas ne može ‘rastaviti od ljubavi Božje u Kristu Isusu Gospodinu našemu“ (8, 18). Amen. (Čitanje: Rim 8, 35.37-39)

SVETKOVINA SV. KRŠEVANA, ZAŠTITNIKA GRADA ZADRA

Propovijed mons. Želimira Puljića

1. Zadar danas slavi svoga zaštitnika sv. Krševana, vrloga muža i poznatog rimskog časnika. Bio je podanik je cara Dioklecijana, a učenik Isusa iz Nazareta i nije te dvije stvari smatrao nespojivim. Dapače, bio je kao kršćanin hrabar i angažiran jer vjeru nije držao privatnom stvari. Bogu

se klanjao i molio, ljudi volio, a vlast poštivao. I kao kršćanin nije se osjećao ugroženim. Takvim se osjećao njegov car koji mu je zanijekao pravo na njegovo životno uvjerenje. Car se smatrao gospodarom života i smrti svoga časnika kršćanina. Nisu nam nepoznati takvi stavovi iz nedavnih totalitarizama kad su „veliki vođe“ preuzimali vlast gospodariti nad životom i smrću svojih podanika.

I Krševanu je nuđen položaj samo neka počasti lažne bogove-kumire. Nuđeno mu je namjesništvo jedne rimske pokrajine, ali uz uvjet da se odrekne vjere u Isusa Krista. No, čvrsti karakteri ne prihvataju ujcene i obećanja koja štete slobodi i dostojanstvu savjesti. Božji vitez Krševan ne samo da nije prihvatio zavodljivu ponudu, već je svojim stavom i riječima hrabrio proganjene kršćane u Rimu neka se ne boje i neka ustraju. Među njima je bila i sv. Stošija Rimljanka koja je već bila zatočena zbog svoje vjere. Uslijedilo je progonstvo Krševana u Akvileju je mučenički umro odsijecanjem glave. Stradanje brojnih kršćana s molitvama na usnama i mirnim podnošenjem muka pokazuje kako se oni nisu bojali ni cara, ni mučeništva. Njihova je sigurnost i mir izvirala iz Kristovih obećanja: „Tko izgubi svoj život poradi mene, naći će ga“ (Mt 10, 38). A njegov primjer potpunoga predanja u ruke Očeve u najtežem trenutku života, bio je i kršćanima kroz povijest jedino mjerilo i pravi putokaz. Znali su, naime, i vjerovali njemu koji je govorio „Što koristi čovjeku da cijeli svijet dobije, a dušu svoju izgubi“ (Mk 6, 46).

2. Već je davno pisac Diognet zabilježio u svojoj poslanici kako se „kršćani ne razlikuju od ostalih ljudi ni područjem gdje stanuju, ni jezikom, ni načinom života. Kao građani s ostalima imaju sve zajedničko, a sve trpe kao tuđinci. Žene se kao i ostali, rađaju djecu i provode život na zemlji, ali na nebu im je domovina. Pokoravaju se izglasanim zakonima, a načinom svoga života ih nadviju. Ljube sve, a svi ih progone, preziru i osuđuju. Ubijaju ih, a oni oživljavaju. Vrijedaju ih, a oni blagoslivlju. Ponižavaju ih, a oni im iskazuju čast. Kad dobro čine, kažnjavaju ih kao zločince. Dok podnose kaznu, raduju se kao da oživljavaju. Jednostavno rečeno: što je duša u tijelu to su kršćani u svijetu“.

Zahvalni smo Bogu što je ovaj grad stoljećima imao kao svoga zaštitnika ovoga simpatičnoga sveca, „vrlog rimskog časnika“ i Božjega viteza sv. Krševana iz druge polovice III. stoljeća. On je stoljećima bio duša ovoga grada. Bio je vojnik i podanik cara Dioklecijana koji nije volio kršćane. Ali, Krševan je bio vrli učenik Isusa iz Nazareta. Kao angažirani kršćanin on je javno i bez straha i stida očitovao svoj životni stav i opredjeljenje. Bio je poznat po čvrstoj vjeri u Isusa Krista, jedinog Otkupitelja čovjeka, kao i po izrazito velikoj ljubavi prema svakom čovjeku. No, njegov stav se očitovao i u izrazima poštovanja i respekta prema onima koji su obnašali vlast u narodu.

3. Odani štovatelji u Zadru prepoznali su njegove viteške odlike „časti, vjernosti, čestitosti, odvažnosti i hrabrosti“ pa su ga zbog toga i uzeli za nebeskoga zaštitnika svoga grada. I kao njegovi odani štovatelji nastojali su prihvatići njegove ideali i ostvarivati ih u životu, kulturi i u javnom i privatnoj radu. Vjerovali su, naime, kako nas lijepo poučava jedan drugi Kristov vitez, apostol naroda sveti Pavao, da „nismo bez nade jer smo sinovi Božji“ (Rim 8, 14) koji imaju stvarno dioništvo na božanskoj naravi. To sinovstvo primili smo na krštenju, pa zbog toga možemo klicati „Abba-Oče“. Zbog toga on svome dragom učeniku Timoteju u današnjem drugom čitanju isповijeda kao vrli Kristov vitez da je „dobar boj bio, trku završio i vjeru sačuvao“ (2 Tim 4, 7). Pa i nejga, mladog biskupa Timoteja, moli ga i zaklinje „neka propovijeda Riječ, uvjerava, prijeti i zapovijeda sa svom strpljivošću i blagošću“ (2 Tim 4, 2).

A onda kao mahnit dovikuje svojim Rimljanim: „Tko će nas rastaviti od ljubavi Kristove“? I nabrala sedam gotovo beznadnih stanja koja nas ne mogu od njega rastaviti: nevolja, tjeskoba, progonstvo, glad, golotinja, pogibao, mač. A onda dodaje još deset viših tajanstvenih, nadljudskih sila koje su također nemoćne u tom vidu: smrt, život, anđeli, vlasti, sadašnjost, budućnost, sile, dubina i visina, niti ikoji drugi stvor. Ništa. Ama baš ništa nas ne može „rastaviti od ljubavi

Božje u Kristu Isusu Gospodinu našemu“ (Rim 8, 18). Molit ćemo stoga na ovaj dan neka i nama Gospodin dadne onu snagu duha kojom je sveti mučenik Krševan njemu vjerno služio i u muci izvojevaо pobjedu. Po Kristu Gospodinu našemu. Amen.

IZLOŽBA „CRKVE U STAROJ JEZGRI GRADA – OTETE ZABORAVU“

Propovijed mons. Želimira Puljića

„Otimati nešto zaboravu“ znači sjećati se i pamtiti. A veliki dio našeg narodnog i vjerničkog pamćenja odvijao se oko sakralnih prostora, uz nedjelju kada se oblačilo i nosilo svečano „misno odijelo“. Sačuvane narodne nošnje potvrđuju da je nedjelja bila dan druženja, molitve i pučkoga veselja, o čemu svjedoče sačuvani izlošci po muzejima.

Pohvalno je stoga što Muzej, koji „nabavlja, čuva, izlaže i promovira kulturno-povijesno naslijeđe“, i ovim projektom pokušava oteti zaboravu „Crkve u staroj jezgri grada“. Budući da je provedena anketa (rujan 2016.) pokazala kako većina (90%) upitanih nije bila upoznata s tim starim crkvama, a preko 93% ih je očitovalo želju nešto naučiti o njima, motivacija na projektu je rasla i bila opravdana.

Rad i ostvarenje ovoga projekta nije bio anoniman. U njemu je bilo uključeno osam učenika Klasične gimnazije Ivana Pavla II. i osam studenata s Odjela za povijest umjetnosti Sveučilišta u Zadru. A ostvaren je uz zauzetu i dobru suradnju s djelatnicima ovoga muzeja.

Skupina tragatelja, dakle, odabrali su osam crkava kojima se izgubio ili se gubi svaki trag. No, da se ne izgube u tom labirintu nepoznanica i nejasnoća oni su uz troje vrijednih živih djelatnika Arheološkog muzeja: knjižničara Marunu i Bunju, te muzejskog pedagoga Kucelina pozvali u pomoć i petoricu uglednih pokojnih znanstvenika koji su u svojim napisanim djelima ostavili neke tragove o zaboravljenim crkvama. To su Carlo Federico Bianchi, Vitalian Brunelli, Giovanni Smirich, Carlo Cecchelli i Ivo Petricoli. Projekt nije mogao ne uspjeti kad su se udružile takve snage srednjoškolaca i studenata, a ruku im pružili kompetentni stručnjaci iz prošlosti i sadašnjosti.

Stoga iskrene čestitke u ostvarenju ovoga zajedničkog djela. U ozračju svečanosti našega zaštitnika svetoga Krševana, kada se uz druge događaje odvijaju i „Krševanovi dani kršćanske kulture“ i ovaj projekt može biti pridružen tom programu. Zahvaljujem ravnatelju Arheološkog muzeja dr. sc. Jakovu Vučiću na pozivu za ovu svečanost, te u duhu povjernoga zadatka ovim –da se ne zaboravi– proglašavam otvorenom izložbu „Crkve u staroj jezgri grada – otete zaboravu“.

MISA POLNOĆKA U KATEDRALI SV. STOŠIJE

Propovijed mons. Želimira Puljića

1. Prije 2000 godina dogodio se Božić. Dogodio se u jednoj maloj zemlji Palestini, u narodu Izraelskom, u gradu Betlehemu. Dogodio se kao običan zemaljski i dragi događaj. Marija zaručena s Josipom rodila je dijete kojem dadoše uobičajeno ime Josua – Isus. Kako se Božić dogodio u špilji povili su dijete u pelene i položili ga u jaslice, jer u betlehemskim kućama nije za njih bilo mesta. Božić se dogodio kao nebeski, božanski, spasiteljski događaj. Anđeli su ga s pjesmom obznanili pastirima: «Rodio vam se Spasitelj. I evo vam znaka: naći ćete dijete povijeno u jaslama».

Ovom božansko-ljudskom događaju ne treba komentara. Sve je jasno rečeno u događaju. Na zemlju je sišla svjetlost velika, a Gospodin obznanili spasenje svoje. Stoga, neka sva zemljo kliče Gospodinu. Neka se raduje i neka pjeva. U rođenom djetetu Isusu, koga je rodila Marija, dogodio se Božji poklon – dar zemlji, svim ljudima, svim vremenima i svim narodima. U njemu, koji leži «u štalici na slamici», Bog je osobno «radi nas ljudi i radi našeg spasenja» sišao s nebesa i postao čovjekom. U njemu su se «u živo» susreli Bog i čovjek, nebo i zemlja, zauvijek. Zašto se Bog

utjelovio? Zašto je postao čovjekom? Zašto je silazio s nebeskih visina u ovu našu dolinu suza? Zašto? Ostajemo zatečeni pred tim pitanjem i nemamo adekvatnog odgovora, osim slutnje da je to učinio jer je čovjeka volio. "Bog se utjelovio u ljudskoj povijesti jer se raduje čovjeku" govorio je sveti Ivan Pavao II. Bog se raduje čovjeku. Kako je to lijepo i utješno.

2. Pred tom neshvatljivom, ali dragom tajnom sveti Karlo Boromejski zanosno kliktao: „Evo toliko slavljenog vremena, dana spasenja, mira i pomirenja. Evo vremena za kojim nekoć s toliko želja i uzdaha žuđahu žarko i gorljivo drevni patrijarsi i proroci. „Evo dana što ga Crkva oduvijek svećano slavi u pobožnom raspoloženju i zahvaljivanju vječnome Ocu jer nam je poslao Onoga koji će nas pozvati u nebo i u rajske nas odaje uvesti, samu nam istinu otkriti, poštenu nas življenju poučiti, obogatiti nas blagom svoje milosti i konačno primiti nas među sinove svoje i baštinike vječnog života“.

Svima vama, ovdje nazočnima, kao i svima vašima kod kuće želim čestit Božić i već sada sretnu i blagosloviju Novu 2017. godinu, ispunjenu mirom, radošću, prosperitetom i blagostanjem, ali i čežnjom za nebeskim dobrima. Po utjelovljenju svoga Sina Bog je ušao i u naše obitelji, i u našu osobnu povijest. Njegovo je ime «Emanuel» Bog s nama. On je jedini Spasitelj jučer, danas i uvjike. I nema drugog imena pod kapom nebeskom u kojem nam se spasiti, osim imena Isusa Krista. Njegova su vremena i vjekovi. Njemu slava u vijke vjekova. Amen.

KRIST SE RODIO KAKO BI NAS SVE PREPORODIO

Propovijed mons. Želimira Puljića na Božić u katedrali sv. Stošije

1. „Mnogo puta i na više načina.. a u ove dane progovori nam u Sinu svome“. Dok nas pisac poslanice Hebrejima vodi u Betlehem gdje se Božić dogodio, u jednoj maloj zemlji Palestini, u gradu Izraelskom, u gradu Betlehemu, Ivan nas u svom evanđelju vodi na početke: „U početku bijaše Riječ. I Riječ bijaše u Boga; i Riječ bijaše Bog.. I sve po njoj postade!“ A onda odluči Otac nebeski progovoriti nam po Sinu svome. O tom otajstvenom događaju sve je rečeno one svete noći kad je na zemlju sišla svjetlost velika, a u djetetu Isusu dogodio se Božji dar ljudima, vremenima i svim narodima. Bog je, dakle, osobno „radi nas ljudi i radi našeg spasenja“ sišao s nebesa.

Na to nas vizualno podsjećaju jelke i jaslice koje smo postavili po našim domovima i crkvama. Zadar je ove godine imao izložbu „Krakovske jaslice“ u Gradskoj loži. U prigodi otvaranja izložbe (29. XI. 2016.) ravnatelj Povijesnog muzeja iz Krakova Michał Niezabitowski u svom kratkom obraćanju ustvrdio je kako njegovi sugrađani „vjeruju da se Isus rodio u Krakovu“. Pri tom je pogledao prema meni i s umilnim glasom rekao kako se „nada da ja u svezi s time neću imati određenih zamjerki“. Kad su i mene pozvali reći prigodno slovo, izrazio sam radost što smo preko božićnih uradaka povezani s rodnom biskupijom dragog nam pape, svetog Ivana Pavla II. I dodao kako uz ono Isusovo povijesno rođenje u Betlehemu prihvaćam izjavu gospodina Mihala „da se Isus rodio i u Krakovu“. Jer, uzorci jaslica, obilježeni patriotskim, vjerskim i umjetničkim datostima, pokazuju ne samo poljsku božićnu tradiciju, već i dubinu vjere koja se u tom narodu dobro utjelovila i kulturu stvorila. Stoga, ako se Krist nanovo ne rodi u našim dušama, narodu i obiteljima, njegovo povijesno rođenje u Betlehemu ostat će događaj koji se pamti i prepričava.

2. A on nije došao samo zato da se o njemu samo priča i priopovijeda, već da se iznova u nama i kod nas rodi i sve nas preporodi. I kad god razmišljamo o čudesnom otajstvu Božjeg silaska na ovu zemlju, vjerom prepoznajemo u malom djetetu Božjeg Sina Isusa Krista. Nedokučiva tajna Božjega promisla budi u nama čežnju za nebeskim dobrima. Braćo i sestre u Kristu! Mi ćemo ovih dana pjevati u crkvama i po našim domovima drage nam božićne pjesme i razmišljati o tom neobičnom događaju. No, Isus koji je prije 2016 godina na zemlju sišao, utjelovio se i čovjekom postao, želi nam se iznova pridružiti. Želi nas pohoditi, blagosloviti i priključiti se našem obiteljskom zajedništvu.

On i ove godine poput tihog lahora hoda ulicama naših gradova i sela. Zove nas i traži. Kuca na vrata naših srdaca i domova. I nosi darove blagoslova i mira. Hoćemo li ga moći čuti od velikih briga kojima smo obuzeti i buke koja vlada oko nas. Hoćemo li čuti nebesku pjesmu radosti kojom andeli veličaju i slave Boga i objavljaju mir ljudima na zemlji?! Predviđena četiri tjedna došća bilo je pogodno vrijeme pripraviti sebe i svoje kako Isusa primiti i ugostiti u našoj sredini. To je ujedno prikladan trenutak zamoliti ga neka se i ove godine navrati kako bi čuo naš molitveni vapaj i osjetio da je on, doista, mir i čežnja duše naše.

3. Jer, on je osobno „radi nas ljudi i radi našeg spasenja“ sišao i našim bratom postao. U njemu su se „u živo“ susreli Bog i čovjek, nebo i zemlja; i to zauvijek. Zašto se Bog utjelovio? Zašto je postao čovjekom? Zašto je silazio s nebeskih visina u ovu našu dolinu suza? Zašto? Ostajemo zatečeni pred tim pitanjem i nemamo adekvatnog odgovora, osim slutnje da je to učinio jer je čovjeka volio. „Bog se utjelovio u ljudskoj povijesti jer se raduje čovjeku“ govorio je sveti Ivan Pavao II. Bog se raduje čovjeku. Kako je to lijepo i utješno. U ozračju ove utješne istine i spoznaje upućujem svima svoju božićnu čestitku:

Čestit Božić svećenicima i Bogu posvećenim osobama; predstavnicima građanske vlasti; kulturnim i javnim djelatnicima; članovima hrvatske vojske i policije; obrtnicima i ratarima; našim pomorcima i vjernicima koji žive i rade diljem svijeta; i kršćanima koji po julijanskom kalendaru za 13 dana slave Kristovo rođenje; profesorima, znanstvenicima, učiteljima, odgojiteljima, vjeroučiteljima i bolničkom osoblju; djelatnicima obavijesnih sredstava; našim braniteljima, starcima i bolesnicima; posebice svim djelatnicima-laicima po našim župama, kao i svima koji se zdušno bore za dostojanstvo i prava čovjeka i obitelji, za slavu Božju i za čast Crkve njegove. Koristim prigodu zahvaliti na čestitkama koje sam primio običnom ili elektrojavičkom poštom i SMS-om. Čestit Božić i mirom Božjim blagoslovljenu Novu 2017. godinu u kojoj neka nas Novorođeni obdari sve svojim darovima radosti, blagoslova i mira. Amen!

ŽUPA POMAŽE OBITELJIMA, A OBITELJI IZGRAĐUJU ŽUPU

Propovijed mons. Želimira Puljića na blagdan sv. Obitelji u Zadru

1. Čitao sam prije nekog vremena iskustvo talijanskog svećenika mons. Renza Bonettija, župnika iz Verone (Italija) koji je utemeljio udrugu „Zajednica obitelji za evangelizaciju župe“. To je projekt u kojoj obitelji bivaju nositelji i svjedoci vjere u Isusa Krista u župnoj zajednici. „Htio bih podijeliti s vama vjeru, počeo je svoj razgovor mons. Renzo, kako je u sakramantu ženidbe između muškarca i žene nešto božansko, što samo Bog zna, nešto što govori o Bogu i njegovoj Providnosti. Ljudi obično misle kako o tom sakramentu znaju sve. A sv. Pavao veli za ženidbu da je ona „otajstvo veliko“ (Ef 5). A to znači u taj sakrament moguće je proniknuti samo svjetлом Duha Svetoga. Tko će svijetu otkriti Boga ljubavi ako ne zaljubljeni zaručnici i supružnici? Tko će ljudima koji ne dolaze u Crkvu pokazati lice Boga ljubavi, ako ne bračni drugovi?! Ostavljajući sakrament ženidbe Isus je Crkvi dao izvanredan dar; dar svoje prisutnosti unutar obiteljskoga života.“

U dalnjem razgovoru mons. Renzo je ustvrdio kako mu je to iskustvo pomoglo otkriti veličinu sakramenta ženidbe po kojem je Isus prisutan u župi. Muž i žena po tom sakramentu znak su Isusa koji nastavlja ljubiti svoju Crkvu. Mučilo ga je, međutim, pitanje kako uključiti obitelji u pastoral župe. Odgovor je našao u Svetom Pismu gdje piše kako su upravo obitelj u prva kršćanska vremena bile prve kojima se Evangelije navještalo. A one su s vremenom uz apostole bile uključene u evangelizaciju i osjećale potrebu biti „mala Crkva“ koja izgrađuje župu. „Osnivajući tako male skupine obitelji koje su ponovno otkrivale veličinu sakramenta ženidbe, priča mons. Renzo, mi smo zapravo sve više i bolje upoznavali Krista koji je nazočan u našoj obitelji i voli našu župu“.

2. No, onda mi se javilo praktično pitanje „kako će kao župnik znati koliko Isus voli moju župu? I došao sam do jednostavne spoznaje: Najbolji su pokazatelji toga obitelji koje su zaljubljene i vole se. Po njima osjećam Isusovu ljubav u župi. I posvuda gdje su brakovi vezani sakramentom ženidbe, zapaljena je baklja ljubavi Božje; tu kuca srce Crkve. A supružnici postaju bitnim čimbenicima za razumijevanje Crkve. Ne zato što dobro „funkcioniraju“ i imaju vremena jedno za drugo, već u prvom redu zato što imaju srce koje gradi pozitivne odnose prijateljstva i blizine. A u takvom ozračju oni su kadri dijeliti i iskustvo vjere. I posvjedočiti kako im se život promjenio, otkad su započeli zajedno moliti i okupljati se na nedjeljnoj euharistiji koja je središnji događaj svake župe. I glavno žarište iz kojega obitelji dobivaju snagu graditi Božje kraljevstvo, te učiniti da njihova obitelj po molitvi i sakramentima bude i ostane Crkva u malom“.

Uz današnji blagdan Svetе Obitelji zahvalni smo mons. Renzu iz Verone za ovo njegovo iskustvo župnika i pastira. Moram ovdje reći kako me više godina muči misao kako pomoći obiteljima da otkriju to veliko Božje blago?! Kako im pomoći vratiti liturgiju molitve u njihove domove odakle je naprasito nestala; kako našom osobnom nebrigom, tako i pretjeranom životnom trkom. A bila je donedavno sastavni dio „dnevne higijene i kućnog reda“. Ne kanim večeras navoditi razloge tomu, već samo konstatirati tužnu činjenicu da se to dogodilo. I javno očitovati određeni nemir i strah od eventualnih posljedica. Jer, kad u obitelji nema molitve, duhovnosti, čitanja svetih tekstova i nedjeljne liturgije, uzdrmani su njezini temelji. Nisu bez razloga naši biskupi u onoj Velikoj devetnici Solin-Marija Bistrica, zaustavili se ovdje kod nas u Ninu. Svjesni činjenice da su obitelji božanska institucija koju valja čuvati kao zjenicu oka; kao sveto otajstvo koje nam Bog dariva; ponudili su recept i hranu za okrjepu i ozdravljenje: „Hrvatska katolička obitelj dnevno moli i nedjeljom misu slavi!“

3. Današnja služba čitanja iz Božanskog časoslova donosi kratki nagovor blaženoga Pavla VI. koji je imao u gradu Svetе Obitelji, u Nazaretu (5. siječnja 1964.), te opisao što nas Sveti Obitelj poučava: „Nazaret nas najprije uči šutjeti. O kad bi u nama ojačala cijena šutnje u vrijeme uznemirenog života i tolike vike, galame i buke. O nazaretska šutnjo, nauči nas da budemo učvršćeni u dobrim mislima, pripravni slušati Božje savjete i upute istinskih učitelja. Uči nas kako je potrebno razmatrati, skrovito živjeti i moliti; i poučava kako obitelj ne može ništa drugo zamijeniti. U svetom gradu Nazraetu upoznajemo i obvezu rada i dostojanstvo rada. Nazaret nas uči i podsjeća što je obitelj: Ona je zajedništvo osoba i zajedništvo ljubavi, koju valja čuvati kao zjenicu oka svoga“. Sin Božji svojim utjelovljenjem „sjedinio se sa svakim čovjekom“ i sa svakom pojedinom obitelji. Postao je jedan od nas i radio ljudskim rukama i ljubio ljudskim srcem. A veliki dio života proveo je u nazaretskoj skrovitoj obitelji, gdje je poslušan roditeljima „rastao, jačao se i napunjao mudrošću i milošću Božjom koja je bila u njemu“ (Lk 2, 40). Crkva stoga smatra svojom dužnošću i glavnim zadatkom svoga pastoralna služiti i pomagati obiteljima.

U tom vidu završavam porukom koju sam za Božić uputio obiteljima u kratkom razgovoru za Zadarski list: Poželio bih da naše obitelji budu sve više svjesne svoga zvanja i milosnog stanja kojega su baštinili sakramentom svete ženidbe. Očevo i majke pozvani su svjedočiti obiteljske vrjednote i unositi svježinu i polet u župne zajednice gdje žive i okupljaju se na misama i vjerskim susretima. A svojom aktivnom nazočnošću u društvu posebice su pozvani stvarati ozračje u kojem će se poštivati život i promicati društvene vrline vjernosti, poštovanja, solidarnosti i ljubavi. Povijest čovjeka, naime, kao i povijest ljudskog spasenja ide preko obitelji. Stoga je potrebno da naše obitelji kao „intimne zajednice života i ljubavi“ (GS 48) obnavljaju i svakim danom učvršćuju svoje zajedništvo. Neka novorođeni Kralj Isus i ove godine pohodi sve naše obitelji svojom milošću i blagoslovom. On koji je svojim utjelovljenjem ušao u sve obitelji i u našu osobnu povijest, jedini je Spasitelj jučer, danas i uvijeke. Svima vama okupljenima u našoj katedrali, kao i svim obiteljima diljem naše nadbiskupije želim blagoslovljene božićne dane, kao i sve dane Nove 2017. godine.

ODREDBE

Broj: 1409/2016.

Zadar, 19. listopada 2016.

Predmet: Krševanovi dani kršćanske kulture - obavijest i program

Poštovani,

Zadarska nadbiskupija i ove godine organizira 'Krševanove dane kršćanske kulture' koji će se održati od 9. studenog 2016. do 15. siječnja 2017. Program ovih dana uključuje vjerske, kulturne i društvene sadržaje. Evo predviđenog programa:

- 9. XI. 2016. (srijeda): u 19 sati u crkvi sv. Dimitrija u Zadru održat će se tribina na kojoj će sudjelovati prof. dr. sc. Stjepan Baloban: 'Poruka pape Franje: Dijalog sa svima o zajedničkom domu'.
- 23. XI. 2016. (srijeda): u 18 sati u katedrali sv. Stošije svečana Večernja (predvodi mons. dr. Želimir Puljić, nadbiskup) uoči blagdana sv. Krševana, zaštitnika Grada Zadra.
- 23. XI. 2016. (srijeda): u 19 sati u katedrali sv. Stošije održat će se koncert don Ivana Urlića (orgulje) i katedralnog zbora sv. Stošije.
- 24. XI. 2016. (četvrtak): u 18 sati u katedrali sv. Stošije u Zadru koncelebrirano misno slavlje (predvodi mons. Želimir Puljić, nadbiskup) povodom blagdana sv. Krševana, zaštitnika Grada Zadra.
- 24. XI. 2016. (četvrtak): u povodu Dana Grada i blagdana sv. Krševana Arheološki muzej u Zadru u suradnji s Klasičnom gimnazijom Ivana Pavla II. i Sveučilištem u Zadru organizira projekt pod naslovom: "Crkve u staroj jezgri grada – otete zaboravu".
- 26. XI. 2016. (subota): u 18 sati u crkvi sv. Šime u Zadru upriličit će se paljenje prve adventske svijeće.
- 29. XI. 2016. (utorak): u 12 sati u Gradskoj loži otvaranje izložbe 'KRAKOVSKIE JASLICE'. (Narodni muzej Zadar i Povijesni muzej grada Krakova). Izložba će biti otvorena do 15. siječnja 2017.
- 30. XI. 2016. (srijeda): u 19 sati u crkvi sv. Dimitrija u Zadru održat će se predstavljanje knjige dr. Josipa Mužića 'Zavjera protiv čovjeka'.
- 2. XII. 2016. (petak): u 19 sati u dvorani Nadbiskupskog sjemeništa 'Zmajević' u Zadru održat će se predavanje prof. Livia Marijana 'Glagoljaško pjevanje u Zadarskoj nadbiskupiji'.
- 3. XII. 2016. (subota): u 18 sati u crkvi sv. Šime u Zadru upriličit će se paljenje druge adventske svijeće.
- 4. XII. 2016. (nedjelja): u 19 sati u katedrali sv. Stošije biti će prikazana monodrama o blaženoj Ozani Kotorskoj 'Blažena Ozana: Biti s Bogom dovoljno je za sreću' u izvedbi s. Barbare Bagudić.
- 6. XII. 2016. (utorak): u 19 sati u Nadbiskupskom sjemeništu 'Zmajević' održat će se predstavljanje knjige u izdanju nakladničke kuće Verbum 'Benedikt XVI. - posljednji razgovori'.
- 10. XII. 2016. (subota): u 18 sati u crkvi sv. Šime u Zadru upriličit će se paljenje treće adventske svijeće.
- 17. XII. 2016. (subota): u 18 sati u crkvi sv. Šime u Zadru upriličit će se paljenje četvrte adventske svijeće.
- 27. XII. 2016. (utorak): u 19 sati u katedrali sv. Stošije u Zadru održat će se tradicionalni gradski božićni koncert. Nastupaju: Mješoviti zbor 'Condura Croatica', HPDG Zoranić, Katedralni zbor sv. Stošije i Gradska glazba Zadar.
- 4. I. 2017. (srijeda): u 19 sati u crkvi sv. Frane u Zadru održat će se tradicionalni božićni koncert klapa (sudjeluju klape s područja Zadarske nadbiskupije).

ODREDBE

5. I. 2017. (četvrtak): u 20 sati u katedrali sv. Stošije održat će se Božićni festival klapa, koji će biti natjecateljskog karaktera.

13. I. 2017. (petak): u 19 sati u katedrali sv. Stošije bit će upriličen Akatist velikomučenici Anastaziji i koncert katedralnog zbora Križevačke eparhije.

Dostavljaju se svećenicima i redovnicima na znanje ove prigodne obavijesti o planiranim 'Kriševanovim danima kršćanske kulture' u Zadru sa zamolbom neka o tome obavijeste vjernike i potaknu na sudjelovanje.

S poštovanjem Vas pozdravljam,

don Roland Jelić, tajnik

Broj: 1483/2016.

Zadar, 14. studenoga 2016.

Predmet: Don Stanko Grubić suspendiran "a divinis"

Svećenicima, redovnicama i redovnicima u Zadarskoj nadbiskupiji

Na svećeničkoj rekolekciji, 9. studenoga 2016., izvjestio sam sudionike na susretu kako je svećenik Zadarske nadbiskupije, don Stanko Grubić, koji je bio na službi u Bremenu, napustio svećeničku službu u inozemnoj pastvi. Zbog toga sam dekretom br. 1462/2016., od 7. studenoga 2016., izrekao kaznu "obustave obavljanja svih čina vlastitih svećeničkom redu ("suspensio a divinis").

Don Stanko je rođen 8. listopada 1974. godine u Zadru, a za svećenika je zaređen 28. lipnja 2003. u katedrali sv. Stošije u Zadru. Dosada je obavljao ove dužnosti: 2003. župni vikar u župi bl. Alojzija Stepinca (Bili Brig) i kapelan Opće bolnice u Zadru; 2004. župnik Islama Latinskog i Smilčića; 2005. suradnik-bilježnik Dijecezanskog crkvenog sudišta; 2005. župnik Dobropoljane, Banja i Ždrelca; 2009.-2012. pastoralno djeluje u biskupiji Auckland (Novi Zeland); 2012.-2016. pastoralno djeluje u biskupiji Bremen.

Svojom odlukom da napusti svećeništvo, što je težak i žalostan čin, on je upao u kanonske sankcije koje ga isključuju iz crkvenog zajedništva. A napuštanje pastoralnih i župnih obveza težak je prekršaj za koji Crkveni Zakonik nalaže "obustave obavljanja svih čina vlastitih svećeničkom redu" (kan. 1333).

Dok našega brata po svetom Redu toplo preporučujem u molitve, dostavljam ovu obavijest o kaznenoj mjeri „suspensio a divinis“ koja je stupila na snagu 7. studenoga 2016. godine.

† Želimir Puljić, nadbiskup zadarski

Broj: 1484/2016.

Zadar, 14. studenoga 2016.

Predmet: Jubilarna godina milosrđa završno slavlje

Draga braćo svećenici, redovnice i redovnici,

Braćo i sestre u Kristu!

Na kraju svete Godine milosrđa, a u kontekstu Božjeg nauma spasenja ljudi, možemo i mi s apostolom Pavlom ponavljati „blagoslovjen Bog i Otac Gospodina našega Isusa Krista.. koji nas izabra prije postanka svijeta.. i u ljubavi predodredi za posinstvo, na hvalu Slave svoje milosti!“ (Ef 1, 3-6).

Ovom godinom milosrđa uz pedesetu obljetnicu završetka Drugog Vatikanskog sabora (1965.-2015.) Papa Franjo je htio da vjernici osjete „Otčevu blizinu i dodir njegove oprosničke nježno-

sti“. Posebice oni „rubni, otpisani, siromašni i progonjeni“. I to preko nas konkretnih vjernika koje je poticao da im se „približimo i pružimo svoje priateljstvo, toplinu i potporu“. Jer, konačno po tomu će nas Vječni Sudac prepoznati na koncu vjekova: „Što god učiniste jednom od ove moje najmanje braće, meni učiniste“ (Mt 25, 40).

Obred zatvaranja jubilejskih vrata bit će u katedrali svete Stošije, na svetkovinu Krista Kralja (20. studenoga) u 18 sati. Imajući u vidu kraj razdoblja jubilejskih darova i oprosnih mogućnosti, pozivam braću svećenike, redovnice i redovnike, katehete i sve vjernike na završnu svečanost u našoj prvostolnici.

Bogu Ocu koji je bogat milosrđem (Ef 2,4), njegovom Sinu koji nam je objavio milosrdno Očevo lice, kao i Duhu Svetome koji nam pomaže razmatrati to veliko otajstvo, neka se vine prema nebu naša hvala i zahvala, sada i u vjekove vjekova. Amen.

† Želimir Puljić, nadbiskup

Broj: 1505/2016.

Zadar, 14. studenoga 2016.

Predmet: Proslava blagdana sv. Krševana

Župnim uredima i samostanima u Nadbiskupiji
Draga braćo svećenici, redovnice i redovnici,
Braćo i sestre u Kristu!

Blagdan sv. Krševana, zaštitnika grada Zadra slavi se u četvrtak, 24. studenoga 2016. godine. U predvečerje blagdana, u srijedu, 23. studenoga u katedrali svete Stošije u 18 sati Svečanu Večernju predvodi Nadbiskup.

Nakon Svečane Večernje, u okviru programa ‘Krševanovih dana kršćanske kulture’ u 19 sati u Katedrali održat će se koncert don Ivana Urlića (orgulje) i katedralnog zbora svete Stošije.

Na sam blagdan euharistijsko slavlje u Katedrali u 18 sati predvodi Nadbiskup.

Pozivam svećenike, redovnike, redovnice, vjeroučitelje, vjeroučiteljice i vjernike laike da zajedno svečano proslavimo blagdan svetog Krševana, nebeskog zaštitnika našega Grada.

Svima srdačan pozdrav i blagoslov u Gospodinu,

† Želimir Puljić, nadbiskup

Broj: 1523/2016.

Zadar, 25. studenoga 2016.

Predmet: Proslava blagdana sv. Nikole - dan pomoraca i ribara 2016.

Svim župnim uredima, upraviteljima crkava u Gradu i svim pomorskim ustanovama u gradu Zadru

Draga braćo svećenici, dragi Kristovi vjernici,

Sveti Nikola biskup, čiji blagdan slavimo 6. prosinca 2016., u našoj se Crkvi slavi - osim kao dan darivanja djece - također kao dan pomoraca, ribara i svih ‘ljudi od mora’. Po naravi svoga posla pomorci i ribari izloženi su danonoćno velikim naporima i opasnostima. Crkva, naime, skrbi o pomorcima na specifičan način jer je prepoznala kako je i njihov život poseban i specifičan. Žitelji našega Grada i čitavog našeg kraja stoljećima su životom i radom vezani za more, pomorstvo i ribarstvo.

Ovime pozivam sve pomorce i ribare, djelatne i umirovljene, njihove obitelji, pomorske ustanove, posade brodova, profesore, studente i učenike Pomorske škole i Visoke pomorske škole u Zadru, djelatnike putničkih agencija i sve koji su na bilo koji način povezani s morem, da se u

ODREDBE

utorak 6. prosinca 2016., euharistijskim slavlјem u katedrali svete Stošije u 11,00 sati ujedinimo u molitvi i zahvali za sve žive i preminule djelatnike pomorskih službi.

Svima pozdrav u Gospodinu,

† Želimir Puljić, nadbiskup

Broj: 1550/2016.

Zadar, 1. prosinca 2016.

Predmet: U susret blagdanu svete Stošije

Župnim uredima i samostanima u nadbiskupiji

Hodočašća su bila i ostala prokušan način odgoja u vjeri. Neka u devetnici svete Stošije kao i dosada hodočaste vjernici iz dekanata prema donjem rasporedu. A predvoditelji euharistijskog slavlja neka za homiliju koriste knjižicu „Velika nam djela učini Svesilni“, koja je objavljena uz 40. obljetnicu početka velikih okupljanja od Solina (1976.) do Marije Bistrice (1984.), a može se dobiti na Ordinarijatu.

Dan

Predložena tema propovijedi

Dekanati koji sudjeluju

7. 01. Poticaji s Koncila i glas vjernih pastira (br. 1-3)	Dugi Otok, Silba i Ugljan u 11 sati
8. 01. Krštenje Gospodinovo	- slavi se u župama -
9. 01. Ispovijest vjere i okupljeni oko Marije (br. 4-6)	Zadar Istok i Zapad
10. 01. Vođeni riječju Istine i obitelj u molitvi (br. 7-8)	Biograd i Pašman
11. 01. Evangelizacija u Domovini i inozemstvu (br. 9-10)	Benkovac i Zemunik
12. 01. U duhu dijaloga pred izazovima (br. 11. i br. 14)	Novigrad i Ražanac
13. 01. S Petrom naših dana (br. 12-13) Nin i Pag	
14. 01. Svečana Večernja: Nadbiskup sa svećenicima...	

15. 01. Misu u 11 sati predvodi nadbiskup zadarski, a večernju misu predvodi nadbiskup Marin Barišić

Sveta Misa u katedrali tijekom devetnice slavi se u 18 sati. Molim dekane neka dogovore tko će predvoditi euharistijsko slavlje kako bi pripremio homiliju prema zadanoj temi. Homilije neka se dostave na Ordinariat za arhiv (ili Vjesnik).

Želim plodne dane priprave za svetkovinu naše nebeske zaštitnice, te Božjim blagoslovom ispunjene dane Nove 2017. godine. Svima pozdrav u Gospodinu,

† Želimir Puljić, nadbiskup

Don Igor Ikić, vikar za pastoral

Broj: 1556/2016.

Zadar, 1. prosinca 2016.

Predmet: Pobačaj i ovlast odrješenja

Nakon što je zatvorio Sveta vrata Vatikanske bazilike i zaključio izvanrednu Godinu milosrđa, papa Franjo je nakon molitve Angelusa (21. studenog 2016.) potpisao svoje apostolsko pismo 'Misericordia et misera' ('Milosrđe i bijednica') upućeno čitavoj Crkvi kako bi nastavila živjeti milosrđe doživljeno tijekom Izvanrednog jubileja. Iz toga se vidi Papina želja da Božje milosrđe ne bude zatvoreno samo u okvir jedne Godine.

Apostolskim pismom papa Franjo je odlučio podijeliti svim svećenicima ovlast odrješenja od grijeha pobačaja za one koju su ga počinili i skrušena srca traže oproštenje.

U tom vidu svi svećenici, koji imaju ovlast isповijedanja (jurisdikciju) u Zadarskoj nadbiskupiji, imaju ovlast odrješenja od kazne izopćenja zbog sudjelovanja u vršenju pobačaja (Kan. 1398) do donošenja novih propisa.

Pozdravljam Vas i blagoslivljam.

† Želimir Puljić, nadbiskup.

Broj: 1557/2016.

Zadar, 1. prosinca 2016.

Predmet: Nedjelja Caritasa

Draga braćo svećenici!

Nedjelja Caritasa tradicionalno se obilježava treće nedjelje došašća. Usmjerena je crkvenoj javnosti i provodi se odlukom hrvatskih biskupa, ove godine u nedjelju 11. prosinca, kada će se u svim crkvama prikupljati novčani prilozi vjernika namijenjeni djelovanju Caritasa.

U prigodnoj poslanici mons. Josipa Mrzljaka, predsjednika Hrvatskog Caritasa naslovljenoj 'Gospodin ostaje vjeran dovijeka' (Ps 146, 6c), biskup Mrzljak upozorava kako 'zatvaranjem Svetih vrata u našim katedralama i svetištima nipošto nisu zatvorena vrata Božjega milosrđa, nego se nadamo da su još više otvorena'. Kazao je kako smo pozvani odazvati se na Božji poziv vjernosti, a to se očituje uvijek onda 'kad se zauzmem za neki čin kojim se potvrđuje, čuva ili brani dostojanstvo čovjeka, života, pravo na slobodu, jednakost, svaki put kada skupimo hrabrosti da se usprotivimo nepravdi, kada zaštitimo nerođene, slabe, nemoćne, bolesne, neuke, potlačene'. Hrvatski Caritas dostavio Vam je poslanicu mons. Josipa Mrzljaka, predsjednika Hrvatskog Caritasa za ovogodišnju nedjelju Caritasa i druge materijale, na župne urede. Potičem Vas, draga braćo svećenici, da dolično i zauzeto obilježite nedjelju Caritasa u svojim župama. Podsjećam kako je milostinja te nedjelje u svim crkvama i na svim svetim Misama namjenska i treba je čim prije dostaviti u Ekonomat s naznakom 'Za Caritas'.

Svima srdačan pozdrav i blagoslov u Gospodinu.

† Želimir Puljić, nadbiskup, v.r.

Broj: 1558/2016.

Zadar, 1. prosinca 2016.

Predmet: Božićno čestitanje Nadbiskupu

- SVIM PREČASnim DEKANIMA, SVIM ŽUPNICIMA I UPRAVITELJIMA CRKAVA U GRADU ZADRU, SVIM REDOVNIČKIM ZAJEDNICAMA U GRADU ZADRU, SVEĆENIČKOM DOMU 'ZMAJEVIĆ', NADBISKUPSKOM SJEMENIŠTU 'ZMAJEVIĆ', TEOLOŠKO-KATEHETSKOM ODJELU SVEUČILIŠTA U ZADRU, KLASIČNOJ GIMNAZIJI IVANA PAVLA II. CARITASU ZADARSKE NADBISKUPIJE, DJELATNICIMA SREDIŠNJIH USTANOVA ZADARSKE NADBISKUPIJE

Poštovani,

Božićno i novogodišnje čestitanje nadbiskupu Želimiru Puljiću svećenika, redovnika, redovnica i djelatnika u središnjim ustanovama Nadbiskupije, održat će se u subotu 17. prosinca 2016. u Nadbiskupskom domu u Zadru (Poljana pape Ivana Pavla II. 1., ulaz s Foruma) u 12,00 sati.

Svima pozdrav u Gospodinu,

don Josip Lenkić, kancelar

ODREDBE

Broj: 1559/2016.

Zadar, 1. prosinca 2016.

Predmet: Božićni blagdani - raspored bogoslužja i događanja

1. U subotu, 24. prosinca 2016. svetu Misu Polnočku u katedrali svete Stošije u 24,00 sata predvodit će o. Nadbiskup.
  2. Na svetkovinu Rođenja Gospodinova - Božić, 25. prosinca 2016. u Katedrali o. Nadbiskup predvodit će svetu Misu u 11,00 sati.
  3. Na blagdan svetog Stjepana, Prvomučenika, 26. prosinca 2016. u crkvi svetog Šime o. Nadbiskup predvodit će svetu Misu u 18,00 sati.
  4. U utorak, 27. prosinca 2016. u katedrali svete Stošije održat će se tradicionalni gradski Božićni koncert, s početkom u 19,00 sati.
  5. U subotu, 31. prosinca 2016. u katedrali svete Stošije u 18,00 sati o. Nadbiskup predvodit će svetu Misu zahvalnicu i svečani 'Tebe Boga hvalimo' za proteklu građansku godinu.
  6. U nedjelju, 1. siječnja 2017. na svetkovinu Svete Bogorodice Marije (Novu godinu) o. Nadbiskup predvodit će svetu Misu u katedrali svete Stošije u 11,00 sati.
  7. U srijedu, 4. siječnja 2017. u 19,00 sati u crkvi svetog Frane u Zadru održat će se tradicionalni Božićni koncert klapa (sudjeluju klape s područja Zadarske nadbiskupije).
  8. U četvrtak, 5. siječnja 2017. u 20,00 sati u katedrali svete Stošije održat će se Božićni festival klapa, natjecateljskog karaktera.
  9. Na svetkovinu Bogojavljenja, 6. siječnja 2017. o. Nadbiskup predvodit će svetu Misu u Katedrali u 11,00 sati. Taj dan je ujedno i početak Devetnice za svetkovinu svete Stošije, zaštitnice naše Nadbiskupije.
  10. U petak, 13. siječnja 2017. u 19,00 sati u Katedrali bit će upriličen Akatist velikomučenici Anastaziji i koncert katedralnog zbora Križevačke eparhije.
- Svim vjernicima, kao i svim ljudima dobre volje, čestit i blagoslovjen Božić i sretnu Novu godinu.
don Josip Lenkić, kancelar.

Broj: 1560/2016.

Zadar, 1. prosinca 2016.

Predmet: Misna tablica

Svi dijecezanski svećenici, aktivni i umirovljeni, župni vikari i svećenici redovnici dužni su predati Nadbiskupskom ekonomatu, do 20. siječnja 2017. godine, popunjenu Misnu tablicu za IV. tromjesečje 2016. godine, kao i tablicu za III. tromjesečje ukoliko to još nisu učinili.

† Želimir Puljić, nadbiskup

Broj: 1561/2016.

Zadar, 1. prosinca 2016.

Predmet: Obveze prema Ekonomatu

Svaka župa, bilo da je povjerena dijecezanskom bilo redovničkom svećeniku, dužna je do 20. siječnja 2017. godine, podmiriti svoje obveze i dugovanja prema Nadbiskupiji kako slijedi:

- a. Obveze župa: Milostinja: Velikog petka - 'Božji grob' (50 %); Petrov novčić (13. nedjelja kroz godinu); Misija nedjelja (30. nedjelja kroz godinu); Nedjelja Caritasa; Blagdan Sv. Obitelji - Dan iseljenika (50%); 30 % brutto od redovnih prihoda; 10 % od prodaje ili najma crkvene imovine ukoliko je bio slučaj; Takse od sprovoda i vjenčanja.
- b. Osobni doprinos svećenika: Binacija i trinacija (Misna tablica); Fond za svećenička zvanja (dobrovoljno); Osobni doprinos za svećeničku rekolekciju (500,00 kn); Dobrovoljni doprinos za Svećenički dom; Eventualni dug Nadbiskupskom ekonomatu.

† Želimir Puljić, nadbiskup, v.r.

Broj: 1562/2016.

Zadar, 1. prosinca 2016.

Predmet: Izvadak iz Blagajničkog dnevnika

Svaki je župnik, dijecezanski i redovnički, dužan prema obrascu Nadbiskupskog ekonomata, do 20. siječnja 2017. godine, predati Ekonomatu Izvadak iz Blagajničkog dnevnika za 2016., za župu/župe svoga upravljanja i posluživanja.

Izvadak iz Blagajničkog dnevnika podnose također Teološko-katehetski odjel Sveučilišta u Zadru, Klasična gimnazija Ivana Pavla II., Sjemenište, Svećenički dom, Koludrički samostani Benediktinci u Zadru i Pagu.

† Želimir Puljić, nadbiskup

Broj: 1563/2016.

Zadar, 1. prosinca 2016.

Predmet: Prijepis Matice krštenih, vjenčanih i umrlih za 2016. Statistika župe za 2016.

Svaki je župnik dužan do 20. siječnja 2017. godine predati Nadbiskupskom ordinarijatu:

1. Prijepis Matice krštenih, vjenčanih i umrlih za 2016. godinu.

Po svršetku svake kalendarske godine župnik zaključuje upis u matice i parice zaključnim brojem i ovjerava svojim potpisom i župnim pečatom. Ako tijekom godine ne bi bilo nijednog upisa u maticu, neka župnik to ubilježi u maticu i parice za dotičnu godinu i ovjeri svojim potpisom i župnim pečatom i dostavi Ordinarijatu.

2. Statistiku župe za 2016. godinu (prema priloženom obrascu).

Također, potrebno je službeno javiti dopune ili eventualne obavijesti drugim župnim uredima i zaključiti uredno uredske poslove za 2016. godinu.

† Želimir Puljić, nadbiskup

Broj: 1564/2016.

Zadar, 1. prosinca 2016.

Predmet: Raspored misa za članove pokreta 'Pro familia et iuventute christiana'

Određujem da prezbiteri prikažu po jednu svetu misu za članove pokreta 'PRO FAMILIA ET IUVENTUTE CHRISTIANA' prema niže navedenom rasporedu. Koliko god je moguće treba se pridržavati naznačenih subotnjih datuma za služenje svete mise na ovu nakanu, prikazujući tako žrtvu za kršćanske obitelji i mlade.

SIJEČANJ 2017.

- 7. Mons. Želimir Puljić, nadbiskup
- 14. Don Milivoj Bolobanić i don Jerko Gregov
- 21. Mons. Janko Segarić i don Marin Batur
- 28. Mons. Ivan Mustać i don Božo Barišić

VELJAČA 2017.

- 4. Don Filip Kucelin i don Stipe Mustapić
- 11. Don Thomas Vargas i don Zbigniew J. Korcz
- 18. Don Zdenko Dundović i don Zvonimir Mikulić
- 25. Samostan sv. Kuzme i Damjana (Ćokovac)

ODREDBE

OŽUJAK 2017.

4. Don Nedjeljko Ivanov i don Damir Šehić
11. Don Mario Sikirić i don Šimun Šindija
18. Samostan sv. Mihovila (Zadar)
24. Don Srećko Petrov i don Antun Pećar

TRAVANJ 2017.

1. Don Zdravko Katuša i don Alojzije Knežević
8. Don Šime Kevrić
22. Don Josip Lenkić i don Mario Akrap
29. Don Ivica Jurišić i don Ivan Perković

SVIBANJ 2017.

6. Samostan sv. Frane (Zadar)
13. Don Marinko Duvnjak i don Ivica Bašić
20. Don Zoran Topalović i don Tomislav Vlahović
27. Don Boris Pedić i don Slavko Ivoš

LIPANJ 2017.

3. Mons. Šime Perić i don Jerolim Lenkić
10. Don Andđelo Zorić i don Šime Žilić
17. Don Ante Sorić i don Martin Jadreško
24. Don Pavao Zubčić i don Mario Soljačić

SRPANJ 2017.

1. Mons. Pavao Kero i don Marino Ninčević
8. Don Zdenko Milić i don Andrzej Jan Stepien
15. Salezijanci - Zadar (Arbanasi)
22. Don Tomislav Dubinko
29. Don Darko Marušić i don Tomislav Planinić

KOLOVOZ 2017.

5. Don Tomislav Baričević i don Jure Zubović
12. Don Gašpar Dodić i don Tomislav Sikirić
19. Don Krešo Ćirak i don Josip Radić
26. Samostan sv. Pavla (Školjić)

RUJAN 2017.

2. Don Igor Ikić i don Stanislav Wielinski
9. Don Damir Juričin i don Domagoj Kelava
16. Don Ivan Babjak i don Valter Kotlar
23. Don Josip Lisica i don Roland Jelić
30. Don Marinko Jelečević i don Dario Tičić

LISTOPAD 2017.

7. Don Mladen Kačan i don Dario Matač
14. Don Elvis Knežević
21. Don Nikola Tokić i don Zvonimir Čorić
28. Don Josip Dučkić

STUDENI 2017.

4. Don Andelko Buljat i mons. Nikola Dučkić
9. Mons. Eduard Peričić i don Ivan Rončević
18. Samostan sv. Pavla - Verbiti (Zadar)
25. Mons. Joso Kokić i don Jerko Vuleta

PROSINAC 2017.

2. Don Mario Gržanov i don Elvis Ražov
  9. Don Tihomir Vulin i don Stjepan Vinko
  16. Don Josip Radojica Pinčić i don Ante Delić
  23. Don Ante Dražina
  30. Samostan Bezgrešnog začeća BDM (Karin)
- Uz pozdrav u Gospodinu,

† Želimir Puljić, nadbiskup

IMENOVANJA I RAZRIJEŠENJA

1. Don Martin Jadreško imenovan je članom Ekonomskog vijeća Zadarske nadbiskupije, s mandatom do 13. 10. 2018. godine (dekret broj: 1466/2016., od 8. studenoga 2016.);
2. Don Tomislav Dubinko i don Dario Matak imenovani su članom Upravnog vijeća Nadbiskupijske ustanove za uzdržavanje klera i drugih crkvenih službenika Zadarske nadbiskupije, s mandatom na pet (5) godina (dekret broj: 1506/2016., od 16. studenoga 2016.).

KRONIKA

STUDENI 2016.

1.11. – SVI SVETI – o. Nadbiskup je u katedrali sv. Stošije predslavio euharistijsko slavlje, a popodne u na Gradskom groblju odrješenje za pokojne.

2.11. – DUŠNI DAN- U katedrali sv. Stošije o. Nadbiskup je predslavio euharistijsko slavlje za pokojne nadbiskupe i svećenike, a nakon toga molio molitvu odrješenja na grobu zadarskih nadbiskupa.

5.11. – U Skadru – Albanija o. Nadbiskup je prisustvovao beatifikaciji 38 albanskih mučenika među kojima su i dvojica Hrvata fra Serafin Kodić Glasnović iz Jnajeva i don Antun Mužić iz Letnice.

7.11. – O. Nadbiskup je predsjedao sjednici ekonomskog vijeća u dvorani Nadbiskupskog ordinarijata

9.11. – U prostorijama Nadbiskupskog sjemeništa „Zmajević“ održana je mjeseca svećenička rekolekcija na kojoj je sudjelovao i o. Nadbiskup. Predavanje na temu „Poruka pape Franje: Dijalog sa svima o zajedničkom domu“, koje je održao prof. dr. sc. Stjepan Baloban. Navečer je o. Nadbiskup u zagrebačkoj katedrali sudjelovao na sv. Misi koju je predslavio kardinal Gerhard Ludwig Müller. Potom je održano predstavljanje knjige „Razgovor o nadi“ kardinala Gerhard Ludwig Müller u dvorani Vjenac.

10.11. – U prostorijama HBK, pod predsjedanjem o. Nadbiskupa, upriličen je susret članova HBK s kardinalom Gerhardom Ludwigom Müllerom.

12.11. – U prigodi 25. obljetnice stradavanja mještana Škabrnje u Hrvatskom narodnom kazalištu u Zadru upriličena je predstava „Škabrnjska golgota“ na kojoj je sudjelovao i o. Nadbiskup.

13.11. – Održano je tradicionalno hodočašće vjernika zadarske nadbiskupije sv. Nikoli Taveliću u Šibenik. Svečano euharistijsko slavlje u šibenskoj katedrali predslavio je o. Nadbiskup, a propovijedao domaći biskup mons. Tomislav Rogić.

16. 11. – U dvorani Nadbiskupskog sjemeništa „Zmajević“ održana je sjednica Svećeničkog vijeća zadarske nadbiskupije pod predsjedanjem o. Nadbiskupa.

18.11. – OBLJETNICA STRADANJA ŠKABRNJE – u prigodi obilježabanja 25. obljetice stradanja Škabrnje svečanu sv. Misu predslavio je hvarski biskup mons. Slobodan Štambuk, u zajedništvu sa šibenskim biskupom mons. Tomislavom Rogićem i domaćinom mons. Želimirom Puljićem.

20.11. – KRIST KRALJ - U katedrali sv. Stošije o. Nadbiskup je predslavio euharistijsko slavlje u prigodi zatvaranja Godine milorda.

21. 11. – o. Nadbiskup je predslavio euharistijsko slavlje u crkvi Gospe od Zdravlja.

23.11. - U katedrali sv. Stošije o. Nadbiskup je predvodio svečanu Večernju u povodu blagdana sv. Krševana, zaštitnika grada Zadra. Potom je sudjelovao na koncertu don Ivana Urlića u okviru Krševanovih dana kršćanske kulture.

24.11. – U okviru Krševanovih dana kršćanske kulture i blagdan sv. Krševana, zaštitnika grada Zadra, o. Nadbiskup je u Arheološkom muzeju otvorio izložbu “Crkve u staroj jezgri grada Zadra – otete zaboravu”. Potom je sudjelovao na Svečanoj sjednici u povodu dana Grada u Hrvatskom narodnom kazalištu. Navečer je u katedrali sv. Stošije predslavio svečano euharistijsko slavlje.

25.11. Održana je sjednica Stalnog vijeća HBK – a pod predsjedanjem o. Nadbiskupa.

28. 11. – U katedrali sv. Stošije o. Nadbiskup je predslavio sv. Misu zornicu.

29.11. – U okviru Kreševanovih dana kršćanske kulture u Gradskoj loži upriličeno je otvaranje izložbe “Krakovske jaslice” koju je otvorio o. Nadbiskup.

30. 11. – U prostorijama Nadbiskupskog sjemeništa „Zmajević“ održana je mjeseca svećenička rekolekcija na kojoj je sudjelovao i o. Nadbiskup. Predavanje na temu “Zavjera protiv svijeta” održao je prof. dr. sc. Josip Mužić.

PROSINAC 2016.

- 1.12. - O. Nadbiskup je predslavio sv. Misu zornicu u župi Uznesenja BDM-e na Belafuži.
- 2.12. - O. Nadbiskup je predslavio sv. Misu zornicu u župi sv. Roka u Bibinjama.
- 3.12. - O. Nadbiskup je predslavio sv. Misu zornicu u župi sv. Ante na Smiljevcu.
- 4.12. - U okviru Krševanovih dana kršćanske kulture u katedrali sv. Stošije izvedena je monodrama "Blazena Ozana: Biti s Bogom dovoljno je za sreću", u izvedbi s. Barbare Bagudić, dominikanke. Izvedbi se pridružio i o. Nadbiskup.
5. 12. - O. Nadbiskup je predslavio sv. Misu zornicu u župi Kraljice mira na Stanovima.
- 6.12. – Na Narodnom trgu obilježen je Dan volontera caritasa zadarske nadbiskupija kojeg je došao podržati i o. Nadbiskup.
- 6.12. – Na blagdan sv. Nikole, o. Nadbiskup je predslavio euharistijsko slavlje u župi sv. Nikole u Cavitatu. Navečer je u katedrali Uznesenja BDM u Dubrovniku predslavio euharistijsko slavlje povodom Dana dubrovačkih branitelja i 25. obljetnice obrane grada Dubrovnika.
- 8.12. - U dvorani Nadbiskupskog sjemeništa "Zmajević" održano je izlaganje mons. dr. Ratka Perića: "Stepinac i njegov odnos prema Paveliću", na kojem je sudjelovao o. Nadbiskup.
- 11.12. – O. Nadbiskup je predslavio euharistijsko slavlje u župi bl. Alojzija Stepinca na Bilom brigu.
- 12.12. – O. Nadbiskup je predslavio sv. Misu zornicu u župi Presvetog Srca Isusova na Voštarnici.
13. 12. – o. Nadbiskup je predslavio sv. Misu zornicu u župi sv. Ivana Krstitelja na Relji.
- 15.12. – O. Nadbiskup je predslavio sv. Misu zornicu u župi Gospe Loretske u Arbanasima. Navečer je sudjelovao na predavanju don Zdenka Dundovića: "Sv. Zoilo kroz povijesne mijene", u crkvi sv. Dimitrija.
- 16.12. – U katedrali sv. Stošije o. Nadbiskup je predslavio svečano euharistijsko slavlje u povodu blagdana sv. Zoila, zaštitnika grada Zadra.
- 17.12. – U Nadbiskupskom domu upriličeno je božićno čestitanje klera i djelatnika zadarske nadbiskupije o. Nadbiskupu. Uvečer je o. Nadbiskup predvodio obred paljenja četvrte adventske svijeće u crkvi sv. Šime.
- 19.12. – O. Nadbiskup je predslavio misu zornicu u župi Bezgrešnog začeća BDM na Puntamici. Toga dana je bio u tradicionalnom božićnom pohodu Caritasu Zadarske nadbiskupije gdje se susreo s beskućnicima koji borave u Prenoćištu sv. Vinka Paulskog i ručao s korisnicima Pučke kuhinje u Zadru koja dnevno pripravlja 350 obroka.
- 20.12. – O. Nadbiskup je predslavio misu zornicu u katedrali sv. Stošije.
- 21.12. – U Nadbiskupskog domu upriličeno je božićno čestitanje o. Nadbiskupu predstavnika Grada i Županije. Potom je o. Nadbiskup održao predstavljanje svoje božićne čestitke predstavnicima medija.
22. 12. – U Hrvatskom narodnom kazalištu Šibenik održana je Svečana akademija u povodu 950. obljetnice prvog spomena grada Šibenika. Uz biskupa domaćina na svečanosti je usdjelovao i o. Nadbiskup koji je održao prigodni govor.
- 24.12. – O. Nadbiskup je predslavio sv. Misu polnoću u katedrali sv. Stošije.
- 25.12. – U katedrali sv. Stošije o. Nadbiskup je predslavio božićnu sv. Misu.
27. 12. – U katedrali sv. Stošije održan je tradicionalni gradski božićni koncert na kojem je sudjelovao o. Nadbiskup.
30. 12. – O. Nadbiskup je posjetio upravu zatvora u Zadru i susreo se sa zatvorenicima. Navečer je u katedrali sv. Stošije o blagdanu sv. Obitelji predslavio euharistijsko slavlje, nakon čega se susreo sa zajednicama Neokatekumenskog puta.
31. 12. – U katedrali sv. Stošije o. Nadbiskup je predslavio euharistijsko slavlje na završetku građanske godine.

NAŠI POKOJNI

PREMINULA S. BENEDIKTA PERINČIĆ, POZNATA ZADARSKA BENEDIKTINKA

S. Marija Benedikta Asja Perinčić, koludrica ženskog benediktinskog samostana sv. Marije u Zadru, preminula je u ponedjeljak 28. studenog okrijepljena svetim sakramentima, nakon teške bolesti u 66. godini života i 46. godini monaškog posvećenja. S. Benedikta je bila među najpoznatijim zadarskim benediktinkama koja potječe iz poznate sportske zadarske obitelji Perinčić. Njena su braća Dario i Čedomir, a sestra Sonja.

Bila je orguljašica u samostanskoj crkvi sv. Marije, učiteljica sviranja u Osnovnoj glazbenoj školi sv. Benedikta, a prije nego se škola otvorila niz godina u samostanu djecu je privatno poučavala u glazbi. Napisala je brojne pergamente i izradila je brojne rukotvorine, bila je voditeljica osobito učeničkih grupa kroz Stalnu izložbu crkvene umjetnosti Zadar.

Marije u 12,30 sati služi o. Jozo Milanović, OSB. Nakon mise zadušnice autobus za one koji žele ispratiti s. Benediktu kreće na Gradsko groblje sa starog kolodvora na poluotoku u Zadru.

Sprovod započinje u 14,00 sati na Gradskom groblju Zadar gdje će sprovodni obred predvoditi katedralni župnik Josip Radojica Pinčić. S. Benedikta će biti pokopana u grobnici zadarskih benediktinki u neposrednoj blizini kapele na Gradskom groblju.

IZ ŽIVOTA ZADARSKE NADBISKUPIJE

ZADAR: 'HOLYWIN – SVETOST POBJEĐUJE MILOSRĐEM' U CRKVI SV. FRANE

'Holywin – Svetost pobjeđuje milosrđem' kao duhovni događaj bdjenja ususret svetkovini Svih Svetih u ponедjeljak 31. listopada okupio je brojnu mladež u crkvi sv. Frane u Zadru. Susret su organizirali samostan sv. Frane kojeg inače pohodi brojna mladež na misama i svojim susretima i Povjerenstvo za pastoral mlađih Zadarske nadbiskupije. Misno slavlje u crkvi sv. Frane predvodio je fra Bojan Rizvan, a suslavili su fra Andrija Bilokapić, provincijal Franjevačke provincije sv. Jeronima sa sjedištem u Zadru i o. Franjo Kowal, povjerenik za mlađe zadarske nadbiskupije. Nakon mise fra Bojan je u crkvi sv. Frane predvodio euharistiski klanjanje.

„Hvala ti, Gospodine, što dopuštaš da se i s mojim životom piše sveta povijest Božjeg naroda. Hvala ti na tolikom povjerenju i daru oslobođenja, da taj dar zahvalnosti prenesemo kroz život. Jer jedan od najljepših izričaja svetosti je zahvaljivanje“ rekao je fra Bojan pred Presvetim oltarskim sakramentom, zamolivši Gospodina da vjernik hodi u ljubavi i svjetlosti, jer je dijete onoga koji je unio svjetlo u naš život, koji je donio pobjedu u naš poraz, u naš grijeh. Poželjevši da Isusova svetost bude očitovana u našem životu i radu, fra Bojan je rekao da Isus poziva čovjeka na svetost, Crkva je pozvana na svetost, a njegov poziv čini da to možemo i ostvariti, Isus nas onda i ospozobljava za to.

„Hvala što je tvoja vjernost jamac svetosti. Tvoja svetost se prenosi, ona je dar, nije zasluga. Zahvaljujemo ti na tom daru. Molimo te da Crkvi pošalješ pronositelje svetosti i za nova svećenička i redovnička zvanja. Pozovi mlađe koji će ti se posve darovati, koji će trag tvoje svetosti pokazati u posvećenom životu. Daj da pozvani prepoznaju tvoj poziv i da se oslobole svakog straha kako bi slijedili tebe“ rekao je fra Bojan. Molilo se i za svete brakove, za supružnike koji će, oslanjajući se na Boga, pokazati vjernost bračnom zajedništvu, da Božja svetost u njima pobijedi što dolazi od Zloga.

„Božja ljubav nam je objavila kako samo u zajedništvu s Bogom naš život postaje svet. Obdarci nas svetošću. Prvi korak do svetosti je želja prebivati u Božjoj blizini. Samo u Božjoj prisutnosti možemo osjetiti ljepotu njegovog života. Stajati uz Gospodina znači biti ispunjen životom, jer on je život“ rekao je fra Bojan, moleći milost koja će nas iščupati iz grijeha, obnoviti radost, da i naše srce dotakne iscijeljujući razumljeno. U želji da prepoznamo i osjetimo Božju blizinu i vidimo dar Božjeg pohoda našem životu, fra Bojan je molio da nas Isus posveti svojom blizinom i učini nas svetima svojom ljubavlju, da budemo sasvim njegovi. Da oprostimo svima čije zlo nosimo u srcu, u želji da budemo zamilovani Božjom blizinom.

Pozvao je na molitvu za one koji su prešli prag smrti, da ih Bog uvede u svoje zajedništvo kao i za osobe koje nismo voljeli, koji su nam bili teški i povrijedili su nas, da im oprostimo. „Gospodine, položi na nas ruku iscijeljenja, oslobođenja, da me izljeчиš od straha. Oprosti

nam kad smo dopustili da nas zarobi strah. Da čujem u svom srcu 'Ja te oslobađam'. Da čujem to nad svojim životom, grijehom, strahovima, pogrbljenošću, nejasnoćama života u koje se lako zapletemo. Oslobodi me. Budi moj osloboditelj" molio je fra Bojan, dodavši da Isus poznaje naše sjene, tmine: „Neka u svaki naš životni odnos kojim sam zarobljen i opterećuje me, donese svoju riječ 'Ja te oslobađam'.

Nakon klanjanja, mladi su otišli u dvoranu sje- meništa 'Zmajevića' gdje je teatar TAU koji dje- luje pri zadarskom samostanu sv. Frane izveo predstavu 'Priča o Josipu Egipatskom – povratak braće'. Uvodno je fra Bojan rekao da situacija Josipa Egipatskog svakog može potaknuti na razmišljanje kako i što se može naučiti o greškama i lošim postupcima koje su mu drugi učinili u životu. Možda 'prodaja' i ostavljenost koji se i nama u nekom vidu dogode, izgrade osobu na drugaćiji način, kako Bog svojim vjer- nima sve okreće na dobro.

ZADAR: SVETKOVINA SVIH SVETIH I SLUŽBA RIJEČI NA GRADSKOM GROBLJU

„Na svetkovinu Svih svetih slavimo svoju domovinu, nebeski grad Jeruzalem, blagdan naše budućnosti koji počinje u sadašnjosti. Njegov preludij imamo već sada kad nam je Gospodin dao svoga Duha pa smo okrenuti i usmjereni prema nebu. Tamo je naše mjesto koje nam nitko ne može oduzeti. Jedino ga sami možemo proigrati“ poručio je zadarski nadbiskup Želimir Puljić u propovijedi euharistijskog slavlja koje je predvodio na svetkovinu Svih svetih u utorak 1. studenog u katedrali sv. Stosije u Zadru, kad je podijelio i papinski blagoslov s potpunim oprostom. Istaknuvši da nas svetkovina Svih svetih želi ohrabriti i podržati da ne klonemo na putu dobra, u hodu prema velikoj i vječnoj budućnosti, nadbiskup je upitao mogu li receptori suvremenog čovjeka primiti Isusove riječi i razumjeti poruku Isusovog tumačenja novih propisa, blaženstava. „Gorka je spoznaja da su sve više zakržljali receptori suvremenog čovjeka i okružje u kojem živi za prijem vijesti onkraj života. Nisu kadri uhvatiti ni melodiju prvog dječjeg krika

koji najavljuje radost života ni naći odgovore na pitanja koja će mu život kasnije postavljati. A još manje shvatiti govor o Bogu darovatelju života, milosti i svetosti“ upozorio je nadbiskup. Podsjetio je da je u drugoj polovici 19. st. Nietzsche najavio 'svečanim tonom da je Bog mrtav'. „Pridružili su mu se Marx, Freud i stotine nadobudnih spisatelja koji su mislili da će 'oslobađajući se Božjeg autoriteta', oslobođiti čovjeka. Zaveden takvim umovanjem je zaključio: 'Kad Boga nema, nema ni konačnih istina. Sve je relativno i sve dopušteno' (Dostojevski)“ rekao je nadbiskup. Zato je „postalo moguće i 'normalno' da se pred našim očima danima vrati brutalni čin divljačkog smaknuća iračkog predsjednika Hiseina i libijskog vođe Gadafija. Ako netko pomisli da se takvo nešto moglo dogoditi samo na Bliskom Istoku ili u Africi, a ne kod nas u Europi, vara se. Sjetimo se žrtava Vukovara i Škabrnje od prije 25 godina. Kad se prekriži Boga i prigrabi moć oružja i medija, postoji realna opasnost bespravljia i divljaštva. Kad god se Boga otpiše iz svoje sredine, odmah zapuše ledeni vjetar međuljudskih odnosa, pa dostojanstvo čovjeka biva ugroženo i napadnuto sa svih strana“ upozorio je mons. Puljić.

Pojašnjavajući blaženstva, nadbiskup je rekao da su ona obrana ugoženog ljudskog dostoja- stva. „Isusove riječi nisu upućene onima koji misle da su jedini gospodari svijeta i ljudskih sudbina. Isus je želio probleme rješavati dobro- tom, oružjem istine i snagom duha, a ne nasi- ljem. To je bila njegova strategija kojom je po- čeo osvajati ljude. Ne mačem i bičem, kletvom i zastrašivanjem, nego toplom i blagom riječju koja dušu krije. Stoga su blaženstva temelj kršćanske civilizacije, evandeoske humano- sti, ljudske, obiteljske i socijalne sreće. Ona su nam danas najpotrebnija“ poručio je mons. Pu- ljić, istaknuvši da nas Isus poziva, hrabri i potiče da ne tugujemo jer smo 'siromašni duhom, gladni i žedni pravednosti, krotki i milosrdni, ožalošćeni i kad vas grde i proganjaju'. „Blago svima koji pođu za Isusom i uđu u to novo i drugačije kraljevstvo pripravljeno malenima, siromašnima, umornima i uplakanima, nevinima i jednostavnima. Blago svima koji Isusove riječi s Gore shvate i prihvate“, rekao je mons. Puljić.

Nadbiskup je potaknuo da se nad grobovima pokojnika u duhu pridružimo mnoštvu spašenih (Otkr 7,9). „Pokojnici su trajna opomena u nemirnom i nesigurnom vremenu. Nema ovdje trajnog prebivališta. I naše će putovanje jednom završiti. Putujemo u kuću Očevu, u društvo onih koji su Isusov zakon prihvatali, vršili i stigli pred Jaganjca. Rado bismo se našli u njihovom društvu, ‘umiješali se u zbor patrijarha, proroka, vijeće apostola, u društvo mučenika, ispovjedalaca, djevice, u zajedništvu svih svetih’, kako piše sv. Bernard“ rekao je predvoditelj slavlja.

Svetkovina Svih Svetih i popratni spomen Dana vjernih mrtvih finale su svečanog oratorija onih koji su za nebo predodređeni, istaknuo je nadbiskup. U tom smislu liturgija otvara knjigu Otkrivenja, slušamo kako u njoj ‘Ivan nešto vidi’. Riječi ‘gledati’ i ‘vidjeti’ često nalazimo na stranicama Svetog Pisma, rekao je mons. Puljić i naveo primjere: „Mojsije, što vidiš”, pita Jahve? ‘Vidim grm koji gori, ali ne izgara!’ (Izl 3, 4); ‘Što ti vidiš, Jeremija?’ ‘Vidim rascvjetu bademovu granu koja je navještaj sigurnog proljeća’; ‘Ivane, što vidiš?’ ‘Vidim jednog drugog anđela gdje uzlazi s istoka s pečatom Boga živoga koji viče iza glasa: Ne udite ni zemlji, ni moru, ni drveću, dok ne opečatimo sluge Boga našega...’ ‘Što još vidiš, Ivane?’ ‘Eno, velikoga mnoštva što ga nitko ne moguće izbrojiti, iz svakog naroda, plemena, puka i jezika. Stoje pred prijestoljem i pred Jaganjcem, odjeveni u bijele haljine, s palmama u rukama’”.

Poslijepodne na svetkovinu Svih svetih nadbiskup je na središnjem Gradskom groblju u Zadru u kapeli Gospe od sedam žalosti predvođio Službu Riječi s odrješenjem za pokojne te

se pomolio kod središnjeg križa „Našim pohodom želimo im izraziti ljubav i blizinu i sjetiti se uske povezanosti između nas koji kročimo zemljom i braće i sestara uz čije grobove naviru sjećanja. Dok obilazimo grobove, shvaćamo da hodimo stazom smrti koja je obilježena znakom vječnosti“ rekao je mons. Puljić u homiliji Službe Riječi. Istaknuo je da svetkovina Svih svetih „najprije budi nadu u život vječni, podiže oči prema nebu, prema spašenima koji se nalaze u vječnoj domovini odakle nas prate i štite na ovozemaljskom hodu“, a „spomen vjernih mrtvih s grobovima pokojnika spušta pogled prema zemlji, prema grobljima gdje počivaju pokojnici u iščekivanju uskrsnuća“. „Što ćemo vidjeti na groblju gdje ćemo upaliti svijeće dragim pokojnima? Naš odgovor na upit ‘Što vidiš’, brate i sestro, vjerojatno bi glasio kako vidimo mnoštvo grobova i križeva, krizantema i upaljenih svijeća“ rekao je nadbiskup, upozorivši da „život gubi svoj duboki smisao, ako se ograniči čovjeka samo na ovozemnu horizontalnu dimenziju“. „Bog je stvorio svijet i približio se čovjeku po svome Sinu Isusu koji se predstavio kao ‘uskrsnuće i život; pa tko god živi i vjeruje u njega neće umrijeti nikada’ (Iv 11, 25). Te riječi bude nadu u život s druge strane, a Isus tjesni učenike „neka se ne uznemiruje srce njihovo, jer u domu Oca njegova ima mnogo stanova“ (Iv 14, 1)“ rekao je nadbiskup, istaknuvši da je pohod grobljima gdje očituјemo ljubav pokojnicima prigoda obnoviti našu vjeru u vječni život. „Križevi na grobovima govore da su i oni živjeli za vječnost i svoj ovozemni hod istrošili u nadi, vjeri i ljubavi. Okrenuti čelom prema nebu oni nam s Pavlom poručuju: ‘Nećemo da živite u neznanju glede nas koji smo usnuli, ili pak da tugujete kao drugi koji nemaju nade...’ (1 Sol 4, 13). Zahvalni za veliku milost vjere, kojom ćemo ‘kad se probudimo Boga gledati’, učvršćujmo jedni druge u spoznaji kako smo ovdje na zemlji prolaznici i putnici“ potaknuo je mons. Puljić.

ZADAR: DUŠNI DAN U KATEDRALI SV. STOŠIJE

Euharistijsko slavlje za sve vjerne mrtve i za pokojne biskupe i svećenike Zadarske nadbiskupije na Dušni dan u srijedu 2. studenog u katedrali sv. Stošije u Zadru predvodio je zadarski nadbiskup Želimir Puljić. „Pokojni nadbiskupi i svećenici bili su cijeli život na raspolažanju Bogu kako bi preko njih i njihove službe preobražavao svijet i vjernike, jer po euharistijskom slavlju zbiva se čudesna preobrazba čovjeka, povijesti i svemira. Ta božanska pretvorba nadilazi vremena i prostore. Sjećajući se pokojnih biskupa i svećenika, zahvaljujemo što ih je Gospodin ‘izabrao i u ljubavi predodredio za sebe’ (Ef 1, 3 – 5) i ovlastio djelovati u njegovo ime. To otajstvo vjere okupljeni puk obnavlja kad ponavlja: ‘Tvoju smrt, Gospodine, naviještano, tvoje uskrsnuće slavimo, tvoj slavni dolazak iščekujemo’“ rekao je mons. Puljić, dodavši da se po Kristu nazočnom po euharistiji na oltaru događa preobrazba ne samo ljudi, već i drugih stvorenja, kako bi se ‘oslobodili robovanja pokvarljivosti i sudjelovali u slobodi i slavi djece Božje’ (Rim 8, 19-21).

„U tami ljudske povijesti euharistija navješćuje uskrsno svjetlo i postaje sigurnim obećanjem ostvarenja Božjeg kraljevstva. Dok hodamo zemaljskom stazom smrti, Kristovom zaslugom naš je put obilježen znakom vječnosti i besmrtnosti. Zahvalni Bogu za dar vjere u vječni život, preporučimo u molitve duše naših pokojnika, osobito biskupa i svećenika. Molimo neka puk ostane vjeran Crkvi i njenim pastirima te napreduje na zemlji dok ne prispije u vječno spasenje“ potaknuo je nadbiskup, dodavši da pa-

ljenjem svijeće i molitvom za duše pokojnika otimamo zaboravu one kojih se sjećamo te im izražavamo zahvalnost za dobro koje su učinili.

Nadbiskup je istaknuo da je jako važno moliti za papu, biskupe i svećenike, jer „bez njih nema Crkve ni euharistije, a kršćani se osipaju i propadaju“. Tragom navještene Božje riječi o otajstvu smrti i umiranja, rekao je da se u događaju iz Betanije Isus očituje kao gospodar života i smrti i predstavlja kao ‘uskrsnuće i život’. Nastavlja da ‘tko god bude vjerovao u njega, neće umrijeti nikada’.

U ulomku iz najstarije Pavlove poslanice Solunjanima, Pavao kaže Solunjanima da ne želi ‘da budu u neznanju glede onih koji su usnuli’. U pismu odgovara na pitanja u svezi sudbine ‘usnulih’ koji budu umrli prije Kristovog drugog dolaska. „Poučava ih kako ne znamo točno vrijeme Kristovog dolaska: ‘I sami znate, da će dan Gospodnji doći kao kradljivac u noći’. Dodaje kako i nije važno znati vrijeme Kristovog dolaska, nego živjeti ‘kao djeca svjetla’ i ‘ne primadati noći i tam’.

Isus je trajno nazočan među nama. Zato se ne treba brinuti kad će doći. On je tu, u euharistijskoj gozbi, koja je spomen njegove Posljednje večere, ali i navještaj onoga što se ima dogodi-

ti. Ona je eshatološka anticipacija novog neba i nove zemlje, lijek besmrtnosti i predujam uskrsnuća, kako je pisao Ignacije Antiohijski. Krist je obećao da će sve 'koji blaguju njegovo tijelo i piju njegovu krv, uskrisiti u posljednji dan' (Iv 6, 54)" poručio je mons. Puljić.

Nakon mise, nadbiskup se u pravnji svećenika suslavitelja uputio u pokrajnu lađu katedrale te je nad grobnicom zadarskih nadbiskupa, gdje su pokopani Mate Garković, Marijan Oblak i Ivan Prenda, izmolio odrješenje za pokojne.

ŠIBENIK – SV. FRANE – KATEDRALA: Nikoli Taveliću hodočastili vjernici Zadarske nadbiskupije

Tradicionalno trideset i treće hodočašće vjernika Zadarske nadbiskupije sv. Nikoli Taveliću u Šibenik održano je u nedjelju 13. studenoga. Oko šesto i pedeset hodočasnika po dolasku okupilo se najprije u molitvi u nacionalnom svetištu sv. Nikole Tavelića u franjevačkom samostanu sv. Frane, gdje ih je pozdravio gvardijan i rektor svetišta fra Ivan Bradarić. Svečano misno slavlje u katedrali svetog Jakova u Šibeniku predvodio je zadarski nadbiskup Želimir Puljić. Koncelebrirali su šibenski biskup Tomislav Rogić i umirovljeni Ante Ivas.

U uvodnom djelu misnog slavlja vjernike je pozdravio biskup Rogić: "Zahvalujem Vam, što čuvate ovu lijepu tradiciju koja povezuje naše biskupije i koja svjedoči da sv. Nikolu Tavelića nismo zaboravili, da nam njegov svetački lik i danas govori, potiče, svjedoči i ostaje naš zagovornik pred Ocem nebeskim". Riječi pozdrava uputio je i zadarski nadbiskup Želimir Puljić koji se prisjetio slavlja kanaonizacije Nikole Tavelića u Rimu i prošlotjedne beatifikacije

Albanskih mučenika u Skadru. Na oba slavlja kako je kazao osjetila se radost uskrsnuća Crkve, naroda i patnika.

U homiliji biskup Tomislav Rogić ukazao je na potrebu naslijedovanja svetog Nikole Tavelića. Njega i njegovu subraću ništa nije moglo rastaviti od ljubavi Kristove, ni nevolje, ni pogibao, ni mač, niti ikoja sila, sadašnja ni buduća., kazao je između ostalog biskup Rogić citirajući svetog Pavla.

ŠKABRNJA: 25. OBLJETNICA STRADANJA ŠKABRNJE U DOMOVINSKOM RATU

"Gdje nema istine, ne može se doći do odgovara pravog mira. Zato bismo s ovog mjesta uputili vapaj širini svijeta: Dajte poradite da više bude pravednosti! Dajte poradite da više bude istine! Dajte učinite sve da ljudsko dostoјanstvo ne bude samo na lijepom papiru, u nekim lijepim riječima, nego u stvarnosti koju treba zdravo, ljudski i kršćanski doživjeti" poručio je hvarsко-brački-viški biskup Slobodan Štambuk u propovijedi misnog slavlja za sve stradale u Domovinskom ratu u župnoj crkvi Uznesenja BDM u Škabrnji u petak 18. studenog, koje je predvodio na 25. obljetnicu stradanja Škabrnje u Domovinskom ratu. Koncelebrirali su zadarski nadbiskup Želimir Puljić, šibenski biskup Tomislav Rogić i brojni svećenici iz svih dijelova Hrvatske.

"U Škabrnji se rasplamsala bol. Prije 25 godina u to je mjesto ušlo zlo koje ne prepoznaje što je to dobro, vrijedno, ljudsko, kršćansko. Brojna nevina krv je prolivena" rekao je mons. Štambuk, upitavši kako vrednovati bol koja se dogodila, sumnju sadržanu u pitanju, je li to moguće, da živi čovjek živom čovjeku tako

napakosti. „Odgovor na to pitanje i zlo u svijetu nikad nećemo do kraja domisliti“ rekao je biskup, istaknuvši da je važno cijelu stvarnost promotriti u duhu navještaja Božje riječi po proroku Izajiji, o čemu kasnije govore i drugi proroci, da će mir biti djelo pravde.

„Očito za pravi mir treba temelj pravednosti. Ali kako ćeš je pronaći, kad pravednosti puno puta nema u životu? Kad se osobito istina ubija u korijenu, kad osobito istina nije prepoznatljiva, kad je puno puta po djelima ljudskim mrtva? Kako je oživjeti, kako joj dati vrijednost? Koji je odgovor na pitanje, što je to pravednost ovoga svijeta“ istaknuo je mons. Štambuk. Upozorio je da smo u zadnje vrijeme svjedoci kako su oni koji su nas branili, svoj život, obitelj, narod, u očima nekih postali krivci. „S našim Domovinskim ratom nije završilo zlo ovog svijeta. Ono se nažalost nastavlja u ovim ili onim oblicima. Samo je pitanje na koji će se način mi susresti s tom istinom. I reći, gdje nema pravednosti, ne može biti pravog mira“ rekao je mons. Štambuk.

Ohrabrio je Isusovim riječima da nam Isus daje svoj mir, ali ne kakav ga svijet daje. „Isus daje mir na svoj način, a svijet će ponuditi mir na svoj način. Nastojmo slijediti Isusa da bi naš mir imao cijeli sklop onoga što se zove stvaranje mira“ potaknuo je propovjednik, istaknuvši da bi moleći se nepodmitljivome i sve-moćnome, želio pobuditi ljubav prema dvije stranke. Prva je Bog, njegovih deset zakona i Crkva. „Ono što Bog stvara je uvijek vrhunsko, on stvara najveće. To su Božji zakoni koje nude Bog i Crkva. Jesmo li spremni tu stranku zavo-

ljeti malo više“ upitao je biskup. Druga stranka je hrvatski narod koji je često bio pogažen, a često je i danas izložen gaženju, rekao je mons. Štambuk, istaknuvši da hrvatski narod treba ljubav, mir, sigurnost, treba sebe iznutra obnavljati, da bi se vani pokazalo ono što je vrijedno.

U odgovoru na pitanje uz grobove poginulih diljem Hrvatske i BiH, što oni očekuju od nas, nakon njih, u naše vrijeme, biskup je predložio da treba misliti na budućnosti, na život pred nama. „Da se dogodi čudo, hrvatsko čudo u kojem će godišnje biti više rođenih nego umrlih. To bi trebao biti najjači odgovor svima koji uništavaju život. Svima koji se bore protiv života, svima koji su bili neprijatelji života. Više rođenih nego umrlih bio bi zalog za naše pokojne“ poručio je biskup Štambuk.

Uz misao da se često govori o kamenim spomenicima, mons. Štambuk je rekao: „A ja bih htio da se ugrade hodajući spomenci. Tamo gdje ima dvoje djece, da treće dijete na uspomenu ubijenih dođe na ovaj svijet. Da to postane hodajući spomenik našim poginulima, našim braniteljima, našim mladim ljudima koji su prerađeni, niti ne osnovavši svoju obitelj, pošli s ovog svijeta. To bi bio hodajući spomenik, najljepši i najbolji, od najkvalitetnijeg materijala, koji se zove ljudski život“ poručio je mons. Štambuk, istaknuvši veličanstvenost pojma oca i majke. „Nijedna titula ne može se usporediti s veličanstvom majke, jer ona nosi i donosi život. Kad otac i majka prorade u svom roditeljskom osjećaju, događa se hodajući spomenik“ rekao je biskup, podsjetivši kako je jedan dječak vjeroučiteljici rekao da bi volio postati papa, da može svoju majku proglašiti svetom.

„Uz ovaj dan neka dobri Bog u svima nama progovori jezikom života. Neka dobri Bog pomogne da svaka smrt i nakon svake smrti život progovori svojim jasnim glasom. Priznajemo Isusa za kralja i neka nad nama uvijek vlada“ rekao je biskup. U škabrnjskoj župi posvećenoj Uznesenju BDM, čijem je kipu Majke s djetetom Isusom četnik obadvoma sjekirom odsječao glave, mons. Štambuk je zaključio: „Majci Božjoj, koju naš narod toliko voli, časti i danas je s nama, Kraljica Hrvata, neka pomogne da

ovaj narod ostane živ, ponosan, da ostane sa svojom kičmom, da ostane prepoznatljiv po pravednosti, istini i zdravom napretku koji se ne tiče samo vanjštine, nego osobito njegove nutrine“.

U pozdravnoj riječi na početku mise, nadbiskup Puljić je rekao da su Vukovar na sjeveroistoku Hrvatske i Škabrnja na jugu zemlje, 18. studenog osobito povezani duhom i molitvom. „Uništavajući kulturu i tisuće života divnog baroknog grada na plavom Dunavu te paleći kuće i ubijajući 86 nevinih života u Škabrnji, okupator je mislio stravičnim zločinima, razaranjem ognjišta i svetišta zauvijek ugasiti neutaživu čežnju za slobodom. Ta je čežnja nakon pada Berlinskog zida bila sve jača i nošena snom ‘o lijepoj, dragoj i slatkoj slobodi, koju nam višnji Bog je do’ i širila se nezaustavljivo od juga do sjevera, od istoka do zapada.

Ništa je nije moglo obustaviti, čak ni strašna stradanja Vukovara i Škabrnje, Nadina i Benkovca, Dubrovnika, Gospića, Karlovca, Siska, Slavonskog Broda, Osijeka, Vinkovaca i svih strateški važnih mjesta koja su bila ucrtana u paklenski plan okupatora pod nazivom spaljene zemlje“ rekao je mons. Puljić, podsjetivši na zapis redovnice Gonzage u njenom dnevniku za vrijeme okupacije Konavala i Cavtata, da joj je radio prijemnik ispaо iz ruku, kad je potreseна čula da je pao Vukovar.

„Vukovar i Škabrnja utjelovljuju sva mesta petogodišnjeg stradanja diljem Lijepe Naše. Oni su postali simbolom i bolnim podsjetnikom svih žrtava koje su pale za slobodu i samostalnost Republike Hrvatske. Vukovar nije izdržao, kao ni Škabrnja koja je 18. studenog imala

svoj Veliki Petak. Izdržala je, međutim, Hrvatska, zahvaljujući nadljudskim naporima njenih branitelja i građana, predvođenih legalno izabranim vodstvom na čelu s predsjednikom Franjom Tuđmanom kojemu je Škabrnja iz poštovanja i zahvalnosti postavila spomenik. On je kao vrhovni komandant vojnih akcija Bljesak i Oluja sa svojim generalima i vojnicima 1995. g. oslobođio okupiranu domovinu“ rekao je nadbiskup Puljić, dodavši da u nadnaravnoj Isusovoj žrtvi na oltaru donosimo sva stradanja pokojnih i živih ljudi svih gradova i sela diljem domovine.

„Čvrstom i snažnom vjerom, jakom ljubavlju i nesalomivom nadom, kojom smo nadvladali sve ratne i poratne nedraće, obraćamo se Ocu nebeskom i molimo neka se sjeti svih onih koji su u Škabrnji, Vukovaru i diljem Lijepe naše nevino stradali. Mi ih se spominjemo onako kako su bili imenovani na krštenju i prepoznajemo ih po tim imenima koja su upisana u dlanove Božje ruke. Neka im Uskrsnuli otvor rajska vrata, osloboди ih od svih spona smrti i pribroji zboru svojih izabranih i svetih“ zaključio je nadbiskup Puljić.

Mnoštvo od više tisuća ljudi iz cijele Hrvatske i inozemstva okupilo se na danu sjećanja na 25. godišnjicu stradanja Škabrnje koje je započelo jednosatnom Kolonom sjećanja koja se treću godinu u nizu održava od predjela Ambar, na ulazu u Škabrnju gdje se 18. studenog 1991. g. masakr dogodio, do spomen obilježja masovne grobnice kod škabrnjske osnovne škole Vladimira Nazora, gdje je izaslanstvo zajednice Udruga civilnih stradalnika Domovinskog rata položilo vijenac i svijeće.

IZ ŽIVOTA ZADARSKE CRKVE

Činjenica da je u Škabrnji stradalo više civila, od kojih je dvoje najstarijih imalo 92 godine, nego branitelja, 54 u odnosu na 36, govori o karakteru agresije na Hrvatsku kojoj je namjera bila ubijati civilno stanovništvo i mimo operacija na bojišnici. Na čelu kolone sjećanja križ je nosio hrvatski vojnik, u pratinji još dvojice vojnika, a uz hrvatske zastave, vijorili su se i barjadi hrvatskih ratnih i povijesnih vojnih postrojbi iz cijele Hrvatske.

Nakon mise, na trgu dr. Franje Tuđmana održan je komemorativni skup pod nazivom 'Hrabi ljudi', koji su vodile zadarske glumice Tamara Šoletić i Gabrijela Meštrović Maštruko, s dvije pjesme klape Intrade. Prigodni recital izvela su škabrnjska osmoškolska djeca podsjetivši tekstovima na stradanje svojih sumještana.

U prigodnoj riječi na komemorativnom skupu Nediljko Bubnjar, načelnik Općine Škabrnja, podsjetio je da su škabrnjski mučenici pokazali kako je hrabrost pobijedila malodušnost. „Kad su pali Vukovar i Škabrnja, sve se činilo teško, turobno izgubljeno. Tada se počelo događati nečovječno zlo i mržnja, što nikad nitko nije i neće moći previdjeti i razumjeti. Žrtva i stradanje hrabrih branitelja i civila Vukovara i Škabrnje zapalila je vatru slobode i buduće pobjede u srcima hrvatskih ljudi“ rekao je Bubnjar.

Nakon komemorativnog skupa, kolona sjećanja 'Korak po korak' uputila se od središta mješta s Trga dr. Franje Tuđmana na mjesno groblje gdje je župnik Škabrnje Ivan Rončević kod središnjeg križa izmolio odrješenje za pokojne, a brojna izaslanstva su kod središnjeg križa položila svijeće i cvijeće. Događanje na groblju

počelo je čitanjem svakog imena i prezimena stradalih u Škabrnji. U Škabrnji je 18. studenog 1991. g. masakrirano 44 ljudi, uglavnom starije životne dobi, a u Domovinskom ratu poginulo je 86 branitelja i civila u Škabrnji.

Državno izaslanstvo u Škabrnji s deset saborских zastupnika predvodio je Miljan Brkić, potpredsjednik Hrvatskog Sabora, a sudjelovali su i ministri Vlaho Orepić i Ante Šprlje.

„Istražna tijela i tijela progona u RH moraju ustrajati na istraživanju ratnih zločina, nalogodavaca i izvršitelja zbog povijesne istine. To mora biti poruka i mladima da se takva zlodjela više ne smije ponoviti“ rekao je potpredsjednik sabora Brkić, istaknuvši da glede škabrnjskih žrtava svi zajedno moramo postići suglasje u odnosu prema žrtvi, zločinu i počiniteljima. „Ovo je vrijeme ponosa, dostojanstva i pjeteta prema žrtvama. Oni koji obavljaju javnu dužnost, pogotovo tijela progona i istrage, dužni su učiniti sve da se počinitelji privedu pravdi. Treba poslati poruku i nama živima te budućim generacijama da se takve stvari više nikada ne smiju dogoditi“ rekao je Brkić.

Ministar pravosuđa Ante Šprlje izjavio je da je "sveta misija, dok god smo živi i dok su živi oni koji su odgovorni za zločine, ustrajati na tome da se zločinci kazne". Na pitanje novinara da komentira nezadovoljstvo mještana i branitelja jer nitko nije odgovarao za zločin u Škabrnji, ministar Šprlje je podsjetio je da su u Haagu bila dva procesa koja su se odnosila i na Škabrnju, protiv Milana Martića i Milana Babića. "Babić se suočio s istinom i okončao život samoubojstvom jer se nije mogao nositi s onim za što je odgovoran. Martić je, između ostalog, u zatvoru i za Škabrnju. Dvoje ljudi je pravomoćno osuđeno za zločin u Škabrnji i izdržali su kazne. Međutim, niti jedna kazna nije dovoljna da vrati mrtve među žive, toga smo svi duboko svjesni i danas s dubokim osjećajem žalosti i ponosom prolazimo ovim krajem" rekao je ministar Šprlje.

Ministar unutarnjih poslova Vlaho Orepić rekao je da je u Škabrnju došao s dubokim osjećajem poštovanja i poniznosti, istaknuvši: "Pronio sam se žrtvama u Vukovaru, danas se

klanjam žrtvama u Škabrnji s obećanjem da niti te žrtve niti ovo mjesto neću iznevjeriti”.

Dan prije obljetnice, u četvrtak 17. studenog, u OŠ Vladimira Nazora u Škabrnji održana je komemorativno-kulturna večer ‘Ja vas volim i ja se vama ponosim’ u kojoj su svjedočanstva iz onog vremena iznijeli mještanka i vojnici HV-a, sudionici obrane Škabrnje. Prije toga su žene i djeca upalili svijeće i postavili ih uz rub pločnika uzduž ulice Žrtava srbočetničke agresije od Ambara do središta mjesta.

U petak 18. studenog u noći autobus Škabrnja na pod vodstvom škabrnjske braniteljice Danke Dražine išao je u Vukovar gdje će u subotu i nedjelju 19. i 20. studenog, u organizaciji udruge Djece poginulih hrvatskih branitelja, sudjelovati u koloni sjećanja i molitvi za vukovarske žrtve od memorijalnog groblja do spomen doma na Ovčari.

ZADAR: MISNO SLAVLJE ZAVRŠETKA GODINE MILOSRĐA U ZADARSKOJ NADBISKUPIJI

Završno slavlje jubilarne Godine milosrđa u Zadarskoj nadbiskupiji na svetkovinu Krista Kralja u nedjelju 20. studenog u katedrali sv. Stošije u Zadru predvodio je zadarski nadbiskup Želimir Puljić, sa svečanim obredom zatvaranja vrata prvostolnice na kraju mise, koja su bila otvorena na početku Godine milosrđa na treću nedjelju došašća, 13. prosinca 2015. g. Doživjeli smo izvanredno vrijeme milosti i milosrđa, rekao je nadbiskup, istaknuvši da je ta misa hvalospjev za sve darove koje je Bog udijelio.

Za dobivanje potpunog oprosta naših vremenitih kazni koje smo grijesima zaslužili koje je bilo moguće dobiti cijelu godinu u zadarskoj katedrali, nadbiskup je potaknuo da pridošli vjernici budu kao obitelj sa zajedničkom nakonom, uz onu koju je svatko osobno namijenio. „Neka oprost bude namijenjen našim roditeljima. Našoj majci koja nas je s čežnjom čekala i blagoslovila Boga za dar života, prva znamenovala svojom rukom naše čelo, ispraćala svaku večer na počinak s molitvom i blagoslovom. I našem ocu koji je u tome bio velika potpora. Neka naša zajednička nakana bude zahvala na-

šim roditeljima“ rekao je mons. Puljić, zahvalivši Božjoj Providnosti što smo „mogli biti dionici velikih duhovnih milosti, darova i oprosta koje smo u Godini milosrđa mogli iskoristiti. Osobito što smo mogli spoznati i vjerom privatiti kako naš Otac nebeski svoju svemoć očituje najviše praštanjem i milosrđem, pa je i nas potaknuo biti milosrdnjima poput Oca koji je na nebesima“ rekao je mons. Puljić.

Istaknuo je poticaj pape Franje da uz izvanjsko hodočašće do Svetih vrata učinimo i unutarnje, oprosničko hodočašće koje započinje u odluci ne suditi i ne osuđivati. Završni hodočasnički korak, darovati i moliti oproštenje vrhunac je unutarnjeg hodočašća u Godini milosrđa.“Ono je u prvom redu dar neba koji nam je Otac udijelio po Isusu koji je svojom smrću i slavnim uskrsnućem otkupio svijet, a čovjeku povjerio neka u njegovo ime upravlja ovom zemljom. Zato, uz svetkovinu Krista Kralja neba i zemlje, kojom završava sveta jubilarna godina, upravljamo zahvalu Kristu što je došao, utjelovio se i postao čovjekom, kako bismo i mi mogli postati djecom Božjom“ rekao je mons. Puljić. Zahvalio je Bogu što nas čini dionicima svoje božanske naravi preko sakramenata koje nam je ostavio kao hranu.

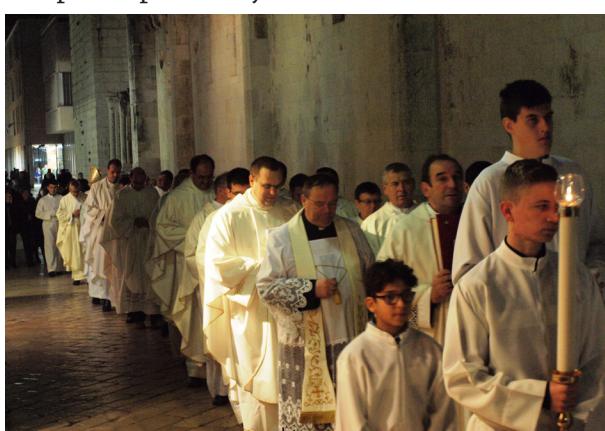
Nadbiskup je podsjetio da je izvanredni jubilej milosrđa papa Franjo otvorio na svetkovinu Bezgrešnog Začeća BDM 2015. g., zbog velikog značenja toga dana za noviju povijest Crkve. „Toga je dana prije pedeset godina završio s radom Drugi vatikanski sabor na kojem je Crkva osjetila ‘potrebu govoriti o Bogu razumljivijim jezikom i biti živim znakom Očeve ljubavi’. Na

IZ ŽIVOTA ZADARSKE CRKVE

otvorenju Koncila 1962. g. sv. Ivan XXIII. je najavio da će u radu Sabora ‘koristiti više lijek milosrđa, nego oružje strogooće’ kako bi se Crkva očitovala kao ‘ljubazna majka koju pokreće dobrota, strpljivost i milosrđe’.

U prigodi zatvaranja Sabora 1966. g. Pavao VI. je objasnio da je ‘priповijest o milosrdnom Samarijancu bila paradigma duhovnosti sabora. Zato su umjesto tjeskobnih dijagnoza ponuđeni ohrabrujući lijekovi, a umjesto kobnih slutnji odaslane poruke povjerenja’“ rekao je mons. Puljić. Poput te dvojice svojih predšasnika koji su otvorili i zatvorili Vatikanski Sabor, papa Franjo je „s osjećajima zahvalnosti i odgovornosti otvorio jubilarnu Godinu milosrđa, s vjerom i punim pouzdanjem da nas uskrsnuli Gospodin prati svojom moćnom rukom“.

Nadbiskup Puljić je podsjetio da je u Godini milosrđa u Hrvatskoj spomen 40. obljetnice početka devetogodišnjeg hoda naše zahvalnosti za trinaest stoljeća kršćanstva koji je počeo okupljanjima u Solinu 1976. g., Biskupiji kod Knina 1978. g. i u Ninu 1979. g., gdje se spominjala veza hrvatskih vladara sa Svetom

Stolicom. Hodočašće je završilo nacionalnim euharistijskim kongresom u Mariji Bistrici 1984. g. „S vjernom odvjetnicom Marijom u znaku krunice i s krunicom naši su ljudi prepoznali pravu snagu i osvojili slobodu koju smo ovih dana spominjali i na njoj zahvaljivali. Odluka tadašnjih hrvatskih biskupa da se kroz devet godina zahvaljuje Bogu za dar krštenja, vjere i pripadnosti Katoličkoj Crkvi bila je providencijalna.

Nakon višegodišnjeg zatiranja katoličkog i hrvatskog imena u vrijeme komunizma, trebalo je učiniti sve da ljudi otkriju i prepoznaju korijene svoje kršćanske baštine i narodnog stabla“ rekao je nadbiskup, dodavši da je tim devetogodišnjim hodom od Solina do Marije Bistrice umrežena hrvatska bližnja i daljnja hrvatska povijest, protkana vjernošću Bogu, Crkvi, papi i narodnim korijenima.

„Obilježila je i naš stoljetni vrijednosni sustav, identitet, jezik, kulturu i našu posebnost u zajedničkoj europskoj kršćanskoj uljudbenoj baštini. Kad danas s određene povijesne distance razmišljamo o planu i programu te devetnice, osjećamo da je to bio hrabar čin tadašnjih pastira Crkve čije plodove još uvijek žanjemo. Započeo je prije četrdeset godina kod Gospe od Otoka u Solinu te se postupno i dosljedno hodočasnički ostvarivaо по našim svetištima u vrlo složenim okolnostima komunističke vladavine. Stoga, kao duhovni slijednici vjerničke, narodne i kulturne baštine, u duhu se priključujemo tisućama Marijinih štovatelja koji su srcem i vjerom klicali, molili i pjevali ‘Do nebesa nek se ori’ i zahvalno ponavljali Gospin hvalospjev ‘Velika nam djela učini Gospodin’“

istaknuo je mons. Puljić, zaključivši predanjem Kristu Kralju naše prošlosti, sadašnjosti i budućnosti.

U Godini milosrđa u Zadarskoj nadbiskupiji od 9. listopada do 13. studenog održano je sedam oprosničkih hodočašća u katedralu sv. Stošije, po društvenim skupinama. Hodočastili su branitelji, vojska i policija, obitelji, crkveni zborovi, prosvjetni djelatnici, katehete, profesori i odgojitelji, župna vijeća i pastoralni suradnici, katoličke udruge i duhovni pokreti, studenti i mladi te završno nadbiskupijsko hodočašće uz svečev blagdan sv. Nikolu Tavelića u Šibenik.

Svečano pjevanje misnog slavlja u katedrali predvodio je Katedralni zbor sv. Stošije s dirigentom i voditeljem Žanom Morovićem.

BLAGDAN GOSPE OD ZDRAVLJA U ISTOIMENOM ZADARSKOM SVETIŠTU

Blagdan Gospe od Zdravlja u ponедјeljak 21. studenog svečano je proslavljen u drevnom svetištu Gospe od Zdravlja na poluotoku u Zadru, gdje se Zadrani stoljećima utječu zagovoru Gospe od Zdravlja časteći njenu sliku iznad glavnog oltara, autora Blaža Zadranina iz 15. st. O zaštiti tog svetišta iz 16. st. govori i činjenica da je za vrijeme bombardiranja u Drugom svjetskom ratu prednja dogradnja te crkve bila srušena, ali netaknuta i sačuvana ostala je rotunda, okruglo svetište s kupolom, iza vrata od kovanog željeza s grbom nadbiskupa Vicka Zmajevića, kao i dragocjena Gospina slika za oltarom čiji se original sad čuva u Stalnoj izložbi crkvene umjetnosti u Zadru. Srušeni prednji dio crkve obnovljen je 1990. g. darom mons. Šime Duce, velikog zadarskog crkvenog dobrotvora.

Cijelog dana brojni puk se okupljao u crkvi i na četiri misna slavlja, a večernje koncelebirano slavlje predvodio je zadarski nadbiskup Želimir Puljić. Tragom navještaja iz Lukinog evanđelja koji Mariju prikazuje u radosnom služenju, nadbiskup je istaknuo vrijednost Marijine spremnosti, biti na usluzi rođakinji Elizabeti u danima njenog poroda.

„Marija je razumjela da je pozvana biti pri ruci. U životu je tako. Kad Bogu kažemo svoje ‘Da’,

Bog nas sprema da služimo ljudima jer on se poistovjetio s ljudskim potrebama i ljudskim patnjama“ istaknuo je mons. Puljić, podsjetivši da se Marija odmah požurila posjetiti Elizabetu, čim je od anđela Gabrijela saznala da i ona očekuje dijete, treba njenu pomoći i želi joj biti blizu. „Želi s njom podijeliti radost Božjeg plana koji je učinio s njih dvije žene. Čim je doznaла da je Elizabeta u blagoslovjenom stanju, obradovala se i počela misliti što bi trebalo za nju učiniti. Stoga se i papa Franjo ne umara to trajno ponavljati kršćanima, svećenicima, biskupima, svima koji su kršteni, podiđe, požurite se, idite onima kojima naša pomoći treba“ rekao je nadbiskup.

Zato je Marija opisana kao Božja službenica, sluškinja trudne Elizabete i Zaharije koji još ne govori. „Riječ služenje iščezava iz našeg svakodnevnog rječnika. Ta riječ kao da je nedostojna, nedostojna oslobođenog muškarca i emancipirane žene. Tko je video u 21. st. služiti? Nismo svjesni opasnosti, kako bi naše kršćanstvo bez znakova zajedništva i ljubavi, bez jasnih dokaza služenja u Marijinom duhu, moglo sličiti zavaravanju nas samih i drugih“ upozorio je nadbiskup Puljić, upitavši „po čemu će nas Gospodin prepoznati na zadnjem susretu s njim, ako ne po onome što je rekao, bio sam gladan i nahraniste me, žedan i napojili ste me, umoran i u potrebi i poslužili ste me“.

„Mariju Crkva predstavlja kao model i uzor. Nju je papa Pavao VI. opisao s četiri jednostavne riječi koje pokazuju veličinu jednostavnosti i uzvišenost Marije. Ona je djevica koja moli, služi, žrtvuje se i prinosi. Svjesni njene pomoći,

IZ ŽIVOTA ZADARSKE CRKVE

blizine i zauzetosti za nas, ljudi je nazivaju odvjetnicom i zagovornicom“ istaknuo je mons. Puljić, u zahvalnosti Gospu za našu prošlosti i sadašnjost koji su tjesno povezani s Marijom.

„Marija poznaje naša stradanja i nadanja i majčinski osjeća dramu borbe dobra i zla, svjetla i tame. S njom kao početkom boljeg svijeta i mi želimo graditi našu budućnost. Stoga je molićmo za našu budućnost. Želimo oživjeti molitvu u obiteljima, Boga priznavati i moliti mu se, život poštivati, sakramente slaviti, Crkvu voljeti. Sve to stavimo u okrilje Marije, zore spasenja. Neka njenim zagovorom svane vrijeme blagoslovlenog i trajnog mira“ potaknuo je nadbiskup.

Istaknuo je kako su blagdanska čitanja Gospodina od Zdravlja prožeta blagoslovom. Pavao u Poslanici Efežanima blagoslovilja Oca nebeskog koji nam je poslao Sina da nas spasi, otkupio i po kojem smo i mi blagosloveni i spašeni. Elizabeta iznenadena dolaskom rođakinje Marije, prepoznaće djelo Duha Svetoga i u Duhu usklikta, ‘Blagoslovljena si ti među ženama. Blago tebi Marijo što si povjerovala da će se ispuniti ono što ti jer rečeno od Gospodina’.

„Marija je blagoslovljena među ženama i na nebo uznesena. Na blagdan Isusova preobraženja nebo progovara, otac se javlja i kaže ‘Ovo je sin moj ljubljeni, njega slušajte’. Kao što je Otac govorio o Isusu, tako u trenutku Marijinog preminuća, Isus kao da kaže, nije dostažno da moja ljubljena majka ostane na zemlji, odmah je uzimam sebi. Bog ju je uzeo sebi, no ne znači da ju je odvojio od nas. Otišla je na nebo, ali je s nama ostala. Jer Isus na križu, pokazujući na svog dragog učenika Ivana i na svoju majku, odredio je da Marija bude s nama. U Ivanu je svatko od nas bio pod križem, u zamisli i Božjem planu“ rekao je nadbiskup.

Premda uznesena na nebo, Marija je ostala s nama na zemlji svojim majčinskim suživotom. „Crkva se okuplja oko Marije s pouzdanjem, s povjerenjem je moli i ustrajno časti. Vjernici su u Marijinom srcu kao što je Marija u srcu Crkve i njene pobožnosti. Opisana je na prvima stranicama Biblije kao žena koja je zasjala kao obećana zora nakon pada prvih ljudi. Marija je u srcima Božjeg naroda.

Kršćani ne mogu živjeti bez svoje majke i zagovornice, prisutnosti i povezanosti s Marijom koja je utjeha i majka“ poručio je nadbiskup Puljić. Suslavili su katedralni župnik Josip Radojica Pinčić i nadbiskupov tajnik Roland Ježić. Svečano pjevanje na misi predvodio je Katedralni zbor sv. Stošije pod ravnanjem Žana Morovića i u orguljaškoj pratnji Dragana Pejića.

ZADAR: SVEČANA VEČERNJA UOČI BLAGDANA SV. KRŠEVANA

Svečanu Večernju uoči blagdana sv. Krševana, zaštitnika Grada Zadra, u srijedu 23. studenog u katedrali sv. Stošije u Zadru predvodio je zadarski nadbiskup Želimir Puljić. U homiliji je protumačio navještaj iz poslanice apostola Pavla Rimljanima koja je imala veliki utjecaj u povijesti Crkve. Naziva se katedrom vjere i sažetkom teološkog nauka, prvim teološkim sustavom u kojoj Pavao razmišlja o mnogim temama koje se tiču kršćanstva a zanimaju vjernike.

„Pavao je razmišljao o vjeri i slobodi, Božjoj pravednosti i spasenju, ali i o svojoj intimnoj drami koju je proživljavao cijelog vijeka: kako to da moj Izabrani narod ne prihvata Krista uskrsloga? Nevjera njegovog Izraela je Pavlova drama s kojom se i preselio s ovoga svijeta“ rekao je nadbiskup. Navještene Pavlove riječi ‘Tko će nas rastaviti od ljubavi Kristove?’ primjenjive su upravo i na život i vjernost ranokršćanskog mučenika Krševana iz 4. st., koji nije prihvatio viši rimski vojni položaj u zamjenu za nijekanje vjere u Isusa.

„Mislimo na tisuće i tisuće Isusovih sljedbenika koji su i život dali, samo da se ne rastanu od njega. A trebalo je samo malo. Krševane, ma što će ti ta vjera? Ja ti obećajem da budeš moj namjesnik, dat će ti veliko područje da upravljaš, samo baci malo tamjana pred to božanstvo. Ne da se Krševan. Ni tisuće i tisuće drugih mučenika. Marko, baci malo tamjana pred pogansko božanstvo i slobodan si... Svi su bili nadahnuti tom Pavlovom, tko će nas rastaviti od ljubavi Kristove“ istaknuo je mons. Puljić.

Pavao nabraja sedam beznadnih stanja koja nas ne mogu rastaviti od Krista: nevolja, tjeskoba, progonstvo, glad, golotinja, pogibao, mač. Dodaje i deset viših tajanstvenih, nadljudskih sila koje su također nemoćne u tom vidu: ‘Ni smrt, život, andeli, vlasti, sadašnjost, budućnost, sile, dubina i visina, niti ikoji drugi stvor. Ništa’ rekao je nadbiskup Puljić.

Podsjetio je kako je sv. Ignacije bio krenuo na put radostan što će u areni moći dati svoj život za Krista, svjedočiti. Vjernicima je pisao da se ne zauzimaju za njega. „Želim biti pšenica koju će lavovi samljeti, kako bih postao tijelo Kristovo“. To oduševljenje i radost da može za Krista nešto pretrpjeti. I onda, tko će nas rastaviti. Ama baš ništa nas ne može rastaviti od ljubavi Božje u Kristu Isusu Gospodinu našemu“ rekao je mons. Puljić.

Pavao ta pismo piše Rimljanima između 57. i 58. g. iz Korinta, prije nego će poći u Španjolsku. „Njegovo srce i duh nisu mogli mirovati. Išao je gdje je stigao i pisao kad je stigao. Rim je u to vrijeme mjesto koje, po njegovoj želji i onome što on vidi u Božjim planovima, ima postati novim Jeruzalemom, središtem novog Božjeg naroda, koji ucijepljen u maslinu židovstva, postaje novo bujno i snažno stablo. Pavao je ponosni Židov, ali Isus je donio nešto novo. Ne niječ maslinu, ali donosi novo“ rekao je mons. Puljić.

Rim već tada okuplja povjesno, političko, ekonomsko i kulturno blago mnogih naroda, pa je Pavao uvjeren da Rim pomalo ima sve prerogative koje će ga učiniti središtem Crkve. Zato mu upućuje tu svoju poslanicu, razmatranje i svoj teološki sustav. Pavao povijest čovječan-

IZ ŽIVOTA ZADARSKE CRKVE

stva dijeli u dva velika razdoblja: vrijeme prije Krista, vrijeme strpljivosti i isčekivanja i vrijeme poslije Krista, po kome imamo pomirenje s Bogom.

„Bog koji je Izabrani narod odvojio i izveo iz ropstva, sada okuplja i spašava sve, Židove i pogane po vjeri u Isusa Krista. Bog spašava sve koji vjeruju u Isusa Krista“ rekao je mons. Puljić, istaknuvši da je Isus temelj vjere i našeg spasenja, pobijedio je smrtni grijeh i uskrsnuo.

„Isus je razlog naše vjere i sigurnosti. Pavao uglavljuje povijest čovječanstva u dva lika, u Adamu koji je pogriješio i Kristu, novom Adamu po kojem smo postali djecom Božjom i imamo stvarno dioništvo na božanskoj naravi. To dioništvo i spasenje smo primili po krštenju, kad smo postali subaštinici Kristovi i zajedničari dobara Oca nebeskog“ rekao je mons. Puljić. U ulaznoj procesiji na početku Večernje nadbiskup je donio relikvijar sv. Krševana i postavio ga u prezbiterij.

ZADAR: SVEČANI KONCERT U ČAST SV. KRŠEVANA I DANA GRADA ZADRA

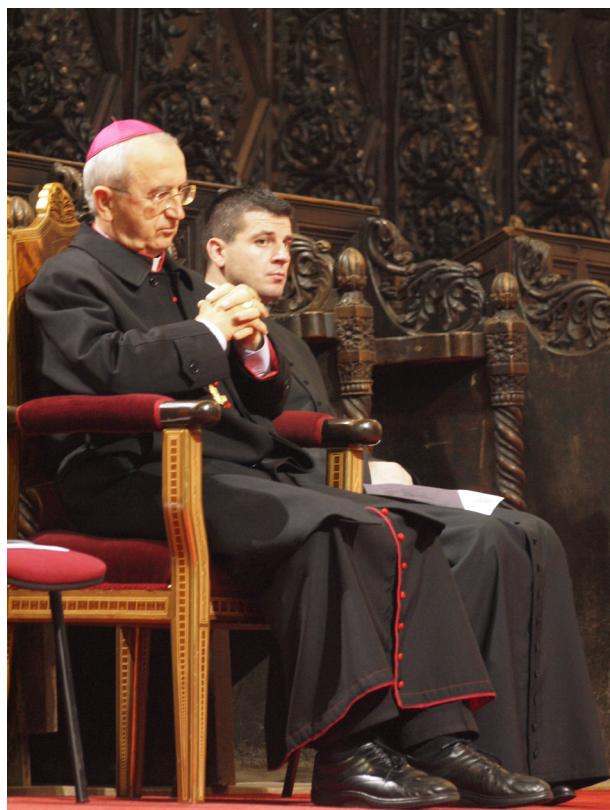
Svečani koncert u čast sv. Krševana, ususret njegovom blagdanu i proslavi Dana Grada Zadra, u srijedu 27. studenog nakon Svečane Večernje u katedrali sv. Stošije u Zadru održali su orguljaš don Ivan Urlić i Katedralni zbor sv. Stošije, pod ravnateljem Žana Morovića, regens chorija zadarske katedrale. U zboru u orguljaškoj pratnji Dragana Pejića solisti su bili Zdenko Stipčević, tenor i Branimir Buturić, bariton.

Izveli su sljedeće skladbe: Koncert u G-duru (BWV 592) (J. S. Bach), Oče naš (N. Kedrov), Majko naša, rajska slavo (M. Ćurković), Sonata za orgulje (J. Bajamonti), Jesus, bleibet meine Freude (iz kantate BWV 147) (J. S. Bach), Na slavu Božju (Š. Marović), Toccata i fuga u d-molu (BWV 565) (J. S. Bach), Suite Gothique – Toccata (L. Boëllmann), Canonade (C. Balbastre). Odabrani repertoar prikidan je za vrijeme završetka liturgijske godine u ozračju svetkovine Krista Kralja i kao najava blagdanog isčekivanja Došašća.

Koncert su pohodili i zadarski nadbiskup Želimir Puljić, svećenici i redovništvo te zainteresirana publika, a održan je u sklopu manifestacije Krševanovi dani kršćanske kulture u organizaciji Zadarske nadbiskupije, u ime koje se prisutnima obratio Žan Morović. Čestitao je orguljašu Urliću na godišnjici njegovog đakonskog ređenja toga dana, u sjećanju na njegov prvi stupanj prezbiterata. Zaključno su svi prisutni izveli Himan sv. Krševanu čiji refren glasi: 'Zadra grada ures ti si, Krševane dični, svet. Hvalu tebi nebo pjeva, Crkva štuje, slavi svijet. Zaštitu sad drevnom gradu i svom vjernom puku stog, Krševane, ti isprosi, nek nas čuva dobri Bog!'.

Don Ivan Urlić je svećenik Splitsko-makarske nadbiskupije, a od listopada 2016. djeluje kao glazbeni pedagog u Centralnom bogoslovnom sjemeništu u Splitu. Kao glazbenik je djelovao i u splitskom sjemeništu i na bogosloviji vodeći klapu sjemeništaraca i bogoslova. Korepetitor je Akademskog zbora Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Splitu i zborovođa u svojim rodnim Jesenicama i Strožancu. Bio je dirigent Mješovitog zбора Hosana župe sv. Petra apostola u Zagrebu (2010.-2015.). Održao je samostalne koncerte u Zagrebu, Splitu, Zadru, Pločama, Sinju, Hvaru i Podstrani. Sa zborom župe Gos-

pe Fatimske iz Splita snimio je nosač zvuka 'Idi, javi mojoj braći'.

Urlić je 2010. g. upisao Institut za crkvenu glazbu 'Albe Vidaković' KBF-a Sveučilišta u Zagrebu. Orgulje studira u klasi prof. Elizabete Zalović. Studij crkvene glazbe završava izvrsnim uspjehom 2014. g. te prima dekanovu nagradu za najboljeg studenta. U lipnju 2015. g. diplomskim koncertom na orguljama završio je studij na Muzičkoj akademiji Sveučilišta u Zagrebu, u klasi profesora Marija Penzara i time stekao naslov magistar glazbe. God. 2015. upisao je postdiplomski specijalistički studij iz orgulja na Muzičkoj akademiji u Zagrebu. Član je Hrvatskog društva crkvenih glazbenika.

ZADAR: SVETKOVINA SV. KRŠEVANA, ZAŠTITNIKA GRADA ZADRA

„Čvrsti karakteri ne prihvaćaju ucjene i obećanja koja štete slobodi i dostojanstvu savjesti“ poručio je zadarski nadbiskup Želimir Puljić u propovijedi koncelebiranog misnog slavlja koje je na svetkovinu sv. Krševana, zaštitnika Grada Zadra, predvodio u četvrtak 24. studenog u katedrali sv. Stošije u Zadru. „Sv. Krševan je znao kome je povjerovao i nije se dao pokolebiti. On je primjer i nama, u neustrašivosti i ustrajnom nasljedovanju Krista, da hrabro i sigurno odlijevamo zavođenju zla“ rekao je mons. Puljić, istaknuvši da je izloženi Krševanov relikvijar u obliku ruke u prezbiteriju katedrale izraz našeg poštovanja prema tom svecu. Pred njom je nekad gradska vlast prizezala da će svoju službu obavljati časno, rekao je zadarski nadbiskup te je puk na kraju mise i blagoslovio tim Krševanovim relikvijarom. Nakon mise u molitvenom predanju svojih nakana puk je počastio Krševanove moći poljubivši taj relikvijar.

Na zastavi i grbu Grada Zadra nalazi se lik sv. Krševana, viteza na konju. Bio je poznati rimski časnik, podanik cara Dioklecijana a učenik Isusa iz Nazareta. „Krševan te dvije stvari nije smatrao nespojivima. Dapače, kao kršćanin je bio hrabar i angažiran jer vjeru nije smatrao nečim privatnim. Bogu se klanjao i molio, ljudi volio a vlast poštivao. Kao kršćanin nije se osjećao ugrozenim. Ali ugrozenim se osjećao

car koji mu je zanijekao pravo na njegovo životno uvjerenje. Car se smatrao gospodarom života i smrti svoga časnika kršćanina. Nisu nam nepoznati takvi stavovi iz nedavnih totalitarizama, kad su veliki vođe preuzimali vlast gospodariti i smatrali da mogu gospodariti nad životom i smrću svojih podanika“ upozorio je mons. Puljić, podsjetivši kako je Krševanu nuđen visoki položaj, samo neka počasti lažne bogove kumire. Nuđeno mu je namjesništvo rimske pokrajine uz uvjet da se odrekne vjere u Isusa Krista.

„Božji vitez Krševan ne samo da nije prihvatio zavodljivu ponudu, nego je svojim stavom i riječima hrabrio proganjene kršćane u Rimu da se ne boje i neka ustraju. Među njima je bila i sv. Stošija koju je uvodio u tajne vjere“ rekao je nadbiskup. Stošija Rimljanka je bila zatočena zbog vjere, a on ju je hrabrio i u pismima. Uslijedilo je progonstvo Krševana u Akvileju gdje je mučen i umro odsijecanjem glave.

„Stradanje brojnih kršćana s molitvama na usnama i mirnim podnošenjem muka pokazuje kako se oni nisu bojali ni cara ni mučeništva. Njihova je sigurnost i mir izvirala iz Kristovog obećanja ‘Tko izgubi svoj život poradi mene, naći će ga’ (Mt 10, 38). Kristov primjer potpunog predanja u ruke Očeve u najtežem trenutku života bio je i kršćanima kroz povijest jedino mjerilo i pravi putokaz. Znali su i vjerovali njemu koji je govorio ‘Što koristi čovjeku da cijeli svijet dobije, a dušu svoju izgubi’ (Mk 6, 46)“ istaknuo je mons. Puljić. Krševan je stoljećima bio duša Zadra koji tog mučenika časti od 649. g. te je nadbiskup poželio da Bog hrvatskom narodu podari što više kršćana po kojima će se osjetiti duša u ovom svijetu.

U zahvalnosti Bogu što Zadar stoljećima ima tako vrlog zaštitnika koji je živio u drugoj polovici 3. st., nadbiskup je rekao da su vrijeme i mučeništvo u kojem je Krševan živio slični i našem vremenu. „Čitajući kako je Krševan stradao, ništa lošije nisu prolazili mučenici iz Skadra i tisuće i tisuće drugih koji su zbog uvjerenja toliko prepatili. To čime su ih i kako mučili samo đavao može izmisliti. S druge strane, ponos da su postali tako svjetli lik. Tko može ići mirno ususret smrti, osim osvijedočenih kršćana koji znaju, mi smo prolazni, ali nećemo izdati Isusa niti iznevjeriti njegova obećanja. Samo se možemo nadahnjivati na njima.

Krševan je bio spreman dati svoj život za uvjerenje: vjerujem onome koji me otkupio, spasio, ali i drugima reći, ne bojte se. Svojoj dragoj učenici Stošiji reći, samo naprijed, ne daj se. Hrabra budi“ ohrabrio je mons. Puljić prisutne, istaknuvši da su kršćani vjerovali ono što lijepo poučava i drugi Kristov vitez, apostol naroda Pavao, da nismo bez nade jer smo sinovi Božji koji imaju dioništvo u božanskoj naravi. „I onda kad smo u tami, kad ništa ne vidimo, mi smo sigurni, Bog nas ne ostavlja. On je s nama. U Domovinskom ratu, gdje bismo bili da nismo imali takvo pouzdanje u Boga koji vodi povijest“ rekao je mons. Puljić.

Krševan u sebi nije bio podijeljen kao odanik cara Dioklecijana koji nije volio kršćane, a vrli učenik Isusa iz Nazareta. „Kao angažirani kršćanin, Krševan je javno, bez straha i stida očitovao svoj životni stav i opredjeljenje. Bio je poznat po čvrstoj vjeri u Isusa, jedinog Otkupitelja čovjeka i po izrazito velikoj ljubavi prema svakom čovjeku. No njegov stav se očitovao i u izrazima poštovanja prema onima koji su obnašali vlast u narodu, pa makar to i naopako

radili. Ali ima vlast i ja ga poštujem. Ali neću pogaziti ono u što sam uvjeren“ rekao je nadbiskup.

Stoga su i odani štovatelji u Zadru u tom dičnom svecu prepoznali odlike časti, vjernosti, čestitosti, odvažnosti i hrabrosti, pa su ga uzeli za nebeskog zaštitnika svoga grada. „Kao Krševanovi odani štovatelji, nastojali su prihvatići njegove ideale i ostvarivati ih u životu, kulturi, u javnom i privatnom radu. Zato mi je drago što se uz blagdan sv. Krševana i ostale prigodne programe, odvija i manifestacija ‘Krševanovi dani kršćanske kulture’ Zadarske nadbiskupije. Time smo željeli reći kako je to važan segment u našem rastu, gradu i društvu. Lijepo je i na svečanosti Gradskog vijeća vidjeti brojne nagrađene pojedince i skupine zbog svog zauzetog rada za opće dobro. Sve to ide u prilog radu i nadahnuću sveca Krševana“ rekao je mons. Puljić, poželjevši da nam Krševan kod Gospodina zagovara snagu duha kojom je sveti mučenik Krševan njemu vjerno služio i u muci izvojevao pobjedu.

U prijepodne blagdana nadbiskup Puljić je sudjelovao na svečanoj sjednici Gradskog vijeća u HKK Zadar. U propovijedi je rekao da mu je tada bilo drago čuti izaslanika predsjednice RH, Nevena Šimca, koji je rekao da „Zadar odiše pravim gradskim duhom“. „Rekao sam mu, dugujemo to četvorici zaštitnika. Koji grad ima toliko zaštitnika? Valjda i ti zaštitnici učine da nešto urodi i lijepo se stvori“ našalio se nadbiskup, istaknuvši kako on osjeća da je u Zadru „najmanje prisutna nezdrava polarizacija sakralno-svjetovno.

Čini mi se da je to veliki uspjeh kulture ovog grada i života, da sveci nisu klerikalizirali druš-

tvo, niti je društvo profaniralo svece. Obostrana simpatija i suradnja dovela je do tog dojma“ rekao je nadbiskup Puljić, istaknuvši da to kaže „jer sve više osjećamo da neki stalno govore o opasnosti Crkve, Crkvi koja je previše prisutna u školi, medijima, kao da je Crkva opasnost.

Bio sam nazočan činu kad je završen dogovor potpisivanja sva četiri ugovora između Svete Stolice i RH. Sv. Ivan Pavao II. tada je rekao: ‘Ugovori koje ste sklopili garancija su slobodne Crkve u slobodnom društvu. Ali, ne samo to. To je i potreba suradnje i zajedničke izgradnje, Crkva i društvo zajedno“ rekao je mons. Puljić. Čestitao je Dan Grada Zadra gradonačelniku Božidarju Kalmeti i suradnicima prisutnima na misi, svim Zadranima i cijeloj nadbiskupiji, pozivši da je proslava svetkovine sv. Krševana zahvala svih za višestoljetnu zaštitu Zadra, ali i molitva za našu blagoslovljenu budućnost.

IZLOŽBA „CRKVE U STAROJ JEZGRI GRADA – OTETE ZABORAVU“

Na blagdan sv. Krševana, zaštitnika grada Zadra, u četvrtak 27. studenog, pred iznimno velikim brojem posjetitelja u Arheološkom muzeju Zadar svečano je otvorena izložba i predstavljen katalog izložbe učeničkih radova „Crkve u staroj jezgri grada Zadra – otete zaboravu“.

Na otvorenju izložbe nazočnima su se obratili Marina Brkić, voditeljica Odjela za marketing i odnose s javnošću Arheološkog muzeja Zadar, ravnatelj Arheološkog muzeja Zadar dr. sc. Jakov Vučić i profesorica Elvira Katić, knjižničarka Klasične gimnazije Ivana Pavla II.

Izložbu je svečano otvorio zadarski nadbiskup

IZ ŽIVOTA ZADARSKE CRKVE

mons. dr. Želimir Puljić koji se mnogobrojnoj publici obratio i prigodnim govorom. „Otimati nešto zaboravu“ znači sjećati se i pamtitи. A veliki dio našeg narodnog i vjerničkog pamćenja odvijao se oko sakralnih prostora, uz nedjelju kada se oblačilo i nosilo svečano „misno odijelo“. Sačuvane narodne nošnje potvrđuju da je nedjelja bila dan druženja, molitve i pučkoga veselja, o čemu svjedoče sačuvani izlošci po muzejima.

Pohvalno je stoga što Muzej, koji „nabavlja, čuva, izlaže i promovira kulturno-povijesno naslijeđe“, i ovim projektom pokušava oteti zaboravu „Crkve u staroj jezgri grada“. Budući da je provedena anketa (rujan 2016.) pokazala kako većina (90%) upitanih nije bila upoznata s tim starim crkvama, a preko 93% ih je očitovalo želju nešto naučiti o njima, motivacija na projektu je rasla i bila opravdana.

Rad i ostvarenje ovoga projekta nije bio anoniman. U njemu je bilo uključeno osam učenika Klasične gimnazije Ivana Pavla II. i osam studenata s Odjela za povijest umjetnosti Sveučilišta u Zadru. A ostvaren je uz zauzetu i dobru suradnju s djelatnicima ovoga muzeja.

Skupina tragatelja, dakle, odabrali su osam

crkava kojima se izgubio ili se gubi svaki trag. No, da se ne izgube u tom labirintu nepoznаница i nejasnoćа oni su uz troje vrijednih živih djelatnika Arheološkog muzeja: knjižničara Marunu i Bunju, te muzejskog pedagoga Kucelinu pozvali u pomoć i petoricu uglednih pokojnih znanstvenika koji su u svojim napisanim djelima ostavili neke tragove o zaboravljenim crkvama. To su Carlo Federico Bianchi, Vitalian Brunelli, Giovanni Smirich, Carlo Cecchelli i Ivo Petricioli. Projekt nije mogao ne uspjeti kad su se udružile takve snage srednjoškolaца i studenata, a ruku im pružili kompetentni stručnjaci iz prošlosti i sadašnjosti.

Stoga iskrene čestitke u ostvarenju ovoga zajedničkog djela. U ozračju svečanosti našega zaštitnika svetoga Krševana, kada se uz druge događaje odvijaju i „Krševanovi dani kršćanske kulture“ i ovaj projekt može biti pridružen tom programu.“

Ova izložba, koja predstavlja osam u potpunosti nestalih crkava koje su se nekad nalazile u staroj jezgri grada Zadra, nastala je kao rezultat istraživačkog projekta koji je realiziran kroz uspješnu suradnju Arheološkog muzeja Zadar, Klasične gimnazije Ivana Pavla II. i studenata Odjela za povijest umjetnosti sa Sveučilišta u Zadru.

Koordinatorice projekta i autorice kataloga

izložbe su Marina Maruna, viša knjižničarka Arheološkog muzeja Zadar, Željka Kucelin, muzejska pedagoginja Arheološkog muzeja Zadar i profesorica Elvira Katić, knjižničarka Klasične Gimnazije Ivana Pavla II.

ZADAR: OBRED PALJENJA PRVE ADVENTSKE SVIJEĆE U CRKVI SV. ŠIME

„Svjetlo je znak naše čežnje za Bogom i njegovom puninom u vremenu kad se brzo gase nade a čežnja za konačnim smislom biva sve veća“ rekao je don Josip Radojica Pinčić, župnik katedralne župe sv. Stošije u Zadru, predvodeći obred paljenja prve adventske svijeće u subotu 26. studenog u crkvi sv. Šime u Zadru. U Šimunovom svetištu i ovoga će se došašća četiri slobote okupljati vjernici i svećenici iz župa grada Zadra, zajednički sudjelujući u obredu paljenja adventskih svijeća. Prvu svijeću su upalili supružnici Silvija i Vedran Bukulin, angažirani vjernici iz katedralne župe sv. Stošije.

U nagovoru je don Josip rekao kako prvi dio došašća navješće drugi Kristov dolazak koji će se dogoditi na kraju svijeta, a drugi dio došašća podsjeća nas na prvi Kristov dolazak u ljudskom tijelu koji ćemo proslaviti Božićem. „Vjera u Isusov ponovni dolazak na ovaj svijet u njegovojo božanskoj sili i slavi neprestano nas potiče na ozbiljnost življenja i spremnu borbu protiv grijeha i zla. Potiče nas na obraćenje. Kršćanin očekuje novi svijet koji će nastupiti Isusovim dolaskom“ istaknuo je don Josip, dodavši da to očekivanje nije pasivno, da Bog nešto učini. Kršćanin je pozvan aktivno se uključiti u pripremanje Isusovog dolaska.

„Sv. Pavao kaže, iskulpljujte vrijeme. Svako vrijeme stavljen u službu ljubavi je iskulpljeno, istrgnuto je iz vlasti Zloga i stavljen u službu Boga. Lako se umorimo, obeshrabrimo, razočaramo, zadrijemamo. Došašće je važno vrijeme, ono nas budi, potiče i hrabri, podsjećajući nas da je u Kristovom ponovnom dolasku naša

nada i da je u Kristu naša utjeha“ rekao je don Josip, upozorivši da se prije predbožićne trke treba zaustaviti nad ozbiljnim temama koje žele potaknuti na duhovnu obnovu i pročišćenje.

„Riječ došašće znači dolazak. Uzalud slavimo Isusov prvi dolazak prije 2016 godina, ako nespremni dočekamo njegov drugi dolazak. Taj dolazak će biti sudbonosan za svakog čvojeka. Na njega su mnogi zaboravili, zaspali, opustili se. Ovaj svijet živi kao da će trajati dovjeka i kao da nikome neće polagati račune. Kršćani su u takvom svijetu pozvani živjeti odgovornije, ozbiljnije, savjesnije, poštenije. Zato nas došašće želi probuditi. Želi nas osvijestiti da se trgnemo. Želi nas opomenuti i podsjetiti“ poručio je katedralni župnik.

U tom smislu, svaka zornica podsjeća nas da valja biti pripravan od zore do mraka, dane treba ispuniti dobrim djelima, molitvom i klanjanjem. „To će nas učiniti pripravnima u svakom trenutku, jer ne znamo dana ni časa. Isus nas upozorava da pazimo da nam srca ne otežaju u proždrljivosti, piganstvu i životnim brigama. Oko nas se upravo za to stvara ambijent. Po gradovima se stavljuju kućice u kojima će biti dostatnoga za to. Čovjek lako život pretvoriti u trku za užicima, jelom i pićem. Nekima život prolazi u zaokupiranosti zemaljskim stvarima i samo se njima raduju. Zato nije čudo što su stavili da advent traje od 27. studenog do Bogojavljenja. A gdje je Božić? Nema Božića? Čudno“ upozorio je don Josip. Smatra da problem nastaje kad nas stvari od ovoga svijeta zarobe, kad izguraju iz našeg života najvrijednije, „a sve to pokušava izgurati iz našeg života baš Božić“.

„Moramo se oduprijeti takvom mentalitetu. Sve što činimo, ne radimo uzalud. Pobjeda je već osigurana. Kršćanin zna da mu život ne smije biti uzalud, proći u sebičnim interesima, bez osjećajnog ponašanja, pokore, nezahvalnosti. Vrijeme ne smije trošiti na zlo, ne smije odustajati od umiranja grijehu. Takav život spremjan je u svakom trenutku susresti se s Kristom. Takav čovjek je spremjan podijeliti s drugima, znajući da je sve čega se odrekao za drugoga, pohranio kao svoje blago na nebu.

Njegov život je trud da opravda dobrotu, milost i oproštenje koje od Boga prima i ovog došašća“ rekao je don Josip, potaknuvši vjernike da dopuste da nam u došašću navještena Božja riječ bude poticaj da poradimo na sebi, pomognemo drugima da se Isusov dolazak dogodi u srcu, kako bismo na taj način bili spremni i za drugi Kristov dolazak.

„Neka nas Gospodin tim svjetlom nadahnjuje i prosvjetljuje ovog došašća. Da ne padamo pod utjecaj vanjskoga, pod utjecaj kućica po gradu, nego nastojimo biti služitelji Božje riječi u vlastitom životu i pomoći drugima da se kod njih dogodi Božić“ potaknuo je don Josip.

U poticaju da se naučimo zahvalnosti za dar života, da osjetimo poziv koji je Bog podario svakom čovjeku, živjeti život ljubavi koju nam je Krist darovao, don Josip je rekao da je upaljeno svjetlo znak molitve i blagoslova. Potaknuo je da zahvalimo Bogu za ljude i događaje koji pomažu naš rast s Kristom, da uklanjamo tamu iz života i budemo blagoslov drugima.

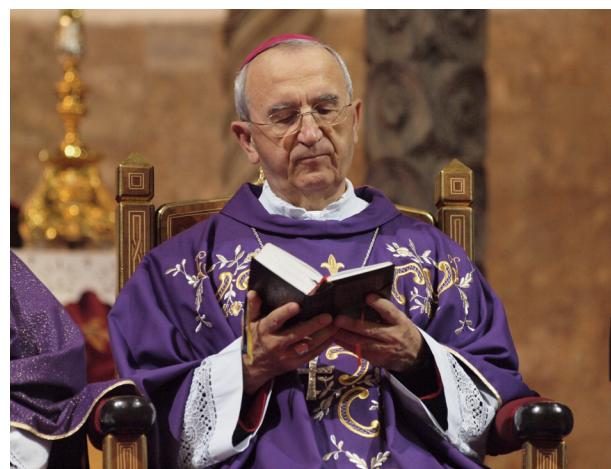
Silvija Bukulin je u katedralnoj župnoj biblijsko-liturgijskoj grupi, a Vedran je voditelj katedralnog zbora mladih Anastazija. „Zahvaljujemo Bogu na milosti paljenja prve svijeće. Želimo svim obiteljima da im sveto vrijeme došašća bude blagoslovljeno, ispunjeno dobrim djelima, milosrđem i svime za čime kršćani žude. U tom vremenu više razmišljajmo o sebi, trudimo se biti bolji i živjeti kršćanski život u punini“ rekla je Silvija Bukulin.

Pjevanje su predvodili župni zborovi iz Gospe Loretke u Arbanasima i sv. Ante na Smiljevcu u Zadru, pod vodstvom s. Antonele Malenice.

ZADARSKI NADBISKUP PREDVODIO MISU ZORNICU U KATEDRALI SV. STOŠIJE

Prvu misu zornicu u došašću u ponedjeljak 28. studenog u katedrali sv. Stošije u Zadru predvodio je zadarski nadbiskup Želimir Puljić. Tom misom u katedrali nadbiskup započinje svoj adventski pohod župama grada Zadra i izvan njega, svaki dan u došašću predvodeći zornicu u nekoj drugoj župi u zadarskoj nadbiskupiji.

Tragom evanđeoskog navještaja, u propovijedi je mons. Puljić rekao: „U susretu sa satnikom Isus je doživio ono radi čega je došao na ovaj svijet. Došao je da ljudi povjeruju. Došao je da ljudi budu ispunjeni nadom da život nije u našim rukama, nego u Božjim. Bog svime upravlja. Isus je došao navijestiti tu istinu o svome Ocu koji vodi brigu o nama. Nijedna vlas s naše glave ne pada bez njegovog znanja i njegove volje. Zato Isus hvali tog satnika“.

Nadbiskup je podsjetio na Kristove riječi pohvale satnika kad je otisao kući, apostolima i nazočnima: ‘Ne nađoh takve vjere’. „Blago tebi, satniče, što si povjerovao. Crkva je njegovu rečenicu usvojila da je postala sastavni dio svete liturgije. Svaki put prije pričesti, kažemo ‘Gospodine, nisam dostojan da unideš pod krov moj...’ Reci samo jednu riječ i bit će ozdravljen sluga tvoj. Ne zna se tko je u tom susretu bio radosniji. Satnik koji je čuo svoju uslišanu molitvu, kako se obradovao kad je s vjerom došao Isusu, nakon što ga je izvjestio o tužnome da njegov sluga leži u bolima ili Isus, da je naišao kod njega na toliku vjeru“ rekao je nadbiskup.

Istaknuo je da je početak došašća obilježen navještajem radosti i poziva za odlazak u dom Gospodnji, što se događa i u misama zornica ma. „Prorok Izaija ima viđenje da će se dogoditi nešto lijepo što će promijenti mišljenje i djelovanje, što će toliko djelovati da će mačeve pretvoriti u plugove, koplja u srpove. Više jedni druge neće vrijedati. A intonacija je poziv. Zbog toga podimo u dom Gospodnji.

Sličnu misao ponavlja i psalmist ispunjen radošću koje sveto vrijeme došašća nudi duši, pa se rano probudimo i krenemo slaviti euharistiju, baš u svjetlu tog poziva, hajdemo radosno u dom Gospodnji. Bog voli veselog darovatelja. Drago mu je ako je ono što mu poklanjamo od srca i ako to činimo s radošću“ poručio je nadbiskup Puljić. U misi su sudjelovali i sjemeništarci Zmajevića predvođeni svojim rektorm don Antonom Dražinom.

UGLJAN: VRHOVNA UPRAVA I POGLAVARICA DRUŽBE KĆERI MILOSRĐA U POHODU HRVATSKOJ

Četrnaest redovnica Vrhovne uprave Družbe Kćeri Milosrđa iz više zemalja svijeta predvođene vrhovnom poglavicom te Družbe, M. Cristinom Orsillo, od utorka 29. studenog u pohodu je matičnoj kući svoje Družbe na Korčuli. U trodnevnom pohodu Korčuli sestre će posjetiti značajna mjesta utemeljiteljice vezane uz povijest Družbe i njihovu duhovnost: svetište bl. Marije Petković u Blatu, Prižbu gdje su pisane konstitucije Družbe i Babinu gdje je bl. Petković otvorila prvu školu na imanju svog oca i gdje je poučavala djecu. Korčula je završni dio njihovog boravka u Hrvatskoj koji je počeo 15. studenog, a završit će 2. prosinca.

Vrhovne vijećnice Družbe dva su tjedna radile na svom dokumentu Opći plan odgoja, Ratio formationis Družbe kćeri milosrđa Trećeg samostanskog reda sv. Franje. Do 29. studenog taj su posao obavljale i boravile su u samostanu sv. Jeronima i duhovnom centru Kćeri Milosrđa na Ugljanu. Susret je organizirala vrhovna uprava Družbe. Među vrhovnim vijećnicama je i s. Mirjam Gadža iz Hrvatske, treća od četiri savjetnice vrhovne predstojnice Orsillo na službi u Rimu. Na susretu sudjeluje i s. Emila Barbarić, predstojnica Hrvatske provincije Krista Kralja. Redovnice pridošle u Hrvatsku došle su iz cijele Družbe, iz Južne Amerike, Argentine, Čilea, Paragvaja, Perua, Italije i Hrvatske provincije Krista Kralja. Uz hrvatsku provincijalku Barbarić, na susretu sudjeluju i s. Aurora Mercado, provincijalka iz Argentine i s. Elvira Caseres, provincijalka iz Paragvaja.

Dokument plana redovničke formacije na kojem su redovnice radile ima uvodni dio i šest poglavlja koja prate razvoj pastoralna zvanja, ulazak, kandidaturu, postulaturu, novicijat, juniorat i polaganje doživotnih zavjeta. Taj jedinstveni dokument za cijelu Družbu datira je od 1993. g., ali dolaze novi dokumenti Crkve, dogodila se beatifikacija utemeljiteljice Petković, više se proučavaju njeni spisi, pa ga je trebalo aktualizirati. „Novost dokumenta je što više neće biti posebno područje koje govori o trajnoj formaciji. Prije je bilo kao da se trajna formacija događa na kraju, kao zasebna faza, kad se polože doživotni zajveti. Međutim, od početka treba razmišljati o trajnoj formaciji osobe. Crkva promiće da se od početka, svaki period u razvoju zvanja shvati kao trajna formacija onih koji su pozvani. Trajna formacija nije izdvojena, kasnija faza, nego cjeloživotni rad“ rekla je s. Emila Barbarić u osvrtu na rad dokumenta koji u radnoj verziji ima 75 stranica. Obraduje i sredstva kojima se redovnice služe u zvanju, crkvene dokumente o redovničkom životu. Postojeći plan formacije je trebalo revidirati, uskladiti, dodati potrebno. On je važan dokument za trajnu formaciju koja ne znači samo vrijeme početne formacije: postulantat, novicijat, juniorat, nego formacija traje od ulaska u Družbu do kraja života redovnice.

Susret je dio cjelokupnog programa pripreme ususret proslavi stote godišnjice djelovanja Družbe Kćeri Milosrđa 2020. g. Geslo tog pripremnog hoda je 'Tkalje milosrđa i ljubavi Božje u svijetu'. „Bili smo ponosni na Godinu milosrđa koje je i u nazivu naše Družbe. S druge strane, imamo veliku odgovornost prema imenu, na koji način ga opravdati. Vrhovni i provincijalni kapituli su se bazirali na tome kako karizmu milosrđa što bolje aktualizirati u današnjem vremenu. U porukama bl. Marije Petković sve je milosrđe. Kad sluštate papu Franju, našu utemeljiteljicu je bila prethodnica njegovih riječi, poruka i poziva. Sestre kažu, kao da papa Franjo čita njene spise. Najvažnije je da budemo svjedokinje Božjeg milosrđa i ljubavi u pravom smislu riječi. U Boga polagati sve svoje pouzdanje. Njegova providnost bdije nad nama, tako je bilo od početka Družbe“ rekla je s. Emila i podsjetila kako je bl. Petković protumačila njihovo ime: ‘Mi smo Kćeri Milosrđa, što znači da smo rođene iz Božjeg milosrđa, iz njegovog milosrdnog srca, za vršenje djela milosrđa u ovom bijednom svijetu’. Utetmeljiteljica je napisala puno tekstova i želja je Družbe objaviti ih, što je veliki posao.

„Sve je aktualno, kao da bl. Petković s nama danas živi. Posebno je kad čujete sestre strankinje kako govore o utemeljiteljici. Sestre idu tako radosno u kuću maticu na Korčulu, na izvore Družbe. Vidi se na njima čežnja. Kad je bilo upitno da li da ode u Blato, jedna sestra Paragvajka je rekla, ‘Kako ću doći tako blizu, a ne otići u kuću maticu Družbe. Najviše sam za to nastojala doći u Hrvatsku’. Kad strankinje tako govore o Hrvatici utemeljiteljici, onda

smo ponosne“ rekla je s. Emila. U dokumentu na kojem su radile redovnice su stavile i brojne citate blaženice Petković. „Časna majka Kristina nam je dala za razmišljanje misao utemeljiteljice: ‘Kćeri moje, budite takve osobe da znate upravljati sa svim duhovima i karakterima osoba. Jer svaka je osoba različita i svaka je Božji dar’. Stavila nam je na srce tu različitost. Ne možemo biti uokvireni, sve jednake. Moramo gledati što može jedna, što druga, što ne može, da se dopunjavamo različitošću. Utetmeljiteljica je tu pedagogiju namijenila predstojnicama i učiteljicama, odgojiteljicama. Ali to svatko treba pročitati. Ima toliko ljudskoga, Božjeg i kršćanskog u bl. Mariji Petković. I to je govorila u ono vrijeme, kad je sve trebalo biti uniformirano. Kako je napredna bila. Bila je jako zahtjevna, govorila da treba raditi na sebi od mraka do noći, bdjeti nad sobom“ rekla je s. Emila, istaknuvši da se na ljudskom odgoju gradi kršćanski, onda za posvećeni život, redovnica treba biti cjelovita osoba.

Redovnice su na osobit način povezane s Ugljanom jer je najveći broj misionarki Družbe, desetak sestara, rodom s otoka Ugljana. Prvotno nije bilo predviđeno da se dvotjedni radni susret održava na Ugljanu, ali sad su jako sretne zbog izmjene plana. Ugljan je odabran zbog veće blizine Zagrebu, jer su sestre na svetkovinu Krista Kralja sudjelovale u Šestinama na blagoslovu njihove kuće za starije sestre. „Časna majka Kristina je rekla da su mnoge sestre vezane baš za Ugljan, iako ga nikad prije nisu vidjele. Zato što je s otoka Ugljana, iz te župe, Preka i Kali, najveći broj misionarki otišao u Južnu Ameriku. Iz Preka pet sestara, s Ugljana tri, iz Kali dvije. Sestre kažu, da one nisu bile tako otvorene, tko zna bi li Družba ikad prešla na drugi kontinent. One su s njima živjele. Nekima je bila učiteljica naša majka Marija Goretti Krznar. S. Daroslava koja je gradila Ugljan bila je učiteljica kandidatcama. Sve im je blisko. Poglavarica Kristina je živjela sa s. Angelijanom, sjećaju se s. Smiljke Stanić, s. Bogoljube Stanić, Ljudevite Gregov, Anselme Marčelić, s. Andite. S. Adelina Franov je još u Čileu. U zadnji tren smo odlučili da susret bude na Ugljanu i sad su toliko sretne da su vidjele mjesto koje je dalo najviše misionarki Družbe

u Južnoj Americi. Važno je biti otvoren Božjoj providnosti“ rekla je provincijalka Barbarić.

Istaknula je kako je s. Alicia sad na susretu rekla da neke ugljanske misionarke nikad nisu imale kontakt s roditeljima nakon što su otišle u Ameriku, niti su pismo pisale niti ikakvu komunikaciju. „To je bila velika žrtva. Jedna sestra je poznavala s. Janju rodom iz Sinja. Nikad se više nije vratila u Hrvatsku. ‘Nekad sam je vidjela kako plače. Rekla je, ‘Samo da mi oči još jednom vide naše more’. Nisam to tada razumjela. Imamo i mi more, ali nije tako lijepo. Sad kad sam prvi put vidjela vaše more, shvatila sam, pa ta je sestra imala pravo što plaće“ prenijela je s. Emila.

Družba Kćeri Milosrđa osobito je razvijena u Južnoj Americi jer je hrvatski franjevac, misjonar o. Leonard Rusković, pozvao utemeljiteljicu Petković da pošalje sestre tamo u misije. U prvoj grupi je otišlo šest sestara, a kroz četiri godine trideset sestara misionarki. God. 1940. otišla je i bl. Petković. Dogodio se Drugi svjetski rat i Petković je ostala tamo dvanaest godina, radila, otvarala škole. „Postoje škole u svakoj provinciji, sestre su puno radile i u bolnicama. Sada u školama u Južnoj Americi Družba ima 10 000 djece, od vrtića, osnovne i srednje škole. U Argentini imamo i fakultet, odgojna djelatnost je jako razvijena. U nekim školama ima 1300 učenika. Najmanja škola ima 350 učenika, u jednom selu u Čileu. Imamo sirotišta, u jednom u Peruu je sto djevojčica, od jedne godine dok ne završe školu ili se ne udaju. Skoro sve sestre

Družbe radile su u tom sirotištu, u njemu je nekad bilo 250 djevojčica. Potrebe su jako velike. Imamo dječake i djevojčice, negdje su zajedno negdje samo djevojčice, škole u Peruu, Čileu. U Argentini imamo tri škole, u Paragvaju pet. Paragvaj ima dosta sestara i zvanja“ rekla je s. Emila. U hrvatskoj provinciji i u Paragvaju su trenutno po tri novakinje, u Argentini i Italiji po jedna. Argentina ima oko pedeset redovnica Družbe, Paragvaj devedeset, Čile i Peru svaki po četrdeset, Italija trideset sestara.

U svijetu Družba ima oko 350 redovnica i pedeset samostanskih kuća, u Južnoj Americi i Europi. Hrvatska provincija Krista Kralja ima 25 zajednica u kojima žive 162 sestre. Šesnaest kuća je u vlasništvu sestara, a ostale zajednice žive u župnim kućama ili karitasovim domovima. Hrvatsku provinciju čine matična kuća Družbe u Blatu, provincijalno središte u Zagrebu, Zadar, Nin, Zemunik, Ugljan, Split, Šestine, Ivanić grad, Marinci, Ploče, Dubrovnik, Cavtat, Pula, Čakovec, Valpovo, Novska, Osijek, Uskoplje u BiH, Subotica, Brežice u Sloveniji, Hagen i Hengersberg u Njemačkoj i Vancouver. Vrhovna poglavarica, argentinka Cristina Orsillo, izabrana je na tu službu ovega kolovoza, zamjenivši u toj službi s. Emiliu Barbarić.

„I proteklih godina je u Hrvatskoj bilo susreta vrhovne uprave Družbe s provincijskim upravama. Odabrana je Hrvatska jer sestre žele posjetiti kolijevku Družbe na Korčuli, da dođu na izvore gdje je sve započelo. Možda je nama to uobičajeno, ali one to dožive kao osvježenje, ohrabrenje, snažan poticaj i pečat na sve što žive. Mnoge nikad nisu bile u Hrvatskoj

pa im je kad dođu to poseban doživljaj. I duhovni centar na Ugljanu sa svojom ljepotom i prirodom im je veliko iznenađenje i radost“ rekla je s. Mirjam Gadža, istaknuvši da sestre stalno preispituju jesu li vjerne svojim izvorima. „Idemo na integralnu formaciju, cijelovitog čovjeka, da ne zapostavimo nijedan segment. Susret je bilo vrednovanje gdje smo na tom putu, koje područje pojačati. Zaključili smo da su sva područja jednako važna. Ljudska formacija je važna kao i duhovna. Na čemu graditi duhovnu formaciju, ako nema ljudske? Na to ide karizmatska, poznavanje karizme i duhovnosti Družbe“ rekla je s. Mirjam. Sestrama je u radu na dokumentu na Ugljanu tjedan dana stručno pomagao i p. Carlos Salto iz Argentine, profesor na Antonianumu u Rimu.

„Godina milosrđa je završila, ali za nas kao Kćeri Milosrđa, Godina milosrđa traje trajno. Pozvani smo nastaviti što su papa Franjo i Crkva poticali sve vjernike. To je suština naše karizme. Susret na Ugljanu i Godina milosrđa još su snažniji poticaj da živimo karizmu Božjeg milosrđa i ljubavi. Naša utemeljiteljica bl. Marija Petković je to sve anticipirala prije devedeset godina“ rekla je s. Mirjam. Sestre su sudjelovale i u uvođenju u novo liturgijsko vrijeme došašća na obredu paljenja prve adventske svijeće u crkvi sv. Šime u Zadru, gdje je bila primjetna njihova vedrina, polet i radost. nakon obreda mons. Josip Lenkić, upravitelj svetišta sv. Šime i generalni vikar Zadarske nadbiskupije, redovnicama je predstavio lik i štovanje tog proroka i škrinju sv. Šimuna.

ZADAR: OTVORENA IZLOŽBA ‘KRAKOVSKE JASLICE’ UNIKATNE BOŽIĆNE POLJSKE TRADICIJE

Izložba ‘Krakovske jaslice’ svečano otvorena u utorak 29. studenog u Gradskoj loži u Zadru sadržajem i odazivom potvrdila je prijateljske hrvatsko-poljske veze i povezanost između Krakova i Zadra. Kao primjer odlične suradnje poljskih i hrvatskih kulturnih institucija događaj su organizirali Narodni muzej Zadar i Povijesni muzej grada Krakova, u sklopu manifestacije ‘Krševanovi dani kršćanske kulture’, u suradnji s poljsko-hrvatskom udrugom ‘Morskie oko’ čija je dopredsjednica Sandra Oleš.

Na izložbi je postavljeno četrnaest jaslica raznih veličina koje izgledom predstavljaju specifičnu arhitekturu eminentnih spomenika i zgrada Krakova. Karakteriziraju ih visoki tornjevi sa stožastim šiljkom i zvonici. Sofisticirane Krakovske jaslice najkompleksniji su oblik izrade jaslica s religijskim, umjetničkim, domoljubnim i povjesnim vrijednostima.

„Svi su ornamenti odraz krakovske arhitekture viđene očima umjetnika. Nijedne jaslice nisu replika neke zgrade, nego povezuju u sebi više elemenata. I najmanji detalj je ručno izrađen. To nije samo izložba nego priča o vjeri, tradiciji, običajima i ljudskom radu“ rekao je Michał Niezabitowski, ravnatelj Povijesnog muzeja grada Krakova. Taj muzej ima tristo primjera krakovske jaslice čija izrada nije isključivo muzejska baština, nego je to tradicija cijelog grada Krakova. Takve jaslice nalaze se u raznim ustanovama i institucijama u Poljskoj, poštama, hotelima, privatnim kućama, a u došašću svatko tko ih posjeduje javno ih izlaže.

Krakovske jaslice kao objekt i proces njihove izrade kao umjetnost zaštićeno su kulturno dobro i narodno blago u registru poljske kulturne baštine. Umijeće njihove izrade prenosi se s koljena na koljena, ne izrađuju ih samo akademski umjetnici, od kojih ih neki i ne znaju izraditi, nego amateri, obični ljudi, obiteljski to prenose s generacije na generaciju. Tradicija izrade krakovskih jaslica počinje u 19. st., neke postojeće izradene su prije više od sto godina. Ta svjetski unikatna kreacija prikaza Isusova

rođenja postala je model i suvremenog zanatstva. Treba ih održavati i konzervirati svake godine.

Brojnošću svojih minucioznih detalja i raskošnih boja delikatni su umjetnički akt koji zahtjeva iznimno precizni rad. Krakovljani ih žele čuvati za budućnost i predstaviti široj javnosti u Poljskoj i inozemstvu. Zadatak čuvanja te tradicije ima Povijesni muzej grada Krakova te godišnje organizira Natjecanje za najljepše Krakowske jaslice. Krakovski muzej svake godine postavlja izložbu jaslica u došašću, a paralelno sa Zadrom, takva izložba je trenutno i u Frankfurtu.

„U svakome od nas trebao bi se roditi Isus. Nadu prikazujemo u šarenim jaslicama inspiranim krakovskom arhitekturom. Želim svima punu nadu u Isusu“ rekao je Niezabitowski. Izložbu je otvorio Grzegorz Gawin, zamjenik veleposlanika Poljske u RH. „Jaslice su važan dio poljske božićne tradicije, osobito na jugu Poljske. Izrada jaslica je ispunjena patriotiskim, vjerskim i umjetničkim vrijednostima. To je važna i snažna božićna tradicija“ rekao je Gawin, najavivši da će sljedeće godine takva izložba biti postavljena u došašću u Zagrebu.

U prigodnoj riječi zadarski nadbiskup Želimir Puljić podsjetio je na riječi sv. Ivana Pavla II. da vjera rađa kulturu. „Jaslice pokazuju da su se vjera i Isus u Krakovu i poljskom narodu dobro utjelovili. S Krakovom nas osobito povezuje draga uspomena na sv. Ivana Pavla II. koji je u najtežim trenucima bio jako odan Hrvatskoj. Otkrio je hrvatskom narodu što je i sam baštino i proživiljavao, da vjera puno znači čovjeku. Bio nam je prijatelj, odvjetnik a siguran sam da

je sad i naš zagovornik“ rekao je mons. Puljić, podsjetivši na susret sa svetim papom na njegovom stotom apostolskom putovanju kad je na zadarskom Forumu Hrvatima i svijetu uputio divne riječi pune značenja.

„Prenesite Krakovljanim naše najljepše želje za Božić i Novu godinu i zahvalu za ovaj pochod“ rekao je mons. Puljić. Povodom otvaranja izložbe napisao je prigodno pismo papinom dugogodišnjem tajniku kardinalu Stanislavu Dziviszu. Nadbiskup kardinalu čestita Božić i Novu Godinu u ime cijele nadbiskupije ističući da su jaslice u Zadar donijele duh lijepog poljskog kraja gdje je živio ljubljeni Ivan Pavao II.

Uz figurice Svetе obitelji i ostale karakteristične za betlehemske jaslice, Krakowske jaslice imaju i dekorativne i povijesne figure, kraljeve, nacionalne heroje i istaknute Poljake, krakovskog svirača trube koji je prema predaji bio ubijen dok je stanovnike Krakova upozorio na napad Tatara, likove u tradicionalnoj narodnoj nošnji s područja Krakova i planinskog lanca Tratra, suvremene osobe, npr. Lecha Walesu i sv. Ivana Pavla II.

Površina jaslica izrađena je od svijetlih, šarenih i sjajnih aluminijskih folija recikliranih od omota čokolade i drugih slatkica, kao i od krute, sjajne i profesionalne samoljepljive folije. Kosturi suvremenih, često putujućih jaslica izrađeni su od drvenih letvi što ih čini čvrstima, a izuzetno stabilne su i one učinjene i ljepljene od papira i kartona. U jaslicama su realistične, trodimenzionalne figure izrađene od drva, gipsa, gline ili plastike, u šarolikim kostimima. Često su dijelom i mehaničkog kazališta te se pokreću složenim mehanizmima, a imaju

i elektronička svjetla. Neke jaslice sadrže glazbene kutije koje sviraju poznate krakovske melodije i božićne pjesme.

Tradicionalno svaka szopka (jaslice) ima minimalno jedan toranj modeliran prema višem zvoniku crkve Sv. Marije koji na sebi ima krunu ili prema zvoniku Waveske katedrale i tornju Gradske vijećnice. Tu su i elementi kraljevskog dvorca Wavel, Sukiennice, povijesnog trgovinskog centra na Glavnom trgu, ostaci obrambenih struktura Barbakan (kružne tvrđave), vrata Sv. Florijana (jedina srednjovjekovna vrata Krakova, od njih sedam, koja su sačuvana).

Svaka Krakovska jaslica sadrži patriotske simbole, Bijelog orla koji je nacionalni grb Poljske i poljsku crveno-bijelu zastavu. Čest je detalj i krakovski grb, zid s tri kule i otvorenim vratima te bijelim okrunjenim orlom. Jaslice kombiniraju elemente krakovske gradske povijesne arhitekture iz različitih epoha i stilova. Od druge polovice 19. st. u Krakovu je posebna gilda obrtnika izrađivala jaslice. To su najčešće bili zidari iz krakovskih predgrađa, majstori, pomoćnici i mladi šegrti.

Izložbu je postavila kustosica Narodnog muzeja Zadar Ivana Dražić u suradnji s kustosima Povijenog muzeja grada Krakova, a može se pogledati do 15. siječnja, svakim danom od 9 do 21 sat. Uz izložbu se priprema i edukativni program uz radionice. Na otvaranju su bili i zadarski župan Stipe Zrilić i gradonačelnik Božidar Kalmeta. Narodni muzej u Zadru koji slavi 184 svog rada, ovoga ljeta postavio je i izložbu o povijesti Krakova. Istaknuvši ljepotu vremena došašća i Božića, ravnateljica muzeja Renata Peroš izrazila je uvjerenje da će se suradnja s Poljskom nastaviti.

ZADAR: PREDSTAVLJENA KNJIGA ‘RAT PROTIV ČOVJEKA’ JOSIPA MUŽIĆA

Prema statistici Svjetske zdravstvene organizacije, godišnje se u svijetu izvrši oko 53 milijuna pobačaja. Dakle, službeni podatak o ubijenoj nerođenoj djeci u samo jednoj godini, premašuje sve žrtve Drugog svjetskog rata u kojem je u šest godina ubijeno pedeset milijuna ljudi. Na tu je činjenicu upozorio dr. don Josip Mužić, autor knjige ‘Rat protiv čovjeka – ideologije i prakse raščovječenja’, koja je u srijedu 30. studenog predstavljena u crkvi sv. Dimitrija u Zadru.

O knjizi u izdanju Glasa Koncila govorio je njen recenzent, prof. dr. Borislav Dadić, rekavši da se autor Mužić činjenicama suočava s najvećim i najtežim izazovima svijeta. Uzroci rata protiv čovjeka sve su razorniji i prijete uništenjem čovječanstva. Prisutnima se obratio i dr. Mužić, svećenik Splitsko-makarske nadbiskupije, pročelnik Katedre filozofije na KBF-u Sveučilišta u Splitu. Godišnji broj pobačaja u svijetu znači da se u trideset godina ubije milijarda i pol ljudi.

„Govori se da je ovo napredno vrijeme. Po čemu je to svjetlo doba? Činjenice govore suprotno. To se ne događa samo jer nam tehnologija omogućava to raditi, nego postoji i ideologija koja to sve podržava, eugenika, potekla iz Engleske, pa SAD-a“ rekao je dr. Mužić, upozorivši da taj projekt smatra da je moguće stvoriti poboljšanu ljudsku rasu, novog čovjeka.

„Uz moderna dostignuća biotehnike misle da je to moguće. Čovjek je tome smetnja. Zato se želi smanjiti ljudske, biljne i životinjske vrste na minimum. Zamračenje i odstupanje od na-

ravi događa se preko ideologija i moćnih elita koje se smatraju povlaštenim osobama i uzimaju sebi za pravo da mogu odlučivati o sudbini drugih“ istaknuo je dr. Mužić. No izrazio je i uvjerenje da Bog preko jednog pojedinca može promijeniti tijek povijesti. Sveti Ilij je uporno čuvao vjeru u pravog Boga u okruženju odbacivanja Boga od strane zemaljskih moćnika. Aktualnim primjerom za poboljšanje društva u ovo vrijeme dr. Mužić je naveo mađarskog predsjednika Viktora Orbana koji je promicanjem istinskih vrijednosti preokrenuo stanje svoje države.

Dr. Mužić je istaknuo i značaj naravi koja je zajednička svakom čovjeku. „Narav može biti zajednički jezik u pluralizmu, da se držimo zajedničkih razumskih zasada. Ne postoji samo nadnaravna objava Božja, nego i narav čovjeka. To je drugi dio objave. Danas je trend da pojedinac sam definira svoju narav. Moderno društvo koje želi izbrisati naravni zakon, kad se nađe u čorsokaku, izvlači savjest, moralni zakon i narav. Kad su nacistički zločinci na suđenju u Nürnbergu rekli da su postupali legalno, prema zakonu, Sud im je rekao da su trebali postupiti po svojoj savjesti. To je dakle univerzalni, naravni zakon, razlikovati dobro od zla, čije postojanje društvo inače opovrgava u drugim okolnostima“ rekao je dr. Mužić.

Dr. Dadić je rekao da je poticaj autoru koji ukazuje na velike razmjere rata protiv čovjeka, rat koji se vodi protiv djece. Citirao je Mužića da je u SAD-u u četrdeset godina od legalizacije pobačaja učinjeno 56 milijuna pobačaja, što znači više od 3 300 ubijene djece dnevno. Od tog broja, 93 % pobačaja je učinjeno zbog društvenih, a ne tjelesnih razloga, što se inače navodi kao razlog za pobačaj. Novi pojам je i handifobija.

Broj živorodene djece s Downovim sindromom se smanjuje, jer se u 90 % slučajeva to dijete pobaci, ako se prenatalnom dijagonistikom ustanovi taj poremećaj.

Dr. Dadić je istaknuo značajnim što je Mužić akonfesionalno pristupio problemu, iako je katolički svećenik i duhovnik mladih: „U knjizi koristi citate autora različitih svjetonazora jer smatra da svaki čovjek ima mogućnost raspoznavanja dobra i zla i sposoban je živjeti moralno“.

Nasuprot tome, mediji relativiziraju stvarnost promičući da nema zadanog moralnog imperativa važećeg za sve ljude. Autor piše jasno o ideološkim zamkama koje se nameću čovjeku i pojave naziva svojim imenom, ističući da su u službi depopulacije eugenika i transhumanizam (graditi ‘istinsku ljudsku sudbinu uništavajući ideje i institucije koje se u tome prepriječe’, kontrola i preobrazba svijeta).

Knjiga je znanstveno djelo na 686 stranica, u kojoj autor u devet poglavlja u četiri djela, u konzistentnoj misaonoj cjelini opisuje teorije i prakse o životu suvremenog čovjeka. Podloga tome su ljudska patnja i briga za čovjekovu budućnost, s posebnim pijetetom za patnju djece kao najnezaštićenijih bića danas. Prvi dio knjige, Patnja djece, ima dva poglavlja: Ukradeno djetinjstvo i Otuđenja od stvarnosti. Tu tematizira zločin protiv djece, spolno izrabljivanje, trgovinu organima, liječenje dječje psihe i opijati, farmaceutski surrogati sreće.

Drugi dio, Eugenika i smanjenje pučanstva, ima tri dijela: Eugenika i njene transformacije, Antihumanizam na djelu te Globalna demografska kontrola. „Eugenika je nastala davno prije nacizma i komunizma, srodila se s njima i nadživjela ih. Sada ide svome vrhuncu. I pojedini ekološki pokreti su usmjereni antipopulacijskoj politici, Svjetska banka, UN, Svjetska organizacija za zaštitu prirode. Ciljevi smanjenja pučanstva su na globalnoj razini, u toj službi je i ekonomski i bankarska politika. U medijima se prikazuju pod zamarnim imenima. Autor objektivno pristupa problematici i navodi niz izvora“ rekao je dr. Dadić.

Treći dio, Holokaust najmanjih, sadrži poglavljia Provedba, Dehumanizacija i Borba za najmanje, gdje Mužić analizira zločin nemilosrdnog ubijanja nezaštićene djece, zloupotrebu njihovih tjelesaca nakon smrti u kozmetičkoj industriji i moderni kanibalizam. Četvrti dio, Samoostvarenje ili samouništenje sadrži poglavje Nova biotehnološka antropogonija: dizajniranje djece, kiborgizacija čovjeka (spajanje biološkog organizma i mehaničkog stroja).

Pod naslovom Drugo stvaranje upozorava na trgovinu ljudskim tkivima koji se užgajaju i patentiranje posebnih pojedinaca i populacija koja privlače sve veća farmaceutska ulaganja. Genetokracija genetskim promjenama dovođi do homogenizacije u kojoj nestaju razlike i vlada jednoobraznost. Biotehnologija omogućuje natjecanje među roditeljima oko genetske obdarenosti njihovog potomstva, što pogoduje imućnima.

„Očuvanje obitelji je zadnja utvrda zaštite čovjeka. Nova biotehnološka antropologija teži da se stvori novi čovjek. Kao da je ovaj čovjek pogrešan, kao da je arhitekt ovog čovjeka pogriješio. Biopolitika i redefiniranje ljudske naravi vode svršetku shvaćanja čovjeka kakvog pozajnemo“ rekao je dr. Dadić, istaknuvši da autor Mužić „u zaklučku knjige izražava optimizam. Istini prije ili kasnije pripada budućnost. Istinski, novi ljudski svijet jača i prolazi kroz porođajne muke, postajući sve više svjestan da je rođenje blizu.“

Događaj su organizirali Zadarska nadbiskupija i Teološko-katehetski odjel Sveučilišta u Zadru u sklopu manifestacije ‘Krševanovi dani kršćanske kulture’.

ZADAR: POSLJEDNJI ISPRAĆAJ S. MARIJE BENEDIKTE ASJE PERINČIĆ

Posljednji ispraćaj s. Marije Benedikte Asje Perinčić u četvrtak 1. prosinca, koludrice ženskog benediktinskog samostana sv. Marije u Zadru, po zapisanim mislima preminule benediktinke koje su brojni na sprovodu imali prigodu čuti, bila je istinska kateheza o predanom služenju Gospodinu, uzornom redovničkom životu, primjer kako se iza jednostavnosti u nastupu redovnice krije iznimno dubok odnos s Bogom. Na početku mise zadušnice koju je u crkvi sv. Marije predvodio o. Jozo Milanović, OSB, opatica zadarskog samostana Anastazija Čizmin predstavila je život s. Benedikte.

Na sprovodnom obredu na Gradskom groblju koji je predvodio zadarski katedralni župnik Josip Radojica Pinčić, gdje je pokopana u grobniči benediktinki, Pinčić je o s. Benedikti govorio temeljem i njenih zapisa u dnevniku kojeg je vodila. Uz opaticu Čizmin, s. Benedikta je zbog rada s generacijama djece, svoje poletne naravi i činjenice da je gradsko dijete, bila najpoznatija zadarska benediktinka, rodom iz poznate košarkaške obitelji Perinčić, radosna, vedra, vitalna, okretnog i zaigranog duha. Geslo njenog poziva bila je misao iz Lukinog evanđelja, „Marija je izabrala najbolji dio koji joj se neće oduzeti“.

S. Benedikta je nakon teške bolesti preminula u došašcu, u ponedjeljak 28. studenog u 66. godini života i 46. godini monaškog posvećenja, a upravo je na drugu nedjelju Došašća, 7. prosinca 1975. g., položila vječne zavjete. U spomen na svoju 24. godišnjicu polaganja vječnih zavjeta, 1999. g. je zapisala: „Nakon što me Bog zamilovao još u majčinoj utrobi i urezao moje ime u dlanove svoje, pozvao me da ostavim oca, majku, braću, sestru, kuću, imanje, rod i porod i da idem za njim. Željela sam mu uzvratiti svojim ‘Da’ i po zavjetima mu izreći da ga ljubim svim srcem, svom dušom, svom snagom i svim duhom svojim. Cijelom svojom osobom i čitavim svojim životom. Taj se prinos cijelog mog bića dogodio uoči svetkovine Bezgrešnog začeća BDM.“

U samostanu, zatvorena za svijet a otvorena Bogu, u molitvi, osami, na brdu, na križnom putu, ovisna u svemu o Ocu, pod plaštem i okriljem njegove i naše Majke. Izabirući da ga slijedim u Svetoj Mariji koja se nalazi u srcu grada Zadra, željela sam biti kanal Božje ljubavi za sve žitelje ovog grada, ovog naroda, ove države i cijelog svijeta. Biti poput Mojsija – uzdignuti ruke znajući vrijednost molitve i življenja na slavu i hvalu Imena njegova. Svjesna sam da je to borba do posljednjeg daha. Za tu i takvu borbu Bog naoružava moje ruke. Poteškoće u življenu nisu prepreka između Boga i nas, nego su one siguran put k njemu. Svako jutro, poput Židova, naglas izgovorim prvu riječ Modehani, što znači 'Hvala ti Bože što si mi vratio dušu iz sna'. Daj mi snage i svoju milost da ovaj dan proživim tebi na slavu. Sve je milost. Sve je njegov dar".

S. Benedikta je rođena u Zadru 4. srpnja 1951. g. od oca Šime i majke Marice rođ. Čizmin iz Sutomišćice, kao drugo od četvero djece. Sakrament krštenja primila je od don Rika Finke 5. kolovoza 1951. g. u župi sv. Ivana na Relji u Zadru. Djedinjstvo je provela u kući djeda Luke na Stanovima, s velikim vrtom i mnogim domaćim životinjama, u igri i veselju s braćom Darijom, Čedomirom i sestrom Sonjom. Prvu svetu pričest primila je od župnika fra Stanka Turčića 19. lipnja 1960. g. u župi sv. Ivana, a 18. lipnja 1961. g. krizma ju je zadarski nadbiskup Mate Garković.

S obitelji je išla na hodočašća Gospi Maslinskoj na Belafužu i Gospi od Zečeva u Nin. Kao mala misionarka išla je po svom predjelu Stanovi gdje je živjela od kuće do kuće, za pobožnost

prvih devet petaka. Rekla je tada Isusu 'Uzmi mene meni i daj mi sebe'. Okupila je za to desetak dječaka i djevojčica. U blizini njihove kuće na Stanovima bila je kapelica. Kroz prozor bi ušla u nju kriomice, jer župljani još nisu imali ključa, i tu se molila, s prijateljicom molila krunicu i križni put, pjevala. Voljela je biti u tišini kapele, nekad je i svirala harmonij. Na misu u crkvu sv. Ivana na Relji u 6 sati ujutro išla je i po kiši i po ledu, bez prekida. Često je prije i poslije nastave u Arbanasima gdje je pohađala školu pohodila Isusa u crkvi Gospe Loretske. Kroz četiri godine svaki dan je molila molitvu za sretan izbor zvanja koju je našla u molitveniku.

Na odlazak s. Benedikte u samostan djelovalo je ulazak opatice Anastazije Čizmin, njene tete. Čitajući taj njen zapis na ispraćaju, opatica Čizmin je ganuto plakala: „Kad je moja teta Senija otišla u samostan i u meni se rodila želja: I ja će biti časna! Imala sam 11 godina. S rodicom Ksenijom Perinović (benediktinkom u Pagu) po putu sam molila krunicu. Često sam s njom nakon nastave ili prije, otišla u sv. Ivana kod kapelana da nas pričesti ili da nam riješi matematički zadatak. Kapelan nas je okupljao i dao nam zaduženje, čistiti i kititi kapelicu Gospe Fatimske na Stanovima“.

S svojih 16 godina ušla je u samostan 3. rujna 1967. g. Monaški habit obukla je i započela novicijat 11. svibnja 1970. g. i dobila monaško ime Marija Benedikta kojim se uvek ponosila i utjecala. Prve zavjete položila je na svetkovinu sv. Benedikta 11. srpnja 1971. g. Uzor su joj bile učiteljice u školi, divila se njihovom kontaktu s učenicima te je i sama željela biti učiteljica. Na poticaj zadarskog nadbiskupa Marijana Oblaka završila je Učiteljsku akademiju jer je mons. Oblak predvidio da će u Stalnu izložbu crkvene umjetnosti koju vode benediktinke dolaziti i školska djeca te je potrebno imati i osobu pedagoške naobrazbe koja će najmlađima predstavljati sakralno blago. To je radila s puno elana na svoje i zadovoljstvo posjetitelja.

Bene, kako su je od milja zvali, razvijala je i umnožila svoje brojne talente. O. Leon Šipek, kapelan župe sv. Ivana na Relji, utjecao je na nju da počne svirati. To su korijeni njenog glaz-

benog obrazovanja. Bila je orguljašica u samostanskoj crkvi sv. Marije i učiteljica sviranja u Osnovnoj glazbenoj školi sv. Benedikta. Prije nego se otvorila ta škola, dvadeset godina u samostanu djecu je privatno poučavala glazbi i sviranju klavira. Svirala je još i violinu i harmoniku.

Zahvaljivala je Bogu za svakog učenika. U njoj sobi s klavirom djeca su se osjećala kao kod kuće. Djeca su je jako voljela i ona njih. Pratila ih je i radovala se svakom njihovom uspjehu, i kasnije kao odraslih u glazbenoj i drugim profesijama. Jednom prigodom su joj djeca u vrtiću stavila na glavu mornarsku kapu, pa su je sad nakon njenog preminuća uz tu sliku ispratili riječima 'Zbogom kapetane'. Uspjeshno, savjesno i odgovorno poučavala je djecu do Uskrsa 2016. g. Toliko je voljela rad s djecom i bila požrtvovna, da je predavala u školi dok god je mogla, i između terapija koje je primala i liječničkih pregleda.

„Unosila je sebe u sviranje i pjevanje liturgijskih i koralnih napjeva sa svojom zajednicom i primjenjivala je sve pouke sv. Benedikta s obzirom na liturgiju, pjevanje, recitiranje i disciplinu u korskim molitvama. Sv. Benedikt poučava da se u molitvi vladamo tako da se naš duh slaže s našim glasom i da pjevamo mudro te da ne smetnemo s uma da pred licem anđela pjevamo Gospodinu koji mu prenose naše molitve i hvale. Čeznemo nastaviti hvalu Božju pred svim nebesnicima pjevajući Gospodinu Svet, svet, svet“ rekla je opatica Čizmin.

Jako je voljela prirodu, cvijeće i more. S. Benedikta je slavila Boga i prepoznavala ga u prirodi. Osobito je voljela izlaske i zalaske sunca, pogled s njenih Stanova na zadarski kanal.

Jednom je pročitala rečenicu s potpisom Isus: „To sam ja, koji vas želim pozdrviti prije spašanja. Ali rijetki me prepoznaju“, pa je napisala: „Tada sam shvatila da sam ga prepoznala i prepustila se milovanju njegovom ljepotom“. U svom dnevniku se sjeća učiteljice Danice Pedišić koja je lijepo crtala na ploči s bojama. „Meni je uvijek bilo žao kad se to moralo brisati. Uživala sam u skladu boja, cvjetova, ptičica. Htjela sam zauvijek sačuvati te prekrasne šarene cvjetove, ptičice, grane, potočić. Maštala sam da će i ja jednog dana biti učiteljica i tako crtati. Crtala sam za neku župu zavjese s anđelima za tabernakul. Uživala sam kako su anđeli uspjeli. Nacrtala sam i sv. Leopolda Mandića za crkvu sv. Frane“.

Među svećima, uz svoga sv. Benedikta i Skolastiku, osobito je voljela sv. Malu Tereziju i sv. Leopolda Bogdana Mandića. Bavila se fotografijom, njene slike su bogata samostanska riznica i protagonist je dokumentarnog filma 'Pogled s prozora' Luke Marottija o životu zadarskih benediktinki. Bavila se filatelijom i ostvarila je brojne kontakte s drugim filatelistima.

Krasila ju je strpljivost koja je do izražaja došla i kad je strpljivo i precizno krasopisom ispisivala brojne pergamene. Izradila je brojne rukotvorine, krunice. Na dar Ivanu Pavlu II. na nacionalnom hodočašću u Rim 2003. g. izradila je lik Gospe Maslinske i papi je napisala čestitku na pergameni. Napisala je mnoge povelje za posvete crkvi u Zadarskoj nadbiskupiji. Bila je strpljiva i u bolesti. Kad su joj sestre rekle da se sve medicinsko osoblje u Zadru i zagrebu koje je pratilo zadnjih sedam mjeseci bolesti divljenoj strpljivosti, s. Benedikta je odgovorila: „Blago njima kad se imaju čemu diviti. Bog je jedini kojemu se treba diviti“.

Iz svoje bolesničke postelje je rekla „Svima je nama cilj život u Bogu“. „Desetak dana prije smrti rekla je 'Jedva čekam vidjeti papu i mamu i nećaka Marka' rekla je opatica Čizmin, istkanuvši da je prikazanje Marije Benedikte bilo iskreno i potpuno.

Inzistirala je da se predviđena proslava 950. godišnjice spomena sv. Marije ovog listopada

održi prema planu: „Ako mi se pogorša stanje, ako i umrem, nemojte ništa preskočiti u organizaciji proslave. Neka se sve odvija kako je predviđeno“. Umrla je točno mjesec dana nakon te velike jubilejske proslave. S. Benedikta je voljela i često je pjevala zaziv ‘Dođi, Gospodine, Maranatha. Dođi Gospodine Isuse’. „To činim i sada“, rekla je i u bolnici i tiho ga otpjevala sa svojim sestrama iz bolesničkog kreveta. Umrla je u vremenu došašća, kad Crkva na osobit način pjeva ‘Maranatha, dođi Gospodine Isuse’.

U kolovozu 2015. g. s. Benedikta koludricama je na razglednici napisala: „Kad umrem, nemojte žalovati ni plakati. Okupite se i radujte se! Napravite ‘banket’ u slavlju života kojega sam provela s vama i kojega mi je darovao Gospodin. Veseli i radosni budite! Hvala!“.

S. Benedikta je izrazila želju da na misi M. Skolatika čita Pavlov Hvalospjev ljubavi, kojeg je u cijelosti i ispisala na pergameni, M. Danijela da pjeva ‘Dođi Gospodine, Maranatha’ i da se proglaši Lukino evanđelje o malenima. Na prikazanju da sve sestre zajedno pjevaju ‘Primime Gospodine kao obnovu zavjeta’.

„Okrijepljena svetim sakramentima, njena duša se vratila u nebesku domovinu gdje će se susresti s Kristom zaručnikom na vječnoj gozbi“ zaključila je opatica Čizmin.

Tragom Isusovog usklika ‘Slavim te Oče, gospodaru neba i zemlje, što si ovo sakrio od mudrih i umnih, a objavio malenima’, u propovijedi je o. Jozo Milanović rekao da je naš život slaviti oca nebeskog, kako kaže i sv. Benedikt. To je i geslo benediktinaca, Da se u svemu slavi Bog. „U svemu slavimo Boga. Od tog slavlja nije izuzeta ni smrt, ni bolovanje, ni križevi u

životu koje nosimo. Uz križ stoji uskrsna svijetica, znak Krista uskrsloga. Podsjeća nas da vjerujemo da nakon smrti slijedi uskrslo slavlje.

Sv. Benedikt kaže da je monaški život traženje Boga. Pripjevni psalam kaže ‘Lice tvoje, Gospodine ja tražim’. Gospodin se u našem životu skriva i gdje ga ne bismo očekivali. Skriva se u našim mukama, kod onih za koje bismo pomislili da nemaju veze s njim. Sakrio se na golgoti među razbojniku, među bolesne, potrebne, siromašne. Kao djeca Božja trebali bismo slaviti Oca na nebesima koji se o nama brine“ rekao je o. Jozo. U sjećanju na krasopis s. Benedikte kojim je na pergamenama puno toga ispisala, o. Jozo je rekao da „Gospodinova ruka u našem životu uvijek nešto lijepo piše. Njegov rukopis je uvijek krasopis“.

U osvrtu na ‘Amen’ kojeg je s. Benedikta ispisala na kraju brojnih pergameni, a Amen je izričala i na molitve sestara iz bolesničkog kreveta, o. Jozo je rekao da Amen znači naš život ovdje na zemlji, reći Bogu ‘Da’ kao što je Isus rekao.

„Poslije Amen ostaje najljepša riječ koja će nas pratiti kroz svu vječnost, Aleluja. Molimo da s. Benedikti, nakon Amena kojeg je potpisala u ovom životu na zemlji, Gospodin doda svoj vječni Aleluja“ zaključio je o. Jozo u propovijedi.

S. Benedikta je bila uvijek radina, aktivna, stvaralačka, umjetnička, nesputana duša. „Ipak, bila je pozvana na život u čijem je središtu red, disciplina i odvojenost od svijeta. Bene je uspjela pomiriti te suprotnosti na svoj, originalan način, donoseći svima koji su je susretali dašak slobode i Neba“ kaže Maja Kolega, nećakinja s. Benedikte, u sjećanju na svoju rođakinju i zaključuje:

„Bila je duša koja nikad nije imala mira. Činilo se kao da nije čvrsto vezana uz ovaj naš materijalni svijet, kao da bi mogla u svakom času odletjeti u prostranstva iz kojih je došla.

Sad se njena duša odvojila od svega materijalnog i vratila u svoj nebeski dom, gdje će zauvijek biti slobodna i razigrana kao što je to bila i za vrijeme svog ovozemaljskog života“.

SVEĆENIČKA REKOLEKCIJA – “ZAVJERA PROTIV SVIJETA” – PREDAVANJE DR. DON JOSIPA MUŽIĆA

„Ugrožavanje života dobiva ogromne dimenziјe. Posebno zabrinjava što se radi o programiranim prijetnjama na znanstveni i sistematski način. Nalazimo se pred objektivnom zavjerom protiv života u koju su uključene i međunarodne ustanove. Posebnost te zavjere je da se njeni nositelji drže tako jakima da nastupaju javno, ne tajno, institucionalizirajući svoje djelovanje kroz strukture grijeha“. Te upozoravajuće misli sv. Ivana Pavla II. koje je papa zapisao u svojoj enciklici ‘Evangelije života’, na svećeničkoj rekolekciji u dvorani sjemeništa ‘Zmajević’ u Zadru u srijedu 30. studenog bile su polazište u stručnom izlaganju dr. don Josipa Mužića pod nazivom ‘Zavjera protiv života’. Dr. Mužić, pročelnik katedre Filozofije na KBF-u u Splitu, podsjetio je da je sv. Ivan Pavao II. vladajući svjetonazor suvremenog čovjeka protivan životu nazvao kulturom smrti. Pritom je upozorio da je u pitanju savjest svake osobe i društva koji snose odgovornost za toleriranje ponašanja protivnog životu, „nastoeći stvoriti i učvrstiti prave ‘strukture grijeha’ protiv života. „Pojedinačna i društvena moralna savjest danas je podložna velikoj i smrtnoj opasnosti pomutnje između dobra i zla u odnosu na osnovno pravo na život. Zato je nužno potrebno poraditi na istinitoj informaciji i formaciji. Potrebno je omogućiti da sazori snažan kritički osjećaj, sposoban otkriti istinske vrednote i iskonske potrebe“ podsjetio je na Wojtiline riječi dr. Mužić, istaknuvši da ne treba podcjenjivati dramatičnost situacije u kojoj se nalazimo, kampanju širenja kontracepcije, sterilizacije i pobačaja. Sv. Ivan Pavao II. je rekao da se nalazimo usred golemog i dramatičnog sukoba između zla i dobra, između smrti i života te da smo „svi uključeni i svi smo sudionici s neizbjježnom odgovornošću da se bezuvjetno odlučimo u korist života“.

Umirovljeni papa Benedikt XVI. postojeće društveno stanje nazvao je diktaturom relativizma. „Mi smo se jedva oslobođili komunističkog totalitarizma, da bismo sada upali u ovaj takozvani demokratski koji je neusporedi-

vo gori“ istaknuo je dr. Mužić. Govoreći o interesnoj globalizaciji elita, dr. Mužić je rekao da „zapadne elite sebe drže izabranima da i drugima planiraju život“. Globalno se događa proces rasta ekonomskog nejednakosti, povećava se razliku između bogatih i siromašnih. Od 2003. do 2013. g. u svijetu je broj ultrabogatih porastao za 59%, sa 105,641 na 167,669. Bogataši smatraju da postoji jedno zajedništvo interesa među svim bogatašima cijelog svijeta i da jedino zajedno mogu sačuvati stečene privilegije. S eventualnom ali potrebnom pravednom raspodjelom dobara, siromasi su najveća prijetnja njihovoj sigurnosti i zato treba držati pod kontrolom njihov razvoj, osobito demografski. Pozivajući se na relevantne izvore iz literature i citirajući razne autore, dr. Mužić je iznio niz brojčanih pokazatelja u prilog ujedinjenja svijeta u jednu cjelinu, poznatu pod nazivom novi svjetski poredak, u kojem bi svi živjeli u skladu s nazorima zapadne elite. God. 2012., 85 najbogatijih ljudi svijeta raspolagali su imovinom koliko i tri milijarde siromašnih, odnosno skoro pola čovječanstva. God. 1998. troje najbogatijih ljudi u svijetu imalo je više imovine nego sve najmanje razvijene zemlje zajedno, sa svojih 600 milijuna stanovnika. Broj milionara u svijetu je u 2012. g. porastao za 1,8 milijun, od čega najveći dio otpada na SAD, 1,7 milijun.

„Nakon finansijske krize u SAD-u, 1 % najbogatijih je odnio 95% profita od ekonomskog rasta, dok je 90% običnih američkih građana postalo još siromašnije. God. 2009., nakon izbijanja finansijske krize, milijarderi su više nego udvostručili svoje bogatstvo, s 3,1 bilijun na 6,5 bilijuna dolara. To nadmašuje BDP svake države u svijetu, osim SAD-a i Kine. Iz toga je

vidljivo da su oni po opsegu kapitala kojim raspolazu treća ekonomска sila svijeta. Po ogromnom utjecaju koji imaju preko medija u svom vlasništvu i preko političara upućenih na njih, često i ovisnih o njima, pitanje je vremena kad će tražiti da imaju globalnu vlast“ upozorio je dr. Mužić pozivajući se na stručne i znanstvene izvore. „Za to vrijeme, samo u SAD-u deset milijuna ljudi je ostalo bez posla, dva milijuna bez doma a broj korisnika kupona za hranu je porastao za osam milijuna, 70%. Iako svijet postaje sve bogatiji, prema statistikama UN-a, više od 2,2 milijarde ljudi su izloženi siromaštvo. Globalno, 22% stanovništva, odnosno 1,2 milijarde živi ispod praga siromaštva s manje od 1,25 dolara na dan. God. 2012., 842 milijuna ljudi ili 12% svjetskog stanovništva je patilo od kronične gladi“ rekao je dr. Mužić, istaknuvši da „globalni proces raslojavanja društva u kojem raste bogatstvo sve manjeg broja ljudi na račun progresivnog osiromašenja ogromne većine čovječanstva, odgovara izvornoj antideografskoj politici“.

Predavač je upozorio da transnacionalne megakorporacije sada imaju veću ekonomsku moć od mnogih država u svijetu, dotle da je iznos njihove prodaje veći od BDP-a mnogih razvijenih zemalja. „Novija studija troje švicarskih znanstvenika teoretičara sustava pokazala je da globalnu ekonomiju kontrolira mreža korporacija, uglavnom banaka. Mala skupina ljudi tako ima ogromnu ekonomsku moć nad cijelim svijetom i u mogućnosti su određivati njegovu sudbinu“ rekao je dr. Mužić. Pozvao se na autora Johna Perkinsa kako „tim imperijem rukovodi grupa osoba koji kolektivno djeluju kao jedan vladar. Upravljuju našim najvećim korporacijama i preko njih s našom vladom. Od trenutka kad financiraju izborne kampanje i medije, kontroliraju izabrane političare i informacije koje primamo. Nisu podložni narodnoj volji i njihov mandat nije ograničen zakonom. Suprotno našim idealima, taj imperij se zasniva na pohlepi, tajnovitosti i pretjeranom materijalizmu“. Dr. Mužić je istaknuo i misao Stéphanea Hessela, francuskog židova i diplomata koji je sudjelovao u izradi Opće deklaracije o pravima čovjeka. On je u svojoj brošuri koja je doživjela svjetski uspjeh rekao da „moć

novca nikad nije bila ovako velika, drska, sebična, sa svojim vlastitim slugama čak i u najvišim sferama države. Jaz između najsiromašnjih i najbogatijih nikada nije bio tako velik, a utrka za novcem i suparništvo nikad toliko ohrabrivani.“ Hessel poziva na izlazak iz ravnodušnosti i pobunu: „Odgovorni političari, ekonomisti, intelektualci i cjelokupno društvo ne trebaju odustati niti se dati impresionirati međunarodnom diktaturom finansijskih tržišta koja prijeti miru i demokraciji.“

Dr. Mužić je podsjetio na misao Chestertona da je „materijalistički individualizam degradirao čovjeka na oruđe, da bi potom njime manipulirao u korist bogataša“. „Elite tako dobro štite vlastite interese, da su formirali jednu povlaštenu klasu koja stalno drži moć u svojim rukama. Istraživanje provedeno u Engleskoj o socijalnoj mobilnosti od 1170. do 2012. g. pokazalo je da je 1% njihove elite svih tih stoljeća, unatoč svih društvenih i političkih promjena, ostao vrh engleskog društva“ rekao je dr. Mužić. Govorio je i o pozadinskom djelovanju masonerije čiji je krajnji cilj, prema njihovom znanstveniku W. L. Wilmshurstu, „evolucija čovjeka u superčovjeka, ubrzanje duhovne evolucije onih koji teže usavršiti svoju vlastitu prirodu i preobraziti je kako bi postigli kvalitete slične Bogu“. „Masoni shvaćaju kao svoje poslanje i dužnost rad na pobožanstvenjenju čovjeka. Pri tome se ne zaustavljaju samo na pojedincima, nego gledaju i čovječanstvo u cjelinu. Masonerija ne priznaje Božju objavu na kojoj počiva judeo-kršćanstvo. Onda ni čovjek nije stvoren na sliku Božju nego, kao i u starom poganstvu, bog je slika čovjeka“ upozorio je dr. Mužić. Istaknuo je da je velika uloga masoneri-

je, iz ideološko-ezoterijskih pobuda, u progresivnom uvođenju protunatalitetne politike, u prilog čemu je naveo konkretnе protagoniste i njihove izjave.

Prema Pierre Simonu, „preobrazba se događa u temeljima, jer institucionalizirano reguliranje poroda vodi do promjene morala, a novo shvaćanje seksualnosti vodi do stvaranja novog etičkog kodeksa. S pilulom se raspolaže normalnim seksualnim životom bez prokreacije. S umjetnom oplodnjom prokreacija će se odvijati bez spolnog čina. Odatle se izravno događa preobrazba obitelji ili uspostava nove sheme obitelji. Seksualnost će biti razdvojena od prokreacije, a prokreacija od očinstva. Cijelo shvaćanje obitelji ovdje pada: otac nije više roditelj, nego onaj koji odgaja dijete. Tada ćemo se približiti polineziskom modelu obitelji gdje je obitelj proširena, slobodna od krvnih veza. Djeca cirkuliraju među više ‘očeva’ i ništa ne sili njihovog roditelja da ih odgaja“ rekao je dr. Mužić, dodavši da će „sreća biti bez Marxa i bez Isusa. Brak će postati društvena udobnost. Tako će se u konačnici stvoriti nova ljudska priroda i novo shvaćanje života. Otkrit ćemo tako da su priroda, život, više nego ikad, ljudski proizvod“ sabrao je glavne poruke tog protunaravnog nastojanja dr. Mužić. Istaknuo je i da društvo preuzima ključnu ulogu. „Sada društvo nadilazi transcendenciju. Sviest se rađa iz njegovog kolektivnog bića. Na koncu ono postaje glavni arbitar svega. Ljudi će se uputiti istim putem, osvijetljenim samo jednom transcendencijom: društvenom transcendencijom“ pozvao se dr. Mužić na citate deklariranih masona, čije djelovanje pokazuje kako jedna dobro organizirana manjina, pomognuta tajnošću, može mijenjati moral i društveni život većine. „Jedna talijanska poslovica kaže, ‘Nema goreg slijepca od onog koji ne želi vidjeti’. Takvih na žalost ima i među svećenicima na Zapadu kada se u stanju kolektivnog otpada od vjere i dalje zanosimo nekim lažnim optimizmom, a neprincipijelnost i trule kompromise ispričavamo ljubavlju“ zaključio je dr. Mužić u svom izlaganju.

ZADAR: OBRED PALJENJA DRUGE ADVENTSKE SVIJEĆE U SVETIŠTU SV. ŠIME

„Došašće i Božić nisu neka idila. To je vrijeme koje želi suočiti s radikalnim zahtjevima riječi Boga koji je postao čovjekom za naše spasenje i koji će doći suditi naš život“ poručio je mons. Josip Lenkić, upravitelj svetišta i župnik sv. Šime u Zadru u homiliji obreda paljenja druge adventske svijeće u subotu 3. prosinca u crkvi sv. Šime u Zadru. Svijeću je upalila prof. dr. Dijana Vican, rektorica Sveučilišta u Zadru. U obredu su sudjelovali i župljani gradskih župa Relja, Stanovi i Bili brig, a za harmonijem je svirala s. Olga Mirčeta.

Tragom navještaja o Ivanu Krstitelju koji živi u pustinji, u kraju bez zelenila, vode, pritisnut žegom, pod udarcima vjetra, zaogrnut devinom dlakom, hrani se skakavcima i divljim medom, mons. Lenkić je rekao da se čini kako po tome sv. Ivan nije suvremen, ne odgovara današnjem shvaćanju. „Ni njegovo propovijedanje ne čini nam se u duhu današnjeg vremena. Poziva nas na obraćenje i pokoru. Čim spomenemo riječ pokora, prebacujemo taj pojam u prošlost. Današnji čovjek izbrisao je tu riječ iz svog rječnika, ne želi je više čuti“ rekao je mons. Lenkić, istakнуvši da Ivanov poziv ‘Obratite se, približilo se kraljevstvo Božje’ dopire i do nas i upućen je i nama u pustinji našeg vremena u 21. st.

„Nije dovoljno izgrađivati i uljepšavati gradove i sela. Puno je potrebnije izgrađivati vijadukte nad provalijama grijeha i mržnje. Spojiti mostovima ljubavi razdvojena ljudska srca. Neka nestane blatnih staza prevrtljivosti i nestalno-

sti. Napravimo čiste i čvrste staze od nepokolebljivog poštenja i nepopustljive odlučnosti. To je naš beton na životnim stazama“ poručio je mons. Lenkić. Ususret Božiću treba pročistiti dušu obraćenjem.

„Očistimo dušu od grijeha koji su možda pustili duboko korijenje, od mržnje koja zaleduje srce, da bi jače zakucalo prema bratu čovjeku“ potaknuo je don Josip, upozorivši da se nalazimo u pustinji modernog života gdje ne postoji zakon Kristove ljubavi nego zaborav Božjih pitanja Adame, gdje si? Kajine, zašto si ljut? Kajine, gdje ti je brat Abel? „Koliko će kroz ovo vrijeme došašća, dok Ivan poziva na obraćenje, pasti ljudskih života? Koliko će se proliti bratske krvi? Zato jer se zatvaraju oči Ivanovom pozivu ‘Obratite se, približilo se kraljevstvo Božje’. Mora se ugasiti vatra oružja, a upaliti baklja ljubavi. Davno je Marin Držić rekao, ‘Rat je poguba ljudske naravi’“ istaknuo je mons. Lenkić, upozorivši da je čovječanstvo doseglo točku opasnosti vlastitog samouništva. Nedostaju odgovornost za zajednički dom i vrijednosti za međusobno zbližavanje.

„Mir je upitan, pored razvoja tehnologije i znanstvenih spoznaja nasilje nije nestalo, a kultura duha prolazi krizu“ upozorio je don Josip. Potaknuo je na preispitivanje svađamo li se, preziremo, osuđujemo, ogovaramo, psujemo, ne znamo oprati. Jesmo li nepodnošljivi za druge, gledamo li sve s negativne strane, znamo li što se u misi događa. Slušamo li Božju Riječ, nastojimo li da ulazi u naš život i da ga mijenja.

„Došašće je i vrijeme u kojem se trebamo intenzivnije pripremati za Isusov drugi dolazak na kraju svijeta ili za susret s Bogom na kraju našeg životnog puta. Svatko od nas treba nastojati oko svog obraćenja. Svaki dan trebamo započinjati iznova“ potaknuo je mons. Lenkić, dodavši da je duša čovjeka poput vrta u kojem rastu korisni i dobri plodovi i korov kojeg treba odstranjavati.

„Neprestano trebamo raditi na sebi. Oplemenjivati i umnožavati što je dobro i iskorjenjivati zlo. To nije posao za samo neko vrijeme, nego to treba ciniti kroz cijeli život“ istaknuo je propovjednik. Trebamo postati svjesniji svog dostojanstva i kršćanskog poziva djece Božje.

„Ako smo po krštenju postali Božji sinovi i kćeri, tako trebamo i živjeti. Ne govorimo da smo kršćani, ako ne živimo kršćanski. Kao što je sv. Ivan Krstitelj rekao ‘Ne recite u sebi, imamo oca Abrahama’. Ne bismo mogli reći da nam je Bog Otac, ako ne živimo kao djeca Božja“ rekao je mons. Lenkić, poručivši da je Ivanov poziv itekako suvremen i zadire u srž modernog života. Nakon obreda sudionici su tradicionalno pozvani na čaj i fritule u obližnju konobu Skoblar, najstariju konobu u gradu, čiji vlasnik Bruno Skoblar velikodušno svake godine nakon obreda subotom počasti sve koji sudjeluju u njemu slasticama i napitcima.

ZADAR: MEĐUNARODNI DAN VOLONTERA U PUČKOJ KUHINJI CARITASA

Međunarodni dan volontera obilježen je ponedjeljak 5. prosinca u Pučkoj kuhinji sv. Vinko Paulski u Zadru. Uz djelatnike caritasa Zadarske nadbiskupije, dijeleći obroke korisnicima volontirali su zadarski župan Stipe Zrilić, Bernard Maruna, pročelnik Odjela za zdravstvo i socijalnu skrb Grada Zadra, čije institucije novčano pomažu rad Pučke kuhinje, Josip Vidov, voditelj Volonterskog centra Zadar s kojim caritas surađuje promičući socijalnu osjetljivost za potrebne u podršci caritasovih programa. Dnevno u Zadru podijele 300 obroka, a u Pučkoj kuhinji u Benkovcu još sto. „Došašće je vrijeme dobrih djela, darivanja i odricanja, na što smo pozvani inače kroz cijelu godinu. Caritas će širiti projekt obrade poljoprivrednog dobra

IZ ŽIVOTA ZADARSKE CRKVE

s beskućnicima na Bokanjcu na veću površinu, ići s kulturama potrebnima za Pučku kuhinju: krumpir, blitva, špinat i ostalo povrće“ rekao je don Ivica Jurišić, ravnatelj zadarskog caritasa. „Svake godine sam tu kad možemo promovirati aktivnosti usmjerene da se pomogne onima kojima je pomoć potrebna. Koliko god bili razvijeno društvo, uvjek ostaju ljudi kojima je potrebna pomoć drugih. Trebamo to raditi ne samo u blagdansko vrijeme, nego inače. Zadarska županija nastoji pomoći karitativni i socijalni sustav kako ne bi bilo gladnih u našoj županiji i gradu“ rekao je župan Zrilić, istaknuvši da to rade zbog promicanja volontiranja, da se što više ljudi uključi u pomaganje drugima.

Volonterski centar Zadar za predano volontiranje i ove je godine priznajima 'Volonterska ruka' nagradio pojedince i ustanove. Centar prepoznaje marljive volontere i u crkvenom životu, pa su priznanja prije dvije godine dodijelili framašici Ivani Vinac, pomoćnici u vrtiću dječaku s autizmom, sudionici u brojnim akcijama koja volontira u sklopu FRAMA-e i s. Riti Marzić, školskoj sestri franjevki iz samostana u Arbanasima. Rad caritasa na Dan volontera pohvalio je hrvatski branitelj Ladislav Plentaj, rodom iz Baranje, koji u Zadru živi 22 godine. Kad je u Slavoniji bilo potpisano primirje, otišao je pomoći suborcima u Dalmaciju. Taj prednik Termita više puta je ranjavan i ima invaliditet. U Pučku kuhinju dolazi treću godinu.

„Dužničko ropstvo nas je dovelo do toga da možemo birati hoćemo li platiti režije, pa nemamo za hranu ili ćemo kupiti hranu pa nećemo imati za režije i izaći vani. Svi koji smo tu nismo tu svojom voljom, nego smo prisiljeni na to. Tužno je što je tako, ali ima i osmijeha. Mi smo

velika obitelj i svi smo zahvalni djelatnicima caritasa. Tu primaju pomoć i ljudi koji nisu katolici i Hrvati. Svi se jednak poštujemo“ rekao je Plentaj. U početku mu je bilo ponižavajuće doći u Pučku kuhinju. „Kad smo 1991. krenuli u rat, nismo računali da ćemo dobiti kao neke privilegije, kako kažu. Znali smo da možemo biti ranjeni ili umrijeti, ali da ćemo dospijeti u dužničko ropstvo i hraniti se u pučkoj kuhinji, o tome nam nije nitko govorio. Unatoč svemu, imamo osmijeh, dolazi Božić. Naš spasitelj Isus Krist dao je život za sve nas. Nikad nisam izgubio vjeru. Isus Krist mi je na prvom mjestu. On je ispred mene, moje svjetlo, moja vodilja. Da njega nema, ne bih imao ni ovo. Hvala mu na ovome što imam“ rekao je Plentaj. Otac je troje djece. Supruga ih je napustila, a on kao samohrani roditelj živi sa 17-godišnjim sinom. „Hrana u pučkoj kuhinji je prvaklasna, jako kvalitetna, imamo voća, mlijecnih proizvoda. Osoblje kuhinje su naše sestre i majke. Imam osjećaj da me tu vole, da tu pripadam, pa mi olakšavaju traumu što moram dolaziti u pučku kuhinju. Ne pada mi teško jer vidim osmijeh, ljubaznost, kršćansku ljubav i ljudsku toplinu. Da nije tako, teže bi mi bilo dolaziti“ rekao je Plentaj i svima poželio sretan Božić i Novu godinu.

ZADAR: MONODRAMA ‘BLAŽENA OZANA: BITI S BOGOM DOVOLJNO JE ZA SREĆU’

Monodramu „Blažena Ozana: Biti s Bogom dovoljno je za sreću“ u nedjelju 4. prosinca u katedrali sv. Stošije u Zadru izvela je s. Barbara Bagudić, dominikanska redovnica koja djeluje kao vjeroučiteljica u OŠ u Gružu u Dubrovniku. U želji da se široj javnosti približi život bl. Ozane Kotorske, prve blaženice Crkve u Hrvata te puk potakne na molitvu i pohod njenom grobu, s neraspadnutim tijelom blaženice u crkvi sv. Marije u Kotoru, s. Barbara je temeljem Ozaninih životopisa napisala sadržaj kojeg izvodi pred bijelim platnom na kojem je prozor s rešetkama i križ, a pokraj svijeća.

U tekstu je stavila i nekoliko autobiografskih elemenata iz svog života, savjeti da se uda, da može imati bolji život. S. Barbara je u samostanu od 1999. g. Prve zavjete položila je 2002.

g., a vječne 2008. g. Rođena je u Đakovu. U Chicagu je završila tri godine teološkog studija. Vratila se u Split i тамо završila preostale dvije godine. Voli glumiti i čitati živote svetaca. Studirala je zračni promet u Zagrebu i po završetku studija otišla u samostan. „Kad sam ušla u dominikansku crkvu u Kontakovoj ulici u Zagrebu, osjećala sam da je to moja kuća, moj dom. Neobjasnivo. Bila je to posebna milost i posebna atmosfera. Osjećala sam, ‘Tu sam ja doma, to je za mene’“ rekla je s. Barbara.

Iz Ozaninog života uzornim smatra molitvu krunice i obiteljsku molitvu. „Ozana je svakog poticala da moli. To je u ono doba spasilo Kotor, to će i danas spasiti sve nas: zajednička molitva, da se vrati molitva krunice u obitelji. To je najhitnija i najvažnija poruka bl. Ozane Kotorske“ rekla je s. Barbara. Monodramu su pohodili i o. Mihael Mario Tolj, župnik župe sv. Križa u Gružu i zadarski nadbiskup Želimir Pušić. Čestitao je redovnici na dojmljivoj izvedbi i rekao da je lijepo što se monodrama izvodi uz jubilejsku godinu 800 godina dominikanskog reda, a i Zadar ima pečat dominikanske prisutnosti po njihovom osnivanju sveučilišta 1396. g. kao Generalnog učilišta dominikanskog reda.

Nakon predstave prisutni su mogli uzeti letke o bl. Ozani i njene moći uz poticaj s. Barbare da se moli devetnica bl. Ozani. Kotorska biskupija i dominikanci su na blagdan blaženice 27. travnja 2013. g. pokrenuli proces za proglašenje bl. Ozane svetom. U monodrami je prikazano kako su roditelji Ozanu, (kršno ime Katarina Kosić, rođena 25. studenog 1493. u crnogor-

skom selu Relezi podno Lovćena) naučili skromnosti, jednostavnosti i zahvalnosti prema Stvoritelju svih stvari. Voljela je prirodu.

Kao djevojčica je čuvajući ovce imala viđenje Djeteta Isusa i Isusa raspetoga. Nije mogla zaboraviti patnički Isusov pogled pun ljubavi te je rekla „Htjela bih ti dati cijeli svoj život, cijelu sebe“. Njena majka je teško prihvatile njen poziv, no pristala ju je kao 14-godišnju djevojčicu odvesti u Kotor, „da vidi Spasiteljevu sliku“. Kao pomoćnica živjela je sedam godina u uglednoj kotorskoj obitelji suca Aleksandra Buće gdje je bolje upoznala Krista i sakramente. Zavoljela je gospodaricu Marinu koja je služe svaku večer okupljala na molitvu i uputila na ispovijed i pričest. U tu su kuću dolazili i dominikanci. Bila je najsretnija kad bi je gospodari poslali nešto kupiti, jer je tada mogla otići u crkvu i provesti nekoliko trenutaka s Isusom. Siromasima bi nosila hranu u pregači ako bi ostalo od ručka. Tada se dogodilo i čudo. Jednom ju je gospodin Buće pitao kamo ide i da otvori pregaču. „Ja sam u svome srcu zavapila: Isuse, pomozi mi! Na moje i njegovo veliko iznenadenje, kad sam otvorila pregaču, u njoj su bile prekrasne ruže“ kaže s. Barbara u monodrami.

Jedne godine na Veliki petak slušajući propovijed o Isusovoj muci i smrti odlučila se potpuno posvetiti Gospodinu kao njegova zaručnica, zatvorena u sobici. Biskup je dozvolio da se za Ozanu napravi mala sobica u blizini crkve. U katedrali sv. Tripuna nad njom je izmolio Božji blagoslov. Dozvolom kotorskog biskupa, 1514. g. obukla je bijeli habit, dobila ime Ozana i u pratnji procesije od katedrale do crkve nastani-

IZ ŽIVOTA ZADARSKE CRKVE

la se u maloj čeliji pokraj crkve sv. Bartolomeja.

„Kad sam sretna i vesela ušla u tu sobicu, vrata su se zatvorila. Mnogi su plakali. Vidjeli su samo sobicu u koju sam se zatvorila i to im je bilo teško razumjeti. A ja sam u toj sobici imala ljestve na kojima sam spavala, križ i dva prozora. Kroz jedan sam gledala Isusa u svetohraništu i pribivala svetoj misi, a kroz drugi sam primala posjete. Moj je život bio za Isusa i za druge. Bila sam sretna. Jela sam vrlo malo, spavala na tvrdom i neudobnom ležaju, molila i trpjela“ prenosi Ozanine riječi s. Barbara.

Nakon sedam godina, odatle se preselila u sličnu sobu kod crkve sv. Pavla gdje je provela život do svoje smrti u 72. godini. Mnogi su dolazili od nje tražiti pomoć, a ona ih je upućivala na Gospodina. „Okrenuli bismo se skupa Isusu u Presvetom oltarskom sakramantu i zajedno molili. I Bog bi učinio čudo. Tako je bilo i kad su k meni došli gradski plemići, svećenstvo i narod jer je bila velika opasnost od Turaka. Rekla sam neka cijeli grad moli krunicu i neka se stave pod zaštitu Bogorodice. Svi smo zajedno molili. Barbarosa i njegovo brodovlje ostavili su naš zaljev. Bili smo slobodni!“ kaže s. Barbara u monodrami, ističući poruku bl. Ozane:

„Mnogo može zajednička molitva. Obitelj koja zajedno moli odolijeva svim napastima. Grad koji zajedno moli biva slobodan od svih neprijatelja. Kad su građani države ujedinjeni u molitvi i ratovi se zaustavljaju. Velika je moć molitve. Zato sam sa svima koji su mi dolazili zajedno molila i svakog sam poticala da sa živom vjerom moli. Bila sam sretna vidjeti potrebne kako žarko mole pored moje sobice i znala sam da Bog uslišava molitve suznih očiju i raskajanih srdaca“. Završetak monodrame podsjeća na često pitanje koje je Ozana sebi postavljala: „O jadna grešnice Ozano! Što ćeš ponijeti pred lice Božje? Što si dobra spremila za vječni život? što si ikada dobra učinila? Božje milosrđe je veliko prema grešnicima i samo s pouzdanjem u njega živjela sam i dovršila svoj život na zemlji. Njegova ljubav i milosrđe može ispuniti svako prazno srce i svaki prazni kovčeg“. Ozana je bila darovana mudrošću, viđenjima i prorokovanjem. Osnovala je samostan dominikanskih trećoredica u Kotoru. Ozana je za života činila čudesa i nakon smrti potvrđena su čudesna uslišanja. Preminula je na glasu svetosti 27. travnja 1565. g. Od 1665. g. Ozana je zaštitnica Kotora i biskupije. Blaženom je proglašena 21. prosinca 1927. g. Proces za odobrenje i potvrdu javnog štovanja bl. Ozane počeo je 1905. g. zaslugom dominikanca, tadašnjeg provincijala o. Andjela Marije Miškova.

Bl. Ozani se u molitvi utječu katolici i pravoslavni. Od Ozanine smrti dosad izvršeno je pet rekognicija, liječničkih pregleda tijela i zamjena redovničke odjeće: 1815., 1856., 1907., 1930. i 2001. g. Utvrđeno je da je tijelo blaženice u cijelosti očuvano i povezano.

Događaj je organiziran u sklopu manifestacije ‘Krševanovi dani kršćanske kulture’ Zadarske nadbiskupije.

ZADAR: PREDSTAVLJENA KNJIGA „BENEDIKT XVI. – POSLJEDNJI RAZGOVORI S PETEROM SEEWALDOM“

„Benedikt XVI. – Posljednji razgovori s Peterom Seewaldom“, knjigu razgovora pape emeritusa s novinarom Seewaldom u izdanju Verbuma, u utorak 6. prosinca u dvorani sjeimeništa Zmajević u Zadru predstavili su dr.

Miro Radalj i mr. Petar Balta, direktor i glavni urednik nakladne kuće Verbum te don Jerko Vučeta, župnik Zemunka. Uvodnu riječ uputio je dr. don Elvis Ražov, ravnatelj Visoko teološko-katehetske škole u Zadru. To je zadnja, peta knjiga u nizu knjiga intervjeta započet dok je Joseph Ratzinger bio prefekt Kongregacije za nauk vjere. Tada je dao intervju novinaru Vittoriu Messoriju objavljen u knjizi 'Razgovor o vjeri'. Niz nastavljaju četiri knjige intervjeta Seewalda.

„Ratzinger kao prefekt i kao papa popularizirao je tu vrstu literarne forme, intervjeta. Imao je kratke intervjuje u novinama, zatim u knjigama. Ta vrsta literarnog oblika nije bez opasnosti. Papa mora paziti što govori jer se njegove riječi uzimaju ozbiljno. Zato nije običaj da pape puno govore, a još manje da govore na ovaj način. Ratzinger i kasnije Benedikt XVI. izložio se tom načinu izlaganja“ rekao je dr. Ražov, istaknuvši da je s tim u svezi papa emeritus izrekao distinkciju u predgovoru knjige 'Isus iz Nazareta': „Jamačno nije potrebno posebno naglašavati da ta knjiga nije ni na koji način čin učiteljstva, nego jedino izraz mog osobnog traženja Gospodinovog lica. Stoga je svakom slobodno da mi se usprotivi. Samo moim čitatelja za mrvicu simpatije bez koje nema razumijevanja“.

Taj poziv i dopuštenje iskoristio je kardinal Carlo Maria Martini koji je pohvalio knjigu, a u nekim konkretnim primjedbama rekao kako je vidljivo da je papa tu teolog, a manje egzegeta. „To nam u ovo vrijeme pomaže da razlikujemo papinsku službu od njegove osobe. Odnosno, čin učiteljstva od njegovog osobnog teološkog mišljenja. Jer u posljednje vrijeme vidimo da papa govori u raznim prigodama, u avionu, novinarima. Publika i vjernici svaku riječ uzimaju preozbiljno, ne razlikujući mišljenje teologa pojedinca od čina učiteljstva. Mislim da je ovo što je papa Benedikt XVI. učinio i tako razlikovao bilo providnosno. Da bismo u novije vrijeme bili spremni vidjeti, razlikovati, da ne bismo došli u zabludu što je jedno, a što drugo. Taj niz knjiga intervjeta može nam biti od velike duhovne koristi i da ostanemo čvrsti“ rekao je dr. Ražov.

Premda se za papu emeritusa može reći da je čovjek na zalasku karijere, sve što je dao, njegov intelektualni i vjerski potencijal to opovrgava, rekao je Balta, istaknuvši da je knjiga snažna i znakovita na razini informacije, nezabilazna za onoga tko želi iza kulisa vidjeti povijest Crkve 20. st. „Ratzinger je bio jedan od glavnih protagonisti. U toj knjizi najizravnije,

najotvorenije, s najmanje zadrške, s najviše informacija i njihovog osobnog proživljavanja, progovara o svojoj percepciji i ulozi na Drugom vatikanskom koncilu. Što se dogodilo da je progresivan teolog koji je ušao u Koncil s toliko nade, žara i utjecaja, poslije postao skeptičan, ne u odnosu na Koncil, nego u odnosu na neka tumačenja Koncila i teološke percepcije nakon njega“ rekao je Balta. Papa u knjizi govori o rasjepu između progresizma i tradicionalizma, odnosu Crkve i društva, otvoreno i egzaktno o svojoj ulozi u vrijeme pontifikata, o svojim tihim danima u Majci Crkvi, kako provodi svoj život, o razlozima povlačenja, uspoređuje sebe i papu Franju, njihove karakteristike u smislu osobnosti i pristupa u upravljanju Crkve.

„Postoji stara izreka da se mudrog starca prepoznaje po izlizanom pragu pred njegovim vratima. Stari pustinjaci, mudri starci imali su pred vratima ljude koji su danima čekali kako bi čuli njihovu mudru riječ. Ovdje imamo mudrost i konkretnu duhovnost uvezanu u knjigu“ rekao je Balta, dodavši da se čitajući knjigu ima dojam kao da čitatelj sjedi ili šeta s Benediktom XVI. u vrtu i s njim razgovara. „Dojmljivo je kad papa emeritus govori o sumnjama u vjeri, molitvi, kako se priprema na smrt, kako gleda vlastiti život, budućnost

Crkve. Vidi se u punoj snazi ono što je rekao John Allen, poznati vatikanist, da je uza svu intelektualnu nadarenost koju mu nikad nisu osporavali ni najžešći protivnici, vrlo ponizan i vrlo emotivan“ rekao je Balta, istaknuvši da u knjizi dolazi do izražaja papina neposrednost, emotivnost, lagana doza stida koju pokazuje u mnogim situacijama. Seewald koji je s Ratzingerom radio najviše intervjeta obratio se od ljevičarskog aktiviste i ateista na katolištvo, za što je bilo presudno poznanstvo s Ratzingerom i razgovori koje su vodili.

„Seewald je uspio iz njega izvući najbolje, ne posredno i prisno s njim razgovarati, u zagradama piše kad se papa nasmiješio, pogledao ga. Imate dojam da ste prisutni u tom razgovoru koji ima dozu intimnosti i emotivnosti. Knjiga daje znanje, spoznaje, mudrost i iskušto, otkriva dušu velikog čovjeka našeg vremena“ rekao je Balta. Istaknuo je da je nakladniku knjiga značajna i u emotivnom smislu jer je osnivanje Verbuma 1992. g. vezano za Ratzingera kao predstojnika Kongregacije za nauk vjere. U drugoj polovici 1990.-ih knjiga ‘Razgovor o vjeri’ Messorija bila je njihov prvi prijevod, prva Verbumova knjiga za koju su kupili prava u inozemstvu i objavili je na hrvatskom tržištu. Od vremena kad su kao studenti djelovali u izdavaštvu u sklopu katoličkog aktivizma, to je značilo iskorak u ozbiljnijem crkvenom izdavaštu, rekao je Balta. „Messorjeva knjiga značila je puno za nas i u vjerskom smislu. Odredila je naše usmjerenje i izdavačku politiku jer je progovarala o onome što je cijelo vrijeme naš profil: pravovjernost, crkvenost, širina i pristupačnost puku. Ta je knjiga bila

vrlo čitana, razgovor s vrhunskim teologom, a svakome razumljiv“ rekao je Balta.

„Mnogi su tu knjigu proglašili duhovnom opuskom Benedikta XVI., što na neki način i jest. Jedinstveno je da u 2000 godina dugoj povijesti kršćanstva, prvi put jedan papa osobno pravi bilancu svog pontifikata i svog života, zbog okolnosti da je papa emeritus. Obično su to radili drugi za njega i poslije“ rekao je Radalj, istaknuvši kako je to prvi put da papa emeritus u prisnim i dirljivim razgovorima govori o potreškoćama, osjećajima i teškim trenucima koji su prethodili njegovom odreknuću od službe. Iskreno odgovara na pitanja o svom javnom i privatnom životu, uspješnoj teološkoj karijeri, prijateljstvu s Ivanom Pavlom II., sudjelovanju na Vatikanskom saboru, o izboru za papu, nasljedniku papi Franji i odnosu s njim. Seewald u uvodniku knjige ističe riječi engleskog povjesničara Petera Watsona koji Benedikta XVI. stavlja u isti niz s Kantom i Beethovénom, nazivajući ga jednim od posljednjih predstavnika njemačkog genija.

Za peruvanskog književnika, nobleovca Marija Vargasa Losu, Ratzinger je jedan od najznačajnijih intelektualaca današnjice čija odvažna promišljanja daju odgovor na moralne, kulturne i egzistencijalne probleme vremena.

„Seewald kaže da je tek nekoliko ljudi znalo da je papa već puno godina slijep na lijevo oko, a u međuvrmenu je oslabio i njegov sluh. Bilo je očaravajuće vidjeti da je odvažni mislilac, Božji filozof, prvi čovjek kojeg zovemo papa emeritus, dospio u tišinu molitve i srce vjere. Papa Franjo kaže da je Benedikt XVI. bio veliki papa

po svojoj snazi, prodornosti svoje inteligencije, po značajnom doprinosu teologiji, ljubavi prema Crkvi i ljudima, velik po kreposti i religioznosti. Njegov će se duh, kaže papa Franjo, iz naraštaja u naraštja očitovati sve veći i moćniji“ rekao je Radalj.

Knjigu je Verbum objavio istog dana kad i svjetska premijera, s pet odabranih nakladnika iz pet zemalja. Usljedila su izdanja u brojnim zemljama i knjiga je svjetski nakladnički hit, među najtraženijima u knjižarama svijeta i Hrvatskoj. Predstavljenje te knjige u Splitu na konferenciji za medije bilo je njeno prvo svjetsko predstavljanje, rekao je Radalj. Tiskana je u 5 000 primjeraka što je velika naklada za hrvatske okolnosti, kad se knjige objavljuju u nakladi od tisuću, već 2 000 primjeraka je uspjeh. I drugdje u Europi je tako, osim za knjige u velikim jezicima, rekao je Radalj. U Hrvatskoj je prodano dvije trećine naklade i izvjestan je novi tisak, kako je bilo i s drugim uspješnicama pape emeritura, Svjetlo svijeta, trilogije Isus iz Nazareta. Nakladnici su izrazili zadovoljstvo činjenicom da su bili i na privatnoj audijenciji kod pape kao jedan od izdavača koji su objavili te knjige Seewalda.

Uz biografske podatke iz teološkog znanstvenog života pape emeritura, don Jerko Vuleta je podsjetio da je Ratzingerova obitelj dala više zvanja: djedov i očev brat, njegov brat Georg su svećenici. Njihov otac je bio jasan u stavovima, snažno pobožan i duboko vjeran, oduševljen bogatstvom liturgije. Vuleta je podsjetio da Ratzingerovo habilitacijsko predavanje 1958. g., kad je već predavao u Freisingu, nije prošlo jednostavno. „Njegov habilitacijski rad je od strane jednog profesora ocijenjen negativnom ocjenom te ga je morao popravljati, pa mu je onemogućen potencijalno brzi napredak u profesorskoj karijeri. To je shvatio kao trenutak koji mu je potreban u mlađenčakoj dobi, da bi spoznao svoje granice i shvatio kako je upravo to potrebno da bi čovjek mogao donositi ispravne i jasne stavove i odluke“ rekao je Vuleta.

f1Ratzingera je kod Ivana Pavla II. zadržala širina u promišljanjima, sposobnost uspostavljanja dijaloga s drugim religijama i neumornost

u obavljanju svakodnevnih zadaća. „Svjestan da u poodmaklim godinama svog pontifikata ne može započimati velike projekte, u središte nastoji staviti vjeru i njen navještaj. Svoj pontifikat promatra kao vrijeme u kojem treba pokušati pokazati što vjera znači u današnjem svijetu, istaknuti središnje mjesto vjere u Boga i ljudima uliti odvažnost za vjeru“ rekao je Vuleta, istaknuvši da je svoje ekumensko nastojaće Benedikt XVI. potvrdio i time da kao prvi papa sudjeluje na protestantskom bogoslužju i protestanta postavlja za predstojnika papinskog vijeća za znanost.

Put dijaloga s muslimanima pokazuje i postavljanjem muslimana kao profesora na papinskom sveučilištu. Vuleta je podsjetio da je papa za odluku svog odreknuća od službe imao „potpunu nutarnju sigurnost, bez ikakvog straha, s punom slobodnom sviješću i odgovornošću“, na što je utjecala sveopća slabost i nemoć, narušenost zdravlja što je osobito osjetio nakon putovanja na Kubu i Meksiko. Glede Vatikana, zakonske odredbe, reorganizacija i promjene nekih ljudi u strukturama koje je učinio raščistile su i postavile na zdrave temelje probleme u svezi pedofilskih skandala i vatikanske banke, rekao je Vuleta.

„Knjiga otkriva čovjeka koji dubinom i oštrinom misli utjelovljuje ne jučerašnju povijest, nego sutrašnju novu inteligenciju u spoznavanju i izražavanju otajstava vjere, čovjeka dobra srca i otvorena duha, čiji su naslovi prodani u milijunima primjeraka, od kojih će mnogi postati pravi duhovni klasici“ rekao je Vuleta.

Dogadjaj je organiziran u sklopu manifestacije ‘Krševanovi dani kršćanske kulture’ Zadarske nadbiskupije.

ZADAR: ‘STEPINAC I NJEGOV ODNOŠ PREMA PAVELIĆU’ – IZLAGANJE MONS. DR. RATKA PERIĆA

O temi ‘Stepinac i njegov odnos prema Paveliću’ u dvorani sjemeništa Zmajević u Zadru u četvrtak 8. prosinca izlagao je dr. Ratko Perić, mostarsko-duvanjski biskup. Podaci u tom izlaganju rezultat su velikog osobnog istraživačkog rada biskupa Perića koji je član Mješovite komisije stručnjaka iz Katoličke i Srpske

pravoslavne crkve. Komisija će na susretima do srpnja 2017. g. razmatrati ulogu bl. Alojzija Stepinca prije, za vrijeme i nakon Drugog svjetskog rata. Biskup Perić argumentirano je opisao izravne odnose između zagrebačkog nadbiskupa Stepinca i Ante Pavelića, poglavnika NDH, u vremenu od 1941. do 1945. g. Deset osobnih susreta i dvadeset pisama bilanca je Stepinčeva nastojanja prema Paveliću. Kardinal Stepinac je intervenirao za svaki srpski, židovski i drugi dopis ugroženoga kojeg je dobio. Stepinac je napisao dvadeset pisama direktno na adresu Pavelića. Pavelić mu nije odgovorio ni na jedno. Jednom ili dva puta je odgovorio preko nekog ureda i rekao da nije istina što je napisano.

Mons. Perić je opisao datume i situacije u kojima je Stepinac deset puta otišao Paveliću. Svaki put, osim prvog puta kad je išao čestitati na obnovljenoj državnosti, kardinal je išao kako bi za nekoga intervenirao. Pavelić zauvrat nikad nije došao u Nadbiskupski dvor ni u zagrebačku katedralu. „Stepinac je ostao na svom mjestu. Gdje god je bio, on je bio na svom mjestu. Zato što mu je savjest na svom mjestu. Stepinac je pokazao kako je velikodušan prema potrebnima koji su se njemu obraćali za pomoć, a dostojanstven prema silnicima. Nije za njega bilo silnika. Stepinac je izravno poželio Paveliću: ‘Upravlajte u pravdi i istini, kao najčvršćem temelju blagoslovljene budućnosti’. To je ostalo u Stepinčevoj rječniku i duši. Svaki put će doći, istina i pravda. Bez toga, sve je razbojništvo, kako kaže sv. Augustin“ istaknuo je biskup Perić.

Na jedan od prigovora SPC-a da je Stepinac bio za NDH, hrvatsku državu, biskup je istaknuo Stepinčevu misao, „zašto bi bio zločin biti za hrvatsku državu“. „To nije zločin nego izraz duroke domoljubne svijesti. Bori se za nešto što je vrijedno u ljudskom, rodoljubnom smislu. Stepinac je razlikovao državu od konkretnog režima. Stepinac je rekao: ‘Hrvatska država je politički cilj svih dobrih rodoljuba. Ali ustaški i komunistički režim nisu država’. To je hrabro reći. To je rekao i na sudu. Pred komunistima je rekao, ja sam za hrvatsku državu“ rekao je mons. Perić, istaknuvši Stepinčeve riječi „Neka

hrvatski narod izđe na slobodne izbore, pa neka izabere komunističku Hrvatsku, ja ću je priznati. Ja priznam ono što narod hoće“. „Ako ćemo demokraciju, onda ćemo tako. Stepinac poštuje kako narod kaže. Ako narod plebiscitarno hoće to, kaže, ‘Bih bih ništarija da ne želim hrvatsku državu’. Nije mogao jasnije ni razgovjetnije“ istaknuo je mons. Perić.

Stepinac je čestitao Paveliću na obnovi državne nezavisnosti nakon proglašenja NDH 1941. „Ništa se ne zalijeće, ne trijumfira. Dostojanstveno. Ne zna kuda će sve otići“ rekao je mons. Perić. Stepinac prvi put susreće Pavelića 16. travnja 1941. g. u Banskim dvorima. Razgovor je trajao petnaest minuta. Nadbiskup mu je poželio Božji blagoslov u radu i naglasio „da se Crkva ni dosad nije miješala, niti se želi ubuduće miješati, u aktivnu politiku“. „Naglasak je na aktivna. Aktivna znači: Poglavnice, ja tebi neću imenovati župane, a nemoj ti meni imenovati župnike. Međutim, Pavelić je baš to htio. U crkvi sv. Marka na Gornjem gradu htio je imenovati ličkog župnika. Stepinac kaže, ne može tako. Ovdje je nadbiskupska vlast koja ima kompetenciju imenovati. Nećemo se miješati. Nemoj ti zadirati u moje, neću ni ja u twoje. Poštovat ćemo se. Jasno da ne može jasnije. Stepinac će jednako tako reći kralju, caru, Paveliću i Titu. Snaga Stepinca je da on ne nastupa sam. Nego kaže, iza mene je Crkva, papa, Bog, Božji zakoni. Pavelić nastupa sam“ istaknuo je mons. Perić, naglasivši da je Stepinac zauzeo crkveni stav Svetе Stolice.

Poštuje legitimnog predstavnika države, ali je i odmah na početku upozorio Pavelića: „Ako bismo kada morali po pastirskoj dužnosti reći

otvorenu riječ, upozoriti, opomenuti, to ćemo učiniti“. „Ponaša se kao nadbiskup pred zakonitim poglavarom, tko god bio, Pavelić ili Tito. Komunistima je rekao, ‘Vi ste za mene vlast od 8. svibnja. Dotad kad ste bili u šumi, niste bili za mene vlast. Stepinac se ponaša korektno. Ja sam nadbiskup, ovo je zakonita vlast. Sad je takva. Ja ću se s vama rukovati, pozdraviti i obratiti se kad se budu tražila prava Crkve i vjernika. Tražit će to smiono“ istaknuo je biskup Perić.

Stepinac se 1941. g. osobno zauzeo kod Pavelića za brata bačkog episkopa Irineja Čirića, Stevana, ministra prosvjete u Kraljevini Jugoslaviji kojeg su bolesnog ustaše internirale u Koprivnicu. Inače je Stevan bio sklon Hrvatima. „Poglavnik nažalost“, piše Stepinac, ‘nije bio odviše sklon da popusti. Na koncu mi je rekao da će ga dati otpremiti u Srbiju. Rekao sam mu, bolje i to, nego da pogine u logoru. Kasnije nisam više ništa doznao kako je ta stvar završila’. Stepincu nije ništa javljeno niti mu je ikad išta javljeno što se učinilo“ rekao je mons. Perić, istaknuvši da je Stepincu bilo zaprijećeno da će se njegovi interventi smatrati sabotažom državne vlasti. „Ti rušiš državu što se boriš za Srbe, Židove. Koja svijest i savjest Stepinčeva! Stepinac ima savjest, mora odgovarati svojom savješću pred Bogom, papom“ rekao je predavač.

Primivši od beogradskog nadbiskupa Josipa Vujičića pismo da se zauzme za gornjo-karlovačkog episkopa Savu Trlajića u logoru, Stepinac se tri puta s papinim legatom Marconeom osobno zauzeo za njega kod Pavelića. „To piše Vujičić jer zna da će stradati i njegovi katolici

u Beogradu. Ide se osvetnički. Ako ćete vi tako tretirati Trlajića i mi ćemo vaših 15 000 katolika u Beogradu. Ratna vremena su luda vremena“ istaknuo je mons. Perić.

Stepinac je u Krašiću 1956. g. u sjećanju na svoje pohode Paveliću napisao: „Teško je bilo meni ići često k Paveliću. No, kad je bila veća stvar posrijedi, ja ću ići. Neću pisati, neću spremati tajnike, generalnog vikara. Neću ići ministru unutarnjih poslova, pravosuđu, nego ja ću ići direktno Paveliću. Vidite te odlučnosti, dobrohotnosti, plemenitosti“ poručio je biskup Perić. Podsjetio je na Stepinčev zapis: „Zanimljivo je da Pavelić nikad nije bio u Nadbiskupskom dvoru od 1941. do 1945. g. Da je barem jedanput došao, alaj bi komunisti uživali i koliko bi to bio za njih argument i za njihove laži“. „Pavelić je pazio da Stepincta ponizi koliko više može. Da ga ignorira. Nema ništa teže u životu, nego kad te netko ignorira. Taj je stav Pavelić zauzeo prema Stepincu. Kojeg cijeli svijet prizna, svi ga znaju. Samo ga on ne zna“ upozorio je biskup Perić. Istaknuo je kako je Stepinac u svakoj prigodi bio „kulturni, fin, dostojanstven. Ima svoj stil, standard svoje forme. Ne preskače ih, održava to kod kralja, maršala i poglavnika“.

Biskup Perić je istaknuo i govor Stepincta ispred crkve sv. Marka u Zagrebu, uz otvaranje hrvatskog sabora, kada je Stepinac poručio: „Neka Hrvatski sabor donosi zakone poštene, koji se neće kosit sa zakonom Božnjim. Da se osigura blagoslov Boga Stvoritelja. Jer pisano je, jedan je zakonodavac i sudac koji može spasiti i upropastiti. Neka donosi zakone pravedne. Gdje su jednakе obvezе, neka su jednakaka i prava. Srbi, Židovi, Romi i Hrvati“. „Kad se takva nađe, ne mora svaki dan to ponavljati. Rekao je to na dan otvaranja Hrvatskog sabora. To je njegova ideja: jednakaka prava, jednakake dužnosti, svima. Za sve ljude i narode“ istaknuo je biskup Perić, dodavši da su tri karakteristike dobrog zakona: da je pošten, pravedan i moguć. „Ključne riječi Stepincta u govoru na prvi dan otvaranja Hrvatskog sabora: poštenje, pravda, zakon, iste dužnosti, ista prava, svijest odgovornosti, suradnja, Božji sud, molitva, blagoslov. Kud ćeš više? To je projekt i program. Slušajte Stepin-

IZ ŽIVOTA ZADARSKE CRKVE

ca“ potaknuo je mons. Perić. U reakciji na taj Stepinčev govor, Pavelić je rekao: ‘Neće mene ovaj balavac učiti politiku’. Nasuprot pisanju da je Stepinac jednom ili dvaput posjetio Pavelića, biskup je istaknuo da je Stepinac svaki mjesec išao k njemu zauzimati se za ugrožene.

Stepinac je 1942. g. intervenirao kod Pavelića za dvjesto pravoslavnih vjernika iz Pakraca koji su s pravoslavlja prešli na katolištvo. Pavelićeva vlast ih je pod optužbom suradnje s partizanima odvela u logor. Nadbiskup je za njih molio i upravu logora u Staroj Gradiški. Stepinac je Paveliću 1944. predao i pojedinačne molbe, uglavnom Hrvata komunista, časnika, službenika i molio pomilovanje za sve osuđenike. U toj skupini bilo je jedanaest osuđenih na smrt. „Stepinac je stalno govorio poglavniku, ne može se živjeti i vladati bez Boga, bez Božjeg blagoslova, pravde i poštenja. Nikad nije propustio, da je imao na stolu, a da nije intervenirao“ istaknuo je mons. Perić, podsjetivši na Stepinčev zapis 1956. g.: „Hvala Bogu, ali mi ne znamo za mržnju i zato oprštamo rado svima: Nijemcima, Talijanima, ustašama, partizanima. Svima, a neki su i iz naših redova. Jedno trajno stoji, Gospod Bog nikad ne gubi bitku“ istaknuo je biskup Perić, naglasivši kako je Stepinac u toj rečenci podvukao riječ rado.

Kad je sve išlo kraju, Stepinčev deseti i zadnji susret prije sloma NDH bio je 1945. g. Pavelić je pozvao Stepinca i rekao mu da je „tradicija da su zagrebački biskupi vršili bansku čast kad je izbila neka neprilika. Pa smatram da biste vi preuzeli i civilnu vlast u Hrvatskoj“. Kako je kasnije zapisao, Stepinac je odmah tada „u duši imao gotov odgovor. Ne. Pristati na to značilo bi za nekoliko dana izgubiti život. Naslijedio si Pavelića, znači i prije si bio s njim, odgovoran si za sve. Vješala. Nije moj odgovor ‘Ne’ bio za to da bih se ja bojao smrti. Daleko od toga. Ali radi takve stvari, kad je već sve jasno bezizgledno, ići u smrt, a ostaviti dijecezu, kler, narod, činilo mi se nerazumo. Nerazborito. I onda, komu predati vlast“. „Time je nadbiskup sve sam protumačio, i kakav je bio njegov odnos prema Paveliću. Bio je s Isusom. Njegova načela mu je iznosio“ rekao je mons. Perić.

Na Pavelićev poziv hrvatskim biskupima da

brane državu, sastao se uži odbor petorice članova HBK i izdao deklaraciju o pravu hrvatskog naroda na državu osudivši komunistička nasilja. „I svi su potpisali. Nakon potpisa, dvojica biskupa su pobegla, jednog su zatvorili i slomili, drugog su slomili da ga nisu zatvorili. Jedan je Stepinac! On neće biti slomljen ni za kraljevine, ni za endehazije, ni za komuzima. To je njegova veličina. Stepinac je ostao sam na bojišnici. Kao Krist pred Poncijem Pilatom. On ne bježi. On se ne lomi. Njega se zatvara, osuđuje i u zatočeništvu umire kao hrvatski heroj i katolički mučenik. On je i hrvatski nacionalni heroj. Nije samo katolički svetac i blaženik. Kad ga se čita pod nacionalnim vidom, nadmašio je, baš što je rekao 1934. g. s prozora, ‘Neću se dati natkriliti u ljubavi prema hrvatskom narodu’“ istaknuo je biskup Perić.

Kad je Stepinac preko radija čuo da je 1957. g. na Pavelića u Argentini izvršen atentat, nadbiskup je rekao: „Bilo bi mi žao da mu se zlo dogodi, makar se nismo u mnogome slagali. I ljutih mi je jada zadao. Bog sam može prosuditi. Ja ga više puta nisam mogao razumjeti. Kad sam mu i prigovorio, znao je reći, ‘Moja je savjest pred historijom mirna’“.

„Stepinac je dostojanstveno očuvao sve ljudske norme, forme, manire, a pogotovo kršćanske vrline u ophođenju s poglavnikom. Jednako će s maršalom, poglavnikom, ako treba s Hitlerom i Staljinom. Dostojanstveno. Tu je njegova veličina. Nije on bezveze došao u ‘Sacramentum caritatis’. U svojoj postsinodalnoj pobudnici, umirovljeni papa Benedikt XVI. 2010. g. spomenuo je Stepinca u 48. broju. Papa kaže, ‘Da navedemo sve koji su najdoslovnije, najveličanstvenije proveli Sveti pismo u svom životu. Papa nabraja, sv. Atanazije, sv. Augustin, sveti ovaj, sveti onaj, bl. Alojzije Stepinac. Njega je papa uzvisio i dao mu mjesto. Tebi je mjesto u Sacramentum caritatis’ poručio je biskup Perić, zaključivši molbom za Stepinčev zagovor.

ZADAR: ‘SV. ZOILO KROZ POVIJESNE MIJENE’ – IZLAGANJE MR. DON ZDENKA DUNDOVIĆA

‘Sv. Zoiло kroz povijesne mijene’ naziv je izlaganja mr. don Zdenka Dundovića, predsjedni-

ka Društva za povjesnicu ‘Zmajević’ Zadarske nadbiskupije koje je održao u crkvi sv. Dimitrija u Zadru u četvrtak 15. prosinca, uoči blagdana sv. Zoila kojeg Zadrani štuju od 7. st. U želji da se javnost upozna sa životom tog najmanje poznatog sveca zaštitnika Zadra, predavanje je uvelo u blagdan sv. Zoila koji se ove godine nakon dugo vremena prvi put slavi svečanim nadbiskupijskim spomenom. Sv. Zoilo je bio svećenik koji je pokornički živio u 3. st. u Akvileji. Na starom prijepisu jednog martirologija iz 1596. g. piše: ‘Zoilo je bio svećenik iz Akvileje koji je pokopao tijelo mučenika Krševana i mnogih drugih koji su trpjeli zbog svoje vjere i Krista’. Po tom je činu u teškom vremenu progona prvih kršćana u doba Dioklecijana bio istinski odjelotvoritelj djela milosrđa, mrtva pokopati.

Zoilo je živio kao ponizni pokornik u kolibi u močvarnom kraju kod Akvileje. Umro je na glasu svetosti i pokopan je u crkvi u Akvileji gdje se brzo proširio njegov kult. Nakon provalе Huna i razaranja tog grada 452. g., Zoilove moći su prenesene u biskupiju Udine gdje je bio čašćen 6. veljače, odakle se štovanje bilo proširilo u Istru a i danas se štuje u sjevernoj Italiji. Zoilo je bio zaštitnik siromašnog stanovništva Zadra, zvali su se varošani, živjeli su u središtu grada unutar bedema. Bio je zaštitnik malenih i obespravljenih, u vremenu epidemija i teškoća za običnog čovjeka. “Kult svetaca gradskih zaštitnika u srednjovjekovlju jedan je od najupečatljivijih oblika religioznosti gradskih komuna. Tijekom vremena taj komunalni izraz religioznosti s obzirom na svetačke kultove doživljavao je promjene” rekao je Dundović.

Govoreći o povijesnoj utemeljenosti Zoilovog štovanja u Zadarskoj nadbiskupiji, Dundović je značajnima istaknuo stare kronike Bonifacije i Franje Grisogona koje navode da su 649. g. relikvije sv. Zoila i mučenika Krševana prenesene u Zadar. U mramornoj urni bile su položene u crkvi sv. Marije Velike u Zadru koju je puk zvao crkvom sv. Roka, nasuprot današnje gradskih tržnica. “Svjedočanstvo tomu je u relacijama brojnih zadarskih nadbiskupa Rimu od 11. st., kad je kult štovanja Zoila najviše živio. Tada se u gotovo svakoj crkvi Zadra nalazila njegova slika, znak ljubavi zadarskog puka prema tom sveću” rekao je Dundović. Jedan od dokume-

nata je relacija Oktavijana Garzadorija, zadarskog nadbiskupa i apostolskog administratora za Dalmaciju, koji kaže da je ‘u crkvi sv. Roka tijelo sv. Zoila, svećenika i isповједnika vjere’ (In ecclesia Sancti Rocchi est corpus Sancti Zoili presbiteri et confessoris. ASV, Congregazione del Concilio, Relationes diocesum, Jadrensis, Visitatio ad liminum Garzadori, 413A). Sv. Zoilo se slavio 23. prosinca, na dan kad je preminuo.

Uslijed mletačko-osmanlijskih sukoba, mletačka vlast u Zadru želi izgraditi nove gradske bedeme u obrani od Turaka pa je 1570. g. srušena crkva sv. Marije Velike. Sarkofag sv. Zoila ostao je u njenoj pokrajnjoj kapeli do 1622. g., ugrađen u jedan od četiri oltara. Tada se, zabilježeno je u kronikama stolnog kaptola i Zadarske nadbiskupije, u velikom svečanom ophodu od katedrale sv. Stošije prema crkvi sv. Marije Velike i natrag, tijelo sv. Zoila prenijelo u katedralu. Relikvije sv. Zoila pohranjene su u oltar u zadarskoj katedrali 16. prosinca 1622. g. “To je bio veličanstveni crkveni i veliki događaj za cijeli grad, osobito važan za hrvatski puk koji se njemu utjecao, izložen mletačkoj vlasti. Od te se godine blagdan sv. Zoila počeo slaviti na dan prijenosa svećevog tijela, 16. prosinca. Glavno slavlje s velikim svečanostima slavilo se 23. prosinca, o čemu svjedoče i dokumenti” rekao je Dundović, pokazavši arhivske isprave tome u prilog. Tijelo sv. Zoila se čuvalo u dva dijela. U mramornom sarkogafu u kovčegu od čempresovine su bile kosti sveca, a u srebrnom relikvijaru glava, sa spisima o autentičnosti relikvije. Prije prijenosa relikvije, nadbiskup Stella je proveo rekogniciju svećevih moći, odredio je trodnevni post i javne molitve a sarkofag je otvorio u prisutnosti gradskih vlasti i

IZ ŽIVOTA ZADARSKE CRKVE

klera.

Mr. Dundović je govorio i o vezi Zoila sa sv. Krševanom. Prema predaji, sv. Krševan javio je u snu sv. Zoilu gdje se nalazi njegovo tijelo, koji je nakon što je mučen bio bačen u more. Kad ga je izvukao, na čudesan način glava sv. Krševana spojila se s njegovim tijelom. Zoilo je Krševanovo tijelo sahranio u svojoj kući, a poslije je preneseno u Akvileju gdje se čuvalo i štovalo svetog mučenika do 452. g. kad su Akvileju razorili Huni. Dundović je upozorio da je netočan podatak u historiografiji, da je štovanje sv. Zoila bilo zabranjeno do 1714. g. „Sv. Zoilo se stalno slavio i njegov blagdan se obilježavao u katedrali i nakon prijenosa u katedralu. O tome svjedoči kompendij svih ceremonija i liturgijskih funkcija u zadarskoj katedrali koje je marljivo popisao kanonik zadarskog kaptola Ivan Maria Ferrari 1716. g. Taj se dokument čuva u Znanstvenoj knjižnici u Zadru. Tu izrijekom donosi da se svakog 22. prosinca svečano pjeva Večernja uoči blagdana sv. Zoila, da se zvoni sa zvonika zadarske katedrale, pjeva se na oltaru gdje je bilo smješteno tijelo sv. Zoila i slave se antifone maggiore. To je tada bio najuzvišeniji oblik moljenja časoslova prve Večernje uoči proslave sveca. To kazuje koliki je ugled u Zadru imalo štovanje sv. Zoila. Svirale su orgulje, pjevalo se i slavilo u prisutnosti zadarskog puka. Oltar sv. Zoila se svečano urešavao tepisonima sa sakralnim motivima što je davalo značaj svecu. Na svetkovinu 23. prosinca nadbiskup je slavio svečanu misu na svečevu oltaru s kađenjem, a ujutro se otvorila oltarna pala da bi svatko iskazao štovanje, pobožnost i molitve sv. Zoilu“ rekao je Dundović.

Važnost Zoilovog kulta u gradu Zadru potvrđuje i liturgijska činjenica. Ako bi svetkovina sv. Zoila bila u nedjelju, tada se ublažio taj liturgijski svečani čin, ali se nije preskočio. „Danas u Crkvi, ako proslava sveca pada u nedjelju, prebacuje se na ponedjeljak ili se te godine ne slavi taj svetac. U slučaju sv. Zoila nije bilo tako, ipak se slavio“ istaknuo je Dundović.

Predavač je obrazložio i zašto je od kraja 17. st. mjesni kult sv. Zoila bio pod istragom rimske Kongregacije obreda koja je 21. ožujka 1671. g. zabranila štovanje sv. Zoila kao ispovjedatelja vjere, confessor. To je povezano i s povijesnim

događajem, sklapanjem Zadarskog mira 1358. g. Mir je sklopljen s noći 16./17. prosinca, na dan prijenosa tijela sv. Zoila. „Tada su pakt sklopili zadarski varošani i plemstvo da bi pomogli Ludoviku I. i njegovoj vojsci da uđe u Zadar te bi se Zadar priključio svojoj matici, hrvatskoj zemlji, nauštrb mletačke vlasti u nastojanju da osvoji Zadar. To je razljutilo papu Klementa IV. koji je bio veliki suradnik Mletačke republike jer je ona od početka imala svog veleposlanika u Rimu koji je surađivao s papom. Tako je bilo do 1797. g., do kraja Mletačke republike. Papa je tada zabranio puku i kleru da se časti sv. Zoilo. Puk to nije ispoštovao u svetoj pobožnosti, unatoč mogućim kaznama. Puk je i dalje slavio sveca u kojem je našao utjehu i zaštitnika“ rekao je Dundović.

„Koliko je Zoilo bio važan za hrvatski puk govori i činjenica da je zadarski nadbiskup Vicko Zmajević 1713. g., iste godine kad je došao na stolicu zadarskih nadbiskupa, naredio vrijednom kanoniku zadarskog stolnog kaptola dr. Ivanu Tanzlingheru Zanottiju, bio je Nijemac podrijetlom ali je disao hrvatski unutar kaptolskog zbora, da ispita povijest štovanja sv. Zoila i dokumentirano mu predloži o čemu se radi“ istaknuo je Dundović, dodavši da su do dolaska Zmajevića u Zadar, od mletačke vlasti 1409. g. u Zadru bila samo dvojica hrvatskih biskupa, iz Trogira. Biskupovali su samo godinu dana svaki, što govori o ondašnjim okolnostima.

„Zmajević, prvi hrvatski biskup u Zadarskoj nadbiskupiji nakon vladanja Mletačke republike u Dalmaciji i Zadru, bio je mudar, gledao je sve mogućnosti i opasnosti, nadire pravoslavlje koje želi episkopalnu potvrdu u Dalmaciji. Zmajević djeluje na nekoliko crkvenih fronto-

va. On vraća kult sv. Zoila i Gospu od Zdravlja koja je također bila bitna za zadarski puk u gradu i izvan gradskih zidina. Nadbiskup Zmajević je htio osnažiti vjeru hrvatskog puka. U političkim i društvenim promjenama svjestan je da štovanje svetaca koji puku daju snagu vraća snagu mjesnoj Crkvi“ istaknuo je Dundović, dodavši da je Mletačka republika tada htjela osporiti ingerenciju rimskog pape na Crkvu u Dalmaciji, preuzeti vlast u političkom i crkvenom smislu, što je dijelom i uspjela. „Zmajević se tome odupirao. Kad se uspoređuje korespondencija Zmajevića s ostalim dalmatinskim biskupima u to vrijeme, vidi se kakav je duh prožimao tog istinskog rodoljuba i čovjeka vjere“ rekao je Dundović.

Kanonik Tanzlingher je temeljem starih spomenika Crkve u Akvileji i Zadru dokazao ispravnost štovanja sv. Zoila te je Kongregacija bogoštovljala dekretom od 14. travnja 1714. g. svečano potvrdila višestoljetno štovanje sv. Zoila a u molitvi je sveču opet dodano ‘presveti isповједnik’.

Predavač je izrazio želju da to izlaganje i blagdanska misa budu uvertitra u ponovno oživljavanje kulta važnog zaštitnika Zadra, „dragog sveca, jednostavnog svećenika koji je u potpunosti živio svoje svećeništvo u duhu skromnosti, poniznosti i duboke vjere na koju nas evanđelje poziva. Vratimo mu čast koja mu je oduvijek pripadala u zadarskoj katedrali i u gradu Zadru, na radost hrvatskog puka“ potaknuo je Dundović, koji je u svom istraživačkom radu često nailazio na sv. Zoila kojeg osobito stalno spominje zadarski kaptol.

Slika sv. Zoila u svećeničkom ruhu s pogledom prema nebu koji drži mučenički umrlo tijelo sv. Krševana nalazi se u Stalnoj izložbi crkvene umjetnosti u Zadru. Dundović smatra da štovanje sv. Zoila u Zadru može biti predmet istraživanja studenata crkvene povijesti i povijesti umjetnosti, jer je puno toga povezano sa štovanjem sv. Zoila. Od 1307. g. do početa 18. st. u Zadru nije bilo crkve koja nije imala sliku, palu, oltar ili neki umjetnički prikaz sv. Zoila, što potvrđuje koliko je bio štovan.

Zadarski crkveni povjesničar mons. dr. Eduard Peričić navodi da je ta slika iz 1307. g. bila

podignuta na oltar u zadarskoj crkvi sv. Krševana. Početkom 18. st. podignuta je statua sv. Zoila koja je s drugim zaštitnicima resila glavni oltar u crkvi sv. Krševana. Barokni oltar s bijelim mramornim kipovima zadarskih zaštitnika Šimuna, Krševana, Stošije i Zoila djelo su mletačkog kipara Alvisea Tagliapietra.

Slika svečeva tijela bila je naslikana na škrinji koja je sadržavala tijelo sv. Krševana. Oltar u čast Zoilu bio je podignut u crkvi sv. Šime i njegova bista u zvoniku iste crkve. Stara Zoilova slika ukrašavala je oltar u sakristiji crkve sv. Dimitrija, slika iz 1309. g. je bila u crkvi benediktinki sv. Marije, u crkvi sv. Nediljice, a jedna na staroj pali u crkvi sv. Barbare i sakristiji zadarske katedrale.

Na predavanju su gostovali i zadarski nadbiskup Želimir Puljić i dr. Dijana Vican, rektorka Sveučilišta u Zadru sa suradnicima i drugi stručnjaci. Događaj je organizirala Zadarska nadbiskupija i Teološko-katehetski odjel Sveučilišta u Zadru.

ZADAR: MISNO SLAVLJE NA BLAGDAN SV. ZOILA U KATEDRALI SV. STOŠIJE

Blagdan sv. Zoila, zaštitnika grada Zadra, ove je godine prvi put reprezentativno i liturgijski svečano proslavljen na najvišoj razini, po suđelovanju zadarskog nadbiskupa te poticaju Zadarske nadbiskupije članovima svoje mješne Crkve da se obnovi kult štovanja tog najmanje poznatog zadarskog zaštitnika koji se u Zadru počeo štovati u 7. st. Na svečev blagdan u petak 16. prosinca, svečano misno slavlje u katedrali sv. Stošije u Zadru predvodio je nadbiskup Želimir Puljić. Propovijedao je dr. don Elvis Ražov, ravnatelj Visoko teološko-katehetske škole u Zadru.

„Htjeli bismo ponovno popularizirati tog sveca koji je zaista bio drag Zadranima, osobito siromašnima i ljudima nižih slojeva. Bio je jednostavan i skroman. Htjeli bismo ga štovati kao i ostalih troje zaštitnika. Naslijedujmo Zoilove kreposti otvorenenosti poticajima Duha, skromnog života i nasljedovanja Krista do mučeništva“ potaknuo je mons. Puljić, podsjećajući na četveromjesečni svetački niz u Zadru: u listopadu se slavi sv. Šimun, u studenom sv. Krševan, u prosincu sv. Zoilo a u siječnju sv.

Stošija.

Uoči blagdana mr. don Zdenko Dundović je u izlaganju potkrijepljenom arhivskim dokumentima govorio o povjesnoj osobi sv. Zoila i njegovom kultu u Zadru. U propovijedi je dr. Ražov razmotrio Zoilov duhovni lik, što ga kraljičina kao sveca. „Kad Crkva kanonizira sveca, sigurni smo da je taj baštinik Kraljevstva nebeskog. Za njega se ne treba moliti, nego se njemu molimo da nas zagovara kod Oca. Crkva proglašava svecima ljude koji su bili sveti da ih stavi nama za uzor, primjer, nasljedovanje. Da u njihovom konkretnom primjeru vidimo prisutnost Krista i da ih oponašamo. Da molimo njihov zagovor jer je zagovor sveca moćan“ rekao je dr. Ražov.

Upitao je je li uzrok što Zadar ima četiri zaštitnika, jer gradovi obično imaju jednoga, „naša oholost ili potreba moćnog zagovora“, navodeći da u Zbornoj molitvi na svetkovinu Svih svetih piše ‘Molimo Oca nebeskog, što je više zagovornika, da od Gospodina primimo veće obilje Božjeg milosrđa’.

„Tri su karakteristike Zoilovog duhovnog života: otvorenost poticajima Duha Svetoga, pokornički život u siromaštvu i želja za mučeništvom“ istaknuo je dr. Ražov. Zoilo je pred kraj progona Crkve primio u snu od mučenika Krševana podatak gdje se nalazi njegovo tijelo koje je bilo bačeno u more. Kad je našao tijelo, Krševanova odrubljena glava čudesno se spojila s tijelom. Svetac ga je pokopao na mjestu gdje je živio, pokraj Akvileje.

„U tom događaju je sličnost između Zoila i Šimuna pravednika koji je zaštitnik Zadra. I Ši-

mun je bio otvoren poticajima Duha Svetoga, objavama, proroštvinama. Bio je blažen u smislu da je bio siromah duhom. Nije zatvorio srce zemaljskim dobrima, bogatstvom, čašću, vlašću, slavom, užicima, nego je bio čist u srcu da osjeti što mu Gospodin govorí i na što ga potiče.

Kao što je Šimun bio potaknut Duhom da dođe u hram gdje je u djetetu Isusu susreo ispunjenje obećanja“ rekao je dr. Ražov, istaknuvši da je Zoilo bio otvoren poticaju Božjeg duha da nađe, sačuva za čašćenje tijelo sv. Krševana. „Kao da sv. Zoilo stoji iza ostala dva zadarska zaštitnika, Šimuna i Krševana. Zoilo je zaslužan da je Krševan u Zadru. I nas evanđelje zove da budemo siromasi duhom koji su pozorni, slušaju Božju riječ i otvoreni su poticajima Duha Svetoga“ naglasio je propovjednik.

Nakon smrti, sv. Zoilo je u 5. st. bio jako štovan u sjevernoj Italiji, a u Zadar su došle njegove relikvije 649. g. Šesnaesti prosinca 1622. g. Zoilove relikvije prenesene su iz tadašnje crkve Marije Velike u Zadru u zadarsku katedralu. Sudjelovao je sav puk Zadra, nadbiskup, svećenici, kanonici, vjerničke bratovštine, udrugе, u velikom slavlju prenijeli su svećevu tijelo u katedralu. „Njegov zagovor je očito bio moćan da ga je narod tako štovao i zazivao u potrebama i molitvama. Bio je popularan svetac u običnom puku, svaka crkva imala je njegovu sliku ili kip“ rekao je dr. Ražov.

Zoilo je živio pokornički. „Proživljavao je Kristovo blaženstvo da je kao pravednik bio progonjen. Doživljavao je Kristovo odreknuće od svoga božanstva. Krist je rekao da nema gdje bi glavu naslonio, odrekao se svega da bi izvršio Očevu volju. U Kristovom odreknuću od svega zemaljskoga doživljavamo da Bog, koji je

stvoritelj svega, svega se odriče da bi pokazao put nama grešncima. Krist je učinio sebe potpunim siromahom“ naglasio je dr. Ražov. Zoilo je živio pokorničkim životom u maloj kolibi i time naslijedovao Krista. Glede Zoilove čežnje za mučeništвом, propovјednik je podsjetio kako je sv. Ignacije antiohijski, biskup Antiohiјe, u vrijeme progona u 2. st. osuđen na smrt, u Rimu je trebao biti pogubljen. Prolazeći kroz kršćanske krajeve i pišući pisma Crkvama do Rima, molio ih je da se ne zauzimaju za njega kod vlasti, kako ne bi bio pošteđen, nego da život suočili Kristovom i podnese mučeništvo.

I sv. Ante Padovanski je poželio biti mučen kad je video mučenike iz Sjeverne Afrike čiji su se ostaci vratili u Portugal. To potvrđuje riječ da su Isusa progonili, pa će i njegove učenike. „Zo-

ila možemo staviti uz bok najvećih svetaca koji su htjeli biti mučenici. Mučeništvo je dar Božji. Krist nas poziva da uzmemo svoj križ i da idemo za njim. Zoilova želja za mučeništвом pokazuje njegovo totalno odreknuće od sebe i suočenje Kristu patniku. U tome je sličan sv. Stošiji mučenici“ rekao je dr. Ražov, istaknuvši da Zoilo стоји iza drugih zadarskih zaštitnika.

„Svetac Zoilo zaslužuje dostoјно štovanje, našu zahvalu i da ga molimo za zagovor, jer nam ga je Bog dao kao moćnog zagovornika. Neka njegov blagdan bude trenutak i početak vremena kad će puk Zadra i nadbiskupije iskazivati štovanje tom svecu i moliti za njegov zagovor, da nas Bog sačuva od zla i udijeli obilje svog milosrđа“ potaknuo je dr. Ražov.

Sv. Zoilo je svećenik, pa se molilo i za svećenička i nova duhovna zvanja. Pjevanje na misi je predvodio Katedralni zbor sv. Stošije s mo-

Žanom Morovićem i u orguljaškoj pratnji Dragana Pejića. Nakon mise nadbiskup, svećenici i puk su počastili relikvijar sv. Zoila koji se inače nalazi u Stalnoj izložbi crkvene umjetnosti Zadar.

ZADAR: BOŽIĆNO ČESTITANJE KOD ZADARSKOG NADBISKUPA

„Ako smo se nedavnih 1990-ih godina radovali povratku Božića u javnosti, danas postajemo svjesni kako je u javnosti ‘ozvučen’ Božić urođio svojom suprotnošću“ upozorio je mons. Josip Lenkić, generalni vikar i kancelar zadarske nadbiskupije u prigodnoj riječi koju je uputio na božićnom čestitanju u salonu Nadbiskupskog doma u Zadru u subotu 17. prosinca. Zadarski nadbiskup Želimir Puljić razmijenio je tada božićnu čestitku sa svećenicima, redovništvom i djelatnicima ustanova nadbiskupije.

„Medijska propaganda vezana uz profit, potrošački koncept Božića i Adventa dovodi do potrebe da čovjek sebe stavi u jasle, da se hrani samim sobom, da mu se klanjaju suvremeni pastiri i kraljevi. Komercijalna upotreba Božića mogla bi se pojmiti kao trojanski konj koji u naše živote unosi sadržaje koji s Božićem nemaju veze ili ga razaraju. To se događa u vrijeme smanjene kupovne moći, gubitka radnih mјesta, materijalne i političke neizvjesnosti, sekularizacije“ upozorio je mons. Lenkić, dodavši kako se kroz sekularizaciju vidi da je sve teže očuvati kršćanski identitet bez poosobljene vjere.

„U okruženju pluralističkim shvaćanjem života, kršćani moraju ozvučiti svoju nutrinu tonovima Kristove dobrote i svjedočiti da unatoč zlorabama Božića nismo spremni na izdaju vjere. Spektakli svjetla, blještavila i raznih ponuda u javnosti ukazuju na mjeru zaborava Boga. Tamo gdje bi u središtu trebao biti Bog, uvukle su se ljudske čežnje i želje, snovi i idile, bajke i priredbe, darivanja i druženja (‘carolija na ulicama’, ‘božićni ugodaj na svakom koraku’, ‘naš grad – bečki brat’). Sve to u određenoj mjeri pripada Božiću, ali Božić nije to. Božić nismo mi. Božić znači Bog! Sve ostalo, ma koliko bilo lijepo, osvježavajuće i nadahnjujuće, promašuje bit Božića“ upozorio je generalni vikar

IZ ŽIVOTA ZADARSKЕ CRKVE

potaknuvši da uočimo opasnost opoganjenog Božića u kojem je Bog odbačen ili se koristi kao puki ukras, a onda „slijedi depresivno stanje povratka u zbilju iz koje smo protjerali Boga. Europski Božić stavio je u središte čovjeka, ali ne na način kako to Bog čini, nego na način narcisoidne zagledanosti u samoga sebe. Sve manje je onih koji Krista uzimaju za životno uporište. To je kršćanima izazov u prepozna-

vanju izvornoga na što nas Božić obvezuje“ potaknuo je mons. Lenkić, istaknuvši da je tajna Božića da sve što radimo i što jesmo može imati svoj izvor i cilj u Bogu. Božić traži da naša vjera bude utjelovljena, vidljiva i opipljiva u životu.

Mons. Lenkić se osvrnuo i na proteklu Godinu milosrđa. „Rastvorene vratnice simbol su Božje otvorenosti prema svim ljudima. Jubilej milosrđa poziva da sami sebe sebe drugačije shvaćamo i živimo, da postanemo vrata u smislu otvorenosti za Boga i ljude. Tu se otvara izlaz iz brojnih zapetljaja u kojima se nalazi suvremeni svijet, ali i Crkva koja jubilej milosrđa slavi uz 50. obljetnicu završetka Drugog vatikanskog koncila. Završetak Godine povezan je sa svetkovinom Krista Kralja čime se želi naglasiti predanje Crkve Kristovom Gospodstvu“ rekao je mons. Lenkić, istaknuvši da „usvojiti mentalitet milosrđa znači usvojiti mentalitet Isusa, Evanđelja, a to nije povlastica ili dužnost jedne skupine u Crkvi, nego se odnosi na sve članove Crkve“.

Cijelo tijelo Crkve označeno je milosrđem kao Božjim svojstvom. „Na putu, a Crkva je i hodočasnica, moguće je zastati i prepustiti se hladovini usputnih postaja ili oplakivanju nad srušenim snovima i minulim uspjesima. Mo-

guć je zamor, tromost u hodu i gubitak jasne slike o cilju pred nama. Milosrđe koje je neodvojivo od Kristova lica potrebno je obnavljati i za milosrđe se odgajati. Milosrđe ne dokida odgovornost za ozbiljnost, za pravednost iopravljanje pukotina koje smo izazvali“ rekao je mons. Lenkić, istaknuvši da završetkom Jubileja milosrđa nije završila naša kršćanska usmjerenošć na življenje Božjeg milosrđa. „Ta snaga ne prestaje dalje djelovati u oblikovanju Crkve. Jubilej nam je otvorio oči da bismo vidjeli gdje je potrebna veća prisutnost naše vjerničke zauzetosti i ljubavi da bismo se otvorili Božjem milosrđu“ rekao je generalni vikar.

Poručivši da se božićni misterij, tajna utjelovljenja Božjeg Sina, može gledati na razne načine: kao temeljna dogma naše vjere, čin neizrecive ljubavi Boga prema čovjeku, čin pomirenja neba i zemlje, pobožanstvenjenje čovjeka i njegovog životnog cilja, vikar je poželio da otajstvo Božića zahvati našu dušu, srce, pamet, savjesti, obitelji, župe i sve vjernike, jer „privatiti Božić u korijenu rješava mnoge naše vremenite i vječne probleme“. U ime nadbiskupijske zajednice, mons. Lenkić je nadbiskupu poželio blagosloviljen Božić i Novu godinu.

Nadbiskup Puljić se složio da smo izloženi opasnosti da nam svetinja postanu sekularne, da izgube svoju početnu vrijednost. „Dobar i pravi odgovor je duhovna priprava za Božić sudjelovanjem na misama zornicama koje su dobro posjećene i preko sakramentalnog susreta koje svećenici ovih dana osobito proživljavaju i vide koliko je vjerniku važan taj susret“ rekao je mons. Puljić.

Glede mira i pomirenja, nadbiskup je podsjetio i na važan događaj u svijetu, postignuti mir u Kolumbiji nakon puno desetljeća, kojem je da zavlada doprinio i papa Franjo. „Predsjednik Kolumbije Juan Manuel Santos je bio ganut Nobelovom nagradom za mir u Oslu i susretom s papom Franjom, pa je nakon toga pošao u Asiz gdje mu je čuvar svetišta dao svjetiljku mira. Predsjednik je rekao da je bio Božji doprinos da se taj mir ostvario i izrazio nadu da će trajati“ rekao je nadbiskup Puljić.

Prenio je čestitke kardinala Stanislava Dzivisza kojeg je mons. Puljić obavijestio o održavanju izložbe Krakovske jaslice u Zadru. Na poruku da je Zadranima bilo drago biti duhovno povezanim s tim mjestom i biskupijom gdje je rođen nezaboravni i dragi sv. Ivan Pavao II., kardinal Dzivisz je rekao da ga raduje što Zadrani nisu zaboravili sv. Ivana Pavla II. i Zadarskoj nadbiskupiji je čestitao Božić. Nadbiskup je zahvalio prisutnima na svemu dobrome što čine u kontekstu zaduženja koje je Providnost dodijelila. Poželio je svima blagoslovio Božić i Novu godinu rekavši da je u ime Nadbiskupije papi Franji poslao čestitku za 80. rođendan i Božić.

Nadbiskup je rekao da se u čestitci papi i nášlio. „Napisao sam, Svetosti, vjerojatno ste pratili teniski kup kod nas. Makar su naši bili bolji, Vaši su pobijedili. Neki mi rekoše, ‘Lako je bilo njima kad imaju duhovnu potporu Svetog oca’. Ja sam rekao, ‘Kao dobar katolik, papa nije za njih navijao. On je otac svih, on jednako navija za sve’“ rekao je mons. Puljić.

ZADAR: OBRED PALJENJA ČETVRTE ADVENTSKE SVIJEĆE U CRKVI SV. ŠIME

Obred paljenja četvrte adventske svijeće u crkvi sv. Šime u Zadru u subotu 17. prosinca predvodio je zadarski nadbiskup Želimir Puljić, a svijeću je upalio zadarski gradonačelnik Božidar Kalmeta. U nagovoru je nadbiskup rekao da se kroz četiri nedjelje u hodu do Božića vodi na početke povijesti kad je Bog nakon pada prvih ljudi najavio dolazak nove Eve i novog Adama. U tumačenju što je Bog naumio, kad će se i kako ostvariti, pomažu nam veliki pisci Starog zavjeta, veliki proroci, među kojima se osobito ističe Izaija koji je cijelo vrijeme došašća pratio naše pripreme za dolazak Sina Božjeg.

„Izaija je najupečatljivije video i predkazao, a mlad je počeo prorokovati u vrlo teško vrijeme Babilonskog sužanstva. Bio je velika utjeha svom narodu, tješio ih je, govorio i najavljuvao. Prve nedjelje, kad je puk zanosan da će se dogoditi što je Bog davno najavio, rekao je ‘Podimo radosni na goru Gospodnju’. Ta nam je slika trajno potrebna u svakodnevnom životu. Pred svojim brigama, stresovima i zauzetosti, prorok nas poziva da podemo na goru Gospodnju. S brda se bolje i više vidi, bliže smo nebu i Bogu, lakše ga čujemo. To Izaija doziva“ rekao je mons. Puljić, istaknuvši da to predlaže liturgija u svetom vremenu došašća: da se povučemo, podemo na goru Gospodnju.

„Izaija ide dalje. U drugu nedjelju došašća je najavio da će vrijeme kad će doći Mesija biti sasvim drugačije. Rekao je to u slikama. Kad se rodi Mesija, vuk i janje će biti zajedno, ris, lav i kozlić će zajedno pasti a dijete će ih voditi. Nemoguće. Ali Bogu je sve moguće. Tu je poruka Mesije. Blizu je, dolazi“ rekao je mons. Puljić.

Na treću nedjelju došašća čuli smo zadnjeg proroka, Ivana Krstitelja, za kojeg će Isus reći da se takav od žene nije rodio. „Da ga je tako pohvalio, Isusu se kod Ivana svidjela njegova načelnost, skromnost i oduševljenje za Božje stvari. Nije se plašio, drhtao. Optužen je, a Ivan je velik jer se borio za Božji zakon, za Božja prava, za Božju sliku o čovjeku i njegovoj budućnosti. I nastradao je. Najveći od zadnjih proroka je mučen“ rekao je nadbiskup, dodavši da njime liturgija poručuje Isusovim sljedbeni-

cima da u ovom svijetu budu sol zemlje.

„Ne dajte se zavoditi, ne plašite se. Borite se ne samo za svoja ljudska prava, nego prvenstveno i za Božja prava“ potaknuo je mons. Puljić. Četvrte nedjelje došašća dolazi ostvarenje. „Mesija je tu i pokazuje se Sveta obitelj, Marija i Josip u paru. Marija je nova Eva koja je svojim ‘Da’ pokazala kako s Božjim planovima treba surađivati. Marijino ‘Evo me, Neka mi bude’ razlog je onoga što slavimo.

Hvala Marijo što si pristala i što si s Bogom surađivala. Kao što je velika Marija, velik je i Josip. Pošten čovjek kojeg andeo tješi da se ne boji uzeti Mariju za ženu. To je Božje djelo, Josip će biti poočim djeteta i zvat će se Emanuel, Bog s nama“ rekao je mons. Puljić.

Obilazeći župe na misama zornicama, nadbiskup je rekao da mu se svidjelo što su ljudi shvatili da se za Božić najprije tako pripravlja.

„Ranom zorom doći zapjevati Gospodinu. Iščekujući njega i njegov milosni susret u ispovjedi, kad će nam velikodušno reći da su nam oprošteni grijesi. Neka i nama bude pomoć

neba kao što su bili na pomoć Izaiji, Ivanu Krstitelju i Josipu, dani u kojima smo se pripremali za Isusov dolazak. Neka Gospodin dođe u naše srce da nam cijela godina bude njime blagoslovljena“ poželio je mons. Puljić.

Pjevanje su predvodili članovi Katedralnog zbora sv. Stošije i župnog zbora sv. Šime pod ravnjanjem Žana Morovića.

Nakon obreda paljenja svijeće, prisutni vjernici su s upraviteljem svetišta mons. Josipom Lenkićem otišli na fritule i čaj u obližnju konobu Skoblar, koja tradicionalno svake subote zadnjih godina daruje i počasti vjernike svojim gostoprivlastvom nakon završetka tog adventskog obreda.

ZADAR: ADVENTSKO KLANJANJE MLADIH ZADARSKE NADBISKUPIJE U KATEDRALI

Adventsko klanjanje mladih Zadarske nadbiskupije pred Presvetim oltarskim sakramenatom u katedrali sv. Stošije u Zadru u petak 16. prosinca predvodio je fra Bojan Rizvan iz samostana sv. Frane u Zadru, u organizaciji Povjerenstva za mlade Zadarske nadbiskupije čiji je predstojnik o. Franjo Kowal također bio prisutan. Fra Bojan je zahvalio Isusu što je njegov dolazak u naš život siguran te je poželio da i ovog Božića doživimo njegovo rođenje u svom

srcu.

„Da nam Božić doista bude događaj spasenja, ne samo obiteljski, događaj zajedništva i radošti, nego događaj spasenja“ potaknuo je fra Bojan, poželjevši da možemo nositi terete i drugih i buditi ih, kako bi dočekali otvorena srca Isusov spasenjski dodir. U zahvalnosti Isusu

što nas ne ostavlja i želi biti s nama jer je ljubav, fra Bojan je pred Presvetim rekao: „Ljubav ima potrebu biti s onim koga voli. Hvala ti što svoju ruku spasenja pružaš nama u grijesima, slabostima, strahovima. Daj da prihvatimo tvoju ruku jer samo po njoj možemo biti spašeni. Pomozi nam produbiti čežnju za tobom. Stvarajući nas, utisnuo si u nas duboki trag ljubavi koja čezne i ima potrebu nekomu pripadati. Ljubavi koja iščekuje tvoj dolazak.

Vrijeme došašća je vrijeme ljubavi. Da nekog istinski volimo, pokazujemo tako što čeznemo za njim. Želimo biti u njegovoj prisutnosti i dopustiti da nas blizina voljenoga izgrađuje. Zato smo s Isusom“. Fra Bojan je molio da Isus uđe u probleme našeg života jer sve što činimo, bez njega ne može donijeti plod i imati ljepotu, kao kad Isus nešto čini. Potaknuo je prisutne da ne ometaju ono što je Krist s čovjekom naumio, da mu dopustimo ući u život. U želji da taj susret ne naruše naši strahovi, grijesi i tjeskobe, fra Bojan je molio Isusa da nam pomogne očistiti srce.

„Koliko kutaka skrivam od pogleda drugih i od tvog pogleda? Ne otkrivaš mi grijeh da bi me ponizio, nego da bi me spasio, da bi nas otukpio. Zato, Gospodine, proslijetli moje srce i učini ga po svome srcu. Da mogu biti sloboden od svih rana, ostavljenosti, napuštenosti, kad mislim da nikome nisam potreban, da nisam dovoljno voljen.

Prosljetli tminu u kojoj sam previše ohol, toliko da ne mogu sebi oprostiti grijeh koji si mi ti oprostio, tminu moga ponosa koji lako izgradim u osjećaju moje pravednosti“ rekao je fra Bojan poželjevši da Isus ukloni naše lažne sigurnosti da bi se oslonili na njega i prepozna-

li snagu Božjeg duha koji donosi život, mir i istinski oslobađa.

„Gdje je duh, ondje je i sloboda. Neka moje srce postane mjestom tvoga boravka. Neka se zaođene u došašće, u iščekivanje voljenoga koji nas pohađa. Jer nema veće radosti, nego biti Gospodinov, dopustiti da njegova sveta riječ odjekne u našem životu i ljubav se nastani u našim životnim odnosima“ rekao je fra Bojan. U želji da nas Bog izvuče iz ogorčenosti, nepraštanja i srdžbe, fra Bojan je istaknuo da je Božja pobjeda uvijek proslava ljubavi. Snaga Božjeg dodira nas oslobađa od zla koje nas nadvladava.

„Kad vidimo da smo razbijeni, lako postanemo tjeskobni, počnemo plakati nad životom. Čini nam se najlakše dignuti ruke od ljudi, od osoba koje volimo i od svog života. Osjetimo Isusov pogled i u tjeskobi. Kad nam tijelo dršće pred nečim, osjetimo Isusa čija je dobrota neizmjerna i milosrđe“. Potaknuvši da zajedništvo s Isusom promatarmo kao sigurnost, prostor naše zaštite i sigurnu luku u olujama života, fra Bojan je ohrabrio da i u nevolji čeznemo za Isusom u sigurnosti da je on Spasitelj i Otkupitelj.

Isusovo lice nas ljubi i kad mi svoje lice sakrijemo, nijedna naša tjeskoba nije tako duboka da pomislimo kako smo odbačeni od Isusovog pogleda. Molilo se i za nova duhovna zvanja jer su Crkvi potrebni navjestitelji mira i dobra, služitelji Isusovog spasenjskog dara, rekao je fra Bojan Rizvan na klanjanju koje su pjesmom animirali mladi iz crkve sv. Frane.

PAG: BOŽIĆNI OBITELJSKI SUSRET UZ RIJEČ I GLAZBU I NOVI CD DON GAŠPARA DODIĆA

„U betlehemskoj štalici Bog nam se pokazuje kao ponizno dijete da pobijedi našu oholost. Možda bismo se lakše predali da je pred nas izašao sa svojom moći i mudrošću. Ali, on ne želi našu predaju, nego radije apelira na naše srce i na našu slobodnu odluku da prihvatimo njegovu ljubav. Bog se učinio malenim da nas oslobodi ljudske težnje za veličinom koja proizlazi iz oholosti. Slobodno se utjelovio da nas učini slobodnima, slobodnima da ga ljubimo“

IZ ŽIVOTA ZADARSKЕ CRKVE

istaknuo je don Gašpar Dodić, župnik župe Uznesenja BDM u Pagu i paški dekan, koji je u nedjelju 18. prosinca organizirao ‘Božićni obiteljski susret uz riječ i glazbu’ u Kneževom dvoru u Pagu. Don Gašpar je priredio raznovrsni glazbeno-literarni program u sklopu kojeg je održao i izlaganje o temi ‘Otkriti došašće – pronaći Božić’. Ujedno je predstavljen i njegov novi CD duhovnih pjesama ‘Buđenje’.

„U došašću dok se vjernici pripremaju slaviti veliko otajstvo utjelovljenja, pozvani smo otkriti i produbiti osobni odnos s Bogom. Latinska riječ Adventus odnosi se na Kristov dolazak i stavlja u prvi plan Božje kretanje, obraćanje prema čovječanstvu na koje je svatko pozvan odgovoriti otvorenošću, čekanjem, traženjem, prianjanjem. Kako je Bog slobodan u objavi i darivanju sebe jer se pokreće samo iz ljubavi, tako je i ljudska osoba slobodna u davanju svog pristanka. Bog očekuje odgovor iz ljubavi“ rekao je don Gašpar, istaknuvši da liturgija kao savršen model takvog odgovora predstavlja Mariju.

„Povijest spasenja je put ljubavi, milosrda i dobrote: od stvaranja do oslobođenja Izraelskog naroda iz Egipatskog ropstva, od dara Zakona na Sinaju do povratka u domovinu iz Bablonskog sužanstva. Bog Abrahamov, Izakov i Jakovljev bio je uvijek bliski Bog, koji nikad nije napustio svoj narod. Više puta je podnosiо njihovu nevjernost sa žaljenjem i čekao strpljivo povratak, uvijek u slobodi i ljubavi koja predvodi i brani ljubljenoga, pažljiv na njegovo dostojanstvo i njegova najdublja očekivanja“ rekao je don Gašpar, istaknuvši da se Bog nije zatvorio u nebu, nego se prignuo nad ljudska zbivanja.

„Bog ulazi u čovjekovo vrijeme kao dijete i prolazeći faze ljudskog života, kako bi cijela naša egzistencija, duh, duša i tijelo, mogla biti uzdignuta do Božjih visina. Sve to čini iz vjerne ljubavi prema čovječanstvu. Prava ljubav po svojoj naravi teži k dobru drugoga, u prijateljstvu ide preko granice, bez računice i mjere. To je ispunio živi Bog čije je otajstvo objavljeno u riječima sv. Ivana ‘Bog je Ljubav’“ rekao je don Gašpar, dodavši da je Bog u Isusu preuzeo na sebe cijelo čovječanstvo, ljudsku povijest i daje

joj presudni zaokret prema novoj biti ljudske osobe, biti rođenim od Boga i težiti za njim.

Mr. Dodić je upozorio i da utjecaj hedonističkog konzumerizma Božiću prijeti da izgubi svoj duhovni smisao, pretvoriti se u prigodu za kupnju i razmjenu darova zbog koje trgovci trljaju ruke. „Poteškoće, nesigurnosti i ekonomска kriza kroz koju prolaze mnoge obitelji mogu biti poticaj na otkrivanje topline jednostavnosti, prijateljstva i solidarnosti, tipičnih božićnih vrijednosti“ rekao je don Gašpar, istaknuvši da se u Božiću slavi središnji događaj povijesti, utjelovljenje božanske riječi za otkupljenje ljudskog roda. „Na Božić ne obilježavamo tek obljetnicu rođenja velike osobe, ne slavimo apstraktno tajnu rođenja jednog čovjeka. Na Božić se spominjemo nečeg vrlo konkretnog i važnog za ljude, istine koju sv. Ivan sažima u ‘Riječ tijelom postade“ rekao je don Gašpar. Taj povijesni događaj evanđelist Luka smješta u dane odredbe o prvom popisu cara Augusta.

„Dogadjaj spasenja koji je Izrael vjekovima iščekivao dogodio se u noći koja je povijesno datirana. U mrkloj noći nad Betlehemom upalo se veliko svjetlo: Stvoritelj svega svijeta se utjelovio sjedinivši se s ljudskom naravi“ rekao je don Gašpar, dodavši da grčki logos, latinski verbum, hrvatski riječ, znači i smisao. „Vječni Smisao svijeta postao je opipljiv našim osjetilima i dokučiv našim umom: sada ga možemo rukom dotaknuti i promatrati. Smisao koji se utjelovio nije neka opća ideja utisnuta u svijet nego Riječ nama upućena. Logos nas poznaće, poziva nas, vodi nas. Nije neki opći zakon, nego Osoba koja se zanima za svakog pojedinih čovjeka. To je živi Božji Sin koji se utjelovio u Betlehemu“ naglasio je don Gašpar, dodavši

da je Smisao dobri Bog koji nije daleko biće koje nećemo doseći, nego Bog koji je postao naš bližnji. Vrlo nam je blizak, ima vremena za svakoga od nas i došao je da ostane s nama. Ta istina prosvjetljuje cijelu ljudsku egzistenciju, treba pragnuti um i priznati ograničenost našeg razuma.

„Božić je povlaštena prilika za razmišljanje o smislu i vrijednosti naše egzistencije. Pomaže nam razmišljati o dramatičnosti povijesti u kojoj ljudi ranjeni grijehom tragaju za srećom i zadovoljavajućim smisлом života i smrti. Potiče razmišljati o milosrdnoj dobroti Boga koji je došao ususret čovjeku da mu izravno priopći Istinu koja spašava, prijateljuje s njim i učini ga dionikom svog života“ rekao je don Gašpar. Potaknuo je da se pripremimo za Božić s poniznošću i jednostavnosću, oraspoložimo se za primanje svjetla, radosti i mira kojima to otajstvo zrači. „Prihvatimo Kristov Božić kao događaj koji je kadar obnoviti naš život. Susret s Djetešcem Isusom pretvara nas u ljude koji ne misle samo na sebe, već se otvaraju potrebama braće. Tako ćemo i mi postati svjedoci svjetla Božića na čovječanstvo trećeg tisućljeća“ rekao je don Gašpar, potakнуvši da molimo Mariju, svetohranište utjelovljene Riječi i sv. Josipa, tihog svjedoka događaja spasenja, da osjetimo osjećaje koji su njih prožimali dok su isčekivali da se Isus rodi te da proslavimo Božić u radosti vjere, zauzeti za iskreno obraćenje.

U prigodnom recitalu nakon izlaganja, izvođači su podsjetili na riječi proroka Izajije sedam stoljeća prije Isusovog rođenja, da mu je ime savjetnik divni, Bog silni, otac vječni, knez mironosni. U razmišljanju o Mariji možemo se poučiti kako živjeti vjeru i kako slaviti Božić, da budemo sličniji Isusu. Mariji se uputila molitva da imamo ruke spremne služiti, otvore-

ne oči za potrebe braće, da budemo sposobni slušati Isusa koji nam govori i nudi najbolje planove za pravi život. „Izvršiti kršćansko poslanje na koje nas je Bog pozvao zahtjeva od nas obvezu, žrtvu i odreći se vlastitih planova. Često se osjećamo gospodari života, organizatori vremena, planeri prostora. Marijo, ti nas odgoji živjeti Božić kao kršćani, otvoriti se obnoviteljskoj Božjoj milosti“ istaknuto je u recitalu u kojem su paška djeca čestitala Božić. Pjesme na susretu su izveli Antonio Tkalec i dječji crkveni zbor.

Kantautor Tkalec iz Varaždina, skladatelj i producent suvremene duhovne glazbe, nedavno je jedini u ovom dijelu Europe s duhovnom glazbom stekao status slobodnog umjetnika. Uz glasovnu pratnju Agnete Levanić i Anite Nježić, Tkalec je otpjevao nekoliko pjesama predstavivši drugi CD župnika Dodića. Album sadrži dvanaest autorskih pjesama don Gašpara: Buđenje, Daj mi ruku, Lijepo je ići u susret, Među nas je došao, Hodaj sa mnom ti, Kruh koji lomite, Bog malenih, Samo tvoj, Ustat ču, Pusti narod svoj, To je put u Svetu zemlju i Gospu od Staroga Grada. Tkalec je pjevao i na nedjeljnoj misi u zbornoj crkvi u Pagu. Na početku mise paški izviđači predvođeni Ivankom Grašo prvi put su donijeli Betlehemsko svjetlo iz Zagreba u Pag, postavili ga kraj oltara te su vjernici ponijeli svjetlo mira kućama.

Program sureta su vodili Sanja Dobrijević i Anthony Buljanović. Adventski program u Pagu je raznovrstan. Uz paljenje adventskih svijeća na Trgu Petra Krešimira IV., održane su božićne priredbe i kreativne radionice koje su uključile pašku djecu. Grad Pag je pokrovitelj višednevnog programa Advent u Pagu kojeg su organizirali Centar za kulturu i informacije Pag, Župni ured Pag, Mjesni odbor Pag, Dječji vrtić Paški mališani, OŠ Jurja Dalmatinca, Gradska glazba Pag, ženska klapa Peružini i Udruga Kiss.

ZADAR: IZVEDEN ADVENTSKI ORATORIJ ‘ON ĆE DOĆI’ ŠIME MAROVIĆA

Adventski oratorij ‘On će doći’ skladatelja maestro don Šime Marovića izveli su u pondjeljak 19. prosinca u katedrali sv. Stošije u Zadru. Prvostolni mješoviti zbor sv. Dujma iz Splita i

IZ ŽIVOTA ZADARSKЕ CRKVE

solisti, u pratnji komornog puhačkog orkestra i orgulja. Stihovi govore o obećanom Mesiji koji dolazi, poticaju da se pripravi Gospodinu put, Djevici koja će roditi Emanuela obećanog po prorocima. Poziva se na radost i spominje motiv svjetla, svjetlosti koja obasjava tamu zemljane noći. Oratorij je Marović skladao 2009. g. za soliste, zbor, komorni puhački orkestar i orgulje. Prigodni tekstovi su uzeti iz Svetog Pisma i Časoslova, stvaraju ozračje isčekivanja Spasiteljevog rođenja, pružaju utjehu i duhovnu snagu.

„Došašće je vrijeme čežnje za onim što može najdublje ispuniti i zadovoljiti naše srce. Čežnja je za sv. Augustina temeljno čovjekovo raspoloženje koje je izrekao formulacijom ‘Nemirno je naše srce sve dok se ne smiri u tebi, Bože’. Čovjek u svojoj biti čezne za Bogom. U došašću slavimo dolazak Isusa Krista k nama, njegov dolazak u naše srce, kuca na vrata našeg srca“ rekao je Žan Morović, regens chorii zadarske katedrale sv. Stošije u pozdravnom govoru.

„Smisao izvođenja tog oratorija je otkriti ljetoputu i temeljnu poruku došašća, Spasitelj nam dolazi svaki dan. Otvorimo mu svoje srce. Prepoznajmo ga u potrebnima. Oratorij nam želi još više potaknuti čežnju za Bogom koji dolazi. On je glazbena duhovna obnova kao dio priprave za dolazak Gospodina. Jer jedno je sigurno, On će doći“ rekao je Morović. Istaknuo je da je ime don Šime Marovića u Dalmaciji i šire sinonim za crkvenu glazbu te je zahvalio glazbenicima okupljenima u zajedništvo izvođenja te vrijedne don Šimine tvorevine.

Zborom i orkestrom ravnao je mo don Šime Marović, kapelnik katedrale Sv. Dujma u Spli-

tu. Uz Prvostolni mješoviti zbor sv. Dujma, u izvedbi su sudjelovali solisti Marija Bubić Jaman, sopran i Josip Alajbeg, bariton te komorni puhački orkestar u sastavu: Marija Bašić Markotić, flauta, Sanja Milić, oboa, Željko Milić, klarinet, Tomislav Kurte, fagot, Ljudevit Potza, korno i Predrag Svačić, tuba. Za orgulja ma je svirala mo. s. Mirta Škopljanač Mačina.

Među posjetiteljima su bili i zadarski nadbiskup Želimir Puljić, don Tomislav Ćubelić, župnik splitske katedrale sv. Duje, svećenici, redovništvo i zainteresirani puk koji je pljeskom pozvao zbor i orkestar na još jednu izvedbu. Na dodatnu izvedbu dijela oratorija u čestitci izvođačima pozvao je i nadbiskup Puljić, rekavši da mu se osobito svidio ulomak ‘Ustani, zasini, jer svjetlost tvoja dolazi, nad tobom blista Slava Gospodnja (Iz 60,1).

„Osjetili smo bogatstvo duha svetog došašća koje nam najavljuje da će Isus doći. Tekstovi iz Svetog pisma, osobito Izajie, i glazbeno smo naslutili što znači isčekivati, čeznuti, ne samo riječima, nego i evandeoskim riječima koje smo čuli“ rekao je mons. Puljić zahvalivši izvođačima što su došli i uljepšali sveto vrijeme došašća.

Oratorij je izведен u sklopu Krševanovih dana kršćanske kulture Zadarske nadbiskupije. Tom je prigodom Morović najavio tradicionalni Božićni koncert Katedralnog zbora sv. Stošije u zadarskoj katedrali 27. prosinca te Festival klapske božićne pisme koji se ove godine prvi put u specifičnom dvodnevnom izvođenju održava 4. siječnja u crkvi Sv. Frane i 5. siječnja u katedrali sv. Stošije.

**ZADAR: BOŽIĆNI POHOD
ZADARSKOG NADBISKUPA
ŽELIMIRA PULJIĆA CARITASU**

Tradicionalni božićni pohod zadarskog nadbiskupa caritasu Zadarske nadbiskupije krajem godine kad se upoznaje s djelovanjem kroz proteklu godinu održan je u ponедjeljak 19. prosinca u zadarskom caritasu. Mons. Želimir Puljić susreo se s beskućnicima prenoćišta sv. Vinko Paulski kojih je trenutno jedanaest. Uslijedio je susret s djelatnicima caritasa, ravnateljem mr. don Ivicom Jurišićem, zamjenicom Mirjanom Tadić i ostalima. Zadarski caritas raznim socijalnim programima mjesечно skrbi o tisuću i pol obitelji iz cijele nadbiskupije.

Priznanje caritasovom radu je podatak da je zadarski caritas među trinaest prihvaćenih prijavitelja iz cijele Hrvatske čiji je program prihvatio financirati Fond europske pomoći za najpotrebnije. Dodijelio je zadarskom caritasu 3 280 000 kn za projekte razne socijalne pomoći. Iz Hrvatske su brojni aplicirali za ta sredstva, no do bilo ih je trinaest, među njima i zadarski caritas za svoje programe: tristo dnevnih korisnika Pučke kuhinje u Zadru, dvjesto obitelji prima pakete u socijalnoj samoposluzi, ta će se sredstva uložiti i za potrebe Pro Vite, poput pelena za djecu, bezreceptne lijekove, za opremu kućanstava, kupnju školskih knjiga i pribora.

„Natjecat ćemo se i sljedeće godine, to će biti veliko olakšanje za naše korisnike. Želja nam je pomagati mlade iz socijalnog sustava i pomoći ljudi koji su u radnom odnosu, ali im je plaća nedostatna za funkcioniranje, a nemaju uvjete za primanje državne pomoći. Prioritet caritasa su i obitelji s više djece koje imaju mala primanja i obitelji koje se trude, rade, a ne primaju redovito plaće“ istaknula je Tadić. Neki sveukupno od države imaju socijalna primanja koja i premašuju iznos plaće blagajnice u trgovinskom centru od 2 800 kn. Ako je netko zadovoljen u osnovnim uvjetima, npr. ima socijalni stan, caritas mu daje mjesечne pakete pomoći u hrani i ostalim artiklima. Nedostatak je sustava na razini države koji pogoduje da se korisnici socijalne pomoći gomilaju i višegeneracijski, skoro su uvijek iste osobe u sustavu

skrbi. Stvaraju se generacijski socijalni slučajevi te i zadarski caritas niz godina pomaže iste, i djecu roditelja koji su nekad primali pomoć. Skoro se javljaju i njihovi unuci. Ima i dobrih primjera da se neki zapošljavaju i ne primaju više pomoć. Važno je stvarati programe koji razvijaju radne sposobnosti korisnika.

U prostoru caritasa djeluju i službe komuna Cenacolo i Zajednice Ivan XXIII. Roditelji i mlađi tu dolaze tjedno na razgovor za ulazak djece u komune, na kolokvije za pripremu. Tu su i susreti roditelja za maloljetnike, za djecu, osmoškolce koji eksperimentiraju s drogama. U caritasu se za njih održi šestomjesečni program. Za razliku od Cenacola, u Zajednici Ivan XXIII. primaju i one koji uzimaju lijekove. „Opasnost je sintetičkih droga i njihove mješavine. Prije su bili heroinski ovisnici, a sad je izmiješano više supstanci. Marihuana sad utječe na mozak lošije i s većom ugrozom nego prije, što kažu i roditelji. Teže je otkrivati sintetičke droge, puno su razornije. Utječu na emocije, uzrokuju tjeskobna stanja, depresije, pa se to može pripisati i nečem drugome, a ne drogi“ rekao je Mladen Klanac iz obiteljskog savjetovališta zadarskog caritasa.

Oni psihološkom pomoći i savjetima pomažu stotine obitelji te je istaknuto da će na sljedećem susretu Vijeća za obitelj HBK biti tema obiteljska savjetovališta. Njihovim je djelatnicima potrebna edukacija, supervizija, za to trebaju sredstva na nacionalnoj razini. Upozorenje je na velik broj rastava i stvaranje ambijenta da se olako rastavlja. Nadbiskup Puljić je istaknuo značaj obiteljske molitve koja je pomoći vraćanju komunikacije u obitelj. Može se konkretno iskusiti snaga i ljepota molitve. Često se roditelji osjećaju psihološki slabi u odnosu s djetetom. Potreban je ambijent u zajedništvu svećenika i laika. Nadbiskup je rekao da je obitelj Božja institucija. Ako su supružnici toga svjesni, kad dođu problemi lakše se nose s njima. Potreban je otajstveni, vjernički smisao da je brak Božji savez.

U caritasu treću godinu djeluje i program rane intervencije za djecu s poteškoćama u komunikaciji do treće godine života. Samo od 1. rujna do 1. prosinca ove godine na terapiju se

IZ ŽIVOTA ZADARSKE CRKVE

prijavilo više od 70 djece/obitelji koji dolaze po pomoć. God. 2014. pomoglo se 119 obitelji, a 2015. g. više od dvjesto obitelji. Dvije specijalistkinje rane intervencije u edukacijskoj rehabilitaciji (Ivana Šunjić i Marina Grbić) i dvije logopedinje (Lucija Božajić Golem i Nikolina Jezernik) svaki dan u caritasu od 8 do 20 sati za roditelje besplatno rade s djecom i roditeljima, svakim slučajem do sat vremena.

Terapijski program s jednom obitelji traje oko

godinu dana, jedanput do dva puta tjedno i daje rezultate. Taj je program značajan jer u zadarskoj bolnici i ustanovama županije nije osigurana fizio-terapeutска pomoć za djecu u najranijoj životnoj fazi, do treće godine života. Po pomoći u caritas dolaze djece s Downovim sindromom, neurorizična djece, ranije rođena djece, djece s jezično govornim poteškoćama. Specijalistica Ivana Šunjić, djelatnica u tom programu, upozorila je da je prije bio omjer 1:1000 djece s komunikacijskim teškoćama, a sad je taj omjer 1:68. Velika je potreba za logopedijom djece do četvrte godine.

Rana intervencija je nova mlada grana koja se razvija. Do treće godine je plastičan mozak i može se dosta učiniti i promijeniti na dobro. Djeca puno koriste mobitele, tablete, neki su izloženi televiziji i po osam sati dnevno dok roditelji rade. Ako su duže tome izloženi, može doći do simptoma autizma. Roditelji loše i neispravno komuniciraju. „Roditelj misli da će ih dijete manje voljeti ako im se ukaže na granice. Kažu, dijete ne govori, a u pozadini otkrijemo druge teškoće. U našem radu vide se pomaci. Dijete se izvuče iz kasnijeg specijalnog vrtića,

specijalne škole, oslobođi se cijeli sustav od kasnijeg pružanja posebne pomoći. Dijete nije pokvareni automat, pokvarena igračka da će se popraviti, pa gotovo. Treba se uključiti cijela obitelj“ istaknula je Šunjić.

Roditelji dobiju upute što će raditi s djecom kući do sljedećeg susreta u caritasu. Kroz terapijski rad, igre i savjetovanje uče se komunikaciji i socijalnoj vještini. Komunikacija je baza, onda dolazi jezično-govorna sposobnost. Dijete može komunicirati i neverbalno, izraziti nešto pokazujući prstom, očima, čuđenjem, a kod nekih se ni to ne događa, što je temeljno. „Komunikacijske teškoće treba na vrijeme koprati, iščupati iz mogućeg autističnog spektra. Ta djeca onda kasnije nisu teret društvu, obitelji, socijali, obitelj prodiše“ rekla je Šunjić.

Nadbiskup je susreo i roditelje poginulih hrvatskih branitelja u Pučkoj kuhinji i s njima je

objedovao. Uz božićnu i novogodišnju čestitku, potaknuo ih je da nađu trenutke kad će drugačije gledati na ovaj svijet. „Isus je zato došao. Da nam objavi nešto novo. Kad se Boži Sin rodi, svijet će biti drugačiji“ rekao je mons. Puljić, poželjevši da njegovo rođenje ne ostane samo povjesni događaj.

„On je Isus koji je ostao s nama, da bude brat s nama. Isus je došao i rodio se jedanput, ali se ponovno rađa i želi roditi u nama. Došao je da nas ponovno preporodi, da drugačije gledamo na svijet, da ga preporadamo, stvaramo drugačije“ rekao je mons. Puljić, poželjevši da se o božićnom događaju samo ne priča, nego da se Isus uvijek iznova rodi i sve nas preporodi.

ZADAR: SUSRET ZADARSKOG NADBISKUPA I LOKALNIH VLASTI

Zadarski nadbiskup Želimir Puljić održao je odvojene božićne susrete sa zadarskim županom Stipom Zrilićem i zadarskim gradonačelnikom Božidarom Kalmetom u salonu Nadbiskupskog doma u Zadru u srijedu 21. prosinca. Župan i gradonačelnik bili su u pratinji svojih suradnika. Na tom tradicionalnom susretu koji se svake godine održi naizmjence u zgradи Nadbiskupije odnosno vijećnicama razmijene božićnu i novogodišnju čestitku a nadbiskup se upozna sa smjerovima razvoja zadarskog područja protekle godine.

Mons. Puljić je čestitao i zahvalio županu i gradonačelniku na svemu što čine za dobro čovjeka i za suradnju s Nadbiskupijom u mnogim socijalnim, kulturnim i znanstvenim programima. Poželio im je blagoslovljeno daljnje nastojanje. Crkva svjedoči svoju nazočnost u društvu, rekao je mons. Puljić, osvrnuvši se i na neke otpore u tom smislu. „Tko je mislio da ćemo se morati ‘boriti’ s pojedinima u vlastitom narodu i da ćemo u vlastitoj, pluralnoj državi morati dokazivati što Crkva čini, da potvrdi autentičnost svog poslanja i ono što joj je dužnost i odgovornost i javno činiti. Dužnost je ne samo na hijerarhijskoj Crkvi, nego na osobit način na laicima koji se u ovim trenucima čine odlučujućima pokazati što znači biti kršćanin, vjernik, istinski rodoljub. Smatram izazovom da u tome uspijemo zajedničkim snagama, na dobro društva i naroda“ rekao je mons. Puljić na susretu sa županom Zrilićem.

Nadbiskup je županu i gradonačelniku poklonio knjigu Kompendij socijalnog nauka Crkve, Papinskog vijeća Iustitia et pax, u kojoj se govori o socijalnoj dimenziji Crkve u teoriji i praksi. „Obraduju se životne teme dostojanstva čovjeka, rada, obitelji, okoliša, solidarnosti. Crkva se oduvijek zauzima da društvo i država napreduju, što pokazuje i papa Franjo radikalnom opredijeljenosti za one kojima treba biti blizu. Papa Lav XIII. je sa socijalnim naukom počeo, a sv. Ivan Pavao II. nastavio, po čijem je nalogu i sastavljen kompendij“ rekao je mons. Puljić, istaknuvši da se u knjizi spominje i načelo supsidijarnosti koje je temelj ne samo političke, nego i crkvene i društvene stvarno-

sti u načinu djelovanja. Naime, župan Zrilić je istaknuo značaj supsidijarnosti, u sklopu kojeg se načelno može promatrati i djelovanje lokalne samouprave. „Samouprava je demokratski standard. Logika je da se ovlasti prenose na nižu razinu, što bliže građanima. Osporavati samoupravu govorи o niskoj razini demokratske kulture. Svi skupa smo na istom zadatku i imamo suglasnost oko razvojnih ciljeva“ rekao je župan Zrilić, dodavši da je država visoko centralizirana, osobito financijski. Podsjetio je da je 2008. g. u županiji bila najuspješnija godina, uslijedila je kriza, a prošle godine gospodarski oporavak. Zaposlenih u županiji je najveći broj dosad, a ove je godine pretekao i najbolju 2008. g. I gradonačelnik Kalmeta je istaknuo zadovoljstvo nikad većom zaposlenošću i nikad manju nezaposlenost u gradu. Trenutno je 2 400 nezaposlenih u Zadru, iz godine u godinu je rast zaposlenosti od 15 %. Grad Zadar je realizirao puno projekata i puno ih je u pripremi, a veliki dobitak za grad je obnova u Domovinskom ratu pogodjene Kneževe palače.

U predstavljanju razvoja županije, nadbiskup je upoznat s podacima o porastu prerađivačke industrije, ne samo morske, ribe, sirana, nego je u ovoj godini najviše porastao metalo – prerađivački sektor. Nekad je trgovački sektor činio 24 % ukupnog prihoda Zadarske županije, a sad je prerađivački sektor dosegao trgovinu. Raste uzgoj ribe i njen izvoz vani, a samo je 1 % mora u županiji pod koncesijom za uzgoj ribe. Čak 70 % od ukupne marikulture u Hrvatskoj odvija se u Zadarskoj županiji.

Župan Zrilić je istaknuo i nastojanje da se povežu znanstveni sektor i konkretno gospodarstvo. Centri kompetencija se povezuju sa značaju na konkretnim stvarima. Plavo-zeleni

centar u Bibinjama doprinosi jačanju morskog centra, centar kreativne industrije na zadarskoj Relji će razvijati film, modu, dizajn, nove tehnologije i informatiku. U poljoprivrednoj djelatnosti problem je usitnjenost posjeda. Veliki su troškovi a male zarade. Župan Zrilić je istaknuo pokretanje edukacijskog plana za poljoprivrednike u Zemuniku, da se pouče o sustavu navodnjavanja, plastenicima.

U županiji djeluje 7 000 obiteljsko-poljoprivrednih gospodarstava. Ljudi treba upoznati s činjenicom da u Zadru postoje tri razvojne agencije za pripremu projekata i davanje savjeta u izradi poslovnog plana s kojim bi se moglo aplicirati za sredstva europskih fondova. Turizam kao značajna djelatnost u Zadarskoj županiji obuhvaća 160 000 kreveta u županiji; 1200 ljudi se bavi turizmom, a prije nekoliko godina bilo ih je 2 500. Ove je godine ostvareno 12 milijuna noćenja, milijun i pol dolazaka.

Zadarska županija u svom vlasništvu ima 65 ustanova: škole, zdravstvene ustanove, bolnice u Zadru, Biogradu i na Ugljanu, gimnaziju, Katalište lutaka, Narodni muzej, 1200 km cesta i 110 luka. Sveukupno u svim tim ustanovama je oko 5 000 zaposlenih. Svi su sudionici dvaju susreta izrazili žaljenje zbog iseljavanja iz Hrvatske, ali i činjenicu da se mnogi nakon upuštanja u taj rizik vraćaju. U zadarskom području je veliki razvojni potencijal i dobri preduvjeti za ostanak te je nadbiskup zahvalio vlastima na trudu kojeg čine da se ljudima omoguće radna mjesta i poboljšava dostojanstveni životni standard.

ZADAR: SUSRET ZADARSKOG NADBIŠKUPA I RAVNATELJA OSNOVNIH I SREDNJIH ŠKOLA ŽUPANIJE

Božićni susret zadarskog nadbiskupa Želimira Puljića i ravnatelja osnovnih i srednjih škola Zadarske županije održan je u četvrtak 22. prosinca u salonu Nadbiskupskog sjemeništa 'Zmajević' u Zadru. U pozdravnom govoru mr. don Gašpar Dodić, predstojnik Katehetskog ureda Zadarske nadbiskupije, rekao je da je vrijeme Božića „povlaštena prilika koja nas tjera na razmišljanje o Božjoj pedagogiji neizmjerne ljubavi prema čovjeku koju ostvaruje po utjelovljenoj Riječi, Isusu iz Nazareta“. Ta Riječ čovjeku govori da ga voli.

„Izražavam veliko zadovoljstvo što je dvadeset i pet godina po ponovnom vjeronauku u hrvatskim školama na djelu Božja pedagogija“ rekao je Dodić, zahvalivši ravnateljima i vjeronositeljima što svesrdno i stručno poučavaju i odgajaju mlade, kako bi prihvatile bogatstvo života, suočili se sa stvarnošću i postali svjesni trajnih vrijednosti. Rade Šimičević, ravnatelj Gimnazije Vladimira Nazora i voditelj Vijeća ravnatelja, u obraćanju nadbiskupu rekao je da Božić donosi novo ozračje, radosti, dobro, novo svjetlo. Isus se rodio kao maleno dijete da ga se čovjek ne boji, da mu može prići, po njemu je svim ljudima, bez razlike, dano dostanstvo čovjeka. „U školi se trudimo odgajati hrvatsku mladež u skladu s civilizacijskim dosezima i u duhu kršćanstva. Nadam se da to radimo dobro. Suradnja između Crkve i škole kroz nastavu vjeronauka budi nadu da možemo očuvati obitelji u kojima se stvara život i rađa vjera“ rekao je Šimičević, poželjevši mons. Puljiću da bude brižan prema vjernicima i da mu Božić bude trajna inspiracija u upravljanju nadbiskupijom.

Nadbiskup je zahvalio na čestitkama složivši se s ravnateljem Šimičevićem da Isus dolazi da donese novo ozračje, da ne bude razlika s obzirom na male i velike, rase i vjeru, da svi budu braća. To je značenje Božića. U obraćanju je mons. Puljić istaknuo značaj 40. godišnjice početka velike devetnice koju su hrvatski biskupi organizirali i proveli u Hrvatskoj.

„Kad sad razmišljamo 40 godina unatrag, vidi-mo da je to bio providonosan čin i vrlo važan događaj. Ono što sada uživamo kao slobodan narod i neovisna država ima svoje korijene i u tim događajima“ rekao je mons. Puljić darujući ravnateljima knjižicu spomena na te godine s naslovom ‘Velika nam djela učini Svesilni’. „Početak narodnih hodočašća se dogodio nakon gušenja Hrvatskog proljeća. Bio sam tada u Rimu i bio sam jako žalostan, potišten, kao da je nešto potonulo. Otišao sam u Rim kad je Hrvatsko proljeće bilo na vrhuncu i budilo nade, vjerske, nacionalne, narodne, kulturne. A onda je došla sjeća. Učinilo mi se kao da su potonule sve lađe“ sjetio se mons. Puljić tog vremena, istaknuvši da hrvatski pastiri onog vremena, pogodeni time, nisu ostali skrštenih ruku, nego su učinili veliko djelo kojeg se dobro prisjećati, podsjećati druge i sebe.

„Crkva se u tom trenutku sabrala i na sebi svoj-stven način, što je način kako Crkva djeluje, počela okupljati narod u svetištima. Najprije u Solinu 1976. g., kad se okupilo par desetaka tisuća ljudi, 1978. g. u Biskupiji kod Knina, 1979. g. u Ninu. Završilo je u Mariji Bistrici Nacionalnim euharistijskim kongresom 9. rujna 1984. g. na kojem se okupilo pola milijuna ljudi“ rekao je mons. Puljić. Državne novine su pisale da je u Bistrici bilo par desetaka tisuća ljudi.

Nadbiskup je rekao da je tada predstavnik države u odnosima s vjerskim zajednicama u razgovoru s kardinalom Franjom Kuharićem upitao ga, otkud tolika razlika u broju pridošlih ljudi, kojeg državne i crkvene novine, Glas Koncila, različito navode. Kardinal Kuharić mu je odgovorio: ‘Gospodon, svak’ je svoje brojio’.

Na kongres u Mariju Bistricu se bilo pozvalo i papu Pavla VI., ali on nije došao, uz odgovor iz Vatikana, „Nisu sazrele prilike za to“.

„To je bio nezaboravni duhovni događaj. Knjižica služi za informaciju i korisna je jer može biti povoljan materijal da o toj temi djeca napišu neki seminar, da se ne zaboravi taj doprinos hrvatskoj slobodi“ rekao je mons. Puljić. Poželio je ravnateljima da im božićni dani budu ispunjeni smislom koji je donio Božji Sin i kojim nas je htio obogatiti.

ZADAR: MISA POLNOĆKA U KATEDRALI SV. STOŠIJE

Misu polnoćku u subotu 24. prosinca u katedrali sv. Stošije u Zadru predvodio je zadarski nadbiskup Želimir Puljić. „Božić se dogodio kao nebeski, božanski, spasiteljski događaj kojeg su anđeli pastirima obznanili pjesmom ‘Radio vam se Spasitelj. I evo vam znaka: naći ćete dijete povijeno u jaslama’“ rekao je nadbiskup, dodavši da je u tom božansko-ljudskom događaju na zemlju sišla velika svjetlost, a Gospodin obznanio svoje spasenje.

„U djetetu Isusu kojeg je rodila Marija dogodio se Božji poklon, dar zemlji, svim ljudima, svim vremenima i svim narodima. Bog se utjelovio, postao čovjekom i sišao je s nebeskih visina u našu dolinu suza jer je čovjeka volio. ‘Bog se utjelovio u ljudskoj povijesti jer se raduje čovjeku’“ govorio je sv. Ivan Pavao II. Bog se raduje čovjeku. Kako je to lijepo i utješno“ naglasio

je mons. Puljić, podsjetivši na riječi sv. Karla Boromejskog koji je pred tom dragom tajnom kliktao: „Evo toliko slavljenog vremena, dana spasenja, mira i pomirenja. Evo vremena za kojim nekoć s toliko želja i uzdaha žudahu žarko i gorljivo drevni patrijarsi i proroci. Evo dana što ga Crkva oduvijek svečano slavi u po-božnom raspoloženju i zahvaljivanju vječnome Ocu jer nam je poslao Onoga koji će nas pozvati u nebo i u rajske nas odaje uvesti, samu nam istinu otkriti, poštenu nas življenju poučiti, obogatiti nas blagom svoje milosti i konačno primiti nas među sinove svoje i baštinike vječnog života“. Nadbiskup je poželio svima čestit Božić i blagosloviju Novu godinu, ispunjenu mirom, radošću, blagostanjem i čežnjom za nebeskim dobrima. „Po utjelovljenju svoga Sina Bog je ušao i u naše obitelji i u našu osobnu povijest. Njegovo je ime Emanuel, Bog s nama. On je jedini Spasitelj i nema drugog imena u kojem nam se spasiti, osim imena Isusa Krista“ poručio je mons. Puljić.

ZADAR: BOŽIĆ – SVETKOVINA ROĐENJA GOSPODINOVA, MISA U KATEDRALI SV. STOŠIJE

„Bog je k nama došao kako bi postao čovjekom, našim bratom, kako bi nas spasio i otkupio. Kako veličanstvena misao i veličanstveni događaj. Po utjelovljenju svoga Sina, Bog je ušao u našu povijest. Združio se s čovjekom zauvijek. Ušao je u naše obitelji i u našu osobnu povijest, svakoga od nas. Zbog toga je njegovo ime Emanuel, Bog s nama“ poručio je zadarski nadbiskup Želimir Puljić u propovijedi svečanog misnog slavlja koje je predvodio na Božić u nedjelju 25. prosinca u katedrali sv. Stošije u Zadru. „Isus je osobno sišao, utjelovio se i našim bratom postao radi nas ljudi i radi našeg spasenja. U njemu su se u živo susreli Bog i čovjek, nebo i zemlja. I to ne samo jedanput, u Betlehemu one svete noći. Nego zauvijek. Otako je Isus došao i utjelovio se, on je ostao s nama. Svaki put kad slavimo euharistiju, on je tu. Svaki put kad se udružimo i molimo zajedno, on je tu. Svaki put kad slavimo sakramente, on je tu, s nama. Zato je došao. Da bude i ostane s nama“ rekao je mons. Puljić, istaknuvši da je Božić božanski i ljudski, nebeski i zemaljski događaj.

Čitanja svetkovine Rođenja Isusova, poslanica Hebrejima i Ivanovo evanđelje, govore o počecima, rekao je nadbiskup. Oba djela započinju rječju ‘početak’: Početak poslanice Hebrejima, Početak Evanđelja po Ivanu. Pisac Knjige Hebrejima vodi nas na početke Isusovog početka ovozemaljskog života, u Betlehem gdje se Božić dogodio. „Mnogo puta i na više načina govorio je Otac po prorocima, a u ove dane progovori nam u svome Sinu‘ koji je postao čovjekom. Ivan nas vodi na početke stvaranja, kad je riječ Božja bila u krilu Očevu i po njoj je sve stvoreno. U početku o kojem Ivan priča, Otac nebeski je odlučio progovoriti nam po Sinu svome. Otac je odlučio poslati svoga Sina u svijet, da započne novi početak ovozemaljskog života“ istaknuo je mons. Puljić, dodavši da kad god razmišljamo o čudesnom otajstvu Božjeg silaska na zemlju, vjerom u malom djetetu prepoznajemo Božjeg Sina, Isusa Krista. „Isus koji je prije 2016 godina na zemlju sišao, utjelovio se i postao čovjekom, želi nam se iznova pridružiti. Želi nas pohoditi, blagosloviti i priključiti se našem obiteljskom zajedništvu. Ako se Krist nanovo ne rodi u našim dušama, narodu i obiteljima, njegovo povjesno rođenje u Betlehemu ostat će događaj koji se pamti i prepričava. A on nije došao samo zato da se o njemu priča i pripovijeda, već da se iznova u nama i kod nas rodi i sve nas preporodi“ poručio je nadbiskup, poželjevši da u buci koja vlada i brigama kojima smo obuzeti čujemo Isusa koji je mir i čežnja duše.

Nadbiskup je čestitao Božić svećenicima i Bogu posvećenim osobama, predstavnicima građanske vlasti, kulturnim i javnim djelatnicima, članovima Hrvatske vojske i policije, obrtnicima i ratarima, pomorcima i vjernicima koji žive i rade diljem svijeta, kršćanima koji po julijanskom kalendaru slave Kristovo rođenje, profesorima, znanstvenicima, učiteljima, odgojiteljima, vjeroučiteljima i bolničkom osoblju; djelatnicima obavijesnih sredstava, braniteljima, starima i bolesnicima, djelatnicima laicima po župama i svima koji se bore za dostoјanstvo i prava čovjeka, obitelji i za slavu Božju. „Čestit Božić i mirom Božjim blagosloviju Novu 2017. godinu u kojoj neka nas Novorođeni obdari svojim darovima radosti, blagoslova i mira“ poželio je mons. Puljić.

IZ ŽIVOTA GIMNAZIJE

ZADAR: BOŽIĆNI SUSRET U KLASIČNOJ GIMNAZIJI IVANA PAVLA II. ZADAR

Tradicionalni božićni susret Klasične gimnazije Ivana Pavla II. Zadar u četvrtak 22. prosinca u sportskoj dvorani te škole okupio je njihove profesore i djelatnike, učenike, njihove obitelji i prijatelje, svećenike. Učenici su izveli scenski prikaz o temi milosrđa, na suvremen način uprizorivši povratak izgubljenog sina iz Lukinog evanđelja. Nakon lutanja u ispraznim izlascima, sin shvaća promašenost života temeljenog na ispijanju alkohola i nepotrebnom trošenju, odolijeva magijskoj ponudi sektaške duhovnosti koja kaže da je novac bog i zarobljava te nagovorima protivnima životu. Vraća se kući gdje ga otac čeka pun ljubavi.

„Onaj kome je iskazano milosrđe ne duguje ništa, osim eventualno zahvalnosti iz dobre namjere“ poručili su učenici. Tekst je napisala gimnazijalka Matea Kaleb u suradnji s ravnateljem gimnazije mr. don Antonom Sorićem koji je rekao: „Bog se utjelovio da bi čovjeka učinio čovjekom. U školi se trudimo od djece učiniti ljude i sve zbog čega je Bog došao na svijet. Hvala roditeljima na pomoći, podršci i što su nam nekad korektiv.“

Sorić je zahvalio i duhovnicima gimnazije, don Stanislavu Wielinskому i don Tomislavu Dubinku. „Oni su u gimnaziji tihi, uvijek tu, prisutni, pripremaju učenike i ostale za blagdane ali i za druge duhovne sadržaje. U školi je duhovnik stalno na raspolaganju i s njima učenici, roditelji i obitelji mogu duhovno razgovarati“ rekao je Sorić poželjevši svima blagoslovljen Božić.

Učenike i školu je blagoslovio mons. Josip Lenkić, generalni vikar i kancelar Zadarske nadbiskupije. U prigodnom nagovoru je rekao da je Božić očitovanje Božje ljubavi koja je spasiteljica svih ljudi, pokazuje nam i približava Boga koji dolazi k nama, da bude s nama, Emanuel. „Bog dolazi da nas uzdigne, osloboди, očisti, opere, da podigne našu palu ljudsku narav, da nam dokaže da je on Bog ljubavi. Očitovanje Boga ljubavi je izvor istinske radosti. Unatoč sredstvima povezanosti, daleki smo jedni drugima na ulici, radnom mjestu, u susjedstvu, školi pa i u vlastitoj obitelji.“

Božić govori o ljubavi Boga pa i mi moramo pokazati konkretnu, vidljivu ljubav prema bližnjemu“ rekao je mons. Lenkić, istaknuvši da nas Božić poziva oprostiti uvrede i nepravde, približiti se jedni drugima, osjetiti se braćom i sestrama, pronaći osamljene, napuštene, prezrene. „Tako ćemo doživjeti pravu božićnu radost, usrećujući druge i sebe usrećiti. Božić je blagdan života,

IZ ŽIVOTA GIMNAZIJE

nade, mira. Objavila se Božja dobrota za život čovječji. Potrebno je to naglasiti kad je život prezen i ugrožen, kad živimo u civilizaciji smrti: ratovi, terorizam, mržnja, ubijanje nerođene djece, iskorištavanje i zlostavljanje, samoubojstva, pomanjkanje solidarnosti i pomoći potrebnima.

Rođenje djeteta budi u čovjeku nešto duboko ljudsko, novi život, novu nadu u obitelji, narodu i Crkvi“ naglasio je vikar, dodavši da je dijete Božji dar. U njemu je početak, klica i iskra novog svijeta. „Božić je posveta života, očinske i majčinske ljubavi, posveta obitelji, naroda i povijesti. Poziv je to da postanemo bratu brat i čovjeku čovjek, ali i više od toga, da ljubimo one koji nas ne ljube, da činimo dobro onima koji nama čine zlo, nepravdu. Poziv je to da živimo do stojanstvo svoje ljudske osobe, obitelji, dostojanstvo svoje narodne i crkvene zajednice“ poručio je mons. Lenkić.

Lenkić koji je božićnu i novogodišnju čestitku uputio u ime zadarskog nadbiskupa Želimira Pu ljića.

Nadbiskup nije mogao biti na proslavi kako to uvijek čini, jer je sudjelovao u svečanosti 950. obljetnice prvog spomena grada Šibenika. Nastupio je i Zbor Klasične gimnazije pod ravnateljem prof. Grge Ivkovića. Održana je i tombola prodaje prigodnih artikala koje su izradili gimnazijalci a prihod je namijenjen za njihov školski fond Gorusičino zrno čijim se sredstvima pomažu polaznici slabijeg imovinskog statusa u toj školi.

Nakon navještaja Proslova iz Ivanovog evanđelja, vikar je blagoslovio prisutne uz molitvu da čuvamo svoje obiteljsko i kršćansko zajedništvo, da radosno vršimo kršćansko poslanje u svijetu, da odgovorno brinemo jedni za druge i za ono što nam je potrebno za vremeniti i vječni život. „Kroz Godinu milosrđa vidjeli smo kako se Bog saginje nad nas. Neka nam Gospodin pomogne da u poniznosti i poslušnosti budemo živi udovi Crkve, riječju i primjerom svjedoci evanđelja“ potaknuo je mons.

IZ ŽIVOTA SJEMENIŠTA

SJEMENIŠTE ‘ZMAJEVIĆ’: ‘NADBISKUP PETAR ČULE’ SVEČANA AKADEMIJA UOČI BEZGREŠNE

Na svečanoj akademiji uoči svoje zaštitnice Bezgrešne, sjemeništarci Nadbiskupskog sjemeništa ‘Zmajević’ u Zadru u srijedu 7. prosinca u dvorani svog sjemeništa izveli su scenski prikaz „Nadbiskup Petar Čule“. Mons. Petar Čule je bio mostarsko-duvanjski biskup od 1942. do 1980. g. Komunistička vlast ga pritvara u travnju 1948. g. i osuđuje na 11 godina i 6 mjeseci strogog zatvora u Zenici. Biskup je upozoravao na etničko čišćenje istočne Hercegovine od katoličkih Hrvata i selektivni progon isključivo katoličkog svećenstva. Digao je i glas protiv pokolja fratara u Širokom Brijegu, Pastirskim pismom s biskupske zasjedanja u Zagrebu 22. rujna 1945. g.

Tekst je napisao sjemeništarac Zvonimir Rezo iz Mostara, temeljem stručnih radova o njegovom životu objavljenih u Zborniku ‘Dođi kraljevstvo tvoje’, što je bilo geslo mons. Čule. U jedanaest činova i između njih klavirsku pratnju sjemeništarca Ivana Santinija, prikazano je kako kardinal Alojzije Stepinac u Zagrebu donosi vijest Čuli da je NDH protiv njegovog imenovanja biskupom Mostarsko-duvanjske biskupije i apostolskim upraviteljem Trebinjsko-mrkanske biskupije (imenovao ga papa Pio XII., 15. travnja 1942. g.) jer vlast nitko nije o tome obavijestio. „Je li se nas išta pitalo kad su nevini ljudi ubijani u logorima?“ pita Stepinac. „Ako je Sveta Stolica tako odlučila, državna vlast se nema što mijesati. To ugrožava autoritet Crkve“ kaže Čule. Za biskupa ga je u Mostaru 4. listopada 1942. g. zaredio vrhbosanski nadbiskup Ivan Šarić, uz Stepinca, zagrebačkog nadbiskupa i Ramira Marconeua, delegata Svetе Stolice u Hrvatskoj.

Prikazano je kako oficiri UDBA-e dogovaraju uhićenja hrvatskih biskupa: „Ne smijemo dopustiti da oni s oltara pričaju što hoće protiv nas i naše države. Je li nam to naša borba dala? Smatram da ih treba sve pohapsiti! Treba da maknemo veće face: Stepinac, Čule i Čekada. Riba smrdi od glave“. Kad se spremao za služiti misu, Čulu su uhitila dva milicajca „pod sumnjom za suradnju s okupatorima“.

U predstavi se donosi i tekst presude da je Čule vodio borbu protiv NOP-a koju čita sudac: „Javno tužištvo NRBiH

Okružnom sudu Mostar: U vezi čl. 13 stav 1 Zakona o krivičnim djelima protiv naroda i države, podnosim optužnicu protiv Čule Petra, sina pok. Jure i majke Jake, rođene Šarac, rođen 1898. g. u Kruševu, srez Mostar, završio osam razreda nadbiskupske gimnazije u Travniku, teološki fakultet u Louvajnu, Belgija i Innsbrucku, Austrija... Nalazi se u istražnom zatvoru od 22. aprila 1948. g. Optuženi Čule, zloupotrebljavajući svoj položaj visokog crkvenog funkcionera i vjerske osjećaje naroda, aktivno se angažuje na strani okupatora i ustaške vlade (uz povike Ubij ustašu!, Dolje klerofašisti!) radi ostvarenja njihovih zločinačkih ciljeva uperenih protiv našeg naroda, dajući svojim primjerom podstrek područnom svećenstvu za njihovo zločinačko djelovanje.

Optužujem Petra Čulu što je u toku rata i neprijateljske okupacije stupio u političku suradnju s neprijateljem pružajući kroz to vrijeme pomoći okupatorima i njihovoj agenturi ustašama (uz povike Strijeljaj smeće ustaško!, ‘Đubre biskupsko!’). Pa je kao dosledni suradnik okupatora i Pavelićeve države 9. aprila 1942. g. zakazao sjednicu svog biskupskog Ordinarijata i na istoj, radi

IZ ŽIVOTA SJEMENIŠTA

očuvanja autoriteta ustaških zakona i njihovog poštovanja od strane vjernika njegove biskupije, donio zaključke kojim se naglašava potreba angažovanja Ordinarijata i svećenstva u propagandi za poštivanje autoriteta ustaške vlasti i državnosti, sadržeći i obavezu borbe Ordinarijata i svećenstva protiv komunizma, tretirajući ga kao najvećeg neprijatelja svakog društvenog poretka, koje glasi: „Budući da je komunizam najveći neprijatelj svakog društvenog poretka, to će Ordinarijat i sve svećenstvo svim silama pobijati tog neprijatelja i suprotstaviti se njegovoj pogubnoj promidžbi, u ma kojem obliku se ona pojavliva.“

U predstavi je prikazan i kontakt Čule sa zatvorenicima, posjet dužnosnika UDBA-e koji mu se obraća s bagro klerofašistička i kaže kako znaju da svaki dan služi misu s poklopcom od konzerve i čašom. „Ili ćeš izaći iz ovog zatvora kao komunist ili nećeš izaći“ upozorava ga i zapovijeda stražaru da ga odvede u samicu na sjevernoj strani, bez prozora i ikakvog pokrivača, a zima je. U susretu sa zatvorenim hodžom Kasimom Dobračom i pravoslavnim popom Nastićem, Čule kaže da je Partija osnovala svećeničko udruženje Dobri pastir pomoću kojeg želi kontrolirati crkvene institucije i da im se, nažalost, pridružio velik broj. Čule je pušten na uvjetnu slobodu 1955. g. Od 1958. g. nastavio je sa službom biskupa. U predstavi se izriče i sadržaj pisma koje je Čule pisao predsjedniku Republike po otpuštanju iz strogog zatvora u kojem je proveo sedam i pol godina a onda je konfiniran u samostanu Tolisa kod Orašja.

Biskup u pismu kaže kako su u njegovom procesu povrijedena načela pravde a u zatvoru je s njim postupano nehumanom. „Moj proces u Mostaru 1948. g. bio je nespretna i štetna insenacija. Nespretna, jer se dala lako prozreti. Štetna, jer kompromitira ugled sudstva, a po tome i same države. U Zenici sam iz Mostara prebačen u marvinskem vagonu. Iako nas je bilo dvadeset i putovali smo 24 sata, nismo imali nikakvih posuda za izvršenje fizioloških potreba. U Zenici sam bio smješten sa sedmoricom drugih u ćeliju dugu preko 4 m, a široku malo više od 2 m. Među sedmoricom susobara dvojica su bili ubojice, jedan homoseksualac i sifiličar. Pod konac 1949. g. ubačen mi je u sobu jedan kažnjenik, koji je malo prije toga bio poludio i ostao tri mjeseca ne dajući nam mira ni po danu ni po noći“ piše mons. Čule.

Podsjeća da su mu dodijelili rad u bačvariji, a zbog ozljede palca desne ruke trebala je kirurska intervencija. Prst mu nije zacijelio, ali poslovoda ga je silio da na ramenima prenosi teške bačve i tovari u vagone te je pod tim teretom posrtao. Nakon četrdeset dana u bačvariji prebačen je u najstrožu izolaciju, gdje su mali zatvorski prozori bili do polovice i daskama zakovani, da bude što manje svjetla. Najteži period bila mu je 1951. g. Svezan u lancima gonjen je u Srijemsku Mitrovicu.

Prigodom nesreće u Slavkovcima izbačen je iz vagona sa slomljenom lijevom nogom, iščašenim desnim kukom, s modricama po nogama i rebrima. U sudaru je svezan lancem ležao na zemlji tri sata, dok nisu došli radnici iz stanice i raskovali lanac na rukama. Neizlijеčen, nakon dva mjeseca vraćen je iz Mitrovice u Zenicu s osmoricom svećenika, jednim pravoslavnim popom i hodžom. Po dolasku u Zenicu, stražar ih je u holu staklare poredao uza zid i naredio da sa slomljenim nogama stoje i gledaju u zid.

Zimski kaput nije imao četiri godine. Šetnje i kupanja nisu imali šest mjeseci te je teško obolio. S

temperaturom od 40 stupnjeva bio je bez liječničke njege, izgubio je 15 kg i dobio tuberkulozu pluća. Kroz pet godina bio je lišen svog brevijara i krunice, oduzeta mu je i medaljica Majke Božje koju je nosio na vratu ispod košulje. To mu je vraćeno 1953. g., kad postupak postaje bolji.

Biskup Čule u pismu predsjedniku ističe i stradanje njegove biskupije. Pogibija šezdeset svećenika znači gubitak trećine svećenika u biskupiji kojoj je nanesena i velika materijalna šteta. Ekspropriirano je zemljište predviđeno za gradnju katedrale u Mostaru, s velikom količinom materijala složenog za gradnju crkve. Zaključno mons. Čule kaže: „Mrtvi se ne mogu uskrisiti, pretrpljene patnje ne mogu se nadoknaditi, uništeno zdravlje ne može se restituirati, godine nepravedno provedene u zatvoru ne mogu se povratiti. Ja to i ne tražim. Ne tražim ni da se kazne oni, koji su mi krivicu nanijeli. Ja im svima oprštam“.

Po povratku u Hercegovinu, nakon devet godina, digao je biskupiju na noge, aktivno sudjelovao na Drugom vatikanskom koncilu kad se razmatralo da li uvesti ime sv. Josipa u kanon mise. Mons. Čule, kao veliki štovatelj sv. Josipa kojem je i posvećena biskupija, govorio je zašto bi ga trebalo uvesti. Kad su neki biskupi počeli negodovati, papa je rekao: „Braćo, smirite se da čujemo biskupa mučenika“.

Kasnije je biskup došao u sukob s fratrima koji su mu odbili poslušnost. Slučaj je došao do Svetе Stolice i do danas nije razriješen. Biskup Čule je rekao da je više propatio zbog tog slučaja, nego što je propatio u zatvoru! Nakon trideset godina, 1980. g. blagoslovio je novoizgrađenu mostarsku katedralu, što mu je bio cilj otkad je postao biskupom. Tada ga papa Pavao VI. imenuje naslovnim giufitanskim nadbiskupom, kao čast za osobito zasluzne ljude u Crkvi. Preminuo je kao biskup emeritus 29. srpnja 1985. g. Pokopan je u kripti sv. Josipa u katedrali Marije Majke Crkve u Mostaru.

Na kraju su svi prisutni izmolili molitvu: „Gospodine Bože svemogući, biskup Petar Čule dao nam je trajno svjedočanstvo kako živjeti u vjeri, ufanju i ljubavi. Molimo te, da po tim krenpostima koje su resile njegov život, daš i nama milost da ga uskoro možemo zvati Slugom Božjim, te tako po njegovom zagovoru primati brojne milosti“. Na akademiji su sudjelovali obitelji sjemeništaraca, prijatelji i ravnatelji škola koje sjemeništarci pohađaju, redovnice i svećenici.

Prigodnu riječ uputio je rektor sjemeništa Ante Dražina. Od sedamnaest sjemeništaraca u Zmajeviću, šest ih je iz Mostarsko-duvanjske a jedan iz Trebinjsko-mrkanske biskupije. Predstava koju je pripremao duhovnik sjemeništa don Stanislav Wielinski izraz je podrške Crkvi u BiH po glasu njihovog nekadašnjeg neustrašivog i hrabrog pastira.

SADRŽAJ

Uvodna riječ	3
SVETA STOLICA	5
Poruka pape Franje za 54. svjetski dan molitve za duhovna zvanja 2017.	5
Poruka Svetoga Oca Franje u prigodi proslave 50. svjetskog dana mira, 1. siječnja 2017.	7
 HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA	11
Priopćenje sa sjednice Vijeća HBK za ekumenizam i dijalog	11
 ZADARSKA NADBISKUPIJA	13
Svetkovina Svih Svetih	13
O mučeništvu s osobitim osvrtom na svečanost u Skadru	14
Škabrnja, 25. godišnjica stradanja (18. 11. 1991. – 18. 11. 2016.)	15
Svetkovina Krista Kralja – završetak Godine milosrđa	16
Svetkovina Sv. Krševana, zaštitnika grada Zadra	17
Izložba „Crkve u staroj jezgri grada – Otete Zaboravu“	19
Misa polnoćka u katedrali Sv. Stošije	
Krist se rodio kako bi nas sve preporodio	20
Župa pomaže obiteljima, a obitelji izgrađuju župu	17
 ODREDBE	25
IMENOVANJA I RAZRIJEŠENJA	33
KRONIKA	34
NAŠI POKOJNI	36
IZ ŽIVOTA ZADARSKE NADBISKUPIJE	37
IZ ŽIVOTA NAŠE GIMNAZIJE	99
IZ ŽIVOTA SJEMENIŠTA	101